

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

1-2 - leden - únor 2002

21. ročník

Z obsahu:

Rozhovor s Dr. Michaellem Lionem

**Kultura v ČR bude v r. 2002 ve znamení Kafky,
muzikálu a kultovních filmů**

Max Švabinský ve Valdštejnské jízdárně

Brněnský historik vypráví příběh národa na Moravě

Češi mají nejlepší vztah ku Slovensku

Ztrátu Českých drah pokryje stát

Orel z letiště musí držet dietu

Příloha: Charta po 25 letech

Boj o Komenského školy

KVIZ

Životopis Jana Mančušky:

Ján Mančúška naroden 7. 4. 1972 v Bratislavě. Od roku 1978 žije v Praze. Vystudoval Střední umělecko - průmyslovou školu v Praze (1986 - 1990) a Akademii výtvarných umění (1991 - 1998) v Praze, kde vystřídal ateliery kresby prof. J. Svobodové, grafiky doc. V. Kokolii a malby doc. V. Skrepla. Od roku 1997 je členem skupiny BJ (Bezhlavý jezdec), spolu s J. Bolfem, J. Šerých a T. Vaňkem.

Samostatné výstavy:

- 2002 - Praha 13 - Galerie V. Špály - Praha
- 2001 - Já - galerie MXM - Praha - Nerada chodím na záchod někde jinde než tady - Dům umění - Č.Budějovice
- 2000 - Osvobozená domácnost - galerie Na bidýlku - Brno - Things Around - v rámci dalšího programu galerie Tent - Rotterdam - Holandsko
 - galerie Priester - s Drahušou Lányi - Bratislava - Slovensko
 - Přešlap - atelier Noon - Praha
- 1999 - Natvrdo - galerie Titanic, Divadlo hudby - Olomouc
 - 3 + 1 - Starter & Sorter, galerie Detail - Praha
 - Sám doma - galerie Černý pavouk - Ostrava
 - 10 cm nad zemí - galerie Na bidýlku - Brno
- 1998 - akce Vývěsní skříň - v rámci BJ - negalerijní prostor - ul. Komunardů, Praha
- 1994 - s J. Czesaným - galerie AFFA - Praha

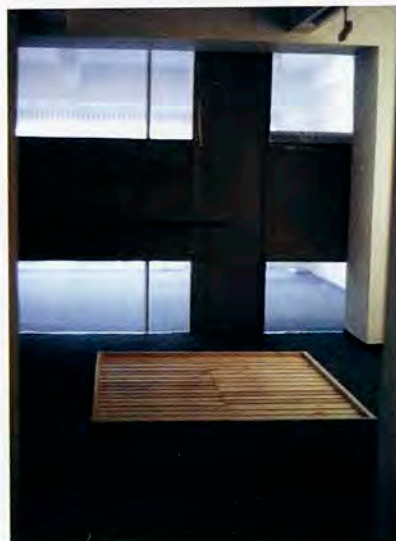
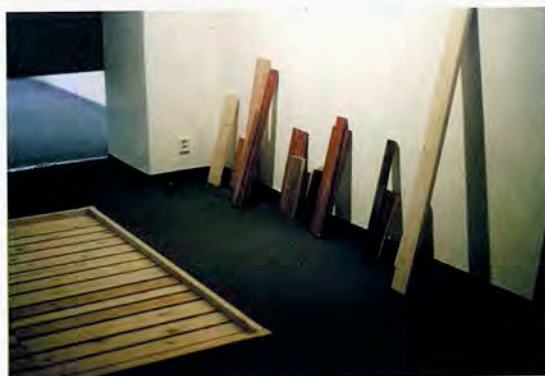
Některé společné výstavy:

- 2001 - Babylon Times - Galerie 4 - Cheb
 - Akční Praha - NoD - Praha
 - Crisscross - výstava Nadace a centra současného umění - Broumov
 - Spleená intimita - Nadace a centrum současného umění Praha
 - Laboratoř současných tendencí - Sbíрка českého výtvarného umění od roku 1945 do současnosti
 - Národní galerie, Veletržní palác - Praha
- 2000 - Klasika 2000 - Muzeum umění - Olomouc
 - Überlebenskunst - Kulmbach, Německo
 - Ženy přicházejí a odcházejí, jenom my spisovatelé sci-fi zůstáváme - výstava BJ - galerie 706 - Ostrava
 - Überlebenskunst - Neuer Berliner Kunstverein - Berlín, Německo
 - BJ - galerie Nadace a centra současného umění - Praha
 - Hnízda her - galerie Rudolfinum - Praha
- 1999 - Vzdálené podobnosti Něco lepšího než kosmetika - Národní galerie, Veletržní palác - Praha
 - Bezhlavý jezdec - Kamera skura - Luxus - výstava tří výtvarných skupin - Nadace a centrum současného umění - zámek Čimelice
 - Maxisklad - galerie Mánes - Praha
 - Perplex - Galerie V. Špály - Praha
 - Metro - galerie Černý pavouk - Ostrava

Bj je skupina současnosti hromadící uvnitř sebe heterogenitu jako primární energii. Nejasnost směřování, nečitelnost, absence společného jmenovatele, který by mohl postihnout činnost čtyř jejích členů, jsou příznačnými "charakteristikami", tedy tím, co bychom měli nazvat skupinovým programem.

Členové čerpají sílu z vlastní odlišnosti, každý hledí, hledá, mluví i vypovídá v první řadě o své vizi. Jako by bratrské sdílení společného názoru bylo v dnešní době na obtíž. Je únavné hledat kompromisy ve významných otázkách i maličkostech, na nichž nám záleží, i malé odchylky v přesnosti, na nichž stojí současné umění, se bolestně promíjejí. Proto je mnohem výhodnější definovat svoje východisko jako citlivý respekt k jinému. Spříznění členů je zachytitelné v každodenních reakcích a běžných životních otázkách: s kým zítra pojedu, kolikáté má narozeniny, kde se zítra sejdem? Na nich jsou schopni se dohodnout, na rozdíl od otázky, jestli používat jazyk postkonceptuální instalace, jaký smysl má v dnešním umění fotografie, jestli je Mike Kelly ještě aktuální? Členové skupiny postupem času zpevníjí své emotivně-racionální konstrukce, z nichž vycházejí jejich modely umění. A tím se od sebe se stále větší jistotou vzdalují.

Obrázky z výstavy J. Mančušky "Praha 13"
9.1.- 3.2. 2002 v Galerii V. Špály
instalace 2001 - 2002

- do - 8. 2. "Současné slovenské umění" výstava obrazů současných slovenských i na Slovensku žijících českých výtvarníků Současně probíhá ve Slovenském institutu, Wipplingerstr. 24 -26, 1010 Wien a Českém centru, Herrengasse 17, 1010 Wien
- do 31. 3. Výstava "Doma v cizině. Češi ve Vídni ve 20. století" Clam Gallas palác, Husova 20, Praha 1
- do - 7. 4. Schloss Kittsee (Burgenland) Josef Braun "Fotografie z Moravy 1901-1910" výstava originálních fotografií ze sbírek Moravského zemského muzea v Brně ve spolupráci s Etnografickým museem Vídeň.
- 7.2. 19 hod. Perly operného spevu, výber árií od Mozarta až po Verdiho uvedie v dobových kostýmoch umelecká skupina G.M. Siegera. Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
8. 2. 2002 Reprezentační ples Menšinové rady - společně se Školským spolkem "Komenský" Parkhotel Schönbrunn, Wien 13., Hietzinger Hptstr. 10-14. Hraje orchestr "Aj capella" z Brna. Otevření sálu ve 20 hod., začátek ve 21 hod. Společenský oděv, vstupné 22 EUR. Objednávky stolů tel.: 813 13 73
- 11.2. 19.30 hod. "Tajemství paravanu" autor: Jan Brabeneč, režie: Jaroslav Gillar v nové klubovně české školy Sebastianplatz 3, 1030 Wien, objednávky vstupenek: Atelier Jan 526 5422, M. Snášelová 06991/ 9562810
- 12.2 - 28. 2. "Zapomenutý všední den", "Dvacáté století v zrcadle středoevropského regionu"
- 12.2. 18 hod. Vernisáž Zahájí velvyslanec ČR v Rakousku Jiří Gruša, České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien více v kapitole oznámení
- 14.2 19,30 hod. Pygmalion aneb My Fair Lady (ze Zelňáku) Hudební komedie G.B.Shawa. Divadelní sál Školského spolku "Komenský" Sebastianplatz 3, 1030 Wien. Rezervace vstupenek: Mag. Müllerová Marta, tel. 315 78 68, Hovorková Jaroslava, 713 31 88/20
- 17.2. 15 hod. Dětský maškarní ples Sokolské župy Rakouské, tělocvična Steinergerasse 7, 1170 Wien. Závodové hry pro děti, tombola. Vyhrává hudba br. Zimáka s Otrokovíc
- 19.2. 20 hod. Premiéra hry Pavla Kohouta - S a f a r i . Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse 2, tel.: 587 06 63
- 21.2. 19 hod. Klubový večer so slovenským hercom Štefanom Kvietikom v RSKS, Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
- 23.2. 15 hod. Členská schůze Sokolu XVI / XVIII, Sokolovna 1170 Wien, Steinergerasse 7
- 24.2. 19,30 hod. Jenůfa- Leoš Janáček (v němčině) - premiéra Produkce vídeňské státní Opery s Janáčkovou operou Brno, dirigent Seiji Ozawa, tel.: 514 44 78 80
- 24.2. Vzpomínkový pořad k počtĕ Karela Hašlera v Praze v Městské knihovně. Info a objednávky: tel./fax a záznamník 004202 2494 -1149, e-mail: strizovska@yahoo.com
- 25.2. 19.30 hod. Film "Zapomenuté pohraničí" V rámci výstavy "Zapomenutý všední den" v českém znění s německými titulky v kinosále Českého velvyslanectví, Penzinger Str. 11, 1140 Wien.
- 27.2. 19.30 hod. Jenůfa- Leoš Janáček (v němčině). Produkce vídeňské státní Opery s Janáčkovou operou Brno, dirigent Seiji Ozawa. Tel.: 514 44 78 80
- 28.2. 19.30 hod. Hudebně zábavný program "KAREL a JÁ" účinkují Karel Bláha a Karel Štědrý Česká škola Komenský - velká klubovna, 1030 Wien, Sebastianplatz 3. Objednávky vstupenek: Eva Zemanová, mobil: 0664 514 33 29
- 1.3. 19.30 hod. Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA, veřejná schůze. Malá klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
- 6.3. - 29.3. výstava Michal Túma - "Přelet města"
- 5.3. 18 hod. Vernisáž spojena s koncertem známé zpěvačky skupiny Spritual Quintet Ireny Budweiserové, České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
- 13.3. 19.30 hod. Sinfonietta - Janáček, Béla Bartók Koncert pro orchestr Hallé Orchestra, dirigent: Mark Elder Musikverein - velký sál, tel.: 427 17, tickets@osterklang.at
- 14.3. 17 hod. tisková konference Prezentace "Concentus Moraviae"
- 19 hod. komorní koncert - účinkuje: Capella Apollinis stará hudba moravské šlechty, České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
- 18.3. 19 hod. Vortrag von Daniela Hodrová: Der Initiationsroman (in deutscher Sprache) mit Diskussion (tschechisch und deutsch) Institut für Slawistik, Spitalgasse 2-4, Hof 3, 1090 Wien, Tel. 4277-42801, 42802
- 19.3. 19 hod. Lesung von Daniela Hodrová aus dem Roman Théta/Theta (tschechisch und deutsch), Einleitung und Moderation: Gertraude Zand, Institut für Slawistik, Spitalgasse 2-4, Hof 3, 1090 Wien, Tel. 4277-42801, 42802
21. - 22. 3. Symposium "Assimilation vs. Multikulturalismus - Beispiel der Tschechen in Wien"
- 21.2. 9.30 hod. slavnostní zahájení ve velkém sále Polycollege Stöbergasse, 1050 Wien, Stöbergasse 11-15
- 24.3. 15 hod. Valná hromada Sokolu XVI / XVIII, Sokolovna 1170 Wien, Steinergerasse 7
- 31.3. 19.30 hod. Frühling in Wien, A. Dvořák, K.Komzák & J. Strauß Wiener Symphoniker, dirigent: Vladimír Fedosef, Musikverein - velký sál, tel.: 427 17, tickets@osterklang.at
- Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse 2, tel: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterbrett@Eunet.at, www.theaterbrett.at
út. - sobota od 20 hod.
do - 9.2.2002 út-so 20hod. Hopp auf Omal - Christian Giudicelli
19.2. - 15.3.2002 út-so 20 hod. Safari - Pavel Kohout
- Kostel "Nejsvětějšího Vykupitele", 1030 Wien, Rennweg 63 mše sv. každou neděli v 10 hod.

Kulturní klub Čechů a Slováků
Vás zředečně zve
na
hudebně zábavný program

“ KAREL a JÁ ”

Dua Karlů Bláhy a Štědrého v pořadu,
ve kterém se Vám představí, jak je ještě neznáte

28. února 2002 v 19,30 hod.

Česká škola Komenský - velká klubovna
1030 Wien, Sebastianplatz 3

Objednávky vstupenek: Eva Zemanová

mobil: 0664 514 33 29

vstupenky 10,11€

Karel a já

Karel Bláha solista Hudebního divadla v Karlíně v pořadu “Karel a Já” dokazuje, že není náhodné jeho zařazení mezi českou operetní špičku. Diváci si poslechnou v jeho provedení arie sestavené z operet a muzikálů jako například Frimlovu Rosemary a Píseň lásky, z My Fair Lady V ulici kde bydlíš ty a další.

Karel Bláha je však také komik a imitátor. Jeho příběhy, vyprávění a imitování hlasů herců Jana Wericha, Vlasty Buriana nebo loutkových postaviček Spejbla a Hurvínka určitě zaútočí na Vaši bránci.

Karel Štědrý je známý z mnoha TV pořadů jako Kabaret u Dobré pohody, Diskotéka pro starší a pokročilé, nebo Vysílá Studio A. Uslыšíme směs písní se Semoforu, Vlachovek, písní Ježkových jako

Dítě školou povinné, Po babičce klokočí, Potkal potkan potkana, Nebe na zemi, David a Goliáš, Mám malý stan, nebo melodie ze starých českých filmů Hm, hm, ach ty jsi úžasná atd, samostatně nebo společně s partnerem Karlem Bláhou.

Nebude zapomenuto ani na směs známých Hašlerových melodií.

Kromě vzpomínek na divadlo Semafor a Rokoko, bude vyprávět i o spolupráci s dirigentem Karlem Vlachem a společně s Karlem Bláhou pobaví diváky zajímavými historkami z natáčení a ze zákulisí divadla a televize.

Dvě hodiny nejen nostalgie ale i dobré zábavy čeká na diváky pořadu “Karel a já”

Karel Bláha

Karel Štědrý

Karel Štědrý - Co pro mne znamená Vídeň a krajanská sdružení

Ve Vídni jsem po prvé vystupoval na krajanském plese v hotelu Bohemia. Byl to úžasný zážitek. Jednak jsme se dostali do svobodného světa za železnou oponu a za druhé setkání s lidmi, které jsme neviděli mnoho let bylo fascinující. Pro nás, kteří jsme přijeli z šedivého světa totality do rozzářených ulic a do nákupních center na jihu Vídně, to bylo, jako bychom se probudili ze zlého snu. Pamatuji se, že z mé první návštěvy Vídně na začátku února jsem přivezl 2kg nových brambor. Manželka mi povídá: "Já se těším, jak mi přivezeš lak na vlasy, a nějakou kosmetiku a ty vezeš brambory". Ale pro mě únorový pohled na nové brambory, na jahody a jiné lahůdky, které byly u nás k dostání pouze v létě, byl tak neskutečný, že jsem neodolal.

Z jedné návštěvy jsem zase vezl dřevěné prkénko na WC a dostal jsem se do sporu s celníkem, který nemohl pochopit, proč si nekoupím prkénko v Praze. Jenže já chtěl dřevěné.

Ale doba se změnila. Všichni naši vídeňští přátelé mohou přijet do Prahy, kdy se jim zachce a nejsou odkázáni na kulturu dovezenou ze staré vlasti. Zájezd do Vídně se pro nás stal něčím podobným, jako když jedeme vystupovat do Brna či do Plzně. Ale přece jen má vůni svobody, kterou jsme pociťovali v období totality, jakmile jsme přešli hranice a přestaly na nás mířit samopaly.

Do Vídně se vracím na vystoupení vlastně po třinácti letech. Těším se a už teď mám tak trošku trému. Přijme nás vídeňské publikum stejně, jako nás přijímalo dřív? Můj kolega, solista Hudebního divadla v Karlíně, Karel Bláha, má výhodu, protože pro něj je vystoupení před tímto publikem premiérou. I když má zkušenosti s vystupováním pro krajany, protože jsme spolu během dvou let dvakrát vystupovali v New Yorku a východní i západní pobřeží USA jsme projeli křížem krážem. Doufám, že spokojenost diváků z vystoupení, který byla v Kanadě a Spojených státech bude pokračovat i ve Vídni.

Karel Bláha, rodák z pražských Vinohrad,

vystudoval operní zpěv v ostravské a následně pražské konzervatoři. Během studií byl spoluzakladatelem beatové skupiny Pastýři. Později získal stipendium na akademii Santa Cecilia v Římě. Jeho první angažmá bylo v roce 1967-69 v divadle Rokoko. V roce 1974 debutoval v Hudebním divadle v Karlíně v roli Tonyho v první československé premiéře Bernsteinovy West Side Story. S dalšími sólisty a s bigbendovým orchestrem Karla Vlacha vystupoval po celé tehdejší republice.

Hudebnímu divadlu v Karlíně je věrný dosud. Jako sólista v operetách ztvárnil hlavní role v Země úsměvů, v My Fair Lady, v Netopýru, v Polské krvi a nebo ve Frimlově Rosemari, kde zpívá Jima dosud. Karel Bláha navštívil koncertně většinu evropských států.

V roce 2001 natočil s orchestrem Karla Wágnera, aranžmá Vladimír Popelka CD - "Karel Bláha zpívá Nejslavnější italské hity" jako například Volare, Arrivederci Roma, Che sara, Ciao, ciao, bambino, Quando, quando, quando a další. Karel Bláha se domívá, že v české diskografii tyto italské hity jednoznačně chybějí.

O vzniku jednoaktovky Safari

(výňatek z knihy vztahující se k letošní premiéře v divadle Brett)

V roce 1985, v exilu, Kohout použil postavu Ferdinanda Vaňka ještě potřetí, v německy napsané jednoaktovce Safari, kde však nechal tuto postavu "zrcadlit" nikoli už dění v normalizovaném Československu, ale svět levicových intelektuálů v německy mluvících zemích, tak jak ho poznal a jak byl jeho minimální vnímavostí k situaci československé opozice deprimován. Vaněk se v Safari ocitá ve Vídni, kam byl unesen patrně státní policií, a má vystoupit v televizní diskusi spolu s několika německými intelektuály. Ukáže se však, že tito intelektuálové si docela dobře vystačí sami, se svými malichernými problémy a totálním nepochopením dění za železnou oponou; Vaněk se tváří v tvář jejich žvanění nezmůže v takové "diskusi" na jediné slovo, a nakonec se rozhodne vrátit do Československa, kde je ovšem obratem za zločin neoprávněného opuštění republiky odsouzen do vězení.

Opět, tak jako v případě Marastu, se jedná o textově "autentickou" hru; "vystupují" v ní totiž, pod změněnými jmény, konkrétní postavy, jako dramatik Peter Turrini, herec Maximilian Schell, spisovatel Bernt Engelmann a další. (V devadesátých letech měl Kohout v úmyslu napsat ještě poslední "vaňkovku", v níž by Vaňka opět ztotožnil s Havlem a zachytil ho při převzetí moci v listopadu 1989 a potom v prezidentské funkci na Pražském hradě. Nakonec však od záměru upustil.)

Trochu ve vlastní věci:

Spisovatel Pavel Kohout velkoryse nabídl KLUBU možnost provedení několika jeho jednoaktovech.

Protože divadlo hrát neumíme, napadlo nás, zda by prof. N. Bretschneiderová nemohla hru nastudovat v češtině s brněnskými hereckými adepty a hry jsme poslali na ukázkou do divadla Brett. Dopadlo to sice trochu jinak, české premiéry her „Pech pod střechou“ a „Safari“ se ve Vídni sice nedočkáme, ale hlavně že se hraji.

**Divadlo Brett
a Kulturní klub Čechů
a Slováků**

Vás srdečně zvou
na hru

PAVLA KOHOUTA
S a f a r i

Hru máte možnost shlédnout
od 19. února vždy v út - so
začátek představení ve 20 hodin

Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse 2

tel: 587 06 63

Bekanntgabe:

Anmeldung in die 5. Klasse des Bilingualen
Oberstufenrealgymnasium des
**Schulvereines "Komenský" für
das Schuljahr 2002/2003**

Oznámení:

Zápis do 5. třídy bilingvního reálného gymnázia
2. stupně Školského spolku
**"Komenský" pro školní rok
2002/2003**

Die Erziehungsberechtigten geben die Anmeldeunterlagen zwischen Montag, **11. Februar und Freitag, 16. Februar 2002, 8:00 - 12:00 Uhr**, in der Direktion des Gymnasium (Mag. H. Huber) ab.

Rodiče nebo zákonní zástupci odevzdají podklady k zápisu ve dnech **11. - 16. února 2002, vždy od 8:00 - 12:00 hodin**, v ředitelně gymnázia (Mag. H. Huber).

Anmeldeunterlagen:

1. Schulnachricht über das 1. Semester der IV. Klasse
2. Ausgefüllte Anmeldung (Formular liegt im Sekretariat)

Podklady pro zápis:

1. Školní zpráva za 1. pololetí IV. třídy
2. Vyplněná přihláška (formuláře se nachází v kanceláři)

Milí rodiče, z á p i s y

do 1. třídy bilingvní (dvojjazyčné)
obecné školy "Komenského" probíhají
v posledním únorovém a prvním březnovém týdnu, t.j.
od 25. února do 1. března 2002
a
od 4. března do 8. března 2002

vždy od **8.00 do 12.00 hod.** v ředitelně školy ve 3. okrese,
Sebastianplatz 3.

I. Přihlášení (Anmeldung)

1. Děti, které před 1. zářím 2002 dovrší 6 let, jsou ve škol. roce 2002/03 školou povinné a musí být tedy k návštěvě školy přihlášeny.

K zápisu jsou zapotřebí tyto doklady: / notwendige Dokumente:

2. - rodný list dítěte
Geburtsurkunde des Kindes
3. "Meldezettel", na kterém musí být uvedeno jméno dítěte
Meldezettel, auf dem der Name des Kindes eingetragen sein muss
4. Osvědčení o stát. občanství
Staatsbürgerschaftsnachweis
5. Osvědčení o nábož. vyznání
- Nachweis des relig. Bekenntnisses
6. Pojišťovací číslo dítěte
- die Versicherungsnummer des Kindes

II. Předčasné přijetí (vorzeitige Aufnahme)

Děti, které dovrší 6 let v době od 1. září do 31. 12. 2002 mohou být na základě žádosti rodičů přijaty předčasně.
Žádosti se předkládají rovněž ve výše uvedeném termínu.

III. Začátek školního roku (Schulbeginn) :

pondělí 2. září 2002, 9.00 hod. / Montag 2. September 2002, 9.00 Uhr

Jménem celého učitelského sboru, jakož i jménem svým, přeji Vám i Vaším dětem úspěšný začátek školní docházky.

Vaše

Mag. Alena Hoffová

ředitelka bilingvní obecné a sekundární školy

Rakousko-česká společnost a
Školský spolek

"Komenský"

ve Vídni
zvou na představení

Pygmalion aneb

My Fair Lady

(ze Zelňáku)
Hudební komedie
o dvou dílech podle hry
G.B. Shawa
v provedení divadelního spolku
bratří Mrštíků,
Boleradice

**Čtvrtek,
14. února 2002
v 19.30 hod.**

Divadelní sál
Školského spolku "Komenský"
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vstupné: 13 a 10 €

Rezervace vstupenek :
Mag. Müllerová Marta,
tel. 315 78 68
Hovorková Jaroslava,
713 31 88/20

Kontakt -Forum zve:
"Tajemství paravanu"

autor: Jan Brabenec
 režie: Jaroslav Gillar
 účinkují: Vladimír Stejskal
 Markéta Richter
 Christo Stanischeff
dne 11.2. 2002 v 19.30 hod
 v nové klubovně české školy
 Sebastianpaltz 3,1030 Wien,

objednávky vstupenek:
 Atelier Jan 526 5422
 M. Snášelová 06991/ 9562810

Institut fuer Slawistik
 Spitalgasse 2-4, Hof 3, 1090 Wien,
 Tel. 4277-42801, 42802
MO, 18. Maerz 2002, 19.00 Uhr:
Vortrag von Daniela Hodrová: Der Initiati-
onsroman (in deutscher Sprache)
mit Diskussion (tschechisch und deutsch)

DI, 19. März 2002, 19.00 Uhr,
Lesung von Daniela Hodrová aus dem
Roman Théta/Theta
(tschechisch und deutsch),
Einleitung und Moderation:
Gertraude Zand

Assimilation vs. Multikulturalismus - Beispiel der Tschechen in Wien

Ve dnech 21. a 22. 3. 2002 se koná ve velkém sále Polycollege Stöbergasse, 1050 Wien, Stöbergasse 11-15 symposium "Assimilation vs. Multikulturalismus - Beispiel der Tschechen in Wien". Jednáni se se svými příspěvky zúčastní mj. E. Todd z Institut-u National Demographique Paris, A. Lichtblau - Universität Salzburg, V. Mayer - Österreichische Akademie d. Wissenschaften, Barbara Coudenhove-Kalergi, Dr. J. Starek - Österreichisches Ost-und Südosteuropainstitut, M. John - Universität Linz aj.

Symposium bude slavnostně zahájeno v 9, 30 hodin za přítomnosti pořadatelů, dále R. Brauner, Stadträtin f. Integration, J. Seitner, GF des Wiener Integrationsfonds a velvyslanec ČR v Rakousku dr. J. Gruši.

NOVÁ VLAST

Rada národnostní skupiny Čechů a Slováků usedlých v Rakousku Volksgruppenrat der in Österreich ansässigen Tschechen und Slowaken, 1160 Wien 16, Thalheimergasse 38/1/1

Vážení,

jako každý rok, podáváme našim členům a příznivcům i v závěru roku 2001 zprávu o činnosti jednotlivých skupin organizace za končící rok,

1. Skupina kulturní: s úspěchem zorganizovala 15.12. již tradiční vánoční setkání krajanů pod záštitou pana velvyslance J.Gruši, které bylo opět obohaceno o Vánoční koncert dětského sboru Motýli.

Svémi exponáty přispěla k obohacení výstavy Češi ve Vídni ve 20. století, která se koná v Praze do 31. 3. 2002.

Spolupracuje s velvyslanectvím ČR v Rakousku a díky pochopení a spolupráci pana velvyslance získává organizace a tím i krajané v Rakousku velmi dobrou image. Členové navštěvují kulturní podniky pořádané velvyslanectvím, Českým centrem a ostatními krajanskými spolky a tyto mezi svými členy propaguje. Organizace zaslala i ministru zahraničí ČR žádost o zachování event. i rozšíření Čc ve Vídni pro jeho velmi dobrou i krajanskou činnost na kterou pan ministr osobním dopisem kladně reagoval.

2. Skupina skauting: zúčastnila se svým členem na akci "Betlémské světlo" Spolupracuje na dějinách ČS skautingu v exilu. Zapojením do Oddílu Velena Fanderlika udržuje styk se skauty v ČR a snaží se tak udržet skautské idee.

3. Skupina Nadace Památník Fr.Schuberta Vysoká- snaží se udržet a i prohloubit česko-rakouské kulturní styky a spolupráci. Uspořádala setkání členů NADACE na Vysoké a ve Vídni. Spolupracuje s Rakouským kulturním institutem v Praze, který zajišťuje důstojný kulturní program setkání. Zajišťuje podklady pro zřízení areálu "Schubertů" vybudování "Stezky Schubertů" a její zapojení do regionů Kralický Sněžník. Zajišťuje i sponzory pro tuto akci.

4.Skupina AFGR : sdružuje bývalé členy, podporuje Centrum pro exilová studia Olomouc a organizaci LIBRI PROHIBITY v Praze.

5. Skupina Poradní sbor: sleduje a vyhodnocuje situaci v IS a dostala i skromný příspěvek na kulturní činnost a vydávání IZ.

6. Skupina právně -politická: udržuje kontakty se všemi dem.politickými stranami přes poslance, senátory, ministry, informuje je o situaci v Rakousku a rakouských krajanech. Informuje krajaný o daňových a sociálních předpisech,

7. Skupina konsultativní rada: spolupracovník organizace informuje Stálou komisí Senátu pro krajaný v zahraničí o problémech krajanů a pomáhá radou i konkrétní organizační práci k zlepšení vztahů exilů, krajanů a ČR. Významně se podílel na setkání senátorů s krajaný na kulturních akcích v prosinci 2001. 8.Skupina sociální: Po 11 letech podařilo se nyníjší vládě uzavřít Sociální a zdravotní dohodu mezi ČR a Rakouskem.

Vážení přátelé, doufáme že touto stručnou zprávou jsme Vás částečně informovali o neúnavně a bezplatně činnosti členů naší organizace pro rak. krajaný. V závěru nám dovoďte, abychom Vám popřáli do roku 2002

Hodně zdraví, spokojenosti a osobních úspěchů
 Prosinec 2001

Vážení čtenáři!

Do redakce docházejí otázky zda a jak je možno nabýt Státního občanství České republiky a proto opětně tiskneme informaci Českého velvyslanectví, kterou jsme minulý rok obdrželi.

Státní občanství

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Penzingerstraße 11-13, 1140 Wien

Informace k nové úpravě problematiky státního občanství České republiky

Dne 2. září 1999 nabyl účinnosti zákon č. 193/1999 Sb. o státním občanství některých bývalých československých státních občanů a zákon č. 194/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Parlament ČR při schvalování zákona č. 193/1999 Sb. vedla snaha zmírnit následky některých křivd, k nimž došlo v období

let 1948-1989, vědomí, že zahraniční Češi a krajané přispívají k udržování a pěstování národního kulturního dědictví, jakož i k prohlubování vztahů sounáležitosti s Českou republikou a že český exil vyvíjel v emigraci významnou duchovní, politickou a kulturní činnost ve prospěch obnovení svobody a demokracie ve své vlasti.

Dle nové právní úpravy mohou české občanství nabyt osoby, které občanství ČSR, ČSSR, ČSFR nebo ČR pozbyly v období od 25.2.1948 do 28.3.1990 propuštěním ze státního svazku, odnětím státního občanství nebo v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu, s nímž měla nebo má Česká republika uzavřenou smlouvu upravující otázku zamezení vzniku dvojího státního občanství (zejména Úmluva o naturalizaci mezi Československem a Spojenými státy severoamerickými), pokud uvedená mezinárodní smlouva nestanoví jinak.

Státní občanství České republiky lze znovu získat formou prohlášení, učiněného před příslušným okresním, místním, obvodním úřadem či magistrátem, anebo před českým zastupitelským úřadem v zahraničí. x) Nabytí české občanství tímto způsobem bude možné do 2. září 2004.

Nová právní úprava řeší také otázky, týkající se osob, které české státní občanství pozbyly v důsledku rozdělení ČSFR následnou volbou státního občanství Slovenské republiky, a některé další specifické otázky, související se zánikem ČSFR.

Případní zájemci z řad našich krajanů, občané Rakouské republiky, by měli mít na zřeteli, že rakouský zákon č. 311/1985 BGB1., o nabývání a pozbyívání rakouského státního občanství, v § 26 odst. 1 stanoví, že ke ztrátě rakouského občanství dochází m.j. v případě nabytí cizí státní příslušnosti.

x) Bývalý občan prokáže svoji totožnost, v prohlášení uvede, kdy a jakým způsobem pozbyl státní občanství ČR a místo svého posledního pobytu na území ČR. K prohlášení připojí osvědčení o propuštění ze státního svazku, rozhodnutí o odnětí státního občanství anebo potvrzení o naturalizaci v USA, rodný list, oddací list, případně další doklady, prokazující současnou podobu jeho příjmení.

Vážení členů!

Následující projev pronesený k 5. výročí ustanovení Senátu jsme vybrali a otiškujeme v celé šířce. Redakce se totiž domnívá, že se ten kdo bude mít zájem, z tohoto kompletního projevu dozví co nejvíce nejen o historii založení Senátu, ale hlavně o senátní práci a úkolech a i o budoucím směru českého Senátu.

redakce

5. výročí ustavení Senátu

(projev na slavnostním shromáždění dne 18. prosince 2001)

Vážené paní kolegyně, vážení páni kolegové, dnes si připomínáme 5. výročí zahájení činnosti druhé parlamentní komory. Scházíme se v historickém sále, kde jsme po dobu bezmála dvou let zasedali. Chybi zde již sice naše lavice, ale pamětníci si jistě vybaví výhody, kterou naše rozsazení do podkopy mělo: možnost vizuálního kontaktu a vůbec nonverbální komunikace nám při dnešním zasedacím pořádku chybí. Naše nové prostory naproti tomu jakoby vybízely koncentrovat všechnu přesvědčivost do slov.

5. výročí je výročí pŭlkulaté, tedy významné. Současně nás dělí rok od chvíle, kdy v Senátu po odchodu "dvouletých a čtyřletých" senátorů zasedli již jen senátoři volení na šest let. Tím se naplnil podstatný záměr ústavodárce zajistit senátorům delší mandát, jejich volební horizont oddálit od horizontu voleb sněmovních, a učinit je tak méně závislými nejen na politických stranách, ale i na náladách voličů. Senátor má více času a volnější ruce než poslanec na to, aby se stal o témata přesahující každodenní zájem médií: vytváření právního řádu jako systému, koncepčního regionální uspořádání země, koherentní zahraniční politiky státu apod.

To neznamená, že ve srovnání s poslancem "nezávislejší" senátor bude stále ve sporu se svou politickou stranou - vyznávají přece stejné hodnoty. Ale znamená to, že politické straně nemá stačit vědomí, že má své senátory jisté. V zásadě by mělo platit, že v Senátu se více přesvědčuje, než se jen oznamují klubová stanoviska. Jen pro zajímavost: např. ve švýcarské Stavovské radě je přímo zapovězeno vystupovat jménem frakcí. Naopak v dolnorakouském sněmu se vlastně nehlasuje: oznamují se stanoviska frakcí. V reformované Sněmovně lordů má být například vždy nejméně pětina nezávislých členů a žádná strana nemá mít většinu - právě proto, aby se zvýšil význam racionální argumentace.

Bohužel, ani tentokrát se nemohu vyhnout konstatování, že stávající rytmus práce v podmínkách legislativní smršti nám jen v omezené míře umožňuje věnovat se nadčasovějším tématům. Přesto byl právě uplynulý rok zlomovým. Senát začal pořádat veřejná slyšení a to k problémům mimořádně naléhavým: k nezávislosti veřejnoprávních médií, k vysokému školství a vědě, ke xenofobii ve všech podobách a k zahraniční politice České republiky. První ze jmenovaných slyšení bylo citováno i v hodnotici zprávě Evropské komise. Potřebnost posledního jasně ukázaly vášnivé diskuse posledních týdnů. Troufám si přesto tvrdit, že v této činnosti máme dvě rezervy. Tou první je propojení s veřejnou debatou prostřednictvím médií, tou druhou je větší provázání s naší běžnou, převážně legislativní agendou, což je jistě příležitostí především pro komise a podvýbory.

Uplynulý rok byl i rokem naplnění dalšího předpokladu funkčnosti parlamentu s nerovným postavením obou komor, a tím je odlišnost komor. Senát sice nikdy nekopíroval Sněmovnu v míře obvyklé za První československé republiky, zásadní odlišnost však můžeme pozorovat až v posledním roce. Jelikož nejde o nahodilost, ale o podstatný prvek našeho bikameralismu, měli bychom se naučit žít s vědomím odlišných většin nutícím politickou reprezentaci k hledání širší shody. Právě to je ostatně jedním z prvků propojujících dvoukomorový systém s těmi koncepcemi demokracie, které zdůrazňují konsensus, kompromisy, širší participaci, pestřejší reprezentaci, dělbu, kontrolu a vyvažování moci. Nevím však o nikom z nás, kdo by si nebyl vědom toho, že princip odlišných většin je současně limitem všech snah o tzv. posilování Senátu. Jeho nerespektování by mohlo vést k paralýze ústavního systému. Obligatori souhlas dvou většin ke každému aktu Parlamentu by totiž nemuselo být možné získat.

Dostávám se tak k další významné události uplynulého roku. Po více než tříletých diskusích schválil Senát projekt změn Ústavy. Na jejich počátku byla snaha lépe pochopit Ústavu a teprve posléze vykristalizovala vůle domyslet a dotvořit vše, co se na podzim 1992 ústavodárci úplně nezdařilo. Ctili jsme koncepci Ústavy s prioritní rolí Sněmovny tam, kde je namístě, což ovšem podle mne není ve formulaci pravidel, podle nichž se v zemi vládne. Jsem rád, že akademická obec, jakkoliv ne všichni souhlasili se všemi návrhy, ocenila způsob přípravy návrhu jako téměř "vzorový". Jinou věcí je zajišťování politické podpory. Každý senátor by proto měl pro návrh získávat mínění svých voličů, každý senátor může o opodstatněnosti návrhu - přesvědčovat své politické strany a kolegy ve Sněmovně.

Když jsem zhruba před měsícem informoval v Bruselu Asociaci evropských senátů o roli českého Senátu v zákonodárném procesu, údiv předsedů belgického Senátu i švýcarské Stavovské rady, tedy dvou zavedených druhých komor, vyvolala naše úspěšnost, podle jejich soudu zcela opravňující ambici hrát v zákonodárném procesu výraznější roli. Nejde totiž jen o to, že jsme za těch pět let projednali více než 430 běžných zákonů, ale hlavně o to, že jsme jich 113 vrátili s pozměňovacími návrhy a 17 zamítli. Jen pro srovnání: rakouská Spolková rada formulovala námítky ke 111 návrhům zákonů během celých 50 let. Z již uzavřených hlasování o pozměňovacích návrzích vyplývá, že v cca 62% případech byla přijata senátní rada. Že obě komory společně překonaly počáteční období prestižního přetahování o návrhy zákonů mezi komorami dokazuje i skutečnost, že zhruba 60% úspěšnost vykazujeme také v posledním roce, kdy se složení komor výrazněji odlišuje.

Jakkoliv jsme vlastně teprve nedávno naplnili parametry role ústavodárcem pro Senát předjímané, čeká nás vbrzku její doplnění. Mám na mysli další krok v procesu našeho zapojování do Evropské unie, jímž je účast v debatě o její reformě a budoucnosti. Po zkušenostech s činností Konventu pro přípravu Charty lidských práv zasedne od jara Konvent nový, tentokrát i za účasti zástupců legislatury a exekutiv kandidátských zemí. Stojíme tak nejen před úkolem vyslat jednu či jednoho ze svého středu, který bude v triu národních zástupců reprezentovat Senát, ale hlavně před nutností průběžně si ujasňovat stanoviska, jež má náš zástupce prezentovat. Největší břemeno bude samozřejmě na delegátech a na evropském výboru, nás ostatní by to ale nemělo zbavovat odpovědnosti za hledání odpovědí na otázky, jež si již delší dobu kladou evropští parlamentáři: má mít Evropská unie ústavu? Co má být jejím obsahem ve srovnání se zakládacími smlouvami? Jsme ochotni a schopni formulovat konečný cíl evropské integrace? Jak má vypadat institucionální reforma, co s Evropským parlamentem a jeho případnou druhou komorou? Jakou roli mají hrát národní parlamenty?

Dovolte mi závěrem obrátit zrak od blízké budoucnosti do nedávné a posléze i vzdálenější minulosti. Před dvěma měsíci jsme na zdech renesančního schodiště odhalili galerii předsedů československého a českého senátu jako připomínku tradice a kontinuity. Vždyť právě existence dvoukomorového parlamentu v meziválečném Československu a v jeho Ústavní listině byla jedním z východisek konstrukce českého parlamentu jako dvoukomorového.

Jak to ale s kontinuitou obou senátů je? V letech 1919 – 1920 měl být senát pojistkou proti radikálnosti sněmovny, hlavně ale jejím legislativním korektivem. Tvůrce osnovy ústavní listiny z roku 1920 Jiří Hoetzel navrhoval zajistit naplnění existence senátu delším volebním obdobím, postupným obměňováním, nerozpustitelností a také jmenováním významných osobností veřejného života – vedle převažující volby zástupců politických stran. Postupné obměňování senátu odmítla vláda kvůli vysokým nákladům na časté volby, částečné jmenování senátorů vetovali sociální demokraté, kteří byli ochotni strpět jen zcela demokratickou, tj. úplně volenou druhou komoru, a o nerozpustitelnosti se vůbec vážně nemluvilo. Zůstal tedy jen institut delšího volebního období, záhy vyprázdňený souběžným rozpouštěním komor, neboť politické strany si výraznější konflikty mezi komorami nepřály. Při současných volbách podle téhož volebního systému měly strany téměř jistotu, že se komory budou podobat jedna druhé. Téměř identické složení komor bylo stvrzeno železnou stranickou disciplínou, posilovanou praxí, která pomoci tzv. volebních reversů vedla ke ztrátě mandátu v případech, že se parlamentář vzepel stranickému vedení.

Přesto není výstižné tvrzení, že senát byl jen stínem poslanecké sněmovny. Obě komory byly totiž především jen stíny vedení politických stran, v první polovině 20. let sdružených v tzv. Pětce. Senát dokonce vyvíjel značnou legislativní aktivitu, avšak nezapsal se jako orgán, který by politiku a veřejné dění výrazněji

Dvojazyčné nadpisy

Der Verfassungsgerichtshof hat nun auch die umfassende schriftliche Begründung zum Ortstafelerkenntnis veröffentlicht. Im Erkenntnis hatte der Verfassungsgerichtshof die seit langem kritisierte 25%-Klausel des Volkgruppengesetzes aufgehoben, weil durch diese Klausel zweisprachige Gemeinden mit weniger als 25% Volksgruppenanteil von Minderheitenrechten ausgeschlossen werden. Für zweisprachige Aufschriften dürften bei korrekter Auslegung des Staatsvertrages jedenfalls 10% zweisprachiger Bevölkerung reichen.

Weiters wird festgehalten, dass die Größe des zweisprachigen Bevölkerungsanteiles für den Bereich der zweisprachigen Topographie jeweils auf einen konkreten Ortsteil zu beziehen ist. Daher können zweisprachige Ortsteile zweisprachige Aufschriften erhalten, auch wenn der Anteil der Volksgruppenangehörigen in der Gesamtgemeinde zu niedrig erscheint. Andererseits können auch (relativ) einsprachige Ortsteile in an sich zweisprachigen Gemeinden einsprachige Aufschriften beibehalten.

Gesetzgebung und Verwaltung haben bis Ende 2002 Zeit bekommen, eine verfassungskonforme Lösung zu formulieren und an die Stelle der aufgehobenen Bestimmungen zu setzen.

Der gesamte Entscheid (61 Seiten) ist auf der Homepage des VfGH abrufbar.

"News-Service der Burgenlandkroaten" <centar@gmx.net>

ovlivňoval. Tomu nezabránilo ani jeho silnější ústavní postavení než máme dnes my, tzn. šestitýdenní lhůta k jednání, možnost kvalifikovaného veta, omezený "člunek" u běžných zákonů, jednání o zákonu vetovaném prezidentem republiky apod.

Náš Senát byl zřízen primárně kvůli vyvažování moci. Český ústavodárcé se poučil z prvorepublikových chyb a opět zajistil volební období ve srovnání se Sněmovnou o dva roky delší, avšak doplněné postupným obměňováním, nerozpustitelností a odlišným volebním systémem. Co nám však přidal na způsobu ustavování, to nám ubral v kompetencích. Už zmiňovaný návrh novely Ústavy se v mnoha ohledech pokouší o obohacení stávajícího dvoukomorového modelu tím inspirujícím z let prvorepublikových.

Na paměti bychom ale měli mít, že "konstrukční vady" byly pouze predisposicí pro nevýraznost meziválečného senátu. Rozhodující byla přespříliš dominující role "státotvorných" politických stran, které tak reagovaly na ohrožení státu tu národnostními menšinami, tu nekonstruktivní levicí, tu Hradem. Přitom nešlo a nikdy ani nesmí jít o to, politické stranictví vymýtiti, ale o to, jaký tvar bude politické stranictví mít, do čeho a jak budou politické strany zasahovat, jakým způsobem budou vytvářet rozhodnutí... My máme dnes mnohem lepší systémové předpoklady ne pro konkurenci Sněmovně, ale pro její doplňování. Svědčí tomu i rozšíření senátního vidění o perspektivu nezávislých, resp. nezařazených senátorů, právě proto, že nejsou vystaveni pokušení ulehčit si rozhodování přitakáním stranickému pokynu, protože na ně platí až přesvědčivé argumenty. Ve Spojeném království si tedy plánují pětinu nezávislých, nevím, jak to zařídí a také nevím, proč zrovna pětinu. V každém případě by ti naši měli mít ve vnitřním životě Senátu podmínky plně srovnatelné se senátory ostatními, ať již třeba díky možnosti vytvářet kluby na jiné než stranické bázi, anebo při rozhodnutí stát mimo ně. Myslím, že podobná debata nás vbrzku čeká.

Možná, že už příští rok. Na jeho konci dokončí svůj mandát ta třetina z nás, pro jejíž obvody byla v roce 1996 vylosována šestka. Tehdy budeme moci říci, že Senát funguje za podmínek plně legitimacy, že už mandáty nezáleží ani zčásti na náhodě, ale jen a jen na demokratické legitimaci.

Přeji Vám všem, senátorkám a senátorům, byvším i stávajícím, aby v příštím roce převažovalo ve Vašem životě a ve Vaší práci dobré a podařené. Osměluji se dokonce popřát Vám i kousek toho štěstí, bez kterého ani úspěchy v práci nestačí k životnímu naplnění. Ať se Vám všem daří.

Pořad Karel Hašler bude opakován.

24. února bude v Praze v Městské knihovně pro velký úspěch opakován pořad Karel Hašler jak ho neznáme. Při této příležitosti bude vyhlášena sbírka pro sochu vlastence a písničkáře Karla Hašlera. Výtěžek tohoto benefičního představení bude prvním kamínkem do stavby. *Eva Strizovska*

Program Českého centra ve Vídni Únor - březen 2002

10. 1. - 7. 4. 2002 Schloss Kittsee (Burgenland)

Josef Braun "Fotografie z Moravy 1901-1910" výstava originálních fotografií ze sbírek Moravského zemského muzea v Brně ve spolupráci s Etnografickým muzeem Vídeň.

"Zapomenutý všední den. Dvacáté století v zrcadle středoevropského regionu"

Úspěšná výstava Waldviertel Akademie a sdružení Česká Kanada a mnoha dalších organizací (Min. zahr. Rakouska, EU-komise pro vzdělávání a kulturu, Phare) sponzorů z rakouské i české strany se představí po ročním putování příhraniční oblastí ČR a Rakouska i v ČR. Pět rakouských a sedm českých obcí se vydalo tímto projektem na složité pátrání po příčinách změn, které přivodily ve 20.st. ztrátu specifických projevů vesnického života.

Vernisáž: úterý 12. 2. 2002 v 18.00 v ČR

Zahájí velvyslanec ČR v Rakousku Jiří Gruša

Výstava potrvá od 12. do 28. 2. 2002

"Zapomenuté pohraničí"

V rámci výstavy "Zapomenutý všední den. Dvacáté století v zrcadle středoevropského regionu" se uskuteční projekce filmu společnosti Pegas Film Praha.

Film tématicky navazuje na výstavu, je uváděn v českém znění s německými titulky.

Projekce filmu se koná dne 25.2.2002 od 19.30 hod. v kinosále Českého velvyslanectví, Penzinger Str. 11, 1140 Wien.

Michal Tůma - "Přelet města"

Výstava fotografií známého fotografa a autora mnoha fotografických publikací, která zachycuje odcizující se svět dnešního města a stává se scénou současného syrového světa.

Fotografie Michala Tůmy měli možnost shlédnout diváci na více než třiceti samostatných výstavách v Čechách i v zahraničích a na desítkách skupinových a kolektivních výstav. Žánrová šíře jeho tvorby je od počátku značná. Věnoval se fotografii figurální, portrétní, krajinářské i dokumentační. Ovládá techniku montáže a nevyhýbá se ani tvorbě pohlednicové, kterou dokázal povýšit na svébytný umělecký tvar. Mnoho zkušeností načerpal jako účastník expedic UNESCO v oblastech severní Afriky.

Saharské zážitky podobně jako pozdější zážitky z cest po Islandu se pro Michala Tůmu stávají na dlouhou dobu dominantní inspirací, z níž těží náměty pro několik fotografických cyklů a publikací. V současné době se soustřeďuje více na cykly věnované jižním Čechám, jejich krajině a architektuře.

Vernisáž v Českém centru dne: 5.3.2002 v 18.00 hodin

- spojeno s koncertem známé zpěvačky skupiny Spiritual Quintet Ireny Budweiserové

Trvání výstavy: 6.3. - 29.3.2002

"Concentus Moraviae"

Prezentace dnes již jednoho z nejvýznamnějších mezinárodních hudebních festivalů, který se z 13 míst na jižní Moravě přenáší i na území Rakouska. Téma r. 2002 je Morava a Vídeň v období baroka a klasicizmu - stará hudba moravské šlechty.

Mnoho skladeb tak zazní v téměř autentické podobě a v místě svého vzniku.

České centrum - 14.3. v 17.00 tisková konference

- 19.00 komorní koncert - účinkuje: Capella Apollinis - **Barbara Maria Willí (cembalo)**

Beseda Slovan Ženeva

Beseda Slovan Ženeva 1901-2001 slavila minulý rok 100 let založení.

U příležitosti stého výročí byla vydána knížka Cestami demokracie z které přinášíme náhodně vybrané krátké ukázky. Jedním z nejdůležitějších úkolů příštích let vidí Beseda Slovan v udržení a posilování české a slovenské větve v zahraničí, prohlubování styků s domovem, vzájemnému porozumění a sblížení Čechů doma a za hranicemi.

Pomocí při rozvoji demokratického života ve vlasti, aktivní podporu České republiky v cizině.

Piší v závěru knihy za výbor Besedy Slovan jeho předseda MUDr. František Chládek a jednatel JUDr. Oldřich Černý.

..... Ve druhé polovině 19. století do první světové války dominovaly dva vystěhovalecké proudy z českých zemí. Jeden mířil do USA a druhý do Rakouska. Objevem zlatých polí v Kalifornii v roce 1848 vzrostlo vystěhovalectví za oceán. Po hospodářské krizi na konci 50. let a po občanské válce v USA v letech 1861- 1865 se naskytl možnost získat půdu v západní části USA. Pokles nákladů na lodní dopravu zavedením parolodí přispěl k vystupňování migrace tímto směrem. Její vrchol nastal v 80. letech. Jednalo se převážně o vystěhovalectví do zemědělských oblastí, kde postupně vznikala česká sídla: v Texasu Novohrad, Moravia, Praha, Velehrad, Vyšehrad aj., v Nebrasce Prague, Bruno, Kovanda aj., ve Wisconsinu Slovan, Mělník, Krok, Pilsen aj., podobně v lowě. Od 80. let směřuje české vystěhovalectví také poměrně silně do průmyslových center, hlavně do Chicaga, New Yorku a Clevelandu.

Na rozdíl od rozptýleného usazování v USA se české vystěhovalectví do Rakouska koncentrovalo do Vídně. Jednalo se zvláště o řemeslníky a pracovníky dělnických profesí. Vídeň se stala po Praze druhým českým kulturním centrem. K hlavním proudům (do USA a Rakouska) se připojilo vystěhovalectví do ruského Polska a na Ukrajinu, kam zlákala osadníky laciná půda a také možnosti řemeslného, živnostenského i továrního podnikání.

V písemném záznamu vzpomínek na dobu čtyřiceti let trvání spolku Besedy Slovan v Ženevě podal jeden z jejích nejstarších členů krajan Stanko shrnující pohled na sebe a své přátele. Válečnou dobu prožívá ve svém historickém přemítání sice jako velikou, ale poválečné období do roku 1935 představuje jako nejpłodnější. Obdivuje kulturní akce za účasti známých českých umělců a hodnotí především sociální citění ženevských Čechů: "Myslím, že nepřeháním, tvrdím-li, že není mnoho spolků, které by se mohly pochlubit takovou bohatou činností. Období toto se též vyznamenává klidnou spoluprací."

Finanční sbírky skutečně nebraly konce. Vybralo se na Slovenské divadlo v Bratislavě, Komenského pomník v Amsterdamu, Komenského školu ve Vídni a plno podobných záležitostí. Staňkovo líčení k tomu dodává: "Jiná starost nás očekávala, o nezaměstnané krajaně a ty, kteří byli nuceni opustit Ženevu, k tomu účelu byl založen podpůrný fond, do něhož se uvolili někteří krajané jedno procento ze svého měsíčního výdělku odvádět každého měsíce. Sběrací listiny obíhaly [od roku 1921] jedna za druhou, abychom dostali našim povinností. Měli jsme tolik výloh, ještě se sbíralo na různé účely, jako pohromou postiženým, dobročinné účely, kulturní účely do Čech, Moravy a na Slovensko, dále nás prosili o pomoc krajané z Vídně, Štýrska a jinde. Když se poohlédneme zpět, musíme se podívat, kde se vzala ta obětavost a trpělivost členstva spolku, jak vysoko stojí tito krajané, kteří přinášeli takové oběti nad těmi, kteří se straní spolkového života, předstírajíce různé maličerné výmluvy, chtějíce tím dáti své osobě na důstojnosti, a přitom nevidí, jak jsou mizivě maličtí s porovnáním krajanů spolkově činných. Lidé tohoto druhu, takzvaní zběhově, se dožijí opovržení jak u svých krajanů, tak i u cizinců."

Hledání přátel

Historie ženevských Čechů se může opřít o písemné prameny od počátku 20. století. V té době to byla malá skupina lidí, jak bývalo v podobných případech zvykem, která založila první český spolek v Ženevě. Čeští řemeslníci a dělníci se sešli k ustavujícímu aktu 23. února 1901. Od té doby v nepřetržité existenci zanechali po sobě zakladatelé a generace jejich následovníků běžnou agendu spolkového života. Zápisy ze schůzí, pokladní knihy, výroční a jubilejní zprávy, seznamy návštěv významných osobností, korespondence, kde najdeme dopisy členů rodiny T. G. Masaryka, dopisy Edvarda Beneše, Stefana Osuského a dalších, to jsou dokumenty, které vytvářejí základ ke svědectví o životě české komunity v Ženevě.

Švýcarsko z přelomu 19. a 20. století nebylo pro českého vystěhovatele nijak tradiční imigrační zemí. Mělo však pro intelektuála a vlastence z českých zemí zvláštní význam a možná v Evropě jedinečný. Dovolovalo poměrné srovnávání, v němž byl

Titulní strana

hledán i příklad k následování, který Čechy vzrušoval. Byl to příklad samosprávného uspořádání země a všeobecné organizace veřejného života. Čeněk Hevera, autor publikace Švýcarsko, jeho ústava, jeho vláda, jeho samospráva, vydané 1890, to vyjádřil v jedné větě přesvědčivě, když napsal: Na Švýcarech vidíme, kam národ nebo stát územím souvisící a povahou i důležitostí spjatý dospěje, není-li zevnitřními poměry z dráhy své násilně vyřinut.

Později Josef Linhart ve své knize Švýcarsko, země nynější demokracie dovozuje v roce 1933, že se Švýcarsko stalo zemí "azylu pro politické provinilce, ale ne pro obyčejné zločince, jak se někteří lidé u nás naivně domnívají. Všichni volní lidé, kteří předčili dobu a zápasili za nové myšlenky, za svobodu a pokrok a nemohli doma působit, šli do Švýcarska".

Josef Linhart, redaktor a publicista, nebyl z možných dalších příkladů intelektuálního vztahu ke Švýcarsku vybrán tak zcela náhodně. Linhart měl dobré důvody k silným citovým vazbám na švýcarské prostředí. Patřil mezi ty Čechy, kterým se Švýcarsko stalo osudem v profesní i rodinné stránce života. Do ženevského spolku Slovan se definitivně zapsal dva dny před Štědrým večerem 1917, když do Ženevy přesídlil na jaře téhož roku z Schaffhausenu, kde byl předsedou krajanického spolku Hus a vlastně se spolkem spolupracoval po celou dobu války.

Přemístění do Ženevy se odehrálo po útrapách, které jej počaly pronásledovat od října roku 1915. A také v ženevském spolku se mu problémy všeho druhu lepily na paty. Přišel v okamžiku, kdy Beseda Slovan procházela "opozičními spory" a on se musel v komplikované situaci orientovat. Jeho osobní strádání bylo mimořádné. Žena Aloisie byla v tuto dobu zatčena, když převezla zprávy od T. G. Masaryka do Prahy zašité do knoflíku svých šatů. Shodou nepředvídatelných okolností se zprávy dostaly do rukou rakouské policie. Došlo k velkému zatýkání, které kromě jiných postihlo manželku Edvarda Beneše Hanu a Alici Masarykovou. Událost, která přešla do dějin jako knoflíková aféra, odstartovala další tragické události exulanta Linharta. Jeden ze dvou synů, s nimiž zůstal ve Švýcarsku, těžce onemocněl a zemřel.

Linhart na vlastní kůži prožil a pak jako publicista literárně dokládá, jakou hodnotu mělo Švýcarsko jako neutrální země pro cizince, politické provinilce, když jim poskytovalo právo azylu. Všichni mohli zůstat v zemi, ovšem po splnění určitých podmínek, které se měnily podle kantonálních předpisů. O podmínkách Linhart píše: "Buď za takového cizince musil ručit

některý místní zámožnější krajan nebo některý občan, anebo cizinec sám byl nucen složit peněžní částku, jejíž výše byla stanovena podle toho, byl-li cizinec svobodný či ženatý (od 500 až do 3 000 franků = 3 250 Kč až 19 500 Kč). Kauce byla po skončení války vkladatelům vrácena."

V době, kdy se Češi rozhodovali o založení své organizace, nalezneme v ženevské společnosti některé zvláštnosti. Ženevané patřili k populacím s nejnižší natalitou na světě. To snad lze spojovat v přímých souvislostech s další výjimečností, totiž s faktem značného procenta cizinců. Ženeva v té době také vykazovala největší počet rozvodů v celém Švýcarsku.

Imigrace cizinců do Ženevy a jejich adaptace patřily během 19. století k palčivým společenským a politickým problémům a byly řešeny různými opatřeními v oblasti podnikání cizinců nebo v případech naturalizace jejich dětí. Před první světovou válkou a hlavně po válce docházelo k postupnému zrovnoprávnění cizinců před zákonem. Politický imigrant měl zde zřejmě pozici snadnější než v jiné evropské zemi.

Hledání přátelského prostředí ve Švýcarsku a především v Ženevě bylo přitažlivé pro českého politického emigranta i dříve, dávno před první světovou válkou. Chybí nám k tomu sice přímá písemná svědectví, můžeme však nedostatek dokumentace o ženevských Čechách z devatenáctého století, které by pocházely z jejich proveniencí, nahradit zprávami odjinud. Není jich sice mnoho a nejsou nijak kompletní, ale jedna z nich stojí za zmínku. Týká se Josefa Václava Friče, dosti složitě a rozporuplně interpretované postavy českých dějin.

Josef Václav Frič (1829 - 1891) se poprvé dostal do emigrace ještě před revolucí 1848, když mu bylo sedmnáct let. Pobyt v Londýně a hlavně v Paříži mezi polskou emigrací z něho pak učinil po návratu do Čech velmi přitažlivý objekt předrevolučních nálad rakouské mládeže. Po revoluci 1848 a po věznění i následné internaci v cizině se Frič dostal v roce 1857 do Paříže podruhé. Tentokrát to bylo už s rakouským vystěhovaleckým pasem. Když tehdy o vystěhování žádal, uváděl místo určení USA a byl přesvědčen, že vrátí-li se zpět, tak to bude do svobodné země.

Hlavním Fričovým úmyslem bylo založení politického časopisu v cizině, který by zahraničního čtenáře důkladně a soustavně seznamoval s problémem českého národa v rakouském mocnářství. Je pochopitelné, že kromě kulturních zvláštností byla ústředním cílem časopisu interpretace aktuální politické situace v českých zemích a v Rakousku. Chtěl svým listem dosáhnout úrovně Gercenova časopisu, Kolokolu, který vycházel v Londýně. Frič proto nejprve odjel do Londýna, aby požádal ruského revolucionáře o pomoc. Když však u Gercena nepochodil, opustil ihned Londýn a soustředil se na Paříž. Změnil částečně své původní úmysly a uvažoval vydávat Slovanskou revui ve francouzštině. Revue se měla zajímat o všechny slovanské národy, o jejich literaturu, politiku, národopis, společnost a kulturu. Ani tento a ani následující pokus o slovanský časopis nevyšel.

První český politický emigrant ve Francii se ale nevzdával a zůstával alespoň u myšlenky na časopis s českou problematikou. Nejprve uvažoval o názvu Věčný Čech, pro nějž předpokládal podporu z českých zemí. Vše se nakonec podařilo s malými odchylkami od původního záměru.

Když Frič nenašel podmínky pro nový časopis ani v Londýně a ani v Paříži, objevil reálnou možnost právě v Ženevě. Jeho exilový časopis začal v tomto městě vycházet od počátku roku 1861. Nesl název Čech s podtitulem List volný, otevřený všem tužbám i steskům našim, a s francouzským titulem La voix libre de Bohême.

Stalo se tak za pomoci sazeče Jana Květeně, Fričova přítele z revoluce v roce 1848, který se usadil v Ženevě. S Květoňovou technickou pomocí vyšlo dvanáct čísel nového měsíčníku. Dobrá síť kolportérů umožnila, že se časopis dostával ze Ženevy dál do světa. Cesta vedla do Paříže, odtud do Londýna, Berlína a Drážďan. Z Německa jej Fričovi přátelé pašovali do Čech. Frič byl nejpilnějším autorem svého listu. Zřetelně a soustavně dával domácí české politice najevo, že nikam nevede "věčné české čekání na svobodu a vyrábění frází o nutnosti Rakouska.

České centrum a menšina

A zase uběhl rok. Rok všech možných snah a snažení, akcí kulturního, sportovního, společenského, vzdělávacího a třeba i jiného charakteru. Každý se snažil a před všemi, kteří těmto aktivitám věnují svůj volný čas a energii, smekám. Jsme jedna z uznaných menšin této země, máme podporu stran rakouského státu, naše aktivity jsou také podporovány z české strany. Máme školu, která je základem budoucnosti naší menšiny a na které učí mnoho angažovaných pedagogů. Máme i společnou řeč, máme klubovny, divadelní sál, česká restaurační zařízení. Vlastně všechno máme. A přece se nemůžeme domluvit.

Je dobré, že každý vyvíjí aktivity dle stanov spolku či klubu kde působí. A přesto: Každý prosazuje hlavně to svoje, pro hlas z jiné strany často není místo. Ti silnější se prosazují vůči slabším a díky vlastním prioritám omezují činnost těch druhých. Protože to společně, co ještě máme, je například finanční podpora menšiny právě stran rakouského státu. Můžeme se samozřejmě bavit o tom, co je důležitější, co je žádanější a prospěšnější, ale tyto debaty nesmějí dojít tak daleko, že ohrožují existenci toho druhého. Protože zánik každého ze základních pilířů naší menšiny znamená odpad určité její části z českého dění a to znamená oslabení nás jako celku.

Po celá léta jsme nenašli platformu na které bychom mohli společně pracovat, která by umožnila hledat společné cíle. Od vzniku Českého centra ve Vídni se situace změnila. Já prosím neznám vstřícnější instituci, která všem bez rozdílu nabízí nejen své prostory, ale i pomoc při organizování akcí, která je ochotná spolupracovat se všemi a která i sama vyvíjí iniciativy v duchu nás všech. Vzpomeňme jen na několik pódiových diskuzí, při kterých se sešli zástupci více spolků staré i mladší menšiny, kde po dlouhé době alespoň došlo k výměně názorů.

V loňském roce vykazuje České centrum na 152 akcí různého charakteru: obchodního, propagačního či kulturního. Mnohé z těchto akcí byly organizovány jen pro nás a podle čísel návštěvníků byly hojně frekventovány. Ještě více mně však těší, že několik spolků aktivně s Českým centrem spolupracuje a vzniká určitá vzájemnost: Na některé akce Centra se podílí spolek a pak zase obráceně, na jiné akce spolku se podílí České centrum. Za loňský rok jsem takových společných akcí napočítal 14. Málo, vím. Ale je to snad začátek. Důkaz toho, že člověk není tady sám a není vždy odkázán jen na vlastní možnosti, naopak, že tu má partnera. A těší mně, že i Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku se těchto společných aktivit účastní. Protože, přátelé, umět se otevřít není důkaz vlastní slabosti a neschopnosti, právě naopak. Je to důkaz toho, že nám jde o věc a nikoli jen o vlastní místo na slunci. Pokud chceme pro menšinu jako takovou udělat maximum, nezbyde, než se touto cestou vypravít. Ta druhá totiž vede k jejímu konci.

ml

Delegace Evropské rady ve Vídni

O stavu menšin Rakouska se informovala delegace Evropské rady, jejímž úkolem je po vyhodnocení a zpracování všech poznatků podání zprávy ministerské komisi Evropské rady. Rakouský stát ratifikoval rámcovou konvenci k ochraně menšin, podle které je rakouská vláda povinna pravidelnou zprávu o stavu menšin podat Evropské radě. Delegace se chtěla přesvědčit, zda Rakouskem v červnu 2000 podaná zpráva, také odpovídá situaci z pohledu menšin.

V rámci pobytu delegace ve Vídni 18.12. 2001 měli delegáti možnost rozhovoru také s předsedy poradních sborů a s jejich zástupci. Za českou menšinu byli přítomni Karel Hanzel - předseda poradního sboru a Pavel Rodt - zástupce.

Ve všeobecné části informoval Martin Ivancsics - chorvatská menšina - stav zákonů týkajících se menšin.

Následovaly zprávy jednotlivých menšin. Diskutovalo se také o školství. V roce 2000 se podařilo prosadit ústavní zákon k ochraně všech uznaných rakouských menšin. Cílem tohoto zákona je, zákonou ochranu, kterou měli do té doby jen Slovinci a Chorvatí ve státní smlouvě se Saint Germain, rozšířit na všechny menšiny.

Vídeň na tento zákon dosud nereagovala, píše Mag. Pavel Roth ve Vídeňských Svobodných listech, leden 2002.

Pro českou menšinu to znamená, že dosud není zajištěno financování české školy v míře, ke které je Vídeň zavázána. Následovala další téma: média, subvence a z aktuálních zpráv dobře známá problematika v Korutanech. Pozitivně byl zhodnocen stav v Burgenlandu a z větší části dobrá spolupráce se spolkovým kancléřstvím.

Evropská rada nemá možnost sankcí, ale může dát Rakouské vládě doporučení. Problémy rakouských menšin se dostaly návštěvou delegace na větší veřejnost, ale velké změny očekávat nelze, zakončuje Pavel Rodt.

hb

Není úřad jako úřad

Další! No ukažte, co jste nám přinesl. Tuhle fotografii nemohu uznat a musíte si koupit jiný kolek. Kde? No přece v trafice. Další! Horor, každý to známe. Lidé v čekárnách měří čas ne na minuty, ale v nejlepším případě na zlomky díly frakce hodiny a pak tohle. Že to jde také jinak víme z pracovní bilance minulého roku konzulárního oddělení českého velvyslanectví. Tam? Vždyť tam se razítkují pasy, případně vydávají ověření, řeknete. Pravda, také. Ale to je jen to, co vidíme a vnímáme. Konzulární oddělení vedou dva právníci a jejich úkolem je také poskytovat aktivní pomoc.

Ročně se dostane 70-80 českých občanů v Rakousku za nejrůznější delikty do vězení. Nejčastěji se jedná o převaděčství, krádeže, padělání dokladů, v menší míře drogy. Je nutné vyrozumět rodiny doma, zprostředkovat návštěvy, o lidi za mřížemi se starat, udržovat kontakt s vnějším světem. Dobrá, malé ryby, pomyslíte si. Ale jsou i větší.

Jeden český automobilista byl v Rakousku obviněn z poškození majetku v souvislosti s demonstracemi proti Temelínu, dostal okamžitě zákaz vstupu do země na dobu pěti let a byl souzen za přestupek v Kremži. Tam se díky našim právníkům dokázalo, že jde o lež a výmysl, došlo k okamžitému zrušení zákazu vstupu do země a žalobci byli za pomluvu odsouzeni.

Katastrofa hořící lanovky na ledovci Kitzsteinhorn, ve které zemřela jedna česká turistka. Tady už nejde jen o styk s rodinou poškozené, ale konzulární oddělení jí zastupuje jako žalobce proti provozovatelům lanovky. To vyžaduje neustálé konzultace s pozůstalými a hledání odpovědi na otázky stran soudu.

Jiný případ se stal řidiči, který si v Čechách koupil auto. Na slovensko-rakouské hranici mu ho zabavili, protože bylo v Německu hlášeno jako kradené. Co teď? Samozřejmě, že pojišťovny v mezidobí škodu nahradily, ale bylo nutno se dohodnout s bývalým majitelem, který musel dát souhlas s jeho dalším užíváním a zjistit jaké jsou jeho podmínky. Opět pomohli naši právníci.

Není tajemstvím, že se v Česku ve velké míře kradou i umělecké předměty a prodávají do zahraničí. Některé z nich se objevují i v aukčních domech, například v Dorotheu, a jsou nabízeny k volné koupi. Přítomnost odborníků, kteří rádi potvrdí kupci pravost objektu, zvyšuje naději na rychlý prodej. Tady už se jedná o komplikovanější akci, protože se do případu musí zapojit policie na obou stranách hranice. Aby komunikace byla pružnější, podařilo se ve společném projektu docílit dohody mezi složkami v Česku a Rakousku. Kradené věci jsou evidovány v počítači a jejich vyhledávání se stává pružnějším. I za těmito aktivitami stojí konzulární oddělení.

A více, co se mi na jejich práci nejvíce líbí? Oni nechodí se svěšenou hlavou plnou starostí nad množstvím práce, naopak. Líbí se jim její různorodost a jsou rádi, když se jim podaří přispět k pozitivnímu vyřízení případu a poskytnout aktivní pomoc. Inu, není úřad jako úřad.

ml

Gaudeamus opětovně ve Vídni

Návštěvníci letošního vánočního koncertu na velvyslanectví ČR v Rakousku /14. 12. 2001/, které bylo společně s Rakousko-českou společností a Masarykovou univerzitou v Brně spolupořadatelem, měli příležitost znovu se potěšit zajímavými hudebními čísly a jejich interpretací v podání pěveckého sboru Gaudeamus Masarykovy univerzity v Brně za řízení jeho sbormistra Alexandra Vacka. Program zahrnoval díla od 16. do 20. století. Překvapením byla skladba "Dyvo dyvneje" z díptichu "Báje o stvoření" skladatele V. Stepurka, jež sugestivně navozovala proces zrození světa. Vynikající výkon sboru vyvolal frentický potlesk a zvolání - "Wahnsinn!"

Hudební těleso si zvolilo pro sebe víc než případný název. S každou skladbou se raduje nejen sbor a jeho dirigent, ale i posluchačstvo.

mb

foto: Vladimír Čevela

Výstava Česko-Rakouský Hexalog

11. prosince 2001 odpoledne byla prezidentem NR Dr. Heinz Fischerem v Sloupové hale vídeňského parlamentu "bewusst" na parlamentární půdě, jak stojí v pozvánce, zahájena výstava současného výtvarného umění.

Šest mladých umělců, tři z nich Eva Vones, Tomáš Haleš, Ondřej Kohout sice v bývalém Československu narozených, ale žijících a tvořících v Rakousku, jejich druhé vlasti a tři umělci Erika Bornová, Josef Žáček, Martin Dräger, žijící a tvořící v České republice, měli možnost představit své práce.

Dobře a prominentně navštívená výstava byla uměleckým příspěvkem k zintezivnění dialogu mezi Prahou a Vídní, dialogu, který je v poslední době z různých důvodů značně ztížen.

Výstava byla zaštitěna prezidentem NR Dr. Heinz Fischerem, předsedou Senátu ČR Petrem Pithartem, ministrem zahraničí ČR Janem Kavanem, ministrem kultury ČR Pavlem Dostálem, velvyslancem ČR v Rakousku Jiřím Grušou a velvyslancem Rakouské republiky v ČR Dr. Klausem Daublebským.

Dalším místem výstavy jsou Antverpy a Praha. MZV - Toskánský palác od 22.5. - 21.6.2002.

Projev velvyslance ČR v Rakousku Jiřího Gruši v úvodu výstavy:

Sehr geehrte Damen und Herrn,

Werte Gäste,

erlauben Sie, dass ich Sie ebenfalls herzlich anlässlich der Ausstellung "Tschechisch_Österreichischen Hexalog" hier auf dem Boden des österreichischen Parlamentes willkommen heisse. Ich freue mich sehr, daß Sie so zahlreich erschienen sind, denn Sie können heute, wie ich glaube, ganz besondere Werke sehen und eine Idee aufgreifen an der uns allen gelegen sein muss.

Die Künstler wollen heute eines: Einen Beitrag leisten zur Intensivierung des Dialogs zwischen Prag und Wien.

Sie wollen eine Plattform sein, auf der Dialog ermöglicht wird. Die Welt der Kunst kennt bekanntlich keine

Ab-Grenzungen. Die Welt der Politik er-trägt deren bisweil zu viele.

Es gibt aber auch sinnstiftende, dienstbare Grenzen. Ja bereits der berühmte Satz: Am Anfang war das Wort, könnte bereits im Sinne der Grenze gedeutet werden

Das Wort heisst doch die Grenze des Wortlosen. Im Tschechischen verstehen wir das Substantiv "Grenze" noch in dessen Wurzel. Hranice stammt von hrana, die Kante; meint also etwas, wovon man abstürzt oder worauf man hinaufklettert. Etwas, das wehtut beim Anstossen und hilft - beim Anknern.

Das Haus ist Grenze zum Dorf, die Stadt zum Land - und so weiter, alles "ergrenzt" - möchte man sagen. Auch die persönliche Identität meint Grenze - die Grenze des Meinigen.

Meine Damen und Herren - die Kunst ist ein grosses Geschenk. Sie erkennt unsinnige Grenze und wendet sich ab. Sie wirkt bewusstseinsweiternd und konsensschaffend. Mit ihr können wir nach Erweiterungen streben. Ich hoffe sehr, Sie werden heute Teil dieser Hexalogplattform, und ich wünsche Ihnen allen viel Vergnügen und einen geselligen Abend in unserer Mitte.

Dankeschön!

Zpívání s Motýli

V sobotu 15. 12. 2001 hostil mramorový sál Velvyslanectví ČR v Rakousku dětský pěvecký sbor Motýli ze Šumperka s jeho sbormistrem Tomášem Motýlem. Pěvecká čísla programu byla proložena čísly instrumentálními - flétna zobcová, příčná, housle, kontrabas, clavinova. Motýli dokázali, že umějí dobře zaspívat nejen gregoriánský chorál, ale i B. Brittena "Chválu koled" /A ceremony of Carols/. Potěšili rovněž českou barokní vánoční písní - Linek, Michna z Otradovic, Holan-Rovenský. Posluchače pak zcela dostali při společném zpívání koled. Pokud je v ČR takových Šumperků a zanícených zpěváků více, pak se možná zase podaří někomu vyřknout - Co Čech, to muzikant.

mb

Vzpomínková akce k 80 výročí narození Alexandra Dubčeka

Slovenské velvyslanectví a Slovenský inštitut uspořádaly 29. prosince 2001 v prostorech vídeňské Národní knihovny vzpomínkovou akci k nedožitým osmdesátinám Alexandra Dubčeka. Akce, která se konala za přítomnosti velvyslance Slovenské republiky v Rakousku L'ubora Bystrického se také jako jeden z prominentních hostů zúčastnil prezident NR Dr. Heinz Fischer. Vzpomínkový pořad moderoval nově jmenovaný ředitel Slovenského ústavu Mgr. Sven Šovčík. Z mnohých projevů zaujal velice srdečný, spontánní a lidský projev Dr. H. Fischera. Málokdo z nás asi věděl, že H.Fischera poutalo srdečné přátelství, podle jeho slov, "s charismativním" Alexandrem Dubčekem. Překrásný rámec knihovny a muzikální doprovod doplnil slavnostní ráz oslavy. poznámka redakce: Více k Dubčekovi v kapitole příloha

A opět jsou tu bály - v městě na Dunaji jich letošní fašink nabízí na 300

Když se nad ránem rozcházejí rozjaření hosté do mrazivého počasí, hřál je u srdce nezapomenutelný pohled do reprezentačního sálu vídeňské radnice. Opouštěli květinový bál, který patří k vrcholům plesové sezony, i když bývá na jejím začátku. Už 80 let, rok co rok, se sídlo radních proměňuje pro tuto noc v jednu obrovskou náruč květů. Orchideje nachové a jemně fialové barvy, decentně růžové a sytě žluté růže, lilie, ale i pestré astry, přivezené z celého světa, zdobily stěny slavnostního sálu. Noblesní prostředí dokreslovaly na stole ležící kytice rozličných květů, vázaných v biedermaierovském stylu. Křehkou krásu v malinkém provedení dostávaly dámy jako pozornost při vstupu do sálu. 80 žáků vídeňské zahradnické školy aranžovalo 7 000 růží těsně před otevřením honosných prostor vídeňské radnice. To aby se křehkým královnám krásy nesklonily předčasně jejich hrdé hlavičky. Hodně jich naštěstí dlouhou noc, plnou vídeňských valčíků, přežilo, takže příští dopoledne zpříjemnily prostředí lidem, jež tráví podzim svého života v domovech důchodců a pensionech.

Život české menšiny ve Vídni na výstavě v Praze

V budově pražského archivu v Clam-Gallasově paláci v Husově ulici byla zahájena výstava pod názvem "Doma v cizině", která mapuje život české menšiny ve Vídni ve 20. století.

Snahou autorů expozice bylo znázornění života a rozvoje české menšiny ve Vídni a rovněž tak přiblížení sociálního, náboženského a vzdělávacího prostředí, v němž se tato společnost utvářela.

I přes dlouhou tradici existence české menšiny ve Vídni, začala masová migrace probíhat teprve ve 2. polovině 19. století. Kolem roku 1900 se Vídeň řadila k největším českým městům.

Podle slov jednoho z autorů koncepce výstavy Karla Vocelky tvořili Češi společně se Židy před druhou světovou válkou ve Vídni nejvýznamější menšinu. Asimilační tlak převážně německého velkoměsta a silná repatriační vlna po rozpadu monarchie způsobily, že počet Čechů ve Vídni od 20. let poklesl. Ani vystěhovalecká vlna po druhé světové válce a příchod nové emigrace v roce 1968 nezastavily tento pokles a politický obrat z roku 1989 tento trend ještě urychlil.

V současném vídeňském všedním životě je česká menšina pro většinu obyvatel spíše vzpomínkou na vlastní minulost.

Expozice v Clam-Gallasově paláci je členěna na jednotlivé tematické celky. Je zde zachycen život v monarchii, kdy ve Vídni žila elita z oblasti politické, umělecké, ale i kulturní a lékařské.

V dalších sálech se pak představuje spolkový život vídeňských Čechů na fotografiích a psaných dokumentech - jejich vzdělávání v mateřském jazyce a církev.

Výstavu pod záštitou primátora hlavního města Prahy Jana Kasla pořádají Archiv hlavního města Prahy, Divadelní ústav Praha, Národní muzeum v Praze - Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur a OV Consulting Wien.

(mk)

Výzva redakce!

Bohužel, pozvánka na vernisáž přišla s jednodenním zpožděním a z redakce zatím neměl nikdo možnost výstavu, na kterou se určitě pojedeme podívat, uvidět. Omlouváme se i za to, že jsme Vás nemohli více informovat, ale i přes několik včasných urgencí u pořadatelů výstavy, jsme se dozvěděli jen termín výstavy, který jsme v minulém čísle otiskli.

Několik návštěvníků pražské výstavy nás v podstatě shodně informovali, že na architektonicky dobře vypracované, ve velkých pěkných prostorech prezentované výstavě je "minulá česká Vídeň" zastoupena velmi podrobně a o dnešní se nedověděli skoro nic. Jako kdyby žádná česká menšina ve Vídni nebyla! Bylo nám vytýkáno, proč se málo reprezentujeme. Velice rádi, kdyby nám byla dána odpovídající možnost a to samé soudíme i o ostatních spolcích, sdruženích atd. dnešní Vídně.

Proto bychom, vážení čtenáři, rádi poznali i Vaše názory, pokud jste měli možnost pražskou výstavu navštívit.

redakce

Pomoc! přichází EURO

Tak by se dal charakterizovat počátek loňského roku v Rakousku. Adieu, šilink, zní heslo dnešních dnů. Jedni se těší, druzí spílají. Takový je už život.

Narodil se 1. března 1925, zemřel 31. prosince 2001. Tak nadepisuje své smuteční loučení s měnou, která Rakušany vyvedla z nouze a přivedla k blahobytu, deník Neue Kronen Zeitung. Vedle, z obrázku pětistovky se dívá hudební veličán Wolfgang Amadeus Mozart - se slzou v oku. Tu potlačují i tisíce Rakušanů. Ale abychom byli objektivní, další tisíce otevírají EURO náruč. Mince nevypadají špatně. Z bankovek jsou lidé méně nadšeni. Až o půlnoci na Silvestra přišla ona hodina H, kdy bankovní automaty vydaly ze svých útroby první EURA. Do 17 hodin tyto mašinky ze sebe musely chrlit ještě bankovky šilinků. Pak se odmlčely a ke slovu se dostali odborníci. Pouhých osm hodin měli na to, aby pochovali šilink a zrodili v bankomatech EURO. Jedno EURO je 13,7603 šilinků. Přesné přepočítávání cen není ani možné. Takže se tu různě zaokrouhuje, dookrouhuje. A ono to obchodníkům samozřejmě pasuje směrem nahoru. Kritice se všichni brání. Majitel největšího řetězce prodejních automatů měl v úmyslu zvýšit ceny kondomů z dvaceti na dvacet sedm šilinků. Cukrovinky, nabízené v jeho automatech však naopak vycházejí při přepočtu na EURO levněji. Už to vypadalo tak, že drahé kondomy na odbyt nepůjdou a že za ušetřené peníze nakoupí pak rodiče nechtěně narozeným dětem - levnější bonbóny. Pod tíhou kritiky se automatový magnát rozhodl prodávat jen cukrlátka. Takže - Rakousko žije v naději, že se tu konečně zvedne porodnost.

EURO tu skutečně, momentálně, komplikuje život. Při pohledu na ceny v obchodech by neznalec propadl euforii. Všechno je náramně levnější. Ale až v této měně dostanou všichni platy a penze, zděsí se, s čím musí vyjít. Do módy prý teď přicházejí kalhoty se širokými nohavicemi. Vždyť do hodnoty sedmdesáti šilinků jsou teď pouze mince. To se muži prohnu pod tíhou kapes! Všude teď musí být vystaveny ceny ve staré i nové měně. Co ale dělat v oborech, v nichž není nezbytné inzerovat cenovky?! Největšími depresemi prý teď trpí služebnice lásky. Nemohou se smířit s tím, že najednou dostanou za plný program paděsátku. Rakušané prožívají dobrodružný začátek nového roku. V lednu a únoru mohou platit ve staré i nové měně. Vracet nazpět se ale musí v EURECH. Číšníci a taxikáři se bojí, že přijdou o spropitné.

Odchází šilink, který nebyl ani nemocný, ani slabý. Teď dělá místo své evropské konkurenci. Lidé si určitě na EURO zvyknou. Všechno chce ale svůj čas. Srdce mnohých bude ještě dlouho bit pro šilink. A propos: v Rakousku už téměř každý odřiká z paměti dosti komplikovaný nový kurs. Zasloužil se o to neznámý autor následujícího vtipu. Potkali se dva třináctého, cítili se jako v sedmém nebi. Rozhodli se pro sex, nedávali pozor, a tak zanedlouho byli tři. 13,7603 je aktuální kurs šilinku k EURU.

Příspěvek Marie Woodhamsové do Zapisníku zahraničních zpravodajů - pravidelného sobotního pořadu Českého rozhlasu - Radiožurnálu.

PAVEL LUDIKAR (vl. jm. Vyskočil)

"Zůstávám věren dvěma životním láskám.

Lásce k umění a lásce k životu"

To bylo motto jednoho z nejlepších českých operních pěvců, basisty Pavla Ludikara. Narodil se 3.3.1882 v Praze, muzikální rodině. Jeho maminka Františka byla výtečná pěvkyně- kontraaltistka, otec August, žák Smetanův, byl v Prozatímním divadle sbormistrem, později kapelníkem. Po maturitě začal Pavel Ludikar současně studovat práva a filozofii, klavír a komposici. Jeho spolužáci byli m.j. Václav Talich a Jar. Kříčka. Pouze pro sebe studoval zpěv.

Pavel Ludikar - Kašpar
(C.M. Weber: Čarostřelec)

S otcem nastudoval árii Sarastra z Kouzelné flétny. Poté mu otec prý řekl: Vyvine-li se ti výška, můžeš to zkusit se zpěvem. Ti páni od opery mají málo práce a berou hodně peněz. Netušil, že syn bude jednou zpívat přes 100 rolí ve čtyřech jazycích. Odjel do Americe kde zpíval pro krajany a hrál na klavír. Pěvkyni Růženě Maturové se podařilo přemluvit Ludikara k návratu domů a k dalšímu studiu konzervatoře. Komise v níž zasedal Antonín Dvořák ho hned přijala do třetího ročníku. 17. 6. 1904 vystoupil v úloze Sarastra v Národním divadle. Po představení mu ředitel konzervatoře oznámil, že dostane již v tomto roce absolutorium a dodal "Vy by ste nám stejně utekl!"

Spolu s Karlem Burianem a Jiřím Humlem se sešli v opeře v Drážďanech. Ludikar ale směřoval do Vídně. Na doporučení Theodora Schütze dostal tříroční smlouvu do Lidové opery. 1909 sice podepsal umělec smlouvu do Dvorní opery s Gustavem Mahlerem, krátce nato ale dirigent odešel a Ludikar také.

S operní pěvkyní von Falken odešel předzpívat do Milána. Tullio Serafin jej okamžitě přijal, zatímco paní von Falken neuspěla. Tím skončilo jedno pěvcovo milostné dobrodružství.

Posledních zkoušek na Růžového kavalíra se r.1911 zúčastnil sám Richard Strauss. Tuto roli pak zpíval na celém světě. Do vypuknutí první světové války vystupoval Ludikar v jižní a severní Americe. Během války byl internován na Sardinii, pak na italsko-švýcarských hranicích, ve společnosti milé koloraturní sopranistky polského původu, paní Marje Bogucké. 1919 se poprvé sešel s Arthurem Toscaninim, se kterým po mnoho let úspěšně spolupracoval. 1926 vstupuje jako třetí český pěvec, po Destinnové a Burianovi, do Metropolitan Opery v New Yorku. Následují léta jevištních triumfů po celém světě. Vždy velkým svátkem byla pěvcova vystoupení v Praze, jak koncertantní, tak v Národním divadle. Ludikar byl ideálním "zpívajícím hercem" s neobyčejně velkým hlasovým rozsahem a mohutným a přitom sametovým hlasem. Především proslul jako nedostižný mistr vokalizace, se skvěle vyrovnávanými, lahodnými tóny. Jeho herecké umění je zachyceno ve filmech Tatrská romance a Píseň lásky.

I ve vysokém věku zůstával neodolatelným, vtipem sršícím společníkem. Ludikar stále mladý duchem, se v devětatřicetiletých letech ve Vídni ženil se spisovatelkou Lucy Ludikarovou. Byla mu vždy pevnou oporou a dodnes žije v domově umělců v Badenu u Vídně. Více jak osmdesátiletý glosoval: Sám se dívím, že tu ještě žiju, pěkně podle chuti jím a piju, bez hole si po tom světě běhám, bez pomoci vstávám si a lehám....atd.

Zemřel náhle ve Vídni 19.2.1970. Byl mu udělen čestný doktorát university ve Valparaiso v USA, italské vyznamenání Cavaleria della Corona d'Italia a další.

Odešel s ním jeden z nejvýraznějších českých pěvců ze slavné generace Mařáka, Destinnové, Buriana a Zítka. Poslední z generace, která znamená dodnes nedostižný vrchol českého pěveckého umění.

DROB.

Pavel Ludikar - Mefistofeles
(A.Boito: Mefistofeles)

Krajané budou za pár let volit bez problému

Způsob hlasování, který umožní českým občanům v zahraničí bezproblémově volit poslance i senátory, by se mohl stát součástí českého právního řádu do dvou let. Věří v to předseda Senátní komise pro krajany Milan Špaček. I když se mu nepodařilo prosadit do novely volebního zákona pro krajany korespondenční způsob hlasování, předpokládá, že se tímto senátním návrhem začne po volbách sněmovna opět zabývat.

Krajané s českým občanstvím, kteří nebudou v době voleb v republice, totiž mohou podle zákona volit poslance pouze na "svých" zastupitelských úřadech. Navíc o to musejí nejpozději 40 dnů před volbami požádat. Navzdory Špačkově snaze na tom volební novela, kterou ve čtvrtek schválil Senát, nic nemění. Ocenil nicméně vyjádření ministra vnitra Stanislava Grosse, podle něhož by otázku korespondenční volby bylo vhodné řešit v rámci připravovaného volebního kodexu.

Volební zákon podle schválené novely umožňuje českým občanům, kteří bydlí v zahraničí, volit poslance na zastupitelských úřadech po předložení voličského průkazu. Krajané si letos budou moci zvolit i svého senátora. Voličské průkazy obdrží lidé na zastupitelských úřadech.

O senátorech trochu více:

Senátorskou komisí vedl:

Senátor Bohumil Kulhánek

člen ODS

obvod č. 9, Plzeň-město

zvolen za ODS r. 1996

Výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí
místopředseda Volební komise Stálá komise Senátu pro kraje žijící v zahraničí

další senátoři:

Ing. František Kroupa

není členem žádné strany

obvod č. 76, Kroměříž

zvolen za čtyřkoalici/KDU-ČSL r. 1998

místopředseda Výboru pro zahraniční

věci, obranu a bezpečnost

Stálá komise Senátu pro kraje žijící v zahraničí

Stálá delegace PČR do Parlamentního shromáždění Rady Evropy
ověřovatel Senátu

Edvard Outrata

není členem žádné strany

obvod č. 17, Praha 12

zvolen za čtyřkoalici/US r. 2000

místopředseda Ústavně-právního výboru

Stálá komise Senátu pro kraje žijící v zahraničí

ověřovatel Senátu Stálá delegace PČR do Parlamentního shromáždění OBSE

PhDr. Jiří Pospíšil

člen ODS

obvod č. 14, České Budějovice

zvolen za ODS r. 2000

místopředseda

Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost

Stálá komise Senátu pro kraje žijící v zahraničí

Návštěva dvou Senátních komisí v Rakousku a ve Vídni

Ve dnech 15. a 16. prosince 2001 došlo k pracovnímu setkání Stálé senátní komise nejen z rakouskými experty, ale i se členy konzultativní rady. Konzultativní rada (pí. Baslerová - Kulturní klub, pánové Hanzl, Koutný, Petřík) informuje Stálou komisí Senátu pro kraje v zahraničí o problémech krajanů a pomáhá radou i konkrétní organizační prací k zlepšení vztahů exilu, krajanů a ČR. Organi-

foto: Vladimír Čevela

Předseda senátu Doc. JUDr. Petr Pithart v rozhovoru s předsedkyní Kulturního klubu a členkou Konzultativní rady ing. Helenou Baslerovou

nizují a podílí se na setkání senátorů s krajanem.

Část setkání proběhla v Českém centru, kde na pořadu jednání bylo mimo jiné diskutováno o úloze a práci Čc ve Vídni. Ministerstvo zahraničních věcí plánuje zkrácení dotací či dokonce uzavření některých center.

Ředitel Českého centra ing. Kollár seznámil senátory s dosavadní činností vídeňského centra a dalšími plány. Členové konzultativní rady potvrdili důležitost Českého centra pro českou komunitu v Rakousku a poděkovali řediteli Kollárovi a jeho zástupkyni pí. Klábové za příkladnou vstřícnost a spolupráci.

Večer se Senátoři obou Senátních komisí setkali na českém velvyslanectví a zúčastnili se vánočního koncertu pěveckého sboru Gaudemus Masarykovy univerzity v Brně. V srdečném projevu před koncertem předseda senátu Doc. JUDr. Petr Pithart poukázal na důležitost Rakouska a krajanů, ve Vídni byla v těchto dnech skoro jedna třetina českých senátorů. Po koncertu měli posluchači možnost debaty se senátory obou komisí.

Druhý den dopoledne pokračovalo pracovní setkání Stálé senátní komise se členy konzultativní rady na českém velvyslanectví. Na programu jednání bylo zhodnocení dosavadní spolupráce a vedle mnoha dalších témat, jako například soc. dohoda - pojištění, penze, příjem televize, dvojí ceny, dvojí státní občanství, byla největší pozornost věnovaná korespondenční volbě a Krajskému zákonu.

Senátní komise a konzultativní rada byla také přijata velvyslancem České republiky v Rakousku Jiřím Grušou.

Část Senátorů využila krátké doby mezi skončením přijetí a následujícím odpoledním koncertem dětského pěveckého souboru Motýli ze Šumperka, ke krátké návštěvě české školy.

Část konzultativní rady se zúčastnila schůzky Schubertovy nadace. Mezi její členy patří mimo jiné i Jiří Gruša.

Po koncertu měli posluchači možnost k dalšímu setkání a výměně názorů se senátory Stálé komise.

Poznámka redakce: O Schubertově nadaci a o Krajském zákonu napíšeme v některých dalších vydáních časopisu.

MUDr. Milan Špaček

člen KDU-ČSL

obvod č. 54, Znojmo

zvolen za KDU-ČSL r. 1996

Mandátový a imunitní výbor

Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost

předseda Stálé komise Senátu pro kraje žijící

v zahraničí

Stálá delegace PČR do Meziparlamentní unie

.....rádi si s Vámi popovídáme

Nový rok je za námi. V prosinci se toho u nás odehrálo hrozně moc: musím se zmínit alespoň o cestě na "východ". Hráli jsme v Budapešti, Bratislavě, litevské Vilně, v St. Peterburgu a Moskvě. Jezdili jsme po těch cestách autem, vlakem a také jsme dvakrát letěli. Budapešť jsem navštívil poprvé od roku 1988. Tenkrát jsem se tam sešel s maminkou a tatínkem, sraz na nádraží, ubytování v penziónu. Rodiče už dlouho nežijí. Vděčíme Maďarům za hodně, díky "gulášovému komunismu" se mohli politicky naprosto nepřijatelní emigranti vidět s rodinnými příslušníky na peronech maďarských nádraží, ale měl jsem těch strašně smutných cest až po krk. Rodiče byli nemocní, celé je to namáhalo, dobře jste věděli, soudruzi českoslovenští, co děláte. Naplivat.

Teď jsem tedy přijal nabídku a jel hrát Jandlovy texty do budapeštského Domu umění, na tamním Náměstí Hrdinů. V sále se tam sešlo na osmdesát německy mluvících Maďarů, Rakušanů a Němců, a nám tam bylo dobře. Budapešť jsem poznával, ale neměl jsem na ni chuť. Bylo mně tam smutno. Hrát divadlo prý tam máme zase, rádi nás znovu uvidí. První krok jsem učinil, možná tam zase někdy pojedou. Uvidíme.

V Bratislavě to bylo tak trochu "jako doma", a přitom se tam mluvilo skoro všude německy a my jsme taky hráli německy, a Slováci jako polena na mně mluvili německy... Nevím, asi tam zase brzy pojedou, ale spíš jen tak, navštívit Martina Porubjaka a podívat se na nějakou z inscenací. Slováci umí zahrát divadlo. Pořád ještě.

Vilna je město, kde se v uplynulých desetiletích přihodilo tak mnoho a tak strašného, že si nevíte rady s vlastní viditelností. Nejraději bych tam uličkami starodávného kouzelného města procházel neviditelný a postál mnohé minuty ticha. Hráli jsme ve Státním divadle mladých a také jsem tam viděl loutkové představení tamního divadla. Divadlo je veliké asi jako vídeňský Volkstheater. Na naše představení nebylo plno, ale byli jsme dobře navštíveni a máme přijet zase. Ostatně to nám říkali i v Petěrburgu a v Moskvě, přičemž v Moskvě k tomu dodávali, že bych tam měl dělat nějakou režii. To mě potěšilo, ale necháme to budoucnosti, pohraje-li si s námi ve smyslu oněch návrhů...

Za pár dní se u nás koná premiéra HOPP AUF OMA!, což se v originále jmenuje "Premiere jeunčse" a napsal to Francouz a my to budeme hrát poprvé německy a já jsem si myslel, že budou mít Rakušané zájem o Giudielliho, kterého neznají a teď mohou poznat, ale zdá se, že mají houby a ne zájem, přinejmenším noviny a ORF. Zatím žádné oznamky nezveřejňují.

Nika hraje s Gundou König, se kterou se zná už přes dvacet let, ale ještě nikdy s ní nestála na scéně, a obě si to už delší dobu přály něco pořádného si "spolu hodit". Tak se to děje teď.

A mezitím jsme už měli pár "čtených" Kohoutova "SAFARI", premiéra bude 19. února. Pavel Kohout si ve hře bere na paškál rakouskou kulturní smetánku. Nevím, asi nás budou mít různé "massgebende Kreise" jetě míň rády, ale my si Kohoutovu hru rádi "hodíme", protože odpovídá našim pocitům. Pavel Kohout už se ohlásil na premiéru a APA volala a chtěla se jen ujistit, zda-li premiéra začne opravdu ve dvacet hodin. Že by zájem, že by skandálek? Nika režiruje, hraje nás sedm. Ferdinand Vaňka hraji já, a přál bych si, aby přišel nejen Pavel Kohout, ale taky Václav Havel. Počátkem sedmdesátých let mě párkrát zamrzelo, že nám k několika premiérám, na něž jsme ho pozvali, poslal jen omluvné dopisy s přáním všeho nejlepšího. Pak jsme ho zvat přestali. Myslím na něj v poslední době stále častěji. Blíží se doba, kdy Česká republika "obdrží nástupce". Škoda, že už Havel nebude prezidentovat, i když to samozřejmě jinak nejde. Jen bych si přál, aby změnou prezidentství nebyla demokracie k vlastním občanům příliš krutá a aby se nestala trochu méně vypočítatelnou.

Přijďte se k nám podívat, na HOPP AUF, OMA! či na SAFARI? budeme rádi. Po představení u nás můžete pobýt ve foyer divadla, dát si decinku, a my si rádi popovídáme, budete-li jen trochu chtít...

Pro dnešek se s Vámi loučím a přeji, abyste v průběhu roku 2002 slyšeli pokud možno jen samé pěkné zprávy. Jdu Vám nezaviněným příkladem: moje dcera porodila Charlotte Lee, po otci Cole. Těší mě to a dovoluji si jí i zeti Peterovi poslat za oceán veřejnou gratulaci.

Ludvík Kavín, Theater Brett

Povídání v knihovně

Místo pro dnešní rozhovor nebylo zvoleno proto, že byla ten den skutečně pěkná zima. Vybrána také nebyla leccjaká knihovna, nýbrž ta největší - Nationalbibliothek. V jednom z jejích oddělení působí dr. Michal Lion, slavista, anglista, novinář. V knihovně zpracovává především bohemika jednotlivých oddělení. Pro ty, kteří na tomto poli hledají a bádají je dr. Lion nedocenitelným poradcem. Jeho aktivity nejsou však "ohraničeny" pouze činností v knihovně, podílí se na projektech, jež jsou zaměřeny na sblížení rakousko-českém i česko-rakouském.

Od které doby jste v Rakousku?

Dr. M. Lion: Do Rakouska jsem přijel s rodiči a bratrem v roce 1968, bylo mně sedmnáct let. Německy jsem neuměl, nebylo to pro mne nijak lehké. Z Československa jsme odešli z politických důvodů, můj otec byl jako novinář dosti aktivní, takže nebylo těžké si domyslet, co bude po 21. srpnu následovat. Ve Vídni jsem navštěvoval americkou střední školu, kde jsem také maturoval. Po maturitě jsem dostal stipendium na studium ve Spojených státech. Studoval jsem v Bostonu psychologii. Po návratu do Vídně jsem ve studiu pokračoval. Vlastně až tehdy jsem se naučil německy.

Z Československa jste odcházel ve věku, kdy jste "rozum bral". Jaké jste měl vzpomínky na Československo?

Dr. M. Lion: Velmi pozitivní, byl jsem studentem a to je vždy doba radosti. Měl jsem spoustu kamarádů, těžko se mi odcházelo.

Co jste studoval ve Vídni?

Dr. M. Lion: Zde jsem dokončil psychologii, k tomu jsem studoval slavistiku a anglistiku. Po promoci jsem dělal všechno možné. Učil jsem angličtinu, dva roky na střední škole, potom dvanáct let na Volkshochschule a pět let na UNO. Vedle toho jsem dělal i jiné věci, např. jsem působil jako průvodce. Teprve po těchto činnostech jsem se dostal do knihovny.

Člověk by předpokládal, že pro práci v takové knihovně je zapotřebí vzdělání související s knihovnictvím, popř. managementem. Jak zní název Vaší funkce?

Dr. M. Lion: V Rakousku tehdy neexistovalo vysokoškolské vzdělání v oboru knihovnictví. Všichni, kteří zde působili ve vedoucí funkci, museli absolvovat přípravu v tomto oboru, samozřejmě při zaměstnání. Do knihovny jsem přišel jako slavista na uvolněné místo, celkem čtyři roky jsem se "seznamoval" s provozem, potom jsem absolvoval zmíněnou přípravu. Ta zahrnovala nejen poznatky z knihovnictví, ale i veškerou agendu, která souvisí se zaměstnancem státu. Moje funkce v knihovně nese označení - referent pro anglistiku a slavistiku, zpracovávám bohemistiku, slovackistiku, anglistiku a trochu judaistiku.

Lékaři, právníci, kunsthistorici, technici, učitelé se dále vzdělávají. Vzdělávají se také zaměstnanci knihoven? Jak?

Dr. M. Lion: Samozřejmě se dále vzdělávají. Jednak se musí vzdělávat v oboru, sledovat nově vycházející knihy. Musí se také

seznamovat s technikou. Znat nejen dobře systém vlastní knihovny, ale i knihoven jiných, tedy problematiku propojení. To vše je předmětem dalšího vzdělávání pracovníků knihoven.

Jak velká je Nationalbibliothek v porovnání se světem a s Národní knihovnou v Praze?

Dr. M. Lion: Pražská knihovna je mnohem menší. Musíme však vzít do úvahy, že zdejší knihovna byla vlastně knihovnou monarchie, zahrnuje literaturu, která patří do Vídně, ale současně také do ostatních bývalých zemí monarchie. Knihovna se do Hofburgu přestěhovala kolem roku 1723, a to do tzv. Pruncksaal-u, který nechal vystavět Karel VI., otec Marie Terezie. Pruncksaal sloužil jako čítárna, pracoviště knihovníků a depozitář. Sem byly svezeny knihy, které byly v různých kláštřích, školách, bylo jich kolem osmi tisíc. Dnes jsou v Pruncksaal-u umístěny tisky 16. a 17. století. Knihovna je dnes rozsáhlá co do počtu knih také proto, že sem musel přijít tzv. povinný výtisk, tj. jeden výtisk každého díla. Na rozdíl od jiných knihoven se zde výtisky nevyřizovaly. V roce 1989 sem začali jezdit vědci z nejrůznějších institucí, Akademií, protože zde ve Vídni jsou díla, která dodnes u nich doma nejsou a nikdy "nebyla".

Kolik svazků má knihovna přibližně dnes?

Dr. M. Lion: Nevím to samozřejmě přesně, ale myslím, že je to přes šest milionů objektů. Knihovna se skládá nejen z knihovny jako takové, ale z různých sbírek - např. Theatersammlung, oddělení map a globusů, rukopisů, plakátů a letáků, potřetů aj. Jako referent pro slavistiku se vlastně dostanu do všech oddělení, neboť všude jsou zastoupeny slovanské materiály, které zpracovávám.

Nabízí Nationalbibliothek nějaké mimořádné služby než je obvyklé?

Dr. M. Lion: V tomto směru není žádná výjimka, tedy kromě normální výpůjční služby existuje i meziknihovní výpůjční služba národní, mezinárodní. Knihovna organizuje výstavy. Jedna z prvních výstav, kterou jsem zde zorganizoval, byla v době totalitního režimu v ČR. Výstava nemohla být rozsáhlá, neboť vedení knihovny nemělo zájem na nějakém konfliktu s režimem. Jednalo se totiž o výstavu věnovanou T. G. Masarykovi. Ke všemu došlo takovou tragikomickou cestou. Jednoho dne mě volali, že prý na mě dole čeká pan Frankenstein. Samozřejmě jsem si myslel, že si ze mě někdo dělá dobrý vtip. Dole čekal muž, který se skutečně představil jako Franken-

stein. Byl to pražský rodák, Žid, žijící v Chile. Jeho otec byl novinář, veliký masarykovec, který sbíral všechno od Masaryka a o Masarykovi. Protože musel z rasových důvodů opustit Československo, společně s kamarádem tuto rozsáhlou sbírku zardil. V 50. letech v Chile zemřel. Jeho syn, který stál přede mnou, se v roce 1968 rozjel do Prahy, sbírku opět vykopál, s povolením ji vyvezl do Chile. Protože v Chile Masaryka neznali, sbírku zabalil, zkatologizovanou ji odvezl do Ameriky a nabízel ji jako celek různým univerzitám a knihovnám. Bohužel neuspěl. Takže sbírka opět putovala zpět do Chile. Vzpomněl si však, že ve Vídni je Nationalbibliothek, která by o sbírku mohla mít zájem. Nabídl sbírku zdarma s podmínkou, že bude z ní udělána výstava. Výstava byla velmi zajímavá, prezentovala dokumenty, které jsem dříve nikde neviděl, neznal. Vzpomínám si maně např. na seznam rakouské policie z roku 1917, který hledal válečné zločince. Masarykovi jsou "věnovány" tři stránky, je označován za nebezpečnou osobu, protože mluví spoustou jazyků a nepozná se, je-li ten nebo onen.

Dostává knihovna povinný výtisk všech děl, anebo jen odborné literatury?

Dr. M. Lion: Knihovna dostává výtisk ze všeho, co v Rakousku vychází - periodika, plakáty, mapy, beletrie, odborná literatura. Shodou okolností jsem pracoval také na srovnání, kolik má knihovna v tomto směru z minulých století "mezer". Zjistil jsem, že je jich, co se českých výtisků týká, velice málo. Knihovna má téměř všechno, když ne v prvním, rozhodně ve druhém či třetím vydání. Česká literatura je zde velmi dobře zastoupena. Slovenská méně, protože ze Slovenska šel po rozdělení monarchie v roce 1867 povinný výtisk do Budapešti. Snažíme se v této tradici pokračovat, doplňovat fondy např. časopisů. Máme dobrou spolupráci s partnerskými zahraničními knihovnami, jsme vděční našim čtenářům, že nás na různé prameny upozorní. Ty pak snažíme pro naši knihovnu získat.

Když jsem vstoupila do Nationalbibliothek, byla jsem trochu "zklamána", a to proto, že i zde zmizely staré dobré klasické katalogy, jež byly nahrazeny computery.

Dr. M. Lion: Ano. všechny katalogy jsou převedeny na computer. Musím skutečně

ně podotknout, že nám díky tomu "ubýlo" čtenářů, zejména starších ročníků.

Jaké rarity skrývá knihovna, popř. Vaše oddělení?

Dr. M. Lion: Asi bych neřekl, že v mém oddělení se nacházejí nějaké rarity. Uvedu ale jiný případ, chcete-li rarity. V knihovně existuje seznam inkunabulí /prvotisky do roku 1500/. Co se bohemik týká, bylo jich do roku 1500 asi padesát, my jich zde máme čtyřicet. Takže se jedná o výjimečné zastoupení.

Hlavním správcem Nationalbibliothek je stát.

Dr. M. Lion: Tak tomu bylo doposud. Nyní se s knihovnou děje něco podobného, co s různými muzei, a to, že dostala tzv. samosprávu. Nadále je samozřejmě podporována státem, ale např. nově přijaté síly jsou nyní zaměstnanci knihovny, nikoliv státní úředníci. Knihovna musí "umět" naložit s přiděleným obnosem tak, aby zbylo na její potřeby i na zaplacení těchto pracovníků. Pragmatizovaní pracovníci jsou nadále zaměstnanci státu. Otázkou tedy zůstává, jak dlouho bude trvat, kdy i tyto síly odejdou do důchodu a status zaměstnanců této kulturní instituce se změní. Odhaduji, že tento proces bude trvat ještě patnáct dvacet let.

Kolik zaměstnanců má knihovna? Jaké je jejich profesní zaměření?

Dr. M. Lion: Nevím pochopitelně přesný počet, ale ve všech sbírkách a odděleních pracovalo před nějakým časem asi tři sta čtyřicet zaměstnanců. V pražské Národní knihovně je jich pět set šedesát. V rámci úsporných opatření se vlastně stav zaměstnanců nadále snižuje, neboť uvolněná místa se znovu neobsazují. V současné době je v knihovně asi dvě stě sedmdesát zaměstnanců.

Jak knihovna nakupuje?

Dr. M. Lion: Akvizice jde několika směry. Jednak nabývá knihovna tisky výměnou, anebo získává dědictví. Rovněž nakupuje na různých aukcích po celém světě to, co je auctriacum. Obsahově vymezit tento pojem, není jednoduché. Neboť jak už jsem uvedl, spadají sem i staré tisky, které současně mohou patřit ke kulturnímu dědictví jiných národů.

Jaká literatura zajímá Vás?

Dr. M. Lion: V posledních letech mě zajímají historické práce, a to ze všech údobí. Patřím do generace, která vyrostla ve směru historické informace v polopravdách a lžích. Snažím se o poznání jiných pohledů na historické události národní /československé/ i světové.

Obracejí se na mě např. Sudetští Němci, kteří zpracovávají svoji historii, takže musím být schopen jim "nabídnout" materiály, jež jsou pro ně skutečně sdělné, nikoliv jen tendenční. Často jsou tyto nové materiály pouze v češtině, musím je potom s nimi procházet.

Co právě čtete nebo jste nedávno četl?

Dr. M. Lion: Nedávno jsem četl historii 14. století, zajímali mě Lucemburkové na českém trůnu. Byla to práce českého autora.

Váš oblíbený autor beletrie - český, světový?

Dr. M. Lion: Mám rád židovskou chasidskou literaturu. Je to literatura velmi lidská, sám svět o sobě, vidění světa jinými měřítky. Velmi rád čtu Singra. Ale také povídky od jiných autorů, protože je to svět, ze kterého asi pocházím, který je mně blízký a který zmizel, tedy v našem regionu. Tento svět najdete ještě v New Yorku a v Izraeli. V minulém století napsal jeden rakouský Žid takové dílko, které vzniklo jeho pozorováním jednotlivých obcí, jejich života. K této knížce jsem napsal předmluvu, to jsem si uvědomil, že to, co zde zbylo, je vlastně torzo. Ten svět je pryč, potkáme ho jen v knihách. Paralelně mi to připomíná Čechy ve Vidni. Kdysi byla Videň po Chicagu druhým největším českým městem, tedy před Prahou. Dnes se při sčítání lidu přihlásí tak pět tisíc lidí k českému jazyku. Já to nechápu, ale tak to je.

Podlehl jste jako dlouholetý pracovník knihovny sběratelské vášni, co se ojedinelých knih, starých tisků atp. týče?

Dr. M. Lion: "Sbíráám" historii a židovskou literaturu, ale ne podle letopočtů. Mám knihovnu čítající cca tři tisíce svazků, snažím se nekupovat beletrii. Nakupuji rovněž slovníkové práce, které potřebuji ke své práci.

Vaše pracovní činnost je spojena se samou literaturou. Co děláte, když "nečtete"?

Dr. M. Lion: Když nejsem zaměstnán literaturou v knihovně či nejsem na cestách, velmi volně řečeno, ve službách literárních, vychutnávám svůj volný čas. Doslova a do písmene. Dost dlouho jsem prožíval údobí, kdy jsem žádný volný čas neměl. Proto si ho nanejvýš cením. Rád sportuji, hraji tenis, snad ne špatně, v Sokole hraji volejbal. Mám rodinu, dva syny. Mám rád přírodu, chodím do lesa, na houby, ale do lesa jdu i tehdy, když nejsou houby, protože les mám rád.

Dal jste si nějaké předsevzetí pro nový rok?

Dr. M. Lion: Ne, taková předsevzetí

nedělávám.

Co byste chtěl začít, realizovat, popř. dokončit v rámci svého profesního života? Máte promyšlen nějaký projekt?

Dr. M. Lion: Jak dlouho bude můj "profesní život" trvat, je zatím nejisté. Pragmatizovaní úředníci mohou podle poslední verze odejít do penze ve svých padesáti pěti letech. Je zde mnoho projektů, osobně se zaměřuji na ty, které jsou orientovány na sblížení obou zemí, tj. Rakouska a ČR. Jsem doma tam i zde. Témat k vědecké činnosti v oblasti slavistiky je spousta, ale v současnosti na ně nepomýšlím. Kromě své práce jsem dopisovatelem časopisů a novin v České republice, což vyžaduje také jistý čas.

V roce 2026 oslaví Nationalbibliothek významné jubileum, totiž pět set let trvání, neboť její počátky spadají do roku 1526, kdy začala fungovat jako Hofbibliothek. Dnešní název Nationalbibliothek nese až od roku 1920. Je reálná šance, že se tohoto výročí dožijete. Jak bude vypadat podle Vašeho mínění Nationalbibliothek? Existuje jistě nějaký program pro příští desetiletí.

Dr. M. Lion: Myslím, že knihovna bude vlnnější a přátelštější vůči čtenářům. To se vlastně začíná již dnešním dnem /2. 1. 2002/, kdy je otevírací doba knihovny prodloužena do jedenadvaceti hodin. Knihovna bude v budoucnosti nabízet více servisu než doposud, bude čím dál tím méně odpovídat představě domu, ve kterém vládnou úředníci.

"Neodlidšit" se takto knihovna? Nebude čtenář vydán na pospas technice již po automatickém otevření dveří, exaktních, avšak "studených" informací z různých aparatur?

Dr. M. Lion: Myslím, že k tomu nedojde, neboť knihovna bude více plnit také funkci určitého setkání. Vše bude na jednom místě, jako doposud. Knihovnu jako budovu nelze rozšiřovat, již dnes je vybudován rozsáhlý depozitář, který bude stačit na několik desetiletí. Jsme jednou z mála knihoven, která nemá dislokované depozitáře. Pracovníci budou v knihovně stále potřeba, neboť již dnes jsou určité informace, které vycházejí jen na disketách nebo jsou "dosažitelné" pouze v internetu. Ty je zapotřebí čtenáři zpřístupnit. Takže myslím, že k odlidštění knihovny nedojde. Chtěl bych již dnes pozvat čtenáře Klubu, samozřejmě nejen ty, do naší knihovny, aby se sami přesvědčili o tom, jaká bohatství zde máme a utvrdili se v tom, že jako Češi /Moravané/ a Slováci máme být na co hrdí.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis.

Kultura v České republice bude v r. 2002 ve znamení Kafky, muzikálu a kultovních filmů

Česko čeká v letošním roce řada velkých kulturních událostí. Prestižní seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO by v letošním roce mohl být obohacen o dvanáctý zápis z ČR - o unikátní židovské ghetto v Třebíči, které bude vyhlášeno národní kulturní památkou. Mělo by dojít k vydání 2500 uměleckých předmětů a děl, která jsou nyní ve státních galeriích, potomkům původních majitelů. Má se tak stát do konce roku na základě zákona o zmírnění majetkových křivd způsobených holocaustem. Do ČR by se letos měla vrátit knihovna pražského německy píšícího židovského spisovatele Franze Kafky. Majitel sbírky knih a časopisu, automobilka Porsche, ji přenechá Společnosti Franze Kafky. Spisovateli bude v říjnu na Starém Městě odhalen pomník. V Praze se má v únoru konat premiéra muzikálu Kleopatra skladatele Michala Davida a režiséra Filipa Renče. Divadlo Kalich má na podzim uvést nový muzikálový projekt Janka Ledeckého Galileo.

Letošní třítydenní 57. ročník hudebního festivalu Pražské jaro bude tematicky zaměřen ke 120. výročí narození Igora Stravinského. Smetanovu Mou vlast v podání České filharmonie má 12. května řídit Japonec Ken-Icuro Kobajasi. V červenci se uskuteční 37. ročník Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Praha letos bude dějištěm 1. ročníku Mezinárodního festivalu dobrodružných a adrenalinových filmů (FAAF).

Ve Starém královském paláci na Pražském hradě bude od března do června k vidění mezinárodní putovní výstava Střed Evropy kolem roku 1000. Soustředí na 2000 originálů, předmětů, listin a rukopisů, které dokumentují společně kořeny šesti evropských zemí - Německa, Rakouska, Polska, Slovenska, Maďarska a ČR. Ve Valdštejnské jízdárně, zahradě a paláci začne v květnu výstava Florentané - umění z doby medicenejských velkovévodů, kterou pořádá Národní galerie.

V Lánech na Rakovnicku má být letos otevřeno Muzeum Tomáše Garrigua Masaryka. Na Moravě má být do léta u kempu Merkur u Novomlýnských nádrží hotova expozice věnovaná římskému osídlení této oblasti. Památník lovců mamutů má vzniknout v Předmostí u Přerova, kde je jedno z nejznámějších evropských archeologických nalezišť starší doby kamenné. Regionální muzea by se měla nově otevřít například ve Mšeně na Mělnicku a v Ústku na Litoměřicku.

Českého spisovatele a místního rodáka představí v Semilech letos projekt kulturních akcí s názvem Rok Ivana Olbrachta.

Semily - Rozporuplnou osobnost a mimořádné dílo vynikajícího českého spisovatele Ivana Olbrachta připomene v letošním roce semilský projekt kulturních akcí Rok Ivana Olbrachta. Olbracht patří k nejvýznamnějším semilským rodákům, narodil se v roce 1882, zemřel o sedmdesát let později. Takže letos v Semilech připomínají rovnou dvě jubilea - sto dvacet let uplynulo od Olbrachtova narození, padesát let od jeho smrti. "Olbracht patří k tomu nejlepšímu, co nabízí česká literatura. Patří i k Semilům. A bylo by neodpuštělné, kdybychom se o tento literární odkaz připravili kvůli tomu, že byl Olbracht členem poválečného ústředního výboru komunistické strany. Pro některé jeho kritiky je to téměř důvod k zatracení. Mnohokrát jsem musel například odrazet útoky na jméno našeho gymnázia," uvedl ředitel semilského Gymnázia Ivana Olbrachta a jeden z pořadatelů kulturního projektu Miloš Plachta. K zásadním kritikům Olbrachta patří například Pavel Tigríd, jako člověka ho ve svých pamětech odsoudil i Václav Černý. Za zlé mu mají především jeho román Anna Proletářka a jeho návrat do řad komunistické strany po druhé světové válce. "Některé etapy jeho života lze pochopit snáz, u některých je to obtížnější. Ale nic to nemění na tom, že po sobě zanechal vynikající literární dílo. Že Nikola Šohaj nebo Golet v údolí jsou napsány nádhernou češtinou. A že je dokonce jeho dílo neustále živé," dodal Plachta. Olbrachtovy romány a povídky se staly v posledních desetiletích opakovaně námětem pro filmové a divadelní adaptace. Nejznámější je zřejmě dodnes Balada pro banditu brněnského Divadla na provázku. V posledních letech to byly filmy Golet v údolí nebo Hanele. "Tato zpracování Olbrachta znají i mladí lidé, žáci, studenti. V době, kdy se obecně málo čte, je taková znalost českého klasika mimořádná. A zájem filmařů a divadelníků jasně dokazuje, nakolik byl Olbracht dobrý spisovatel," poznamenal ředitel. Rok Ivana Olbrachta byl symbolicky zahájen v neděli u sousoší Otec a syn, které zobrazuje Olbrachta s jeho otcem Antalem Staškem, dalším významným semilským rodákem a spisovatelem. Na začátek února naplánovali pořadatelé představení Balady pro banditu v podání hradeckého Klíperova divadla, v březnu proběhne na gymnázium konference Ivan Olbracht - osobnost, dílo, inspirace. Pořadatelé dále plánují uvedení brněnského muzikálu Koločava, poznávací zájezd na Zakarpatskou Ukrajinu, výpásání výtvarné a literární soutěže, projekce filmů, besedy, semináře.

Více Olbrachta se rozhodli v tomto roce prezentovat v Semilech. Naplánovali tady seriál kulturních akcí v jubilejním roce svého významného rodáka. Přitom ještě nedávno se zdálo, že bude v novém kontextu a z jiných příčin platit legendární "dostí Wolker" a jemu podobných komunistickou minulostí poznamenaných autorů. Tedy i Ivana Olbrachta. Ostatně zdálo se, že nebudeme číst ani ruskou literaturu, že ani Dostojevskij, Tolstoj, natož Bulgakov nebo Gorkij nemají čistý kádrový profil. Ještě docela nedávno jeden z tvůrců velmi vydařeného dokumentu o Wolkerovi omluvně z obrazovky říkal, že "Wolker nebyl žádný pravověrný komunist, že měl jenom vyhraněné sociální citění." Velmi podobně se snažili obalamutit za minulého režimu cenzory ti, kteří chtěli uvést nějaké nezávislé, či prostě jenom na Západě populární dílo - taková věc musela mít ráz kritiky imperialismu nebo alespoň pokleslého konzumního způsobu života. Dal se tak propašovat Dylan, Updike i nějaká detektivka. V Semilech to dělají lépe. Byl Olbracht komunist? Napsal Annu Proletářku? Byl dokonce ještě po válce členem ústředního výboru? Byl. Napsal. Byl. A mění to něco na kvalitě toho nejlepšího, co napsal? Máme se ho kvůli tomu vzdát? V žádném případě, říkají Semilští. Chovali bychom se stejně jako komunistický režim, dodává ředitel místního Gymnázia Ivana Olbrachta, který i v době porevolučního antikomunistického vzepětí jméno gymnázia ubránil. Má pravdu.

Autor: MICHAL KOMÁREK

"Má pravdu?" ptá se redakce. Zajímali by nás vaše názory.

Úvodní vzpomínková výstava bude v únoru

Především k Roku Josefa Skupy a Jiřího Trnky se bude letos vyjadřovat ve svém výstavním plánu plzeňská galerie, která nese jméno druhého ze jmenovaných slavných jubilentů. Kromě toho má ale také v plánu i jiné akce: například chce představit vývoj computerové grafiky.

První ze vzpomínkových výstav začíná v Galerii Jiřího Trnky na náměstí Republiky v Plzni v únoru. Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti, která výstavní síň spravuje, se při přípravě expozice spojila s loutkovým Divadlem Alfa a Knihovnou města Plzně a připomene Trnku i Skupu.

Druhou výstavu chystají výtvarníci na červen, kdy bude Rok Josefa Skupy a Jiřího Trnky vrcholit 24. ročníkem loutkářského festivalu Skupova Plzeň. Dohodli se s Trnkovými dětmi, kteří poskytnou originály prací významného malíře, ilustrátora, loutkáře a filmaře. Hlavní zaměření Trnkovy galerie jsou Trnkovy práce související s Plzní, chtějí se odlišit a nabídnout něco jiného - souběžně s touto výstavou bude totiž probíhat další expozice k Roku Josefa Skupy a Jiřího Trnky v sousední Galerii města Plzně.

Dále připravuje Unie výtvarných umělců mezinárodní soutěž Bienále kresby. "Vybrané práce z letošního ročníku Bienále budou jako obvykle instalovány v několika plzeňských galeriích. Neobvyklou akcí bude určitě výstava vývoje computerové grafiky od šedesátých let do současnosti." Unie se ve výstavním plánu Galerie Jiřího Trnky pro letošní rok zaměřuje také na jubilující výtvarníky či různá témata.

Jiří Trnka

Legenda vstupuje do jubilejní sezony

Legenda tuzemského rock'n'rollu, rakovnický Brutus, stojí na prahu jubilejní, pětaticáté sezony. Otevřela ji koncertem ve Volduchách v sobotu 12. ledna a jen jarní turné čítá pětadvacet zastávek. Mnohé z nich budou i ve středních Čechách, kapela se představí mimo jiné v Kladně, Krásné Hoře nad Vltavou, Dolních Kralovicích, Újezdu u Hořovic či v domovském Rakovníku. I když pětadvacet let nepřetržitého hraní je jistě úctyhodný výkon, žádné velké oslavy Brutus nechystá. "Snad nějaké uděláme v létě a na podzim, ale zřejmě jen při příležitosti běžného vystoupení. Normálně bychom zahráli a během koncertu se oznámí, že je výročí, aniž by bylo potřeba zdrazovat vstupenky," prozradil saxofonista Zbyněk Šlajchrt. Skupina byla nucena několikrát během své existence změnit jméno a tak ji fanoušci znají i jako Mandragoru, Elektronik nebo Kyklop. K nejznámějším deskám patří Tříkrát denně akt, Somráci, Každý večer rock and roll, Gorila či zatím poslední řadové album Deme na to. V posledních letech se stává potěšitelnou tradicí, že Brutus zve na svá vystoupení i zahraniční kapely. "Letos asi přijedou Vibrators, což je podle našeho názoru jedna z nejlepších kapel na světě. Již loni měli dorazit Eddie and the Hot Rods, možná to vyjde letos. Z Ameriky také přijedou Rosin Coven a Baby Snufkin, jestli nebudou moc zničeni po loňském a předloňském turné. Mimochodem, obě skupiny jsou příkladem toho, jak vzdálené je tamější kapelám škatulkování, tak hluboce zakořeněné v našich krajích. Bez problému odehrají za sebou dvě zábavy s Brutusem a třetí den s víceméně stejným nasazením vystoupí v Akropoli na 'intelektuálním' večírku s Ivou Bittovou," uvedl Šlajchrt. Fanoušci již delší dobu netrpělivě očekávají novinkové album Brutusu, zatím poslední řadová deska vyšla v roce 1998. Od té doby se na trhu objevil pouze v plzeňském Aviku nahraný singl Alko alkohol a na audiokazetách reedice alba Tříkrát denně akt. Nová deska je již natočena, ale nejprve chce kapela vydat CD-ROM s reedicí Aktu, klipem a videozáznamem z pražského Lucerna Music Baru. "Na to teď nemyslíme, máme nové mladé kluky, a muzika jede, jako když mi bylo dvacet," odpovídá saxofonista na otázku, jak dlouho bude ještě Brutus hrát. "Bůh existuje věčně, ale v poslední době se zdá, že moc nefunguje. Brutus nebude fungovat tak dlouho, ale náš rock'n'roll bude existovat i fungovat věčně," dodává Šlajchrt v souladu se svéráznou filozofií kapely. Tu kromě Šlajchrt tvoří Sáša Pleska, Vladimír Hasal, Michal Cerman, Jan Monhart, Tomáš Liška, Václav Kořář a Pavel Fišar.

Podruhé vyšla kniha zachycující historii a tvorbu Plastiků

Čtyři desítky skalních fanoušků legendární undergroundové skupiny Plastic People of the Universe oslavily v polovině ledna v prodejně nakladatelství Maťa/Aurora druhé vydání knihy Texty. Publikace zachycuje historii a tvorbu skupiny proslavené psychedelickými verši a originálními hudebními experimenty, stejně jako odporem k bývalému komunistickému režimu.

Svoji báseň s ukrytými máchovskými motivy "Milostná" publiku přednesl Ivan Martin Jirous, poté si všichni společně zaspívali několik skladeb z repertoáru skupiny, již v roce 1968 založil loni zesnulý Milan Mejla Hlavsa. Kapela však mohla vystupovat s povolením úřadů jen krátkou dobu, než byla v roce 1973 zahrnuta do soukromí pod záminkou, že její hudba je morbidní a může mít negativní dopad na českou mládež.

V roce 1976 byli Hlavsa, Jirous a další členové skupiny uvězněni za výtržnictví. Následoval zvýšený zájem Státní bezpečnosti. Televizní seriál 30 případů majora Zemana později hudebníků zneužil jako předlohy pro kapelu Bič boží, která se objevila v jednom z dílů seriálu. Ten měl ve své době podpořit tažení komunistického režimu proti undergroundu.

Skupina pak hrála jen na soukromých akcích, například u Václava Havla na Hrádečku, tehdy předního disidenta. Členové skupiny jsou také literárně činní. Hlavsa napsal autobiografickou knihu Bez ohňů je underground, ve které otevřeně vylíčil divoká léta svého rockového mládí. Textař a hudebník skupiny Vratislav Brabec vydal knížku Karlín - přístav a Jirous knihu Magor dětem, kterou napsal ve vězení po procesu současně se svou nejznámější sbírkou Magorovy labutí písně.

Kultura byla loni ve znamení návratů k minulým desetiletím

Česká kultura byla loni ve znamení návratů k době, umění a interpretům předchozích desetiletí. Do kin například vstoupil písničkový retrofilm režiséra Filipa Renče Rebelové. Jeho soundtrack s písněmi ze 60. let patřil k nejprodávanějším deskám roku. Úspěchy zažívala zpěvačka Helena Vondráčková, českým slavíkem se opět stal zpěvák Karel Gott. Český film Musíme si pomáhat režiséra Jana Hřebejka byl nominován na Oscara v kategorii nejlepší zahraniční snímek. Tvůrci této tragikomedie z doby německé okupace současně převzali nejvíce sošek při udělení filmové ceny Český lev.

Premiéru měl nejdraší projekt v dějinách české kinematografie, válečný film Tmavomodrý svět režiséra Jana Svěráka. Film už vidělo v ČR přes milion diváků a postupně se bude promítat ve 32 zemích.

Nejúspěšnější výstavou roku se stal projekt Deset století architektury. Na výstavu přišlo 155.000 lidí. Největším výstavním projektem Národní galerie v roce 2001 byla Sláva barokní Čechie. Vidělo ji 146.000 návštěvníků. Divadelní ceny Thálie získali mimo jiné zpěvačka Lucie Bílá, herečka Tatjana Medvecká, běloruský operní pěvec Valentin Prolat, herečka Stella Zázvorková, pěvkyně Ivana Mixová, primabalerína Marta Drottnerová a režisér Otomar Krejča. Akademie populární hudby v roce 2001 in memoriam zapsala do Síně slávy rockera Milana "Mejlu" Hlavsu.

Na přehlídce českých operních divadel zaznamenalo úspěch pražské představení Wagnerovy opery Tristan a Isolda. Inscenací roku se stala Šostakovičova opera Lady Macbeth Mcenského újezdu kterou nastudoval v Národním divadle David Radok. Tato opera rovněž získala dvě z Cen Alfréda Radoka - jako inscenace roku a za ztvárnění titulní role byla oceněna Klaudivia Dernerová. Také další Radokovo představení - Vojcek od Albana Berga návrativší se do Prahy po 40 letech - zaznamenalo mimořádný úspěch.

Operní dění v uplynulém roce ovšem zaznamenalo také skandál - netradiční nastudování Smetanova Dalibora v režii Jana Antonína Pitinského vyvolalo při premiéře v Národním divadle vedle potlesku také výkřiky "fuj" a "hanba" a hlasité bučení.

Výstava tvorby Jana Kotěry

Lukáš Krejčí

Architektonické dílo Jana Kotěry (1871-1923) představuje expozice ve výstavních sálech Obecního domu, otevřená symbolicky právě 18. prosince, 130 let od umělceva narození. Shodou okolností právě zde byla v roce 1926 uspořádána první umělceva retrospektivní výstava. Tehdy pořádatel spolek výtvarných umělců Mánes vystavil i Kotěrovy malířské a grafické práce, kresby a karikatury, fotografie, pohlednice z cest a další drobné rodinné památky.

Současný pořadatel, příspěvková organizace hlavního města Prahy Obecní dům, položila právem důraz na Kotěrovu architektonickou tvorbu, která díky pozůstalosti uložené dnes v archivu Národního technického muzea je zde v podobě skic, plánů a modelů představena v míře nanejvýš bohaté.

Trojrozměrné exponáty zastupuje několik kousků ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea, které samo muselo rezignovat na představení Kotěrovy návrhářské činnosti nábytkových interiérů vlastní výstavou. Výstava a k ní vydaný katalog podrobnou dokumentací sleduje vývoj umělcevy tvorby a představuje i její méně známé aspekty, jako je design tramvajových a železničních vozů, projekty zaměstnaneckých kolonií nebo uměleckých náhrobků. Kotěra je nově interpretován v kontextu vývoje evropské architektury, když jsou zdůrazněna léta studií na vídeňské škole architektury u Otty Wagnera. Důraz na představení architektonické tvorby v její mnohotvárnosti poněkud staví do pozadí osobnost samotného Jana Kotěry.

Odchod z Vídně na pražskou profesuru architektury mu otevřel možnost vyniknout v českém prostředí jako organizátor spolkového života, pedagog (byl pětinasobným rektorem Akademie výtvarných umění) a tvůrčí architekt. Na druhou stranu mu přece jen poněkud provinciální pražské prostředí neumožnilo tvorbu monumentální veřejné architektury, o níž marně usiloval třeba v mezinárodní soutěži na královský palác v Sofii.

Zdálo se, že kýženou možnost mu poskytne stavba univerzitních budov na předmostí Čechova mostu, ale od položení základního kamene v prosinci 1908 do Kotěrovy předčasné smrti v roce 1923 souhrou různých okolností stavba nepostoupila za rámec přípravných prací, a byla dokončena teprve o šest let později.

Spíše než v Praze mohl pak Kotěra realizovat veřejné zakázky v Hradci Králové, kde mu zadali projekt muzea v dominantní poloze na labském nábřeží, úpravu Pražského mostu a obou předmostí a naposledy ve dvacátých letech stavbu obecních obytných domů. Do tváře Prahy se tak mohl zapsat jen drobnějšími stavbami rodinných a činžovních domů, z nichž mnohé jsou dnes prohlášeny kulturními památkami: Peterkův dům (Václavské náměstí 12/777), Trmalova vila (Vilová 11/91), industriální objekt vodárny Na zelené lišce (Baarova 5/1121), areál Suchardovy vily (Slavičkova 6/248), Kotěrova vila (Dyková 6/1542), Laichterův dům (Chopinova 4/1543) a Mozarteum (Jungmannova 30/748).

Vychází monografie o Horákové s dosud nezveřejněnou výpovědí

Na pulty knihkupectví se v těchto dnech dostává kniha "O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě", ve které je vůbec poprvé zveřejněn obsáhlý protokol její výpovědi z roku 1949. Ide o autentické svědectví, kdy Horáková, odsouzená v roce 1950 ve vykonstruovaném politickém procesu k trestu smrti, ještě vypovídala a podepisovala protokoly bez nátlaku. Ostatní pozdější výpovědi už jsou zmanipulované, řekla Marta Jurková, předsedkyně Klubu Milady Horákové, který knihu vydává.

Ke 100. výročí narození předúnorové národně socialistické poslankyně připravili publikaci Zora Dvořáková a Jiří Doležal. Podle autorů shrnuje životopisná monografie dosud zjištěné poznatky o Miladě Horákové včetně dosud nezveřejněné výpovědi. Životopis i další otištěné dokumenty jsou založené na čistě archivním materiálu. Publikace obsahuje i působivé dopisy, které psala Horáková několik dní před popravou a adresovala je svým blízkým.

Monografii je možné zakoupit za 230 korun ve vybraných knihkupectvích a v Klubu Milady Horákové v Bubenské ulici 55 v Praze 7.

Milada Horáková patřila mezi oběti politických procesů na přelomu 40. a 50. let. V roce 1950 byla na základě vykonstruovaných obvinění odsouzena za špionáž a velezradu a popravena. Plně soudně rehabilitována byla až v roce 1990.

Martina Vašíčková kš

Halasova korespondence - konečně!

Myslíte by se s tou korespondencí dalo něco udělat, tak se do toho dejte. Já bych to pak jen přehlédli. Jednou by na to jistě došlo, a tak se to může připravit. Tato slova napsal básník František Halas (1901 až 1949) necelý rok před smrtí Ludvíku Kunderovi, jednomu ze dvou editorů šestého svazku Díla Františka Halase, nazvaného prostě *Dopisy*. Spisy zahájené po všemožných štollovských příchů o básníka před čtyřiatřiceti lety (!) se tak dočkaly dlouho očekávaného pokračování. Svazek korespondence se za tu dobu stal bezmála nakladatelskou legendou. Přípravy rozsáhlého rukopisu a cenného poznámkového aparátu (105 stran, byť aparátu spíše čtenářského než skutečně přísně kritického) trvaly přes dvacet let, v tempu měnícím se podle toho, jaká byla naděje na vydání.

"V Pilařově Československém spisovateli v polovině osmdesátých let paradoxně vadily spíše dopisy adresátům, které tam soudruzi chtěli mít, než dopisy adresátům oficiálně problematickým, jako byli Čep, Zahradníček a další," vzpomíná dnes básníkův syn a druhý z editorů Jan Halas. Editorům nutno přičíst ke cti, že se s redukovanou podobou svého výboru nikdy nesmířili a vydavatelskou odyseu (*Odeon*, v devadesátých letech *Český spisovatel*) zakončili úspěšně u *Torstu*, který dodržel původní grafickou úpravu a začlenění do spisů. Dostáváme tak do rukou 769 Halasových dopisů z let 1915-1949. Mnohdy jde o pár řádek za rok, jindy o detailní materiál, provázející například Halasovým prokrustovským pařížským obdobím ("Dnes jsem byl u Citroëna a - no jak jinde, nepochodil jsem.") či neúnavnou organizační prací "kulturněpolitickou". To podle toho, jak se dopisy podařilo zachovat či vypátrat. Setkáváme se s pisatelem pramálo odlišným od jeho poezie: pisatelem žehrajícím na nedostatečnost slov ("Pojďme do kavárny - mlčet!"), na to, jak vlastně nerad koresponduje (!), pisatelem mnohdy zoufale hledajícím lidskou družnost, nejednou však i rozverným žertěrem a vždy oddaným přítelem. Osobní, umělecký, ale i politický vývoj, který v dopisech desítkám osob sledujeme, opisuje kruh příznačný pro nejednoho intelektuála dvacátého století: od nadšené a obětavé soudružské práce po jisté střízlivění a strach z událostí těsně poválečných. Jsme svědky autentické potřeby aktivity a tvůrčí práce v boji proti sociální nespravedlnosti a pocitu nesmyslnosti. Tak píše Janu Zahradníčkovi (1931): "Ty máš sv. Augustína, a co mám číst já? Komunistický manifest?" A v létě roku 1948 Václavu Poláčkovi: "Budu se asi rozcházet s mnoha lidma, ale nedá se nic dělat. Já demokracii beru vážně!" Na své si tak přijde jak literární historik obohacený mnoha detailními střípky, tak čtenář hledající civilní tvář svrchovaného českého básníka.

František Halas: *Dopisy*. Dílo Františka Halase. Uspořádali, k vydání připravili a ediční zprávu napsali Jan Halas a Ludvík Kundera. Poznámky, vysvětlivky a doslov napsal Ludvík Kundera. Jmenný rejstřík sestavila Stanislava Mazáčková. *Torst*, Praha 2001, 420 stran, náklad a cena neuvedeny, prodává se za 349 korun.

Jubileum Marie Rottrové

V nedávných dnech oslavila kulaté narozeniny jedna z nejlepších a nej sympatičtějších českých zpěvaček Marie Rottrová.

Její působení v oblasti populární hudby trvá již třicet let. Narodila se v Ostravě, zpívala na kůru v kostele, kde byl její otec varhaníkem. Její kariéra začala v polovině šedesátých let, s rockovými skupinami *Samuel* a *Majestic* a od roku 1969 dvacet let koncertovala se skupinou *Flamingo*. Jejím dlouholetým pěveckým partnerem byl Petr Němec.

Marie Rottrová vydala dvacet dlouhohrajících desek, z nichž tři nazpívala v angličtině. K jejím největším hitům patří *Kůň bílý*, *Čím voní láska má*, *Markétka*, *Měli jsme se potkat dřív*, *Zřejmě letos nikde nejsou kytky*, *To mám tak ráda*, *Řeka lásky*, *Lásko, voníš deštěm*, *S tím bláznem si nic nezačíněj* a mnoho dalších.

Marie Rottrová byla označena jako *Lady Soul*, který zpívá stejně lehce jako pop nebo šansony. V jejím repertoáru jsou písně *Arethy Franklinové* i *Maryly Rodowiczové*, texty "na tělo" pro ni psali *Jiřina Fikejzová*, *Jaroslav Wykrent*, *Pavel Vrba* nebo *Jaromír Nohavica*.

Po boku Marie Rottrové se vystřídalo mnoho známých zpěváků, například *Pavel Bobek*, *Jiří Korn*, ale známý hit nazpívala i s hercem *Jiřím Bartoškou*. Velkou popularitu měl svého času její televizní pořad *Divadélko pod věží*, v němž kromě svých písní představovala i své kolegy a přátele.

Na oslavu svého jubilea vydala Rottrová nové album pod názvem *Podívej* a absolvovala koncertní turné. Její pražský koncert v *Divadle Kalich* byl spojen právě se křtem tohoto nového CD. (mk)

Minulý rok uplynulo 40 let od smrti architekta Josefa Havlíčka

Josef Havlíček (5. května 1899 až 30. prosince 1961) byl předním českým architektem konstruktivismu. Ke konstruktivistické architektuře se dopracoval na základě hlubokého vnitřního přesvědčení spolu s první skupinou průkopníků z *Devětsílu*.

Všeobecný penzijní ústav v Praze na Žižkově (dnešní Dům odborových svazů).

První tvůrčí projevy Josefa Havlíčka se objevily hned po první světové válce v oblasti malířské, sochařské i v uměleckoprůmyslové tvorbě. Již tato prvotní díla jsou poznamenána silnou dávkou jeho velkorysosti a umělecké robustnosti, které se později plně rozvinuly v jeho architektonické tvorbě. Jako čtyřadvacetiletý se již činně účastnil jako architekt na díle *B. Feuersteina* - *Zeměpisném ústavu* v Praze. O tři roky později pracoval s profesorem *J. Gočárem* na projektech veřejných budov pro město *Hradec Králové*.

Od roku 1928 do roku 1936 spolupracoval s architektem *Karlem Honzíkem*, s nímž vytvořil díla, která patří k vrcholné tvorbě meziválečné architektury u nás. Některá z nich značně ovlivnila i práci moderních architektů v zahraničí. Mezi ně patří návrh hotelu v *Karlových Varech*, návrh na kolektivizované bydlení, hlavně však realizace úřední budovy *Všeobecného penzijního ústavu* v Praze na *Žižkově* (dnešní *Dům odborových svazů*). Tento palác je nejvýznačnější realizovanou stavbou Josefa Havlíčka a *Karla Honzíka*. Patří k mezníku názoru na městskou zástavbu a je počátkem ústupu zastaralých tradic a představ.

V roce 1947 byl Josef Havlíček pozván do kolektivu světových architektů ke spoluúčasti na návrhu sídla *Spojených národů* v *New Yorku*. V posledních letech života pracoval převážně s *K. Neumannem* na otázkách bytové výstavby a některých závažných problémech přestavby Prahy.

Hovory s Petrem Kolářem

Brněnské nakladatelství Cesta vydalo autobiografii Petra Koláře "Hovory s Petrem Kolářem", jejímž autorem je Josef Beránek.

Josef Beránek

V množství knih takto tematicky zaměřených, představuje kniha rozhovorů s Petrem Kolářem zvláštní případ. Jeho osobnost je spíše známá úzkému okruhu katolíků a k širší veřejnosti zřejmě ještě nepronikla.

Petr Kolář původem z Ostravy, odešel v roce 1968 do emigrace. Ve Francii se stal jezuitou a často střídal místa svého působení. Zpočátku to byla Francie, později Německo, USA, Vatikán a posléze polistopadová Praha. S každým z těchto míst je spojena historka nebo příběh, v nichž se Kolář projevuje jako dobrý vypravěč. Z dob svého exilu připomene čtenáři i známé osobnosti, které poznal - Anastáz Opasek, Pavel Tigrid, Charlie Soukup atd.

Kniha hovorů s Petrem Kolářem ho představí v mnoha podobách, jako česko-francouzského jezuitu, rozhlasového redaktora, překladatele teologických textů, světoběžníka a znalce několika jazyků. Jeho názory se na stránkách publikace projevují s nezvyklou kritičností a osobní otevřeností, která u duchovního a člena řeholního řádu není v českých podmínkách běžná.

Ve svém jádru je však knížka zaměřena na vylíčení kulturní meze-ry, která vznikla mezi domácím prostředím a cizinou, mezi těmi, jež zůstali doma a ostatními, kteří zvolili život v exilu.

(mk)

Výstava budoucnosti - o lucemburské Praze

V Praze byla podepsána smlouva o spolupráci na výstavním projektu s názvem Praha - koruna Království českého s podtitulem Kultura a umění za vlády Lucemburků (1347-1437). Podepsali ji její organizátoři Správa Pražského hradu a The Metropolitan Museum of Art New York.

Výstavu budou moci shlédnout obyvatelé New Yorku za tři roky a o půl roku později bude instalována v Praze.

Jednotlivé exponáty projektu budou zapůjčeny od řady českých institucí s výjimkou Národní galerie. Ty budou tvořit asi polovinu výstavní sumy. Další polovinu, to znamená asi dvě stě exponátů dodá americká strana.

Návštěvníci budou mít možnost shlédnout deskové malby, iluminované rukopisy, kresby, sochy a další. Výstava se bude zabývat novými interpretacemi známých děl i díly nově objevenými. "Bude to stoletý příběh Prahy, který má své vrcholy i období váhání a zapomnění," uvedl jeden z autorů projektu Jiří Fajt.

Na čas se tak do Čech vrátí zpátky takové středověké unikáty, jako je například malba Smrt Panny Marie z Košátek nebo pohár vyrobený pro dvůr Karla IV.

Ředitel newyorského muzea Philippe de Montebello si slibuje od výstavy změnu v myšlení amerických návštěvníků, neboť ti si většinou pod středověkým uměním vybaví Paříž nebo Kolín, ale nikoliv Prahu.

Správa Pražského hradu má v úmyslu chystanou výstavou navázat na tři roky starou akci Rudolf II. a Praha. (mk)

Výstava klenotů ve vyšehradské kapitule

Do 24. února letošního roku potrvá ojedinělá expozice s názvem Klenotnice vyšehradské kapituly.

Jedná se o výstavu, na kterou byly vybrány unikátní předměty ze sbírek vyšehradské kapituly z posledních deseti století.

V Lobkovickém paláci na Pražském hradě jsou zastoupeny klenoty z kapituly, sakristie, kostela a nebo sbírek kanovníků a doplňuje je na dvacet exponátů u Národního muzea - vzácné tkaniny z církevních rouch, měděné busty apoštolů Petra a Pavla, renesanční monstrance nebo kalichy zdobené drahokamy a další.

Význam klenotů v tisícileté historii královské kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě je veliký. Ale teprve v posledních několika letech se jejich kulturní a umělecký význam podařilo zhodnotit zásluhou restaurování a soustavného výzkumu. Od roku 1992 pravidelně probíhají v Lobkovickém paláci výstavy, na nichž jsou představeny výsledky jednotlivých oprav.

Téměř stovka archeologických nálezů zůstává ještě nevystavena. Textilie a dřevořezby relikviářů zatím čekají na restaurování a objeví se až ve stálé expozici chrámové pokladnice na Vyšehradě, kterou plánuje kapitula zřídit v roce 2003.

K nejméně známým patří počátky klenotnice v raném středověku. Na současné expozici jsou zastoupeny dva stříbrné věnečky, prsten a záušnice z tohoto období. K nejzajímavějším exponátům výstavy patří zbytky kožených střeviců zdobených kovovými lamelami. Poslední výzkumy prokázaly, že je nosil první český král Vratislav II, zakladatel vyšehradské baziliky sv. Petra a Pavla.

Výstava Klenotnice vyšehradské kapituly také nabízí návštěvníkům k nahlédnutí poklad stříbra, který byl zakopán při rebéliích lidu v roce 1483 a opět vykopán v roce 1889. Jako nejzajímavější barokní exponát je vystavena kolekce 30 šperků, z nichž například zlaté signum s figurkami apoštolů Petra a Pavla sloužilo vyšehradským kapitulním kanovníkům jako úřední insignie udělovaná od roku 1737 papežem Klementem XII.

Instalovaná výstava obsahuje asi pětinu všech vyšehradských fondů.

(mk)

Rekonstrukce uměleckoprůmyslového muzea v Brně byla ukončena

Po tříleté rekonstrukci byla opět otevřena jedna z nejkrásnějších budov brněnské okružní třídy - Uměleckoprůmyslové muzeum v Husově ulici v Brně. Zájemci tak opět budou mít možnost navštívit sbírky uměleckých řemesel, užitého umění a moderního designu.

Architektonická soutěž na rekonstrukci budovy byla vypsaná v roce 1992 a v ní zvítězil návrh švýcarského architekta Ivana Kolečka. Jeho návrh realizoval architekt Viktor Rudiš. Obnova, která trvala tři roky, stála 243 milionů korun.

Uměleckoprůmyslové muzeum patří k vůbec nejstarším institucím svého druhu v českých zemích, bylo založeno v roce 1873 a od té doby bylo poznamenáno mnoha necitlivými stavebními zásahy. V roce 1888, při přípravě císařské jubilejní výstavy byl objekt zdvojnásoben, v padesátých letech 20. století přibyl například nový strop apod.

V roce 1961 bylo Uměleckoprůmyslové muzeum přičleněno k Moravské galerii, přestěhovala se do něj galerijní obrazárna a z výstavních sálů se staly sklady. Současná zrekonstruovaná budova má k dispozici téměř 1800 metrů čtverečních výstavních ploch. V sedmi sálech ve druhém poschodí je stálá expozice užitého umění, v přízemí budou probíhat krátkodobé výstavy moderního designu. (mk)

Zajímavý příspěvek k dějinám české literatury

Nakladatelství Lidové noviny vydalo v ediční úpravě Jiřího Opelíka celkem 216 textů v edici pod názvem Jan Skácel - Jiří Fried: Vzájemná korespondence.

Básníka Jana Skácela (1922-1989) pojilo důvěrné přátelství s prozaikem a filmovým scénáristou Jiřím Fiedem (1923-1999). Vzhledem k velké vzdálenosti mezi Brnem a Prahou, která znemožňovala jejich časté návštěvy a rovněž tak telefonní styk byl nákladný, zachovalo se velké množství korespondence, která dnešnímu čtenáři významným způsobem dotváří osobnosti obou pisatelů. V dopisech Jana Skácela jsou zřetelné zárodky a náčrty jeho pozdějších básní a o to jsou cennější. Dopisy Jiřího Frieda jsou zase významným zpravodajstvím z "literární" Prahy, o to zajímavější, neboť se jedná o druhou polovinu osmdesátých let, pro než byla charakteristická gorbačovská reforma i zvolna dokonávající komunistický systém v Čechách.

Oba autoři v dopisech také občas zmiňují svoje choroby a v menší míře i drobné klepy. Jan Skácel i Jiří Fried si byli oba blízcí nejen datem svého narození, ale i svými životními osudy. V minulosti patřili mezi organizované komunisty, v letech sovětské okupace sympatizovali s reformami a tyto své sympatie nikdy neodvolali. To vedlo k jednoznačnému závěru, kterým byl zákaz literární činnosti a knihy obou těchto autorů byly vyřazeny z veřejných knihoven. Skácel směl později publikovat - od roku 1981 a Fried tvořil v ústraní pro divadlo, film a televizi. Jako spisovatel se však odmíchl na víc jak dvacet let.

Deset dní před 17. listopadem 1989 Jan Skácel zemřel. Jiří Fried ho přežil o deset let a dočkal se tak i vydání svého již v minulosti napsaného románu Léto v Altamíře. (mk)

Kolokvium o díle Milana Kundery

Na půdě Svobodné univerzity v Bruselu se v závěru minulého roku konalo mezinárodní kolokvium o díle Milana Kundery. Celou akci zorganizoval Jan Rubeš, který je vedoucím centra českých studií na bruselské univerzitě.

Kolokvium trvalo dva dny a zúčastnila se ho řada známých českých i zahraničních kunderologů. Zaznělo celkem patnáct referátů - ty budou začleněny do chystaného sborníku.

Čtyři tematické okruhy vymezily rámec jednání: Literatura a moc, Literární postupy, Tradice a její přesah a Recepce Kunderova díla. Jednotlivé příspěvky byly zaměřeny na problematiku angažovanosti i distance spisovatele od politického dění, otázky integrity nebo diskontinuity autorovy tvorby. K diskusi přispěly především příspěvky M. Petráže a M. Bauera, které se týkaly spisovatelovy básnické a překladatelské tvorby.

M. Galmích z Paříže zaměřil svůj příspěvek na typologii tvorby a konfrontoval kunderovský a hrabalovský typ, o antologii Kunderových románů pohovořila S. Richterová.

Mnoho pozornosti bylo věnováno autorově poslenímu románu Nevědomost a rovněž tak jeho esejistice.

Závěr kolokvia jen potvrdil to, že Kunderovo dílo přerostlo rámec české i francouzské literatury a stalo se součástí světové literatury. (mk)

Rodinná výstava

Začátkem února končí v Českém muzeu výtvarných umění v Praze souborná výstava Zdenka Seydla (1916-1978), která poprvé představila jeho celoživotní tvorbu vcelku.

Z Národní galerie v Praze, z dalších českých a moravských galerií a ze soukromých sbírek byly shromážděny kresby, grafiky a obrazy, dále pak množství návrhů a realizací z oblasti užitého umění - to znamená ilustrace, knižní obálky a typografie, plakáty, kostýmní návrhy, textil a hračky. Jedna část výstavy byla věnovaná i

Zdenek Seydl, Ejhle (sítotisk, 1973, z majetku Alšovy Jihočeské galerie)

kreslenému a loutkovému filmu.

Zdenek Seydl ovlivnil celou generaci svých přátel - výtvarníků z různých oborů, kteří dodnes vzpomínají na svoji spolupráci s tímto umělcem.

Seydlovy obrazy se vyznačují velkou dynamičností tvarů a barev. Témata, která volil byla nejrůznějšího charakteru - dokázal velmi věrně až dokumentaristicky zachytit dobu, ve které žil a zároveň vnikal do nejskrytějších zákoutí lidské duše překvapivě jemně. Svoji fantazii vyvolával u diváka nečekané pocity a zároveň nutil k samostatnému myšlení.

K výstavě byl vydán soupisový katalog, který kromě odborných textů a barevných reprodukcí obsahuje také vzpomínky mnoha Seydlových přátel, za všechny lze jmenovat alespoň Jiřího Suchého, který v knižce svým typicky půvabným způsobem charakterizuje osobnost tohoto umělce.

Během expozice byly také promítány některé Seydlovy animované filmy pro dospělé, které vytvořil společně s Jiřím Trnkou, Břetislavem Pojarem, Jiřím Brdečkou a dalšími. Byly to například snímky Lev a písnička, Rozum a cit nebo Špatně namalovaná slepice.

Po Praze se reprízy výstavy dočká Cheb, Mariánské Lázně, Náchod a Karlovy Vary. (mk)

Kniha roku 2001

Jako již tradičně na sklonku roku přinesli i v loňském roce Lidové noviny výsledky knižní ankety "Kniha roku".

Jednalo se již o jedenáctý ročník, v němž na 200 oslovených lidí "od řemesla", to znamená redaktorů, literárních vědců, kritiků a překladatelů se vyjádřilo k otázce, které tituly si zaslouží označení Kniha roku 2001. V letošním ročníku byl trochu pozměněn způsob vyhodnocování i znění anketní otázky. Nebyla rozlišována původní a překladová produkce a ani volba nebyla omezena žánrově.

V anketě Kniha roku 2001 získala 1. místo *Europeana - Stručné dějiny dvacátého věku* do Patrika Ouředníka (1957). Vydalo nakladatelství Paseka, Praha-Litomyšl 2001.

2. místo získal soubor pod názvem *Zapadlo slunce za dnem*, který napsal Ivan Wernisch (1942). Vydalo nakladatelství Petrov, Brno 2001.

Na 3. místě se umístil literární vědec a básník v jedné osobě Miroslav Červenka (1932) se svojí studií o osudech českého verše *Dějiny českého volného verše*. Vydalo nakladatelství Host, Brno 2001.

4. místo obsadila *Noční práce* od Jáchyma Topola, autora, jenž si v průběhu posledních let získal početné, generačně spíše mladší čtenáře. Knižku vydala nakladatelství Hynek a Torst, Praha 2001.

5. místo v anketě pak získala Květa Legátová se svojí povídkovou prvotinou *Želary*. Vydalo nakladatelství Paseka, Praha-Litomyšl 2001.

(mk)

Hudební festival Alternativa

Na sklonku minulého roku se sjeli do Prahy špičky nonkonformní a avantgardní hudby z nejrůznějších částí světa.

Hlavním smyslem festivalu Alternativa, který se koná každý rok, byla konfrontace mnoha známých a zavedených osobností se zatím neznámými umělci a jejich představení publiku.

V klubu Delta, který je již tradičním místem alternativní kultury se představily soubory Konk Pack z Anglie, Zakarya z Francie, Expretus z Německa a zároveň soubory z, v Čechách prakticky neznámé východní hudební scény, běloruští Kňaz Miškin a Hajdamaki z Ukrajiny a Jack O'Lantern.

V soutěžním bloku Malá Alternativa se publiku a porotě představilo deset domácích souborů.

V divadle Archa proběhlo vystoupení kvintetu americké avantgardní klavíristky Myry Melfordové. Dále se představily progresivní hudební scény z Gentu, Bělehradu a Krakova. Aktuální trendy počítačové hudby předvedl rakouský soubor Radian, improvizovanou hudbu zahrála britsko-americko-japonská pětice The Noise Of Time.

Letošní Alternativu symbolicky uzavřelo vystoupení neobvyklých a improvizovaných hudebních spojení gambistů manželů Havlových s perkusistou Vladimírem Sosnou, českého saxofonisty Mikoláše Chadímy a legendárního britského bubeníka Chrise Cutlera, brněnského bubeníka Pavla Fajta s belgickým multiinstrumentalistou Geertem Waegemanem a představila se i nová skupina moravského kytaristy a basisty Vladimíra Václavka VRM.

Součástí celého festivalu byla i vedlejší scéna v klubu Vagon. Ta patřila vesměs českým hudebníkům a konaly se zde i noční jam-sessions hostů.

(mk)

Kameny a hvězdy v Ondřejově

Areál nejznámější české hvězdárny v Ondřejově byl v poslední době obohacen o několik nových děl českých sochařů.

Toto prostředí se vyznačuje zvláštní atmosférou, která souvisí s jeho posláním - probíhá zde spojení vesmíru s přírodou, člověkem a technikou. Chybělo již jen umění. Na základě toho bylo založeno sochařské sympozium nazvané *Kameny a hvězdy*. Iniciátory celé akce byli ředitel Astronomického ústavu Akademie věd ČR Jan Palouš a sochař a malíř Zdeněk Hůla.

Všechny vystavené "kameny" jsou pečlivě umístěny v prostoru, který symbolicky otevírá malá brána Aleše Veselého. Čedičové sloupy Pavla Opečenského zase zdůrazňují souvislost mezi uměním a kosmickými dálkami.

S tímto prostředím nejvíce souvisí projekty Zdeňka Hůly - žulová instalace pod názvem *Od slunovratu k slunovratu*, která vychází z astronomických výpočtů a sluneční hodiny, které jsou založeny na opačném principu.

Jiří Kačer zdůrazňuje kontrast mezi přírodním tvarem a jeho dokonalým opracováním a mramorové desky Jana Ambrúze jsou ponořené pod vodní hladinu, aby naznačily protiklady různých živlů i souvislost mezi Zemí a vesmírem.

Podobná sochařská sympozia již vznikají na mnoha místech Čech a Moravy a díla, která zde vznikla, se stala v mnoha případech součástí krajiny.

Návštěva ondřejovského areálu určitě stojí za to a je možné ji podniknout kdykoliv.

(mk)

Mimořádný umělec Karel Svoliný

V Paláci Kinských v Praze se až do desátého března veřejnosti představuje vyjimečný umělec Karel Svoliný.

Ilustrace k Wolkerově baladě o narozeném dítěti, 1939, dřevoryt

šší díla. V roce 1947 se ale Svoliný žení podruhé, se sochařkou Marií Veselou.

Karel Svoliný byl známý svojí loajalitou ke každému politickému režimu a díky tomu mohl ve všech dobách cestovat - navštívil Řecko, Itálii, Francii, Švýcarsko, USA a Španělsko. V Mexiku v roce 1957 vznikl první soubor jeho fotografií.

Po válce byl Svoliný jmenován profesorem Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze, jeho žáky byli například Rostislav Vaněk nebo Oldřich Kulhánek. V roce 1952 byl Svolinému udělen čestný titul laureáta státní ceny druhého stupně za návrhy poštovních známek a za ilustrace Českého roku

V letech 1947-1955 vytvořil Svoliný svoje nejproblematičtější dílo - průčelí olomouckého orloje. Odborníky bylo toto dílo označeno za jeden z nejcharakterističtějších příkladů umění socialistického realismu a nejvýraznější příklad totalitního umění.

Za vitráž Město a venkov získává Svoliný čestné uznání na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu. V roce 1956 je jmenován zasloužilým a opět let později národním umělcem. Po sovětské okupaci vytvořil plakát v barvách československé trikolory, po smrti Jana Palacha vytiskl několik grafických listů, které zobrazovaly mládka s atributy křesťanských mučedníků. V souvislosti s tím byl v roce 1970 donucen k odchodu ze školy společně s dalšími umělci, například Adolfem Hoffmeisterem nebo Františkem Muzikou.

V sedmdesátých letech pracoval Svoliný na výzdobě kostelů v Letovicích u Brna a v Činěvsi u Poděbrad.

Expozice v Paláci Kinských je díky členitému prostoru rozdělena do jednotlivých místností. Tvorba Karla Svoliného je však tak mohutná, že větší na základních oblastí umělceva zájmu je pouze naznačena - známé a oceněné známky, bankovky, loutky, návrhy divadelních kostýmů a scén, vitráže a mozaiky do chrámu sv. Víta, obrazy, goblény, volné kresby a tisky, originální ilustrací a občasně grafiky.

K výstavě byla vydána monografie o Karlu Svoliném, jejímž autorem a editorem je společně s Eduardem Buregetem Roman Musil. (mk)

Brněnský historik vypráví příběh národa na Moravě

Moravané nebo Češi? Výsledky posledních dvou sčítání lidu ukázaly, že problém národního vědomí obyvatel Moravy je neustále živý. Kniha pracovníka Historického ústavu Akademie věd Milana Řepy o problému národnosti v 19. století na Moravě připomíná, že ani naši předkové se s touto otázkou nevyrovnávali lehce, a zároveň vysvětluje, proč tomu tak bylo. Autor svojí knihu koncipoval jako souvislý příběh vývoje národa od osvícenců 18. století až k sebevědomým národním pracovníkům konce 19. století. Všiml si toho, jak se vyvíjel vztah moravských vzdělanců k jimi obývané zemi, k používanému jazyku i k národnímu společenství. Vyšel přitom nejen z velkého množství osobních záznamů, soukromých dopisů, novinových článků, ale také z povídek a románů moravských autorů. Na základě těchto dokladů přiblížil, jak se na Moravě šířily ideje o vlasti a národu, pěstované nejprve nepočtenými jedinci a později širokými vrstvami moravské inteligence. Vzpomněl přitom průkopnickou činnost buditelů Františka Matouše Klácela, Aloise Vojtěcha Šembery či Františka Sušila, kteří nacházeli na moravských vzdělávacích ústavech třicátých a čtyřicátých let 19. století vnímavé publikum. Klíčový význam pro zapojení moravského národního hnutí do širšího proudu českého nacionalismu měla revoluční léta 1848 a 1849, kdy uvolnění cenzury umožnilo diskusi o mnohých otázkách národní budoucnosti Čechů a Moravanů. Počátkem 60. let 19. století přijalo politické vedení národa na Moravě za svůj státopravní program Koruny české. Řepa podotýká, že tehdy počala vzájemná spolupráce českých a moravských politiků, která již nebyla nikdy vážně zpochybněna. Cyrilometodějské slavnosti roku 1863 či táborové hnutí přelomu 60. a 70. let vábily stále početnější vrstvy moravského obyvatelstva k národně motivovaným aktivitám. Autor přisuzuje velkou důležitost působení prvních dvou českých gymnázií v Brně a Olomouci, která od roku 1867 vychovávala středoškolskou mládež v národním duchu. Absolventi těchto ústavů byli přitahováni ke studiu na pražské univerzitě, čímž se měnila dosavadní orientace na Vídeň. Pro tyto studenty již nebylo problémem spojit své moravství s češtvím. Vzdělaná Morava se stala organickou součástí českého národního společenství. Řepova práce není v žádném případě suchopárným vědeckým pojednáním, ale spíše napínavým příběhem, který se na některých místech čte téměř se zatajeným dechem. Autorův uhlazený styl vyprávění se opírá o důkladnou znalost literatury a pramenů, získanou zejména rozsáhlým výzkumem pozůstalosti moravských vlastenců. Kniha Milana Řepy patří k nejlepším pracím české historické vědy posledních let a zaslouží si proto pozornost široké čtenářské obce.

Autor je historik -iDnes

Milan Řepa, *Moravané nebo Češi. Vývoj národního vědomí na Moravě v 19. století*, Doplněk, Brno 2001, 222 stran, náklad 1000 výtisků, cena neuvedena.

Portrét Jariny Smolákové, 1944, olej na plátně

Max Švabinský ve Valdštejnské jízdárně

Až do konce března mají zájemci o umění možnost navštívit Valdštejnskou jízdárnu, kde byla instalována velká retrospektivní výstava Maxe Švabinského.

Švabinský představuje jednu z nejvýraznějších osobností umělecké generace, která začínala v 90. letech 19. století. V roce 1891 byl Švabinský přijat na pražskou Akademii výtvarných umění k profesoru Pirnerovi a poměrně záhy se

mu dostalo oficiálních uznání. V roce 1973 u příležitosti 100. výročí umělcova narození uspořádala Národní galerie a jeho rodné město Kroměříž rozsáhlou expozici. Současná výstava je první od té doby, která přináší objektivní pohled a zároveň zhodnocení Švabinského tvorby.

Rozsáhlé dílo Maxe Švabinského je na výstavě postaveno na základních dílech a sleduje postupně umělcova vývojová období, z nichž jsou představeny ty nejkvalitnější ukázky. Jednotlivá díla pocházejí z Národní galerie, Muzea Kroměřížska, majetku rodiny, ale i z řady dalších sbírek.

Na čelném místě výstavního sálu může návštěvník spatřit Švabinského nejkrásnější obraz *Chudý kraj* (1899-1900). Rané období jeho tvorby je zastoupeno pozoruhodným *Splynutím duší* (1896). Za zmínku stojí také pastel k *Máchovu Máji* z roku 1900 - *Dvojice na stráni*.

Hlavním těžištěm Švabinského tvorby jsou však technicky dokonale kresby a lepty. Za svůj život vytvořil umělec velké množství portrétů, mezi nejlepší patří portrét Ely Vejrychové. Výraznou ukázkou českého symbolismu představuje *Paradisea Apoda* (1901). Zde použil techniku jemné kresby uhlím, barevnými křídami a akvarelem. Tuto technickou kombinaci použil také v *Šedivém portrétu* (1902), *Kamélii* (1903), v portrétu Ely v kloubouku (1904) nebo *Velké rodinné podobizně* (1905).

Mimořádná je i kresba Julia Fučíka nebo lept ztvárňující F.X. Šaldu.

Moderní krajinářství proslavil Švolinský v obrazech *Letní den* a *Letní noc*. Zastoupeny jsou i návrhy na okna chrámu sv. Víta (1935), mozaiky v Národním památníku na Vítkově (1938) nebo dřevoryt sv. Jana Křtitele.

Pro úplnou představu o Švabinského osobnosti jsou na výstavě představeny také ukázky jeho známek a bankovek a doplňují je osobní fotografie a dokumentace.

Výstavu připravila společnost Gallery. Byly vydány dva katalogy, z nichž jeden je velmi obsáhlý s množstvím reprodukcí a druhý je stručnější, dostupný širší veřejnosti.

(mk)

Max Švabinský se narodil 17. září 1873 v Kroměříži. Jeho snem bylo stát se umělcem, o umění se zajímal už v době svého studia na německé reálce v Kroměříži a své portréty dokonce vystavoval v oknech tamější lékárny. Jeho matka však jeho plánům nepřála, chtěla totiž, aby její syn na reálce aspoň úspěšně složil maturitu. Pětka z matematiky v kvintě však paní Švabinskou zcela přesvědčila o nezpůsobivosti mladého Maxe ke studiu na reálce a tak ho v létě roku 1891 dokonce sama odvezla na přijímací zkoušky na pražskou Akademii výtvarných umění.

*Už na studiích v Praze se Švabinský proslavil precizností a vysokou kvalitou své portrétní práce, která jistě ovlivnila i záměr České akademie pověřit Švabinského vytvořením perokreseb s portréty českých spisovatelů a vědců pro památník chystaný k panovníckému jubileu císaře Františka Josefa I. První veřejnou objednávkou byla zakázka na výzdobu foyeru Zemské banky v Praze *Na Příkopě* - dvě obrazové kompozice na téma *'Práce - základ blahobytu'*. Další zakázkou byla až téměř po dvaceti letech mozaiková výzdoba *Síně padlých* v Národním památníku na Vítkově a *malby pro Obecní dům* v Praze.*

Švabinský byl vynikajícím portrétistou, všechny jeho obrazy jsou výsledkem kombinace jeho nadprůměrného kreslířského talentu, spojeného s hlubokým zájmem o zachycení duševna a přirozené pozice zobrazované postavy. Na objednávku Ministerstva spojů také vzniklo několik sérií jeho poštovních známek. Max Švabinský zemřel 10. února 1962 v Praze.

Pavel Dobeš nazpíval Streichla a vznikla dobrá deska

Na první pohled to vypadá trochu jako habaďúra. Na obálce cédečka stojí Pavel Dobeš - K svátku a až v útrokách bukletu se člověk dozví, že dříve ostravský, nyní královéhradecký písničkář a kytarista svou šestou řadovou desku poskládal z šestnácti písní svého kolegy Josefa Streichla. Kdo od Pavla Dobeše čeká další *Jarmily*, *Blažky*, *Crhy*, *Kostelíčky* a *Něco o lásce*, bude zklamán, přestože jde o písničkářovo muzikantsky nejvyrovnanější album. Bluesmana Streichla před časem potkaly zdravotní patálie, které mu znemožnily zpívat. Nabídl tedy Dobešovi své písničky z osmdesátých let, jež nikdy sám nenatočil včetně zhudebněné básně *Jana Skácela Bouraný dům*. Sám písničkář o jejich uchopení mluví jako o dobře osvojeném dítěti. A má pravdu. On i Streichl jsou jedné "černouhelné" krve, v níž proudí blues, bigbít, porubské valčíky, haviřské šramly i proletářské zkazky. Hráli spolu na mejdanech, v hospodách, když jeden přinesl nový song, druhý okamžitě flekoval svým. Toto spolubojovnictví a pospolitost sice vzal čas, ale deska tuto atmosféru bojarských "tažení" nenápadně vrací. Dobeš - úsečný vypravěč - se pustil do písní neokázalého melodika a strohého poety nejen proto, že se mu jeho písně líbí, ale také, aby nemocnému kamarádovi, který byl sice v Ostravě králem, ale mezi kolegy písničkáři vždy "tím druhým", pomohl. Už první takt titulní písně *K svátku*, která šlape v country-barovém rytmu s houslemi Richarda Krocicka, chytí a nepustí. Hradecký kytarista Miloš Dvořáček, který naposledy s Dobešem spolupracoval na výtečné desce *Zpátky do trenek*, Streichlovy kusy vybrousil a každému dal, co mu patří, aniž by zbytečně zdobil. Tím jím propůjčil dlouhou trvanlivost a neoposlouchatelnost. Ve swingové hříčce *Bicycle* hraje jako Chet Atkins, v pomalejších skladbách ukazuje svou všestrannost bez jakéhokoliv mistrování. Wabi Daněk má pravdu, když říká, že Dvořáček vydá za tři kytaristy. Uhrančivou spontánnost a společného ducha drží i sám autor hrající na foukací harmoniku, basista Josef Pak a hlavně jazzový bubeník Miloš Dvořáček mladší. Je znát, že jejich doprovod Dobešův stále mile amatérský hlas přímo nesl. Občas kapela přitvrdí, Lucerna

dó dlažby zní jako stoneovské rhythm and blues z šedesátých let a Co mi nese velká voda je plnokrevnou bluesovou dvánáctkou. V nich se s elektrickou kytarou přidá další Streichlův kumpán Radek Pastrňák z kapely Buty. Šestnáct písní, vesměs z osmdesátých let ze Streichlova předbluesového období, je jako šestnáct malých miniatur. Nejméně polovina z nich, zejména pak mertovské Džbáňky, Benefice pro zrzavou holku, Rádio hlásí, valčík Orlová, lidová Ostrava s odkazem na Pete Seegera (Pittsburgh town, smoky town...) a Miláčku, s tebou, zůstanou po prvním poslechu v uchu, ač nejde o žádné generační výpovědi či zásadní sdělení. Tu Streichlovi utekl školácký rým tepu/věků (Džbáňky), tu si neporadil s pointou (Sexuální radovánky), pak zase naopak zasvítil obrazem "...a Slunce pláče slzami od vosku..." (Pamatuj na Ikara). Škoda jen ukvapeného zrychlení v rozšafném irském popěvku Mám lodní lístek. Muzikanti si mohli odpustit i umakartový zvuk kláves, Orlová přímo volá po "piánu chudých". Proslýchá se, že mnozí tahouni české folkové scény mají "vypsáno" a čekají na inspiraci. Pokud se to týká i Dobeše, tak způsob, jakým se z toho ve šťastném spojení s Milošem Dvořáčkem na čas vykouzlil, není vůbec špatný.

Pavel Dobeš - K svátku. Hudba a texty Josef Streichl, aranžmá Miloš Dvořáček. Hosté Miloš Dvořáček ml., Radek Pastrňák a další. CD, EMI/Monitor 2001, 46 minut.

www.newtonit.cz

Krátce ze světa kultury

*Muzeum českých motorek má nové přírůstky

Národní technické muzeum v Praze na Letné získalo šedesát cenných českých motorek. Nejstarší je z roku 1904, ale několik je i letošních.

Výstava, která byla v muzeu zahájena nese název Závodní motocykly a dokumentuje sto let motocyklového sportu v Čechách. O expozici je obrovský zájem převážně ze strany mužské populace. Většina exponátů byla zapůjčena od různých institucí, například z Jihočeského muzea byl zapůjčen stroj Hurikán, ale i od mnoha soukromých majitelů.

Nejstarším vystaveným strojem je Slavia typ CC z roku 1904. Hodnota těchto přístrojů, vyrobených před první světovou válkou se pohybuje kolem milionu korun a výše.

Na výstavě jsou také zastoupeny stroje, na kterých jezdil nejslavnější český motocyklista František Šťastný. Ten se v roce 1961 umístil na druhém místě na světovém šampionátu.

Smyslem celé výstavy, jež bude ukončena v březnu roku 2002, je předvést veřejnosti závodní motocykly ve velkém a uceleném souboru. (mk)

*Kolowrat připravuje monodrama rakouského autora Petera Turiniho

Slovenský režisér Martin Porubjak začal začátkem letošního roku zkoušet text rakouského autora Petera Turiniho nazvaný "Hotovo! Konec". "Českou premiéru bude mít v Divadle Kolowrat 7. února.

Jedinou rolí v monodramatu ztvární Bronislav Poloczek. Porubjak už s ním v tomto komorním prostoru v minulosti inscenoval dva příběhy o divných, smutných a tragikomických mužích: Šulajovu hru O pejskovi a kočičce, inspirovanou knížkou Josefa Čapka, a Pana Paula německého dramatika Tankreda Dorsta.

"Poloczek postavám životních outsiderů rozumí, má duši smutného klauna. A čím je starší, tím víc v něm uhasíná někdejší ypsilonovský klaun a je čím dál smutnější. Myslím, že si s Turinim a jeho zatrpklým životním ztroskotancem bude rozumět," komentoval spolupráci režisér.

Turiniho monodrama mělo světovou premiéru v červnu 1997 ve vídeňském Burgtheatru v režii Clause Peymanna.

Jiří Borovička vb

*Hra Pavla Kohouta v Divadle pod Palmovkou

V sedmdesátých letech napsal Pavel Kohout na motivy povídky Leonida Anderejeva Rozum hru pod názvem Ubohý vrah.

Text této hry putoval s úspěchem v minulých letech po nejrůznějších zahraničních scénách a ocitl se i na Broadwayi.

Slavná inscenace hry v Divadle na Vinohradech přinesla její českou premiéru až v roce 1991.

Současná nová premiéra v Divadle pod Palmovkou, potvrdila pod režijním vedením Petra Kracika její kvality. Kracik sleduje věrně vnitřní dynamiku Kohoutovy divadelní formy a předvádí tak divákům na Palmovce vzrušující detektivku v tom nejlepším slova

smyslu.

K úspěšnému provedení hry přispívají především skvělé výkony tři hlavních představitelů - Jiřího Langmajera jako Kerženceva, Borise Rösnera jako Saveljova a Kláry Issové v roli Taťány Nikolajeny.

Nová premiéra Ubohého vraha potvrdila životnost Kohoutova textu a Divadlo pod Palmovkou si ho může zcela jistě přičíst ke svým dosavadním úspěchům. (mk)

Poznámka redakce: Máme radost, že i Kulturní klub přispěl nepřímo k realizaci této hry v Divadle pod Palmovkou. Napomohlo k tomu setkání dramatika a spisovatele Pavla Kohouta s managem Divadla pod Palmovkou Petrem Našicem po úspěšném divadelním představení ve Vídni na pozvání KLUBU.

Doufáme, že hostování Divadla pod Palmovkou ve Vídni nebylo poslední, ale že se v budoucnosti můžeme těšit na další vysoce umělecky kvalitní představení.

*Půlstoletí českého skla

Současnou nejobjemnější publikací, která se objevila na pultech českých knihkupectví je kniha České sklo od Sylvie Petrové.

Autorka, která je nyní profesorkou na univerzitě v Sunderlandu ve Velké Británii, se pokusila ve své publikaci o zmapování umělecké sklářské tvorby v českých zemích v posledních pětapadesáti letech.

V pěti oddílech knihy je podán přehled škol, ateliérů, tvůrců a úspěchů. V šestém oddíle jsou pak

Stanislav Libenský: Adam a Eva, 1948

Eliška Rožátová: Postel, 1993

představeny portréty a medailony tvůrců, soupisy výstav a výběrová bibliografie.

Ve výpravné publikaci, kterou vydalo nakladatelství Galery Praha se tak zájemcům představí na třicet předních fotografů, kteří zde zdokumentovali plastiky, objekty, instalace a nádoby, které vznikaly v českých ateliérech od druhé světové války až do devadesátých let minulého století.

České sklo je první takto rozsáhlou publikací, která se zabývá sklem, je na ní patrná pečlivá příprava a obohacuje ji i dokonalá grafická úprava Rostislava Vaňka. (mk)

*Encyklopedie Universum v multimediální podobě

Nakladatelství Euromedia Group - Odeon uvedlo v nedávných dnech na trh komplet dvou CD-ROM, nazvaný shodně s desetisvazkovou encyklopedií Universum. Multimediální encyklopedie Universum je určena všem zájemcům, kteří dávají přednost obrazovce

před čtením papírových stránek, ale zároveň i majitelům deseti vydaných svazků, neboť nejde o jejich pouhý převod do elektronické podoby.

Dvojice kompaktních disků obsahuje vedle kompletních textů knižního vydání ještě dalších devět a půl tisíce obrázků s náhledy i zvlášť ve velkém rozlišení, 240 půlminutových audiosekvencí a 110 videosekvencí získaných z tuzemských rozhlasových a filmových archivů.

Všechny informace počítačově verze budou ve čtvrtletných intervalech pravidelně aktualizovány prostřednictvím internetu. Registrovaní uživatelé encyklopedie získají k těmto informacím přístup zdarma. (mk)

***Český slavík - tradiční výsledky**

Již šestý ročník zpěvácké ankety Český slavík, která navazuje na proslulého Zlatého slavíka, skončila zcela bez překvapení - již potřetí za sebou získaly první místo stejné osoby. Mezi muži jako již tolikrát triumfoval Karel Gott, jako nejpopulárnější kapela byla opět oceněna skupina Lucie a svoji oblíbenost potvrdila i Lucie Bílá v ženské kategorii. Tedy opravdu nic nového. Hladinu společenského života tak rozčeřilo jen několik drobností. Například skupina Lucie se slavnostního předávání odmítla zúčastnit, protože měla silné námitky proti koncepci doprovodného programu. Také se proslechalo, že ani průběh ankety nebyl zcela bez mráčku a docházelo k manipulaci, která měla zajistit vítězství Lucie Bílé. Ani podobné zprávy nejsou v historii ankety až takovou výjimkou. Letošní anketa zkrátka potvrdila naprostou nehybnost české populární hudby středního proudu. (MaFr)

***Cena za nejlepší překlad z němčiny**

Letošní cenu za nejlepší překlad německy psaného literárního díla do češtiny získala Michaela Jacobsenová (nar. 1947). V Goethově institutu předal ocenění překladatelce zástupce nadace Bosch Joachim Rogall.

Tato nadace vznikla v roce 1964 a od roku 1990 podporuje česko-německé vztahy.

Laureátka obdržela cenu spojenou s odměnou 5000 euro a to za překlad povídky Thomase Bernharda Amras, která vyšla v loňském roce v knize Tři novely. Porota rovněž ocenila Jacobsenovou za zprostředkování díla rakouské spisovatelky Ingeborg Bachmanové českým čtenářům. (mk)

*** Zlatá deska pro Miroslava Donutila**

V pražském Bránickém divadle převzal herec Miroslav Donutil Zlatou desku za třicet tisíc prodaných nahrávek titulu Historiky z Provázku.

Deska obsahuje Donutilovo vyprávění z jeho dlouholetého brněnského působitě. (mk)

Miroslav Donutil převzal Zlatou desku

*** Úspěch Kühnova dětského sboru v Carnegie Hall**

Kühnovo sborové těleso bude v letošním roce slavit 70. výročí svého založení a současně se mu podařilo téměř nemožné: koncertovat na pódiu Carnegie Hall.

Na začátku této cesty byla Evropská velká cena - vítězství sboru ve španělské Tolose, kde absolutně zvítězil mezi dalšími 52 tělesy. Poté došlo k intervencím na management Carnegie Hall a byl vyhledán americký partner Denis Hunt, kterému se díky stupňujícímu tlaku podařilo po dvou letech téměř dosáhnout úspěchu. Partnerství s ním však bylo přerušeno a nový společník v podobě Georgera Plaska celou záležitost dovedl do zdárného konce.

Na Silvestra 2001 stálo na pódiu nejslavnější koncertní síně světa dvaatřicet členů českého dětského sboru. Pod vedením svého šéfa Jiřího Chvály a s doprovodem dechového kvintetu Juventus uspořádal Kühnův sbor koncert složený z české a světové

vánoční hudby. Publikum odměnilo vystupující aplausem a ovacemi vestoje. (mk)

***Největší filmové studio je v Praze**

Největší filmové studio v kontinentální Evropě vzniklo z bývalé tovární haly v Praze - Letňanech.

V prostoru, který sloužil v dřívější době k montování letadel se filmoví pracovníci pohybují již od roku 1999 - natáčel se zde například seriál o Anne Frankové. Teprve současná rekonstrukce však proměnila bývalou tovární halu ve skutečné filmové studio. Jeho největší ateliér má plochu o velikosti 3000 m².

Nové studio má výborné tepelné a akustické podmínky, přičemž při rekonstrukci se vycházelo z co nejlepšího využití stávajících prostor budovy. (mk)

***Nová publikace o drobných památkách**

Příběh drobných památek (od nezájmu až po fascinaci), to je název nové publikace od autorů Tomáše Hájka a Ireny Bukačové.

Kniha se snaží o systematický pohled na drobné památky v Čechách, které stojí na okraji zájmu. Uvádí do souvislosti historii jednotlivých míst i společenský kontext jejich vzniku.

Opuštěné stavby v krajině, kapličky, kříže, boží muka, křížové cesty, milníky, pranyře nebo menhiry jsou všudypřítomné a provázejí člověka po celé generace.

Publikace si za svůj cíl klade probudit zájem o tyto památky a naznačuje možnost, jak by mohl v budoucnu zájem o ně ovlivnit podobu památkové péče.

Knihu vydala Česká komora architektů, Společnost pro krajinu a organizační výbor Konference Tvář naší země. (mk)

***Pražské paláce a pasáže**

Nakladatelství Slovart přišlo na trh s výpravnou publikací Radomíry Sedlákové pod názvem Pražské interiéry.

Výborné barevné fotografie Josefa Husáka, Dagmar Novákové, Bohumíra Prokúpk, Filipa Šlapala, Pavla Štecha a Oty Palána jsou opatřeny texty, které provedou čtenáře pražskými domy, paláci, kláštery, knihovnami, divadly, bankami, zároveň také pražskými pasážemi a dokonce některými stanicemi metra.

Všechny fotografované objekty jsou bez lidí a tím zřetelněji vynikají některé drobné půvaby a detaily, které v obvyklém denním provozu zaniknou, například v pasáži Lucerna nebo v objektu dvorany pošty v Jindřišské ulici. (mk)

Ministerstvo obchodu a průmyslu, světlík ochozové haly. Fotografie z knihy

***Zemřel Lumír Čivrný**

Na sklonku minulého roku zemřel v Praze ve věku šestaosmdesáti let básník, překladatel a levicový intelektuál Lumír Čivrný. Významné byly především jeho překlady ze španělštiny, francouzštiny, portugalštiny, bulharštiny a němčiny.

Před druhou světovou válkou vstoupil Lumír Čivrný do Komunistické strany a jako člen ústředního výboru spoluorganizoval Pražské povstání. Po válce se stal náměstkem ministra informací a

Lumír Čivrný

náměstkem ministra školství. V roce 1954 odešel po sporech z vedení KSČ.

Na konci šedesátých let se Čivrný vrátil do politiky, ale s nástupem normalizace mu byla odňata stranická legitimace a tím ztratil i možnost jakékoliv publikační činnosti.

V listopadu 1989 vstoupil Lumír Čivrný opět do literatury a bylo to především jeho románem Černá paměť konstruktivické architektury se dopracoval na základě vnitřního přesvědčení spolu s první skupinou průkopníků z Devětsilu.

stromu, který vydal v roce 1991 Československý spisovatel a v němž se autor vypořádává se svým působením v období stalinismu.

(mk)

*Nový ředitel Státní opery

Ve výběrovém řízení na ředitele Státní opery zvítězil současný šéf Národního divadla v Brně Mojmir Weimann.

Mojmir Weimann se narodil v roce 1943 v Třebíči, v šedesátých letech působil jako dramaturg ve Státním divadle v Ostravě, později pak v hudebním divadle v Karlíně a v Semaforu. V devadesátých letech řídil Divadlo J.K. Tyla v Plzni a ředitelem Národního divadla v Brně je od roku 1995.

Ve funkci ředitele Státní opery, které se Weimann ujme od 1. července, vystřídá jejího dosavadního ředitele Daniela Dvořáka. Ten ji vykonával od srpna 1998 a od 1. července se stane ředitelem Národního divadla v Praze.

(mk)

*Davidoff Prix 2001

Držitelem ceny Davidoff Prix, která zahrnuje prémii 100 tisíc korun a roční stáž v Londýně se stal hráč na lesní roh Radek Baborák.

Pětadvacetiletý interpret je laureátem několika mezinárodních soutěží. Již ve svých osmnácti letech se stal nejmladším členem České filharmonie a o dva roky později získal prestižní místo prvního hornisty filharmonie v Mnichově.

Radek Baborák

(mk)

*Cena Vladislava Vančury

Od roku 1991 uděluje Český filmový a televizní svaz prestižní ceny Trilobit. V polovině devadesátých let byla ustanovena cena Vladislava Vančury. Tu obdržel scénárista František Pavlíček za svůj celoživotní přínos filmové a televizní tvorbě.

Václav Chaloupka získal cenu za režii televizních večerníků Meřové, hudebník Jan Burian obdržel ocenění za svůj televizní pořad Posezení s Janem Burianem a Matej Mináč získal trilobitu za režii i spoluúčast na scénáři dokumentárního filmu Sila lidskosti. Dokumentaristka Helena Třeštíková byla oceněna za scénář a režii snímku V pasti a cenu za kameru ve filmu Tmavomodrý svět obdržel Vladimír Smutný.

Čestná uznání byla udělena Michaelu Málkovi a Ladislavu Kadlecovi za dramaturgii filmového cyklu Americké nezávislé léto 2001, Kristině Vlachové za publicistiku v televizním cyklu Intolerance a pořadech Klekáníce, dále pak Karlu Zaludovi za scénář a režii dokumentárního filmu Stav obležení, Vladimíru Štvrtňovi za dramaturgii cyklu Předčasná úmrtí a Janě Lorencové za televizní Klekáníci.

(mk)

*Zvonokosy v Hudebním divadle v Karlíně

První premiéra muzikálu Zvonokosy se konala na prknech

Hudebního divadla v Karlíně v roce 1983. Muzikálový autor Jindřich Brabec vytvořil podle románu Gabriela Chevalliera Zvonokosy představení, které v době socialismu vzbudilo u veřejnosti velký ohlas.

V prosinci loňského roku se v Karlíně konala obnovená premiéra pod režijním vedením Petra Novotného. Současné zpracování trpí podle názoru odborné veřejnosti různými nedostatky, ale jeho velkým přínosem zůstávají některé herecké výkony, především hlavní protagonistky Jitky Molavcové v roli potrhle staré panny Eulálie Čubíkové. Vedle ní se řadí výkon Nadě Urbánkové v roli baronky Adelajdy z Kratihájů, která zaujme svým přirozeným šarmem. Do třetice je to Tereza Duchková jako Judita Čuprová, která se vyjímá výborným zjevem i zpěvem.

Ve stínu těchto představitelů pak zůstávají nevýrazné výkony mužské části hereckého souboru - Vladimír Brabec jako Bartoloměj Pěšinka nebo Petr Štěpánek jako Inocenc Kulíšek.

(mk)

Jitka Molavcová (Eulálie Čubíková)

*Rozmarné léto

Divadlo Petra Bezruče v Ostravě, které svou dramaturgii zaměřuje především na uvádění her určených mladému publiku, nyní zařadilo mezi své tituly téměř rodinné představení Rozmarné léto na motivy slavného literárního díla Vladislava Vančury. Režie představení na podkladě divadelní adaptace Evžena Sokolovského se ujal vyhledávaný slovenský režisér Ondrej Spišák, pod jehož režijním vedením u Bezručů již vznikla inscenace Balada o zloději koní. "Jedinečná poetika a laskavý humor Vančurova textu mi byly blízké," říká režisér Spišák. Nejcharakterističtější znak Vančurových próz, jeho nezvyklý jazyk a styl plný metafor, košatých souvětí a složitých konstrukcí, převedl režisér Spišák na jeviště bez podstatnějších změn. "Dostat Vančurův jazyk na jeviště je poměrně těžký úkol, ale měli jsme při realizaci Rozmarného léta k jeho dílu velký respekt, a proto zůstává i styl jeho vyprávění zachován," vysvětluje Spišák. "Co jsme chtěli zdůraznit, je touha po vášni, která lomcuje všemi postavami Vančurova Rozmarného léta, to neustálé marné hledání něčeho naplňujícího," říká režisér Spišák.

*V hodonínském muzeu straší

Pohádkovou zemi plnou loutek a poetických obrázků výtvarnice a spisovatelky Vítězslavy Klímtové objeví návštěvníci v hlavním výstavním sále hodonínského Masarykova muzea. "Promovaná čarodějnice Vítězslava Klímtová k nám přivezla na třicet loutek a stovku drobných akvarelů," uvedla kurátorka muzea Irena Chovančíková. V humorném pojmenování autorky Chovančíkové naráží na letitý a soustavně pěstovaný zájem Klímtové o strašidlogii. Skřítky, příšerky a roztodivné bytůstky usazené v hodonínském muzeu až do konce února mají seriózní české i latinské názvy. Klímtová je známá nejen jako precizní ilustrátorka, ale i jako autorka dvoudílného Lexikonu ohrožených druhů strašidel. "Ve speciálně upravené expozici čeká na malé i velké kupříkladu Poletucha podzimní, Postelníček snový, Pafurie kurovitá, Revovníček nachový, Parusalka prastará nebo vodnické mimino," přibližuje odborný slovník Vítězslavy Klímtové Chovančíkové. Vedle tří desítek strašidel aranžovaných v jejich přirozených prostředích, jako je les, kanál či vinný sklep, upoutá v instalaci pozornost obrovská strašidelná chaloupka zhotovená z kůry stromů. "Součástí výstavy je také literární soutěž s názvem Objevte si svého skřítku. Pro menší děti jsme připravili strašidelné omalovánky," dodává Chovančíková. Klímtová je známá také jako autorka malého atlasu elfů či oblíbené pohádkové knížky O statečném skřítku Drnovci.

mlk - iDnes

*Hašlerův večer se vydařil

Mezinárodní český klub uspořádal 9. prosince 2001 komponovaný pořad hudby a slova s názvem Karel Hašler, jak ho neznáme. Spolupořadatelem bylo Hlavní město Praha. Finančně přispělo i Ministerstvo zahraničí ČR, Česko-německý fond budoucnosti, American Friends of Czech Republic.

Divadlo U Hasičů v Praze 2, kde se 9. prosince v podvečer pořad konal, bylo beznadějně vyprodané. Není divu, kromě toho, že se nepodcenila propagace (několik rozhlasových stanic, tv Prima, časopis Český dialog, Květy, Reflex, Mladá fronta Dnes, Naše rodina aj. o tom informovaly), to byl vlastně jediný pořad v Praze uspořádaný k výročí významného skladatele, písničkáře a milovníka Prahy a zaniceného českého vlastence.

Moderátoři večera byli Jiří Hanák a Pavlína Filipovská. Amatéřská hudební skupina ARCHEUS zahájila program, prvním hostem na podiu byl Gustav Oplutil který zavzpomínal na natáčení mnoha dílů seriálu i filmů o Karlu Hašlerovi, kterého byl strůjcem. Další hosté byli Hilda Hojerová-Čiháková a Thomas Hasler, třetí a nejmladší syn Karla Hašlera. Paní Hilda zavzpomínala na dobu, kdy byla jako mladá dívka společně se svými rodiči přítelkyní rodiny Hašlerových. O druhou polovinu večera se postarala hudební skupina Šlapeto. Zazněly známé hašlerovské hity jako Po starých zámečcích schodech, Už to na mne přišlo, Já mám doma gramofon, Či je Praha? Naše!, ale také písničky s vážnějším podtextem – například Pětatřicátníci, Dopis ze zákopů či Kampak na nás, bolševici.

Poznámka redakce: více se dozvíte v kapitole čtenářský příspěvek.

*David Černý připravuje televizní magazin o výtvarném umění

Netradiční magazin o výtvarném umění nazvaný Artóza připravuje pro Českou televizi sochař David Černý. Pořad je pokusem o popularizaci moderního výtvarného umění, které často opouští tradiční prostory galerií a stává se součástí životního stylu.

První díl Artózy bude vysílán koncem ledna na ČT2. Kromě Černého se na vzniku magazínu podílejí dramaturg Filip Novák, kameraman David Čálek a režisér Radim Špaček.

"Artóza je nedávno objevená a mnoha tajemstvími opředená choroba. Mezi největší záhady patří bezesporu její vlastnost napadat a šířit se výhradně mezi návštěvníky galerií současného umění," vysvětlil ČTK Černý název pořadu. Artóza může být podle něj i smrtelná pro klasické a tendenční umělecké směry a styly, napadá poplatnost ideologiím a konformitu. Artóza vlastně dokazuje, že současné umění je chorobně. Nový stejnojmenný měsíčník se věnuje nejen této "chorobě", ale i lidem, kteří za jejím vznikem stojí. První díl v tomto duchu představí výběr současných zajímavých výstav - Andyho Warhola a Jiřího Koláře ve Veletržním paláci, sbírku Berlinische Galerie v Městské knihovně a Michaela Bibersteina v Rudolfinu. V rubrice "Snídaně s umělcem" nabídne Artóza rozhovor s Tomášem Vaňkem, novým laureátem Ceny Jindřicha Chalupského.

*Josef Havlíček

Minulý rok uplynulo 40 let od smrti Josefa Havlíčka (5. května 1899 - 30 prosince 1961) předního architekta konstruktivismu. Ke konstruktivistické architektuře se dopracoval na základě hlubokého vnitřního přesvědčení spolu s první skupinou průkopníků z Devětsilu. První tvůrčí projevy Josefa Havlíčka se objevily hned po první světové válce v oblasti malířské, sochařské i v uměleckoprůmyslové tvorbě. Již tato prvotní díla jsou poznamenána silnou dávkou jeho velkorysosti a umělecké robustnosti, které se později plně rozvinuly v jeho architektonické tvorbě. Jako čtyřiařicetiletý se již činně účastnil jako architekt na díle B. Feuersteina - Zeměpisném ústavu v Praze. O tři roky později pracoval s profesorem J. Gočárem na projektech veřejných budov pro město Hradec Králové. Od roku 1928 do roku 1936 spolupracoval s architektem Karlem Honz-

kem, s nímž vytvořil díla, která patří k vrcholné tvorbě meziválečné architektury u nás. Některá z nich značně ovlivnila i práci moderních architektů v zahraničí. Mezi ně patří návrh hotelu v Karlových Varech, návrh na kolektivizované bydlení, hlavně však realizace úřední budovy Všeobecného penzijního ústavu v Praze na Žižkově (dnešní Dům odborových svazů). Tento palác je nejvýznačnější realizovanou stavbou Josefa Havlíčka a Karla Honzika. Patří k mezníkům názoru na městskou zástavbu a je počátkem ústupu zastaralých tradic a představ.

V roce 1947 byl Josef Havlíček pozván do kolektivu světových architektů ke spoluúčasti na návrhu sídla Spojených národů v New Yorku. V posledních letech života pracoval převážně s K. Neumannem na otázkách bytové výstavby a některých závažných problémech přestavby Prahy.

*Se skupinou Sto zvířat si na její nové desce zakotvil Dan Hůlka

Se skupinou Sto zvířat si na jejím nejnovějším albu "Ty vole, na základní škole" zazpívá i Daniel Hůlka. A bude přitom koktat. Skupina Hůlku oslovila, aby s nimi natočil písničku, která je pro něj zcela netypická. "Jmenuje se Skandál a je o tom, jak se koktající zpěvák nemůže prosadit," řekl ČTK Jan Kalina, kapelník skupiny, která jako jedna z mála v ČR hraje temperamentní taneční styl ska "Řekli jsme si, proč nebořit tabu, když je zde ideální příležitost naštvat obě dvě strany - jak jeho publikum, tak naše, a spojit nespojitelné. Skupina Sto zvířat působí již přes deset let na české hudební scéně.

*Folková skupina Kamelot oslaví dvacetiny a skončí

Dvacetiny letos slaví brněnská folková skupina Kamelot, kterou proslavily zejména její desky Zachraňte koně a Země antilop. Skupina ale připravuje sérii koncertů, po nichž Kamelot skončí. "V nejllepším se totiž má přestat," vysvětlil frontman skupiny Roman Horký. Sympatický zpěvák však kytaru neodložil definitivně - v roce 2003 bude vystupovat v Kanadě.

Kamelot dvakrát vyhrál Portu. Pochlubit se může se 14 deskami. Skupina Kamelot také na pozvání Klubu s úspěchem komorně vystupovala koncem roku 2000 ve Vídni.

*Církev uctila na Vyšehradě památku prvního českého krále

Památku prvního českého krále a zakladatele Vyšehradské kapituly Vratislava uctila katolická církev, ve výroční den jeho úmrtí, při mši v pražském chrámu sv. Petra a Pavla. Kapitula je podle České biskupské konference jednou z nejstarších existujících právnických osob v českých zemích. Vratislav (1061 až 1092) ji založil kolem roku 1070. Kapitula byla podřízená přímo papeži.

Na Vyšehradě je na letošní rok plánováno otevření stálé expozice chrámové pokladnice. Výstava předmětů z této klenotnice je až do února instalována v Lobkovickém paláci na Pražském hradě. Založení Kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě a korunovace prvního českého krále Vratislava zahájily tisíciletou historii církevní reprezentace na Vyšehradě.

Historie Vyšehradu - hradu českých Přemyslovců - začíná v bájných dobách kněžny Libuše. Sídli tam však poté i Vratislav. Jedinou zachovanou stavbou z té doby je nejstarší pražská rotunda sv. Martina.

Po roce 1140 přesídlili panovníci trvale na Pražský hrad, a tím Vyšehrad poněkud ztratil na významu. Obnova jeho slávy je spojená se jménem Karla IV. Husitské války však Vyšehrad značně poničily.

V následujících staletích se správcem Vyšehradu stala kapitula, která ho v průběhu 19. století přeměnila uprostřed tamní pevnosti ve středisko národního obrození. V té době se stal Vyšehradský hřbitov - Slavín - místem posledního odpočinku předních osobností české kultury.

*** KVIZ ***

Vyluštění testu z českého zeměpisu:

1) b - Pardubice	6) d - Karlovy Vary
2) a - Jáchymov	7) a - Český Krumlov
3) d - Kutná Hora	8) c - Plzeň
4) c - Mladá Boleslav	9) a - Most
5) b - Mělník	

Děkujeme všem účastníkům a oznamujeme jména vylosovaných výherců zeměpisného testu:

- I. cenu CD vyhrál: **Matěj Schuchmann**, školák
 II. cenu knihu vyhrála: **Andrea Bauer**
 III. cenu knihu vyhrál: **Petr S. Kubat**

Srdečně výhercům gratulujeme!!!!!!
 Výhry dostanete poštou.

POZOR !!!!!!!!!

Podmínky soutěže:

Test první čs. republika I je určen všem bez omezení věku !!!

Test - první čs. Republika I

- 1) Československo jako stát vzniklo díky rozpadu Rakousko-Uherska v roce 1918, za datum vzniku je považován

a) 14. říjen 1918	c) 25. říjen 1918
b) 28. říjen 1918	d) 4. listopad 1918
- 2) Ministrem zahraničních věcí byl hned zpočátku jmenován úzký spolupracovník prezidenta T. G. Masaryka v době 1. světové války. Post ministra zahraničí si udržel až do třicátých let. Jednalo se o

a) Š. Osuského	c) M. R. Štefánika
b) K. Kroftu	d) E. Beneše
- 3) Součástí československého státu bylo v období první republiky i území, které však po 2. světové válce republika ztratila. Jednalo se o

a) Hlučínsko	c) Podkarpatská Rus
b) Valticko	d) Lužice
- 4) Prvním čs. ministerským předsedou se stal představitel státoprávní respektive národní demokracie, proslulý mj. svou sympatií k carskému Rusku, podpořenou sňatkem s ruskou příslušnicí vyšších kruhů. Jednalo se

o politika, který byl v období 1. světové války odsouzen k trestu smrti, později však byl omilostněn. Máme na mysli

a) K. Kramáře	c) J. Udržala
b) F. Staňka	d) J. Malypetra

- 5) I v Československu vzniklo poměrně záhy fašistické hnutí. Ve druhé polovině dvacátých let se v jejich čelo postavil bývalý náčelník generálního štábu, hrdina od Zborova a zároveň bývalý velitel kolčakovských vojsk v Rusku

a) A. Šnejdárek	c) R. Gajda
b) R. Medek	d) J. Syrový

- 6) Největší politickou stranou v Československu v období těsně po 1. světové válce byla sociální demokracie. Její levice se však od strany odštěpila a vytvořila Komunistickou stranu Československa. Došlo k tomu

a) v roce 1919	c) v roce 1926
b) v roce 1923	d) v roce 1921

- 7) Nejvýznamnějším předákem agrárníků a mnohonásobným ministerským předsedou byl mistr politického kompromisu, jeden z tvůrců dlouhodobého úspěchu agrárníků v meziválečném Československu. Jedná se o

a) R. Bechyně	c) J. Stříbrného
b) J. V. Klofáče	d) A. Švehlu

- 8) Vznik a první léta existence Československa popsal poutavě ve svém monumentálním díle Budování státu. Jejím autorem byl jeden z nejvýznamnějších českých novinářů 20. století, šéf proslulých časopisů Tribuna, Přítomnost a Dnešek a později v emigraci po únoru 1948 jeden z tvůrců českého vysílání Svobodné Evropy. Máme na mysli

a) F. Peroutku	c) J. Slavíka
b) P. Drtinu	d) J. Stránského

- 9) Kvůli ochraně svých zájmů, především kvůli potlačení snah o revizi výsledků 1. světové války a návratu Habsburků na trůn vytvořilo Československo společně s Jugoslávií a Rumunskem obranný spolek, který se nazýval

a) Trojspolek	c) Pražský pakt
b) Trojdohoda	d) Malá dohoda

Odpovědi prosím napište na korespondenční lístek a pošlete, faxujte či e-mailujte do **4. dubna 2002** na:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
1080 Wien, Schlüsselgasse 18
fax: 79 88 454
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at

Vyluštění a vylosování najdete v dubnovém čísle Klubu.

Podmínky soutěže :
 zúčastnit se mohou školáci či studenti do 27 let.

Dělení růží - Český Krumlov zámek

Bude to přelomový rok, řekl v projevu Havel

Až půjdete letos k volbám, dobře si rozmyslete, koho budete volit, vzkázal prezident Václav Havel ve svém novoročním projevu. Ti, o nichž mluvil, ho však v tu chvíli neposlouchali. Podle Havla stojíme nyní na rozcestí: jedna cesta je dobrá, ta druhá vede do záhuby. Občané se totiž musí rozhodnout, zda u nás bude napříště otevřená občanská společnost, či "úzké bratrstvo", které ve svých rukách soustředí veškerou hlavní politickou, mediální i ekonomickou moc. "Budeme státem hrdých občanů, anebo budeme státem, v němž se nikomu nevyplácí přijít do sporu s vlivnými?" ptal se Havel. Předseda vlády Miloš Zeman dal před sledováním projevu přednost debatě s redaktorkami televize Nova. "Příznávám se, že moje pozornost byla spíše připoutána k těmto půvabným ženám," uvedl. Ani Václav Klaus Havlův projev neviděl. A místopředseda ODS Ivan Langer se raději procházel na čerstvém vzduchu: "Chodím venku a užívám sluníčka," tvrdil. *JP*

(ČTK) - Prezident Václav Havel podle předsedy Senátu Petra Pitharta málo působí jako nadstranická osobnost, jejímž úkolem je zemi spíše spojovat než rozdělovat. "Užívá slov, která já s ostychem vynechávám. Často chci říci totéž, ale méně silnými slovy... Nikdy bych nemohl říci ta slova o životě v pravdě. To má člověk předvádět, ne o tom mluvit," řekl Pithart v rozhovoru pro Lidové noviny (LN).

Politici často Havlovi vytýkají, že projevy k různým výročím používá jako zbraň proti svým protivníkům. Předseda Poslanecké sněmovny a ODS Václav Klaus označil Havlův úterní novoroční projev za negativistickou klasiku.

Podle Pitharta ale lidé nyní spíše potřebují povzbudit. "Úkolem politiků v čele s prezidentem je dostat Čechy z představy, že jsme nějaká babráci. Nejsme," řekl předseda Senátu, o němž se mluví jako o jednom z vážných kandidátů na nového prezidenta.

Pithart je ale přesvědčen, že pro funkci hlavy státu je diskvalifikován svým někdejší členstvím v KSČ. "Pokud bych proto byl pro někoho nepřijatelný, naprosto to respektuji. To omluvit nelze, lze to vysvětlovat, ale já už to dělat nebudu," řekl.

Možný nástupce Václava Havla může být bývalý komunista

Po Polsku či Slovensku by mohla být Česká republika další zemí bývalého východního bloku, v jejímž čele by stanul bývalý komunista. Podle Lidových novin (LN) totiž žádná z rozhodujících politických stran nepovažuje bývalé členství v KSČ u prezidenta za zásadní problém.

Z osobností, o nichž se zatím hovořilo jako o možném nástupci Václava Havla, nebyli v komunistické straně Václav Fischer, Tomáš Halík, Erazim Kohák, Václav Klaus a Otakar Motejl. Naopak členy KSČ byli v určitých obdobích před listopadem 1989 Petr Pithart, Zdeněk Svěrák, Jiřina Šiklová a Miloš Zeman.

Ve čtyřkoalici by podle LN nenastal názorový problém u lidovců, kteří navrhovali právě Pitharta. DEU a ODA však byly k lidem s komunistickou minulostí vždy zdrženlivé a jejich stanovky to zakazovaly. "U prezidenta jako jednotlivce může být bývalé členství v KSČ vysvětlitelné," připustila podle listu předsedkyně Unie svobody-DEU Hana Marvanová. Přestože bývalý předseda DEU Ratibor Majzlík tvrdí, že by exkomunista prezident mezi jeho lidmi neobstál, mohou být snadno přehlasováni, uvádějí LN.

Problém s prezidentem exkomunistou nemají ani zbylé strany. U KSČM je to samozřejmě a stejně tak ČSSD se lidem s komunistickou minulostí nikdy nebránila, poznamenává list. Ani ODS podle místopředsedy Petra Nečase nemá členství v KSČ za nepřekonatelnou překážku na cestě do nejvyšší funkce. "Vždy bychom dali přednost člověku s čistou minulostí, ale neděláme nějaký rozdíl mezi prezidentem a jinými ústavními funkcemi, v nichž bývalí členové KSČ byli," citují LN Nečase.

Jednání politických stran o volbě prezidenta začínají nabývat na intenzitě s blížícími se parlamentními volbami. Čtyřkoalice je připravena jednat se sociální demokracií o společném postupu při prosazení přímé volby prezidenta. Unionisté a lidovci chtějí sociální demokraty přesvědčit, že potřebné ústavní změny stihne parlament schválit včas, aby občané mohli rozhodnout již o nástupci Václava Havla, jehož mandát vyprší za rok. Občanští demokraté dosud jediní rozhodně přímou volbu odmítali, komunisté si kladli podmínky. *lif*

Poslanci jsou proti žádosti o dvojjazyčné názvy obcí

Čeští poslanci odmítli výzvu Sudetoněmeckého krajského sdružení v Rakousku (SLÖ), aby Česká republika a Slovensko zavedly jako "projev dobré vůle k překonání minulosti" dvojjazyčné označení obcí v němčině a češtině v oblastech, odkud bylo po válce vysídleno německé obyvatelstvo.

"Nevím, jestli se mám smát nebo plakat, ale nad takovou drzostí zůstává opravdu rozum stát," řekl místopředseda sněmovního zahraničního výboru a stínový ministr zahraničí za ODS Jan Zahradil. Soudí, že ve věcech, které se týkají konce druhé světové války, musí Česko "mluvit jasně, rázně... a neustupovat ze stanoviska, že je to jednou provždy uzavřená věc, ke které se v žádném případě vrátit nebudeme".

Místopředseda KDU-ČSL Jan Kasal považuje požadavek sdružení za nesmyslný. "Mně to přijde stejné, jako kdybychom my chtěli, aby vídeňská televize uváděla české titulky," řekl novinářům. Připomněl množství jmen českého původu, s nimiž se lze ve Vídni setkat. Rozhodující je ale podle Kasala zákon o obcích, který používání dvojjazyčných nápisů přesně upravuje. "Ne rakouské soudy a názory, ale české zákony budou rozhodovat, jaké nápisy budou v obcích," zdůraznil.

Požadavky sdružení důrazně odmítl předseda KSČM Miroslav Grebeníček. Místopředsedkyně sněmovního petičního výboru Hana Orgoníková (ČSSD) ČTK řekla, že pokud Sudetoněmecké krajské sdružení v Rakousku cokoliv požaduje, má to požadovat přes rakouskou vládu.

Své požadavky vyvodilo SLÖ z nedávného rozhodnutí rakouského ústavního soudu o dvojjazyčném označování obcí s více než deseti procentním podílem slovinské menšiny v Korutanech. Podle soudu se podíl menšiny v obci hodnotí za dobu několika desetiletí. Stejnou zásadu lze proto podle SLÖ vztáhnout i na následnické státy bývalého Československa.

Jiří Hybš Alice Blažková kar

předseda Senátu
Petr Pithart

Nový maďarský zákon vyvolal napětí a další bouři nevole

Členové vládní Strany maďarské koalice (SMK) projeví zájem o vystavení průkazů zahraničního Maďara. To vyvolalo nové napětí ve slovenské vládní koalici, když Křesťanskodemokratické hnutí přímo vyzvalo, aby se zákon o zahraničních Maďarech, který Budapešť schválila s platností od 1. ledna, na území Slovenska neuplatňoval. Předseda SMK Béla Bugár uvedl, že si průkaz určitě pořídí. Jeho zástupce Miklós Duray už v prvních dnech nového roku o vystavení průkazu požádal na maďarském velvyslanectví v Bratislavě. "Pro mne to má především morální význam. Žádné výhody asi uplatňovat nebudu, ale jsem zahraniční Maďar, tak jsem podání žádosti považoval za samozřejmé," uvedl Duray. Předseda vládní Strany občanského porozumění Pavol Hamžik označil počínání maďarských menšinových politiků za otevřený projev neloajlnosti vůči Slovenské republice. Opoziční Slovenská národní strana chce podat návrh, aby byli ti poslanci SMK, kteří o průkaz požádají, zbaveni mandátu. Zmíněný zákon umožňuje příslušníkům maďarské menšiny žijícím na území Slovenska, Ukrajiny, Rumunska, Jugoslávie, Chorvatska a Slovinska, aby uplatnili různé výhody v oblasti vdělávání, sociálního a zdravotního zabezpečení, cestování. Umožňuje také výhody na maďarském trhu práce. V sousedních zemích vyvolal zákon různé reakce. Ukrajina a Chorvatsko nemají výhrady proti jeho uplatňování, ale Slovensko a Rumunsko ho odmítají naplňovat na svém území. Považují ho za zasahování do svých vnitřních záležitostí a odmítají ho jako diskriminační vůči ostatním občanům. Zákon vyvolal napětí rovněž na maďarské politické scéně, protože premiér Viktor Orbán pro zmírnění odporu Rumunska (v Sedmihradsku žije největší, téměř dvoumilionová maďarská menšina) souhlasil s uplatňováním výhod v případě zaměstnání na území Maďarska nejen pro příslušníky menšin, ale také pro ostatní Rumuny. Maďarská opozice bije na poplach a tvrdí, že zemi zaplaví laciná pracovní síla. Zákon o zahraničních Maďarech se tak stal součástí politického boje před parlamentními volbami, jejichž první kolo se uskuteční už sedmého dubna.

Ivan Vilček, Bratislava

Jakeš a Lenárt žalováni za vlastizrady

Bývalí komunističtí funkcionáři Milouš Jakeš a Jozef Lenárt se budou zodpovídat z toho, že v roce 1968 chtěli pomocí sovětských tanků nastolit v Československu loutkovou vládu. Městský státní zástupce v Praze je na návrh Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunistu obžaloval z vlastizrady. "Rok

Milouš Jakeš a Jozef Lenárt

1968 byl rokem velkých nadějí. Tento případ bude veřejnost vnímat asi citlivěji než jiné," řekl mluvčí ÚDV Jan Srb. Oběma bývalým funkcionářům se klade za vinu, že se hned druhý den po sovětské invazi do Československa zúčastnili jednání na sovětském velvyslanectví, kde chtěli dojednat vytvoření neústavní, takzvané dělnicko-rolnické vlády. Tím chtěli zpětně legalizovat sovětskou okupaci a dát jí zákonný rámeček. Členy této vlády měli být i oni dva. Spis k případu je mimořádně obsáhlý. "Jen obžaloba má dvacet dva stran," uvedl mluvčí Městského státního zastupitelství v Praze Martin Omelka. Odhadl, že soudcům Městského soudu v Praze bude trvat několik týdnů, než si spisy včetně příloh prostudují.

Vyšetřovatelé podali návrh na obžalobu Milouše Jakeše a Jozefa Lenárta už celkem třikrát. Dvakrát byl případ vrácen k došetření, jednou jej dokonce řešil i Nejvyšší soud. Dnes devětasedmdesátiletý Milouš Jakeš byl členem nejužšího vedení komunistické strany, předsednictva ústředního výboru, od dubna 1981 do listopadu 1989. Funkci generálního tajemníka KSČ zastával od prosince 1987 do listopadu 1989. Od roku 1966 do června 1968 byl náměstkem ministra vnitra, poté členem Ústřední kontrolní a revizní komise KSČ. O rok mladší Jozef Lenárt stál od roku 1963 do roku 1968 v čele komunistické vlády jako premiér. Od roku 1970 zastával dlouhých 18 let funkci prvního tajemníka Komunistické strany Slovenska. Oba dva žijí v luxusních vilách na pražské Hanspaulce.

jp

Kam se bude stěhovat Svobodná Evropa?

Členové bezpečnostní rady státu se dohodli, že vláda zahájí jednání s rozhlasovou stanicí Rádio Svobodná Evropa o přestěhování jejího pražského ústředí z budovy někdejšího Federálního shromáždění. Jednání rady se zúčastnili a její návrh podpořili i předsedové obou parlamentních komor - Václav Klaus a Petr Pithart, proti myšlence přesunout rádio z pražského Václavského náměstí nemá nic ani prezident Václav Havel, který takový návrh v minulosti odmítl a kritizoval. "Pan prezident nemá námitek za předpokladu, že to bude souhlasné rozhodnutí jak americké, tak české strany," řekl prezidentův mluvčí Ladislav Špaček.

jp

Rozpočtu pomohla ODS

Václav Klaus a Miloš Zeman dovedli opoziční smlouvu, kterou sjednali v létě roku 1998, až do finále. Zemanova vláda s pomocí ODS obhájila ve sněmovně svůj čtvrtý a poslední státní rozpočet v tomto volebním období. Kabinet prosadil plán, podle kterého stát příští rok utratí mimo jiné přes 60 miliard korun mimořádných příjmů z privatizace a dalších 46 miliard si vláda půjčí. Zemanův tým tak předá příští vládě sérii problémů, jejichž řešení odkládal po dobu celého volebního období a kvůli nimž státu chybí stále více peněz na pokrytí výdajů. Patří k nim například penzijní reforma či reforma sociálních výdajů, které z rozpočtu polykají největší část. "Rozpočet je přijatelný," uvedl premiér Miloš Zeman, který po hlasování děkoval poslancům. Podle Václava Klause, jehož strana slíbila podporu rozpočtu již minulý měsíc, nebylo možné lepšího výsledku ve sněmovně dosáhnout. Pro rozpočet hlasovalo 133 poslanců ODS a ČSSD. Čtyřkoalice a komunisté byli proti. Stát má podle vládního plánu příští rok utratit 1,1 bilionu korun, což je přibližně polovina celkového očekávaného výkonu ekonomiky. Není jisté, zda se podaří rozpočet dodržet. Počítá totiž s nejistou splátkou ruského dluhu a je také stavěn na optimistickém odhadu vývoje ekonomiky.

jp

Privatizační kroky vlády budí pochyby

Největší privatizace v České republice vzbudila velké rozpaky. Kabinet při rozhodování o miliardových prodejkách strategických odvětví elektroenergetiky a petrochemie udělal dva nečekané kroky. Odmítl nejvyšší nabízenou částku při privatizaci rafinersko-petrochemického holdingu Unipetrol a prodal firmu druhému zájemci v pořadí. A odsunul historicky největší prodej majetku v dějinách země, v němž jde o elektrárenskou společnost ČEZ, šest distributorů elektřiny a přenosovou soustavu. Bez problémů vláda rozhodla jen o prodeji tuzemského plynárenství německé společnosti RWE za 133 miliard korun. *jp*

Nové letouny přijdou každého občana ČR na 10 tisíc korun

Zemanův kabinet učinil dlouho odkládaný krok k přezbrojení letectva, od něhož si slíbují větší suverenitu státu, respekt v zahraničí a podporu pro domácí průmysl. Stále však zůstávají pochyby, zda Česko vůbec stíhačky nyní potřebuje. Do dubna chce vláda podepsat smlouvu o koupi 24 nových strojů Gripen, jejichž pořízení a provoz přijdou na sto miliard korun, tedy každého občana na deset tisíc. Konečné řešení však vláda posouvá do parlamentu. "Bez souhlasu poslanců rozhodně nic závazného nepodepíšeme," uvedl premiér Miloš Zeman. Poslance seznámí i s levnějšími variantami: pronájem starších amerických letounů či modernizací ruských migů. Z parlamentu však zaznívají odmítavé hlasy, a to i od ODS. Vše se točí kolem klíčové otázky: zda jsou stíhačky za takovou cenu skutečně prioritou státu. Stínový ministr obrany Petr Nečas uvedl, že jeho strana nákup nepodpoří. Bruselská centrála NATO vzkázala: O stíhačkách si rozhodněte sami. Zvažte ale, zda si je můžete dovolit. Ani v samotné vládě neměl nákup jasnou podporu. Proti se postavili ministr financí Jiří Rusnok a vicepremiér Pavel Rychetský. Tři ministři se zdrželi. Zeman obhajuje koupi letadel tím, že všechny státy NATO s výjimkou Lucemburska a Islandu stíhačky mají a české armádě její stará ruská letadla za dva roky doslouží. Výrobce gripenů za zakázku přislíbil velké investice do českého leteckého průmyslu. *jp*

Komunističtí pohlaváři stojí před soudy

Zatím nejvýše postavený představitel minulého režimu, bývalý premiér Lubomír Štrougal, stojí před soudem. Je obžalován, že v roce 1965, kdy byl ministrem vnitra, zařídil, aby nebyl odeslán důležitý spis, čímž zmařil potrestání příslušníků STB odpovědných za surové výslechy a vraždy. Při líčení Štrougal svou vinu popřel. "Promiňte, nikdy jsem ještě nebyl u soudu," omlouval se, když nevěděl, kam se má v soudní síni postavit a jak se má chovat. "Cítím se nevinný, vždy jsem se řídil zákonem," prohlásil okamžitě poté, co státní zástupkyně Eva Závecká přečetla obžalobu. "Pracovně jsme tuto kauzu nazývali Případ tří vražd," řekl Štrougal. Připustil, že zprávu o nezákonnostech tajných policistů v Případu tří vražd jeho inspekce skutečně vypracovala, ale zprávu označil za tak špatnou, že ji neschválil, a že případ měla šetřit sama prokuratura. Soud však citoval dokument, z něž vyplývalo, že Štrougal vydal pokyn, aby byl Případ tří vražd "ponechán v klidu". Během líčení vyšlo najevo, že komunistické politbyro již v padesátých letech vydalo usnesení, které nařizovalo nechat Případ tří vražd v klidu, které všichni předchozí ministři vnitra respektovali. "Jak jste pohlížel na zákonnost usnesení politbyra KSČ?" ptala se státní zástupkyně. "Pokud usnesení nebyla v rozporu se zákonem, respektovala se. A většina jich nebyla v rozporu," uvedl Štrougal. Zatímco na začátku jednání mluvil naprosto klidně až sebejistě (jeho vystoupení trochu připomínalo dřívější státnické projevy), během výslechu bylo vidět, že je stále nervóznější. Například se během soudního líčení ukázalo, že všechny personální otázky na ministerstvu Štrougal konzultoval s prezidentem (tehdy Antonínem Novotným), ačkoli na to neexistoval žádný předpis. O týden dříve než Štrougal se dočkal i někdejší ministr vnitra Jaromír Obzina. A na leden je naplánován pět let očekávaný soud s bývalým vyšetřovatelem StB Aloisem Grebeníčkem. "Ocenil jsem, že některé vlekoucí se kauzy se daly do pohybu. Má to velký význam", řekl prezident Havel.

Před soud chce dostat Aloise Grebeníčka, obžalovaného z mučení vězňů v padesátých letech, za každou cenu nejvyšší státní zástupkyně Marie Benešová. Benešová je přesvědčena, že soudci Okresního soudu v Uheráckém Hradišti nemají vůli k tomu, aby ukončili jeho případ, který se vleče více než čtyři roky. V rámci svých pravomocí si nechala předložit spis a stav případu ji šokoval. "Já jsem s hrůzou zjistila, že obžaloba byla podána už 12. února 1997. Tento týden jsem dostala zprávu, že obviněný je hospitalizován a dělá se nový zdravotní posudek. Ten by měl zřejmě odpovědět, zda je schopen účasti na soudním řízení. To už všechno musí udělat soud. Ale z mého vyhodnocení číši nevěle v té věci pokračovat," řekla nejvyšší státní zástupkyně. Benešová si nechala předložit spis ihned poté, co prezident Václav Havel kritizoval způsob, jakým se Česko vyrovnává s komunistickou minulostí. *jp*

Evropa řekla deseti zemím, že jsou vyvoleny

Evropská unie poprvé uvedla, kdo má šanci být za dva roky v jejich řadách. Mezi deseti jmenovanými je i Česká republika. "Evropská rada souhlasí se zprávou Evropské komise, která soudí, že pokud bude udrženo současné tempo jednání a reforem, mohou být Kypr, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko, Slovensko, Česká republika a Slovinsko připraveny (na členství v roce 2004)," uvádějí závěry summitu EU z Laekenu. Unie potvrdila, že chce za rok ukončit jednání a za dva roky přijmout země, "které budou připraveny". *jp*

Letos poprvé ubylo zločinů

Méně se vraždí, méně přepadává, ubylo vloupání i krádeží. Policisté se už druhým rokem chlubí, že se jim daří účinně bojovat s kriminalitou. Podle policejních statistik se za jedenáct měsíců letošního roku stalo 330 726 trestných činů, což je takřka o třicet tisíc méně než loni. Vůbec poprvé od pádu komunismu se podařilo zvrátit i špatný vývoj v hospodářské kriminalitě: detektivové letos šetřili zhruba dvaatřicet tisíc podvodů či finančních machinací. A to je téměř devítiprocentní pokles ve srovnání s předchozím rokem. *jp*

Jediný důkaz o spojení teroristů s Irákem padl

Teorie o propojení atentáčníků z 11. září s iráckou ambasádou v Praze, jež dosud sloužila USA jako hlavní důkaz proti Iráku, se hroutí. Egyptan Muhammad Atta, který narazil s uneseným letadlem do mrakodrapu v New Yorku, byl v České republice zcela prokazatelně jen dvakrát. A nepotvrzuje se ani jeho údajná schůzka s iráckým diplomatem. Veškeré informace o jiných pobytech teroristy na území republiky, které od útoků na Spojené státy z 11. září prověřovaly české tajné služby a policie, se v minulých dnech ukázaly jako nedoložené. Včetně klíčové schůzky s bývalým iráckým konzulem a špiónem Ahmedem Ibrahimem Al-Aním. "Pražská stopa", a zejména setkání s iráckým špiónem jsou přitom pro Američany jediným vodítkem, které naznačovalo spojení teroristů z organizace Al-Kajda s režimem Saddáma Husajna. "Mohu potvrdit, že zadokumentované máme pouze dvě návštěvy," uvedl policejní prezident Jiří Kolář. Muhammad Atta byl v Praze loni v květnu, kdy přistál na ruzyňském letišti. Protože tehdy neměl vízum, nemohl opustit tranzit. To byl pobyt číslo jedna. Vrátil se proto zpátky do Německa, kde už několik let žil, vyřídil si vízum a o pár týdnů později přijel autobusem znovu do Prahy. To byl pobyt číslo dva. "Strávil tu v červnu jedinou noc, hned druhý den nasedl do letadla a odletěl do Spojených států. Bohužel se nám nepodařilo zjistit, kde se přesně po tu jednu noc pohyboval," uvedl pracovník jedné ze zpravodajských služeb, která Attův pobyt v Praze prověřovala. Informace o údajném častém pobytu Muhammada Atty v Praze a jeho kontaktech s iráckým diplomatem si před několika týdny předávala média po celém světě. Zprávy pomáhaly skupině politiků ve Spojených státech, kteří prosazovali úder proti Iráku jako druhou fázi války proti terorismu. Premiér Miloš Zeman v polovině listopadu v rozhovoru pro zpravodajskou televizi CNN dokonce bez důkazů oznámil, že Muhammad Atta s iráckým konzulem Al-Anim na své schůzce plánovali teroristický útok proti sídlu Rádía Svobodná Evropa. Předseda vlády současně uvedl, že důvodem setkání nebylo plánování atentátu na budovy Světového obchodního centra v New Yorku. Představitelé českých tajných služeb tuto informaci bezprostředně poté v neoficiálních rozhovorech popřeli. Oficiálně ji však jako jediný politik dementoval až minulý týden prezident Václav Havel - rovněž během rozhovoru pro televizní stanici CNN.

JP

Klaus uhájil svou kritiku EU

Parlamentní diskuse o projevu předsedy Poslanecké sněmovny Václava Klause v Bruselu, v němž zpochybnil další propojování uvnitř Evropské unie, skončila jen potvrzením dávno známé věci. Po bouřlivé debatě o obsahu a oprávněnosti Klausova vystoupení poslanci odhlasovali, že vstup Česka do EU je prioritou. Rozhořčení především zástupců ČSSD a Čtyřkoalice vyvolal Klaus tím, že ve středu před Evropským parlamentem přednesl své tradičně kritické názory na budoucnost unie, i když v Bruselu jako šéf sněmovny zastupoval všechny poslance. Klaus nepochybuje, že měl plné právo vyjádřit svůj názor. "Já se domnívám, že k této věci na půdě sněmovny žádná relevantní diskuse neproběhla a že neexistují žádná usnesení či doporučení, kterými bych měl být já či kdokoli jiný vázán," prohlásil Klaus, když obšírně vysvětloval svá slova o "plíživém, tichém sjednocování kontinentu". Potvrdil názor, že by se unie měla zamyslet nad možností zvrátit některé trendy evropské integrace.

Václav Klaus

JP

Langer se zapletl do sporu sponzora ODS s jinou firmou

Místopředseda ODS i sněmovny Ivan Langer vyšel před lety vstříc manažerům Pozemních staveb Olomouc v jejich kriminálním případu, ve kterém byli obviněni z milionových podvodů s akciemi. Langer na žádost manažerů jednal o odkladu dluhů s jejich věřiteli. Pozemní stavby a lidé z vedení společnosti v té době sponzorovali ODS desetitisícovými sumami. Langer u Krajského soudu v Olomouci, kde vystupoval jako svědek, schůzku s věřiteli přiznal, popřel však, že by vystupoval ve prospěch Pozemních staveb. Souvislost se sponzoringem ODS odmítl.

JP

Poslanci schválili volební zákon

Čtyřkoalice, která nyní sdružuje tři strany - US, ODA a KDU-ČSL, bude potřebovat nejméně patnáct procent hlasů, aby mohla usednout v poslaneckých lavicích. Vyplývá to z volebního zákona, který po několikaměsíčních tahačích schválili poslanci. Zákon musí ve stejném znění schválit i senátoři. To pravděpodobně nebude problém, protože poslanci jej schválili v takové podobě, aby v Senátu prošel. "O podobě zákona se tu diskutovalo i za účasti předsedy Senátu," řekl předseda klubu KSČM Vojtěch Filip. Zákon musí být schválen do února, jinak nebude možné uspořádat volby do sněmovny, které by se měly konat na jaře. Čtyřkoalice tak nakonec udělala kompromis: ODS a ČSSD nebudou prosazovat znevýhodňování menších stran při přepočtu hlasů, a za to se vzdala požadavku, aby byla patnáctiprocentní podmínka pro vstup do sněmovny snížena. Přesto nebyl nikdo z politiků nadšen. "Od mých představ je výsledek daleko, jako je asi Měsíc daleko ze Země," uvedl místopředseda ODS Ivan Langer. "Ale došlo ke shodě. Nikdo z politiků není úplně spokojený - to je známka kompromisu," dodal.

JP

Jeden spor v Bruselu je dočastně mrtev, rýsuje se další

Po roce nekonečných sporů s Rakouskem Češi nakonec uzavřeli svá vstupní jednání s EU o energetice. Ukončením rozhovorů, jež vážly na sporu o Temelín, završili čeští diplomaté svůj dosud neúspěšnější rok vstupních jednání s EU. Na obzoru je nový střet s Vídní: tentokrát o dopravu. Rakušané přestali tvrdit, že mají právo otevírat i v budoucnu otázku Temelína, třebaže je to pro ně vnitropoliticky velmi riskantní krok. Energetická kapitola byla podle něj uzavřena za "velmi výhodných" podmínek. Praha totiž vyjednala dočasné výjimky z pravidel unie pro zvýšení zásob ropy a pro liberalizaci trhu s plynem. Výjimky však nejsou příliš dlouhé: první platí do konce roku 2005, druhá sotva rok, pokud Češi vstoupí do EU v roce 2004. Praha ukončila i jednání o přijetí unijních pravidel pro ochranu vnitřní bezpečnosti i vnějších hranic. Přitom souhlasila s požadavkem zpřísnit režim na hranicích se Slovenskem. "Ilegální imigranti nebudou zneužívat nadstandardního uspořádání mezi našimi zeměmi," řekl Kavan. Při jednání došlo k jediné neshodě: u dopravy. EU chce vyhlásit určitá omezení pro české dopravce, ale není schopna shodnout se na společném stanovisku. Praha se postavila proti rakouskému požadavku na prodloužení systému ekobodů, s nímž Rakušané omezují dopravu přes Alpy. Upozornil, že pokud by tento systém platil i po roce 2003, kdy má vypršet, zavede Praha odvetná opatření. *jp*

Skláři chtěli lynčovat šéfa, zasáhla policie

Potyčka mezi policisty a asi třemi stovkami zaměstnanců Moravských skláren ve Strání-Květné na Uherskohradištsku vypukla při demonstraci proti uzavření továrny. Policisté bránili sebe a generálního ředitele Crystalexu Oldřicha Karase před rozvášněným davem obušky a štíty. Několik lidí přitom udeřili. Generální ředitel Karas přijel na ohlášený mítink, aby lidem vysvětlil, proč bude továrna zavřena. Lidé ho vypískali a pokusili se ho zbit. Asi dvacet policistů Karase krylo štíty, lidé se však vrhli i na ně. *jp*

Jedné straně čtyřkoalice - ODA - hrozí zánik

Dosud nevidaný útok připravuje podnikatel Radim Masný proti jedné z politických stran. Netají se tím, že jeho jediným záměrem je zničit stranu čtyřkoalice - ODA. Čtyřkoalice se tak kvůli dluhu ODA ocitá pár měsíců před volbami ve svízelné situaci: o další existenci ODA budou totiž rozhodovat lidé napojení na konkurenční politické strany. O nespláceném mnohamilionovém dluhu ODA z roku 1992 bude totiž v příštích týdnech jednat věřitel - Česká pojišťovna, v jejímž vedení sedí stále vlivný člen ODS Ivan Kočárník. O odkoupení pohledávky, a to rovnou se záměrem zničit ODA, zase projevil zájem podnikatel Radim Masný, který finančně podporoval ČSSD a je blízkým přítelem Miroslava Šloufa. Česká pojišťovna vůbec poprvé oznámila, že je připravena pohledávku za ODA odprodat a že dosud jediným uchazečem o koupi je Radim Masný. "Nemám rád moralisty, kteří mají sami špinavý dvůr. Pokud mi pojišťovna prodá pohledávku za ODA, mým záměrem je tuto stranu zlikvidovat," neskrývá Masný své úmysly. Vychází z toho, že ODA nebude schopna - stejně jako nebyla dosud - splatit dluh 68 milionů korun, a on ji pak jako svého dlužníka pošle do konkurzu. Pokud by mu obchodní soud vyhověl, veškerý majetek a aktiva aliance by byly rozprodány a politikům ODA by nezbylo než přejít do jiné strany, nebo si jinou stranu založit. Lidovci již dříve dali najevo, že ODA přináší čtyřkoalici jenom samé problémy. Buď si vyřešíte staré dluhy, nebo spolu končíme. Takové ultimátum dali lidovci svému čtyřkoaličnímu partnerovi nedávno na svém celostátním sněmu. Pokud šéf aliance Michael Žantovský do měsíce nevyjedná u České pojišťovny, jak jí jeho strana splatí 68 milionů korun, jsou lidovci připraveni jít do voleb jen s Unii svobody. "Nesplní-li ODA slib, že vyřeší své finanční závazky k věřitelům do 15. ledna 2002, ukládá celostátní výbor KDU-ČSL svým zástupcům ve čtyřkoaliční radě zahájit jednání s Unii svobody o sestavení společných kandidátních listin." *jp*

ODS i lidovci hlasovali v zájmu svého dárcce

Poslanci Občanské demokratické strany a KDU-ČSL prosazovali v parlamentu prodloužení existence takzvaných duty free shopů poté, co jejich strany obdržely od jednoho z provozovatelů těchto obchodů s neprocleným a nezdaněným zbožím mnohatisícový finanční příspěvek. Společnost ORI se sídlem v Praze věnovala v loňském roce sedmdesát tisíc korun ODS. Dalších padesát tisíc korun tato firma darovala lidovcům. Politikům ODS a KDU-ČSL se ve sněmovně už dvakrát podařilo přehlasovat vládu a oddálit uzavření bezcelních obchodů až na konec roku 2003.

Problémy se sponzorskými dary se ale nevyhnuly ani dalším stranám čtyřkoalice. Děje se tak v regionech, kde má Unie svobody, lidovci a ODA vliv na rozhodování místních zastupitelstev: Olomouc, České Budějovice, Pardubice či Bzenec. Čtyřkoalice se tak poprvé dostala do podezření, že s jejím financováním není vše v pořádku. Teprve po čase se ukazuje, že příspěvky nemusely být zcela nezištné - loňští sponzoři, v drtivé většině stavební podniky, se letos dočkali veřejných zakázek. Tak například: firma Miroslav loni obdarovala lidovce sto tisíci a ODA 30 tisíci. Letos dostala od pardubického magistrátu, jež vede Čtyřkoalice, veřejnou zakázku na rekonstrukci ulice téměř za čtyři miliony korun. Unie svobody loni získala sto tisíc od společnosti MANE, která se podílí na rekonstrukci českobudějovického zimního stadionu. Unie má na radnici post klíčového finančního náměstka. Na rozdíl od ostatních stran, které se většinou tváří, že rozhodování politiků nemá s finančními dary žádnou spojitost, se Unie svobody rozhodla všechny finanční dary vrátit. *jp*

Výbuch v dole zabil tři horníky

Nejzákeřnější nepřítel horníků, důlní plyn metan, připravil o život tři muže z Dolu Schoeller v Libušíně u Kladna. Horníci ve věku 26, 29 a 39 let zemřeli při nečekaném výbuchu plynu, který se v kladenských dolech dosud nevyskytl. Jejich kolega bojuje s těžkými popáleninami o život ve vinohradské nemocnici v Praze, zbývající dva zranění byli potlučeni a v šoku. Přesnou příčinu neštěstí vyšetřují báňští specialisté společně s policií. "Příčinou exploze bylo pravděpodobně náhlé shoření metanové směsi a následná tlaková vlna." *jp*

Důležitá výjimka pro české živnostníky

Z Bruselu přišla dobrá zpráva pro malé podnikatele. Čeští vyjednávači dohodli s Evropskou unií, že samostatně podnikající osoby, jejichž obrat nepřesáhne 1,2 milionu korun za rok, nemusí být plátcí daně z přidané hodnoty (DPH). Pro živnostníky to znamená, že nebudou muset ke svým cenám připočítávat tuto daň a jejich výrobky a služby budou levnější. Tato výjimka má navíc platit neomezeně dlouho. Česká delegace vyjednala i další úlevy platné po vstupu do EU. V Česku budou nižší daně na domácí kořalku. Výrobci domácí slivovice nebudou platit daň 235 korun z litru jako ostatní, ale jen devadesát korun za litr. I to platí na stálo. Tři další úlevy budou platit jen tři roky po vstupu do unie: nižší spotřební daň z cigaret, nižší DPH na teplo a na stavební práce v bytech. *jp*

Lachnit prohrál, lídrem nebude

Ministr pro místní rozvoj a Zemanovi blízký místopředseda ČSSD Petr Lachnit prohrál svůj dramatický boj o místo v čele moravskoslezské kandidátky. Do příští sněmovny se nakonec s největší pravděpodobností vůbec ani nedostane. V souboji o post krajského lídra včera Lachnita porazil jeho dlouhodobý rival, poslanec Lubomír Zaorálek. Ten před vítězným hlasováním kritizoval i premiéra. Lachnit skončil až na devátém, prakticky nevolitelném místě. Zaorálek nebyl jediný Zemanův oponent, který se při volebních konferencích prosadil. Další, poslanec Michal Kraus, se protlačil po nervózním boji do čela stranické kandidátky na Liberecku. Současnému premiérovi není blízká ani o víkendů zvolená pražská jednička Petra Buzková. *jp*

Kavanův sponzor odhalen

To, co si přál místopředseda vlády a ministr zahraničí Jan Kavan utajit, bylo odhaleno: jeho loňskou senátní kampaň zčásti financoval podnikatel Jaroslav Faltýnek, bývalý místopředseda představenstva firmy Tchemomalt Group, spadající pod zkrachovalou Investiční a Poštovní banku. Na tom by nebylo nic zvláštního, kdyby Jan Kavan svého sponzora netajil a nyní i nezapíral a kdyby kvůli potravinářské skupině Tchemomalt Group nehrozila České republice další mezinárodní arbitráž. Hlavní akcionář, nizozemský fond Lento Investment se totiž hodlá soudit o svůj stamilionový majetek, o který přišel kvůli konkurzu, jež vyhlásilo představenstvo Tchemomaltu. Kavan je tak kvůli finanční podpoře v kampani (která mu nakonec křeslo senátora nezajistila) osobně zaangażován ve sporu, jenž může mít zanedlouho z pozice své vládní funkce na starosti. Okolnosti loňského krachu společnosti navíc prošetřuje i policie, která zároveň zkoumá podezření z vytunelování firmy jejím bývalým managementem. Zajímá se i o to, zda peníze z Tchemomaltu neplynuly politikům. "Přispěl jsem na jeho kampaň. Bylo to z mých zdaněných peněz," řekl Faltýnek, který je i členem prostějovského zastupitelstva za ČSSD. Kavan však tvrdí, že žádné peníze od prostějovského podnikatele nepřijal: "Pan Faltýnek mi ničím nepřispěl." *jp*

Vládní právník přišel o advokátní licenci

Skandál s pochybným pronájmem Českého domu v Moskvě má další oběť: právníka Jiřího Teryngla, jehož služeb často využíval Úřad vlády, vyškrtla Advokátní komora ze seznamu advokátů. To znamená, že pokud neuspěje se svým odvoláním, na pět let jako advokát skončil. Už v březnu rezignoval kvůli pronájmu Českého domu na svou funkci Kavanův generální sekretář Karel Srba, kterému navíc za tento případ nyní hrozí trestní stíhání. Teryngel doplatil na to, že v kauze Český dům pracoval pro dvě strany. Ministerstvu zahraničí poskytl dobrozdání, aby Jan Kavan podepsal nevýhodnou smlouvu o pronájmu. Teryngel zároveň hájil zájmy nájemníka - firmy Hotel Český dům. Právě pro ni text smlouvy připravil a právě ji dohoda zvýhodňovala. Hra na obě strany je mezi právníky považována za jeden z nejhorších prohřešků a podle Advokátní komory je v rozporu s etikou právníka. *jp*

Volební hit ČSSD: léky pro seniory zdarma

Volební rok se přiblížil a strany začínají lovit své hlasy, jak se dá. Zatímco předseda ODS vyrukoval na bilboardech jako propagátor lyžařského oblečení, sociální demokraté navrhuji nej-různější sociální úlevy. Podle vzoru: senioři jezdí zdarma městskou dopravou, měli by mít zdarma i léky na recept. Taková je alespoň představa místopředsedy ČSSD Zdeňka Škromacha. Populistický krok by zdravotní pojišťovny stál asi miliardu korun ročně navíc. Experti připouštějí, že doplatky za léky jsou dnes pro některé důchodce velkým finančním břemenem. I tak mnozí viní Škromacha z populismu. "Proč zrovna lidé starší 70 let včetně těch bohatých? Proč ne diabetici či lidé s rakovinou? Proč ne mladé rodiny, které jsou v obtížné situaci, když jeden z rodičů vážně onemocní? Je to předvolební hit, nic jiného," uvedla lékařka Iva Holmerová, která se věnuje péči o staré lidi coby předsedkyně České alzheimerské společnosti. Škromach svůj návrh na věkovou hranici 70 let zdůvodňuje tím, že v tomto věku mívají lidé řadu onemocnění najednou, a tak třeba nemohou kvůli rizikovým kombinacím užívat zrovna ty léky, na které se nemusí doplácet. *jp*

Soud: Lustrace jsou dál potřebné

Ústavní soud rozhodl, že lustrační zákony, které brání tomu, aby se lidé spjatí s minulým režimem dostávali na důležité posty ve státní správě, policii, či armádě, budou platit i nadále. "Dá se říci, že určité nebezpečí hrozí stále. Demokracie musí mít právo se bránit, a to i preventivně," formuloval klíčový názor soudu soudce Jiří Malenovský. Ústavní soud tak dal nepřimo najevo, že doba, která uplynula od listopadové revoluce, byla příliš krátká na to, aby se mohlo nad působením některých lidí za komunismu mávnout rukou. "Sounáležitost s minulým režimem může působit jako riziko pro důvěryhodnost současné státní a veřejné služby," řekl Malenovský. Upozornil, že obdobná opatření přijala řada jiných postkomunistických zemí. O zrušení lustračních zákonů požádalo u Ústavního soudu čtyřiačtyřicet poslanců ČSSD. Poslanci netajili přesvědčení, že za dvanáct let od revoluce nemohou lidé spjatí s minulou érou ohrozit nový demokratický systém. *jp*

Ministr Lachnit si udělal výlet do Černé Hory

Petr Lachnit, místopředseda sociální demokracie a ministr pro místní rozvoj, si splnil jedno velké přání. Na čtyři dny odjel k moři a nezaplatil za výlet ani korunu - vše hradili daňoví poplatníci. Jeho čtyřdenní cestu do jugoslávské Černé Hory, kterou uskutečnil koncem loňského dubna, tři dny po tamních parlamentních volbách, lze podle všech dostupných informací považovat spíše za příjemný výlet ministerské družiny do přímořského letoviska Budva než za přínosnou a důležitou pracovní cestu. Jen doprava speciální leteckou linkou do Černé Hory stála 300 tisíc korun. Na stravném a za ubytování zaplatilo ministerstvo podle tiskového oddělení šest tisíc každému členovi delegace. Ministra Lachnita do Černé Hory doprovázel náměstek a ředitel odboru cestovního ruchu, ale i sekretářka a ředitel úřadu. Mluvčí ministerstva Ivana Navrátilová jako oficiální důvod cesty uvedla podpis pracovního protokolu, o kterém sama řekla, že "pouze demonstruje vzájemnou snahu o rozšíření vzájemných styků a nenahrazuje platnou smlouvu z roku 1964". Z překladu smlouvy je zřejmé, že jde skutečně jen o deklaraci zájmu o dobré vztahy. "Ministerstva se budou zasazovat o rozvoj podmínek široké spolupráce," zní uvozující věta.

Tomu, že cesta nebyla standardním pracovním výjezdem člena vlády na mezistátní jednání se zahraničním "protějškem", nasvědčuje zejména to, že Lachnitova návštěva se konala tři dny po parlamentních volbách, z nichž měla vzejít nová černohorská vláda. To znamená, že se Lachnit setkal pouze s odstupujícím ministrem turistiky. jp

Lékaři chtějí platit za nadstandard

Česká lékařská komora rozhodla, že v ordinacích praktických lékařů a ambulantních specialistů bude muset pacient platit za nadstandardní výkony a služby přímo v hotovosti. Například půlhodinová osobní konzultace mimo ordinanční hodiny by měla stát zhruba 300 korun, lékařské potvrzení do dětského tábora minimálně 200 korun a určení otcovství minimálně deset tisíc. Lékařská komora mimo jiné argumentuje výzkumem společnosti Sofres-Factum, podle kterého naprostá většina občanů s placením nadstandardních služeb souhlasí. Na druhé straně se představy lidí o tom, co lze považovat za nadstandardní služby, výrazně liší. Aplikaci náušnic nebo videozáznam plodu jistě nemusí zdravotníci poskytovat zdarma, spornější situace se jeví u placení některých prohlídek nutných k vydání určitých oprávnění.

(MaFr)

Jihomoravský kraj bude dotovat evropskou školu ve Vídni

Na financování Evropské střední školy ve Vídni se bude nadále místo státu podílet Jihomoravský kraj. Hejtman Stanislav Juránek ČTK řekl, že kraj dotuje školu částkou řádově ve statisících korun, celkové náklady však dosáhnou několika milionů. Evropská střední škola (ESS) zahájila svou činnost před třemi roky z iniciativy Evropské unie jako společný projekt Česka, Slovenska, Rakouska a Maďarska. Má pomáhat k integraci bývalých socialistických zemí do evropských struktur. Zprvu se na provozu školy podílelo za českou stranu ministerstvo školství, které starost o školu svěřilo brněnskému školskému úřadu.

Českou republiku čeká "supervolební" rok

Česká republika dnešním dnem vstoupila do roku, který zásadním způsobem změní její politickou tvář. Česko čeká hned několik rozhodujících voleb: v červnu se uskuteční volby do Poslanecké sněmovny, v listopadu rozhodnou občané i o složení obecních zastupitelstev a třetiny Senátu. V tomto roce také proběhnou diskuse a politická jednání o nástupci prezidenta Václava Havla, jehož mandát vyprší začátkem příštího roku. Na podzim se v Praze uskuteční vrcholný summit Severoatlantické aliance, na němž by měli být do NATO pozváni další státy. Následujících 12 měsíců také vyvrcholí české úsilí o vstup do Evropské unie. ČR zbývá dojednat s Evropskou unií šest kapitol a to kapitoly: "doprava", "hospodářská soutěž", "regionální politika", "zemědělství", "rozpočtová a finanční ustanovení" a "institute".

Šťastné - a bohaté

Optimistickou náladu v České republice potvrdil i výzkum agentury AISA týkající se očekávání vánoční nadílky. Na rozdíl od krizových let 1997 a 1998 výrazně poklesl počet lidí, kteří se domnívali, že toho pod stromečkem najdou méně než loni. Zhruba polovina, přesněji 47 procent očekávalo, že Ježíšek k nim bude štědrý podobně jako v předešlém roce a 17 procent respondentů se domnívalo, že dostanou bohatší vánoční nadílku. Agentura se také ptala, pod jakým stromečkem si lidé budou dárky dávat. Ukázalo se, že přírodní smrček, jedlička či borovička stále krásí skoro šedesát procent domácností. Bez stromku se obejdou pouhá čtyři procenta rodin. Spojení zbytků tradic a současné prosperity - tak by se daly charakterizovat Vánoce roku 2001 v ČR.

(MaFr)

Rozhlasoví symfonikové byli na turné bez not a bez smokingů

Symfonický orchestr Českého rozhlasu se po dvou týdnech vrátil ze svého prvního turné po Číně a na Tchaj-wan. Hrál s šéfdirigentem Vladimírem Válkem, klavíristou Janem Simonem a dirigentem čínského původu Jin Wangem skladby českých i světových klasiků a čínských autorů, ale bez vlastních not a smokingů.

Zájezd byl poznamenán nepříjemností - do Číny totiž vůbec nedoputovalo devět přepravních beden, v nichž byl uložen veškerý notový materiál, smokingy, tymbány a léky. Po celou dobu turné se proto improvizovalo. Orchester musel na místě získávat party a opatřovat je interpretačními pokyny, hudebníci vystupovali jen v bílých košilích s motýlky. Uskutečnilo se celkem devět koncertů, z toho dva na Tchaj-wanu. Celkem je vyslechlo asi 22.000 spokojených posluchačů.

Krumlovský zámek rozšíří prohlídkovou trasu o nové komnaty

Atraktivní změny připravují pracovníci krumlovského zámku na druhé prohlídkové trase. Místo dosavadních pěti zámeckých pokojů jich bude pro návštěvníky otevřeno osm a v původním stavu zůstanou pouze tři z nich. "Rozhodli jsme se, že tady bude autentický interiér z počátku 19. století, což je doba Pavliny a Josefa II. Jana Nepomuka ze Schwarzenbergu. V té době zde byly pohostinské klasicistní pokoje," uvedla Stanislava Slavková z Památkového ústavu. Ve dvou vybilých pokojích nyní pracuje tříčlenný tým restaurátorů, jehož cílem je obnovení původní výmalby. Protože vápno na zdích a stropě pochází z nedávné doby, poškodilo by při sundávání předchozí malbu. Restaurátoři proto budou podle dochovaných fotografií a sond, které si v pokojích udělali, rekonstruovat celou malbu podle původního originálu. "Zkusili jsme pouze na stropě vytáhnout iluzivně namalovanou růžici, protože má velice složitý tvar a její stará fotografie je dost nekvalitní. Podařilo se nám ji odhalit, takže tuto část nástropní malby zrekonstruujeme a zbytek budeme dělat jako kompletní novou výmalbu," řekl pražský restaurátor Milan Kadavý, který se netají obdivem k práci svých předchůdců. "Hlavně obdivuju jejich řemeslo, protože byli velice zdatní řemeslníci. Nejenže měli výtvarný cit, ale zároveň byli perfektní řemeslníci, což je na těch věcech vidět," zjistil. "Ve vedlejší místnosti bylo původně na stěnách 124 grafík, po nichž jsme ve zdích při sekání elektřiny našli stejný počet dírek od hřebíků. Začali jsme obrázky hledat podle inventářů z roku 1952 a zjistili jsme, že se našťestí dochovaly úplně všechny, takže je budeme moci vrátit na jejich autentická místa," těší se Slavková. Přitom potvrdila, že pracovníci zámku nemají při hledání ve fondech vždycky takové štěstí. Při rekonstrukci prohlídkové trasy se jim do šlechtického apartmá podaří vrátit zhruba šedesát procent zámeckého inventáře a zbytek doplní podobnými předměty podle původního popisu.

Úklid v sídlech prezidenta platí Správa Pražského hradu

Správa Pražského hradu zařizuje a platí firmy, které uklízejí i v domech prezidenta Václava Havla. Uvádí to Mladá fronta Dnes (MfD) s odvoláním na vyjádření prezidentova mluvčího Ladislava Špačka. Podle něj tím stát v podstatě ušetří, protože kdyby Havlovi žili v oficiálním sídle prezidenta na Hradě, stálo by jejich ubytování včetně veškerého servisu mnohonásobně více.

Špaček řekl, že na úklidové služby má prezident nárok, neboť ve svých soukromých sídlech přijímá i oficiální návštěvy. Jako příklad mluvčí uvedl návštěvu amerického prezidenta Billa Clintona v Havlově střešovické vile.

Kvůli tomu, že prezident nepřijímá oficiální návštěvy jen na Hradě či na zámku v Lánech, uzavřel se Správou Pražského hradu smlouvu, v níž jí část svých privátních sídel pronajal za symbolickou jednu korunu ročně. V těchto místnostech pak správa podle MfD uklízí. "Je to přesně podle smlouvy," řekl listu Špaček.

Letošní Havlův plat je 150 900 korun čistého. K tomu má ještě 140 tisíc na další výdaje, například na dopravu či ošacení.

Deník v této souvislosti uvádí, že předseda Poslanecké sněmovny Václav Klaus a premiér Miloš Zeman bydlí po dobu, po kterou jsou ve svých funkcích, ve státních vilách a veškerý servis včetně úklidu mají na státní náklady. Předseda Senátu Petr Pithart bydlí v pražském obecním bytě na Malé Straně. Listu řekl, že byt uklízejí s manželkou sami.

V Hradci Králové byly uděleny papežské Řády sv. Řehoře

Papežský Řád svatého Řehoře Velikého obdrželi v Hradci Králové v předvečer dvoudenního plenárního zasedání katolických biskupů děkan Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Lubomír Mlčoch a úřadující prezidentka Rádia Svobodná Evropa Olga Kopecká, známá pod pseudonymem Olga Valeská. Profesor Mlčoch převzal ocenění za příkladný křesťanský život aktivního laika i za práci pro církev. Kopecká papežský řád dostala za zásluhy o obranu náboženské svobody a křesťanských hodnot za totality a za podporu ekumenismu v současné společnosti. Řád sv. Řehoře Velikého patří mezi nejvyšší vyznamenání udělovaná papežem.

Český porcelán Dubí začne vyrábět zelený cibulák pro Japonsko

Český porcelán Dubí, jeden ze čtyř světových výrobců tzv. cibuláku, letos začne vyrábět zelený cibulák pro japonský trh. Poptávka po zeleném cibuláku v Japonsku je pro firmu překvapivě vysoká.

I Klaus by měl mít svého Špačka

(ČTK/Hospodářské noviny) - Český prezident Václav Havel má svéráznou rétoriku. Asi i proto každý jeho projev čte tým lidí, kteří ho upravují do "politicky korektnější" podoby. Havlův mluvčí Ladislav Špaček v televizním rozhovoru s moderátorem Markem Ebenem poodhalil roušku tajemství této procedury, píše slovenské Hospodárske noviny.

Jak Špaček řekl, prezident často píše své projevy o víkendech, kdy má čas nad nimi sedět, přemýšlet, zkrátka tvořit. Špaček pak text seškrtává a projev dostanou do rukou další pracovníci kanceláře. Poté, co projev absolvuje tento koloběh, vede Špaček s Havlem souboj. Český prezident však rozumně argumenty akceptuje. Uvědomuje si svou roli státníka, který musí ke svým prohlášením přistupovat zodpovědně.

Také předseda české Poslanecké sněmovny Václav Klaus by asi potřeboval podobného pana Špačka, jinak by se mu nemohlo stát, že svými prohlášeními na pravidelném setkání šéfů národních parlamentů kandidátských zemí s předsedkyní Evropského parlamentu způsobí skandál. Klaus se vyslovil proti další integraci evropského kontinentu a za posílení mezivládního modelu fungování EU. Příští mezivládní konference by podle něj měla zastavit "plíživé tiché sjednocování" Evropy.

Nikdo nechce brát Klausovi právo na názor ani na kritiku. Jeho prohlášení se však neztotožňují s integračními ambicemi ČR ani s jeho posláním na této konferenci. Šok či skandál asi není nejlepší způsob, jak vstoupit do EU, což bez debaty ČR chce. Do Bruselu totiž Klaus nejel jako soukromá osoba či předseda ODS. Na druhé straně by Ladislav Špaček po odchodu od Havla mohl mít o práci postaráno.

Český vesmírný výzkum se v posledních letech vzpamatoval

Vesmírný výzkum v České republice, který po rozpadu společného programu bývalých socialistických zemí Interkosmos po roce 1989 zaznamenal útlum, v posledních letech opět nabyl na významu. Dokladem toho je i připravované vypuštění české družice Mimósa. Ta by měla být využita ke sledování pohybů umělých vesmírných těles a k měření nepatrných negravitačních sil, jako jsou odpor atmosféry a sluneční záření. Na palubě Mimósa ponese ojedinělý vědecký přístroj nazvaný Macek určený k měření vlivu atmosféry na pohyb družice. Astronomové z Ondřejova zařízení již použili na ruské družici Resurs v roce 1992 a o čtyři roky později i na americkém raketoplanu Atlantis.

Vila Tugendhat světová

Jako jedenáctá česká památka byla do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO zapsána brněnská vila Tugendhat, významná práce jednoho z nejproslulejších architektů 20. století Ludwiga Miese van der Rohe. Významnou ukázkou moderní architektury si nechal v letech 1929-30 postavit majitel textilní továrny Fritz Tugendhat, který později před nacisty emigroval do Švýcarska. Vila pak prošla nelehkou epochou postupně devastace, v osmdesátých letech však naštěstí přešla do majetku města. V současnosti je objekt ve správě Muzea města Brna, které objekt nechalo vybavit replikami původního mobiliáře, zničeného a rozchváceného v průběhu bouřlivých let. V roce 1992 zde proběhlo historické jednání české a slovenské reprezentace v čele s Václavem Klausem a Vladimírem Mečiarom o dělení společného státu. V současnosti se plánuje rozsáhlá rekonstrukce vily, která by měla proběhnout pravděpodobně v roce 2004. (MaFr)

Pražská soukromá sbírka v aukci

Přes 1,5 miliónu liber stály nové majitele předměty ze sbírky pražského znalce porcelánu a užitého umění Rudolfa Justa, který zemřel v roce 1972. Aukce se konala v síni proslulé Sotbeby's v Londýně a objevily se na ní kromě porcelánu i leopoldovské dukáty nebo knihy z Justovy bohaté vědecké knihovny. Největší zájem však budily především ukázky míšeňského porcelánu z 18. století. Zlatým hřebem aukce se stal pár nádherných mistrovských váz s poklopem vyzdobených florálními a zvířecími motivy, který dosáhl ceny 108 250 liber. (MaFr)

Devadesát let Obecního domu

Pátého ledna uplynulo devadesát let od slavnostního otevření Obecního domu v Praze, které si veřejnost připomenula slavnostním koncertem ve Smetanově síni. Stavba vystavěná v letech 1905 - 1911 pražskou obcí

byla ve své době moderní polyfunkční budovou a živým centrem kulturního a společenského života. Podle vzoru Obecního domu vznikaly podobné budovy, byť ve skromnějším měřítku, i v dalších částech pražské aglomerace (Národní domy na Královských Vinohradech, Smíchově či později zaniklé v Karlíně a Žižkově) a na venkově.

V letech 1994 - 1997 město provedlo celkovou rekonstrukci, která může být svým rozsahem srovnána s obnovou Národního divadla v osmdesátých letech. Budova získala moderní technologické zázemí včetně počítačové sítě, rozhlasového a televizního studia. Dvě stovky restaurátorů se snažily navrátit přirozenou krásu bohaté, umělecko-řemeslné secesní výzdobě, která někde musela být pracně rekonstruována podle dobových fotografií.

Připomeňme i neprávem pozapomenutá jména obou tvůrců, Antonína Balšánka, jinak také autora Městského muzea v Praze nebo pardubického divadla, a Osvalda Polívky, mimo jiné tvůrce budovy dnešního Ministerstva pro místní rozvoj na Staroměstském náměstí, domu U Nováčků ve Vodičkově ulici nebo Topičova domu a Pojišťovny Praha na Národní třídě.

Obecní dům byl také svědkem významných politických událostí. Zde 28. října 1918 zasedal Národní výbor, který prohlásil samostatnost českého národa. A v listopadu 1989 se modrý salónek stal místem prvních jednání delegace Občanského fóra s tehdejší vládou Ladislava Adamce.

Málo je známo, že Obecní dům měl původně vzniknout na Václavském náměstí (resp. na nároží náměstí a Štěpánské ulice), kam se v druhé polovině 19. století přesunul ze staroměstských uliček tep obchodního života. Dnešní místo, jehož historické osudy poutavě popsal Eduard Bass ve své knize Křížovatka u Prašné brány, mělo být nejprve zastavěno blokem 14 činžovních domů, později se zde uvažovalo o novostavbě české univerzity, zemského sněmu nebo druhého českého divadla.

Výstava rozbíjí mýty o Romech

Putovní výstava s názvem Romové v našem městě odstartovala na začátku ledna v prostorách brněnského magistrátu na Malinovského náměstí. Nejenže odpoví na otázky, odkud Romové přišli, jaký byl jejich osud v tuzemsku, ale hlavně mapuje současnost. "Chceme představit úspěšné projekty spolupráce měst a neziskových organizací zaměřených na romskou problematiku. Záměrně jsme nezvolili prostor uzavřené galerie, ale chodeb magistrátu, kde procházejí davy lidí," uvedla Hana Borovičková z pořadajícího Vzdělávacího centra pro veřejnou správu ČR. Právě Brno patří mezi sídla, kde se podařilo uskutečnit několik unikátních projektů. Například Muzeum romské kultury, které je jediné v republice, možná i v Evropě. Znalci dále oceňují projekt komunitního bydlení v Bratislavské ulici, kde si Romové-neplatiči sami opravují zdemolovaný objekt, ve kterém pak mohou najít útočiště. "Většina měst se potýká právě s problémem romského bydlení a Brno by jim mohlo být příkladem. Pokusilo se o originální řešení," míní Borovičková. Dodala, že expozice má rozbít mýty o kočování této menšiny či její neshášenlivosti vůči okolí. Zájemci se na výstavě dozvědí o speciálních školách pro romské děti, o působení Romů v policejních sborech nebo o originálních divadelních souborech. Zhruba deset panelů s černobílými fotografiemi a informačními texty pojedje dále do Olomouce, Českých Budějovic, Prahy, Pardubic, Ostravy, Ústí nad Labem, aby svou cestu skončilo v Jirkově.

V Čarnogurského bytě je asi dodnes "štěnice" z dob komunismu

V bytě slovenského ministra spravedlnosti a někdejšího disidenta Jána Čarnogurského je pravděpodobně dodnes odposlouchávací zařízení, které mu tam za bývalého režimu namontovali "estébáci". Ministr však spoléhá na to, že "štěnici" už dávno došly baterky.

Čarnogurský to novinářům prozradil na vernisáži výstavy operativní techniky komunistické tajné služby. Výstava se přestěhovala z České republiky do Bratislavy. Čarnogurský vysvětlil, že v roce 1990 dostal od tehdejší Federální bezpečnostní a informační služby dopis, v němž se mu její funkcionáři omlouvali za namontování "štěnice" v době totality. Protože ale žádné odposlouchávací zařízení z jeho bytu nebylo odstraněno, požádal v roce 1993 nebo 1994 o pomoc slovenské policisty, kteří ale odposlouchávací zařízení nenašli. Takže to odposlouchávací zařízení je v tom bytě pravděpodobně dodnes.

Expozice nazvaná Nejen stěny měly uši je instalovaná v Českém centru v prostorách velvyslanectví ČR v Bratislavě do 10. února. Podle organizátorů z pražského Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu by ji v budoucnu měli vidět také obyvatelé dalších evropských měst, třeba Bukurešti, Budapešti, Berlína či Moskvy. Výstava je ojedinělým souborem předmětů a písemností, které mapují 41letou nezákonnou činnost StB. Šlo hlavně o porušování poštovního a listovního tajemství i domovní a osobní svobody, o vydírání a zneužívání technických prostředků. Mezi odposlouchávacími zařízeními nechyběly ani tak banální předměty denní potřeby jako zapalovač nebo plnicí pero.

Češi jsou vlastenci, ale

Výzkum Střediska empirických výzkumů (STEM) zjistil, že skoro devadesát procent Čechů je hrdých na svou příslušnost k českému národu. Vyvrátily se tak předpoklady, že Češi jsou ke své národnosti lhostejní. Naopak - jsou nadšení úspěchy českých sportovců, váží si kulturních památek i pokroku od roku 1989. Zároveň zhruba dvě třetiny respondentů dává podle výzkumu přednost při nákupu českým výrobkům. Bohužel má však zjištěná národní hrdost i svůj rub - průzkumy totiž zároveň ukazují, že mezi Čechy vzrůstá intolerancie vůči jiným národnostem. Češi se tak plně připojili k současnému trendu, který zachvacuje celý svět - vzrůstá nacionalismus a předsudky k jiným, zejména chudším národům. Jestliže hrozbou v době sjednocujícího a globalizačního nadšení skutečně mohl stav vlastenectví v mnoha zemích znepokojovat, nyní se zdá, že jsme se ve snaze vyhnout se Scylle, nebezpečně přiblížili Charybdě.

(MaFr)

Nejbohatším Čechem se stal Slovák Andrej Babiš

Takové impérium jako Andrej Babiš nevlastní žádný člověk v České republice. Firma Agrofert Holding, ve které má 45 procent akcií, byla loni s téměř třiceti miliardami korun tržeb a dvouapůlmiliardovým ziskem osmá v žebříčku největších českých podniků. A letos zamíří ještě mnohem výš. Kabinet Miloše Zemana rozhodl, že Agrofertu prodá společnost Unipetrol. Spojí se tak dvě největší firmy v české chemii, které dohromady budou mít podstatně více majetku než někdejší impérium Chemapol Václava Junka. Donedávna na veřejnosti neznámý Babiš je mužem s obrovským vlivem, má blízko ke špičkám ODS i ČSSD. "Umí komunikovat hlavně s ministrem vnitra Stanislavem Grosse a osobně se zná i s premiérem Milošem Zemanem," říká jeden z vlivných členů sociální demokracie. Když Babišově firmě Agrofert vláda navrhla prodat Unipetrol, šlo na první pohled o překvapení. Nejvyšší cenu totiž nabídla velká britská realitní firma Rotch. Obálka Agrofertu s nabídkou 11,75 miliardy korun byla skoro o tři miliardy korun nižší.

jp

Prezidentský pár oslavil Vánoce v nemocnici

Vánoce oslavila hlava státu spolu se svou ženou na nemocničním pokoji.

Zopakovali si tak Vánoce 1996. Před pěti lety totiž první dáma, tehdy ještě jako Dagmar Veškrnová, trávila s Havlem Štědrý den v

nemocnici v Londýnské ulici v Praze. Prezident tam byl po operaci, při níž kvůli nádoru přišel o polovinu pravé plíce. "Odpoledne paní Havlová oslavila Vánoce s rodinou a večer se svým manželem," dodal Krafl. Podle prezidentova osobního lékaře Ilji Kotíka měl prezident ve svém pokoji nazdobený stromeček a dostal také tradiční štědrovečerní večeři. Na Štědrý večer bylo u Havlů klasické menu, tedy smažený kapr a bramborový salát s jogurtem, který většinou připravuje sám Václav Havel. jp

V ČR hlavně potraviny

Předvánoční období je časem zuřivého nakupování spojených často i s výjezdy za hranice. Němci a Rakušané v České republice podle obchodníků z pohraničí nakupovali téměř všechno, největší zájem však byl o becherovku, rum, hotové knedlíky, uzeniny, pečivo, léky, vitamíny a ručně malované ozdoby. Podobně jako v průběhu celého roku byl i velký zájem i o některé služby (kadeřník) nebo nákup benzínu. Podle většiny zasvěcených však nápor zdaleka nedosáhl úrovně obvyklé před pěti a více lety. I přes očekávaný nápor spojený s koncem platnosti německých marek ubylo i Čechů, kteří jezdí nakupovat do sousedního Německa některé druhy potravin, obuv, oděvy nebo značkovou kosmetiku. Ceny se pomalu, ale přece vyrovnávají a sortiment je víceméně stejný. (MaFr)

První zločinec odhalen díky databázi

Jediný den stačil národní policejní databázi DNA, kterou v České republice pomáhali zprovoznit američtí odborníci, aby prokázala svou užitečnost - pomohla odhalit pachatele tři roky starého znásilnění. Šlo podle tisku o muže středního věku, který byl nedávno za podobný čin spáchaný později zadržen policií. Vzorky jeho slin pak přispěly k odhalení jeho dalšího hříchu. Zejména v oblasti znásilnění jistě nová databáze přispěje k rychlejšímu a spolehlivějšímu řešení případů.

(MaFr)

Spor o pohádku

Zejména v době Vánoc představují pro diváky televize v ČR jeden z největších taháků české pohádky. Proto o práva na jejich vysílání probíhá každoročně tvrdý boj mezi jednotlivými televizními společnostmi. Letos největší aféra vypukla ohledně vysílání pokračování veledůspěšné filmové pohádky Zdeňka Trošky Princezna ze mlejna mezi Českou televizí a soukromým kanálem Nova. Zatímco Česká televize pohádku uvedla na Štědrý den v hlavním vysílacím čase, Nova zakoupila vysílací práva na rozšířenou verzi v podobě seriálu, jehož první díl nasadila rovněž na Štědrý den, dokonce o hodinu před vysíláním Princezny ze mlejna 2 u konkurence. Česká televize však tvrdí, že v seriálu jsou neoprávněně použity záběry z filmu, který vznikl v rámci projektu, na kterém se koprodukcčně podílela. Vlastník vysílacích práv na Princeznu ze mlejna 2, společnost S Pro Alfa naopak tvrdí, že seriál a film jsou dvě odlišná díla, která spolu nemají nic společného. Pro diváky však tento konflikt aspoň prozatím skončil šťastně - film i seriály byly bez problému odvysílány.

(MaFr)

Pro staré lidi léky zdarma

Velkou pozornost vzbudilo prohlášení sociálnědemokratického předsedy zdravotního a sociálního výboru poslanecké sněmovny Zdeňka Škromacha, že se pokusí prosadit, aby občané starší sedmdesátí let dostávali všechny léky předepsané lékařem zcela zdarma. Svůj návrh zdůvodňuje především skutečností, že většina starých lidí má souběh několika chorob, a proto často nemohou užívat variantu léku, která je plně hrazena zdravotní pojišťovnou. Pravicová opozice okamžitě smetla Škromachův požadavek ze stolu jako levný populismus, rozpaky však vyvolal i u vlastní strany. Především se mnozí obávají vysoké finanční náročnosti podobného opatření, které by navíc mohlo vést podle většiny odborníků ke značnému plýtvání léky. Často je také kritizována skutečnost, že by se mělo jednat o plošné zvýhodnění nezohledňující finanční poměry příslušné osoby. Na druhou stranu představují náklady za léky zejména u starých lidí velmi významnou část rozpočtu a ohrožují jejich často i tak nízkou životní úroveň. Individuální přístup však v nějaké formě bude muset asi vzhledem ke stavu státní pokladny zůstat zachován.

(MaFr)

Tkáně zemřelých se vyváží do ciziny

Nejméně deset českých nemocnic obchoduje s částmi mrtvých lidských těl. Republika se tak kvůli svým zákonům a zažitým lékařským postupům stává "surovinovou" základnou lidských tkání. Nemocnice uzavřely smlouvu se soukromou firmou Medal, která vykupuje lidské tkáně odebrané zemřelým pacientům. Jde například o kosti, žeberní chrupavky či osrdečník. V Německu je pak zpracovává na výrobky využívané třeba při operacích. Firma si na tom postavila slušný obchod. Postup nemocnic neodporuje zákonům, ale podle mnoha lékařů je neetický: pacientů se nikdo neptá, zda by s užitím svých posmrtných zbytků souhlasili. A rodina se obvykle nedozví, v jakém stavu blízkého pohřbívá, natož že na ostatcích někdo vydělal. "Tělo přece není jen soubor náhradních dílů," namítá kněz Tomáš Halík. Tuto praxi umožňují benevolentní zákony i rozšířená praxe provádět u většiny zemřelých pitvu. MF DNES zjistila, že firma Medal spolupracuje mimo jiné s nemocnicí v Děčíně. Na svém postupu nespátují nic neetického. "Musíme si rozmyslet, zda chceme bránit práva mrtvých, nebo živých," řekl šéf české pobočky Medalu Jiří Přib. "Viděla jsem výrobky firmy Medal, jsou opravdu nádherné," uvedla primářka děčinské patologie Marie Slunečková. Na problém poprvé upozornila poslankyně ČSSD Eva Fischerová. "Nejmenovaná okresní nemocnice, bohužel předpokládám, že není jediná, předává odebrané lidské tkáně jisté obchodní společnosti za finanční úhradu," uvedla nedávno ve sněmovně. Děčinský případ řešila před rokem lékařská komora, ale na žádné porušení zákona nepřišla.

jp

Nejlepší parohy ulovil ministr Fencel

Jméno ministra zemědělství Jana Fencle se navždy запиše do historie české myslivosti. Jelena s takovým parožím, kterého skolil v září v Poněšické oboře u Hluboké nad Vltavou, zatím v Česku nikdo nezastřelil. Fencel překonal rekord knížete Františka Schwarzenberga z roku 1730. Znalci z Mezinárodní rady pro myslivost a ochranu zvířet, kteří se v těchto dnech sešli na Hluboké, udělili Fenclovi osmnácteráku 250,89 bodu. Schwarzenbergův úlovek z panství v Českém Krumlově získal o čtyři body méně. Rekordní paroží váží 31,5 kilogramu a měří metr a osmnáct centimetrů. Taková trofej patří do absolutní světové špičky a Fenclovi chybělo k dokonalému triumfu jen málo. Nejvíce ceněný jelen byl skolen v Německu - dostal o 48 bodů víc než Fenclov kus, o 23 bodů více pak dostal paroháč ulovený v Bulharsku. Sváteční lovec Fencel si svého úlovku považuje. "Je to můj největší lovecký úspěch," říká. Kdyby měl o trofej zájem cizinec, stála by ho taková zábava na 800 tisíc korun. "U takto významných trofejí jsou zájmy reprezentace státu nadřazeny zájmům komerčním. Kdybychom lov prodali, trofej by zůstala v majetku lovce, takto zůstane státu," říká ředitel Lesů Jiří Oliva, podle něhož byl Fencel nejvhodnější osobou pro odstřel takového kusu. "Svého úkolu se zhostil s profesionálním přístupem a jeho účast byla pro chovatele v Poněšické oboře velkým oceněním," dodává Oliva. Jenže... Lov se ovšem konal 14. září, v den státního smutku, kdy svět truchlil nad oběťmi teroristických útoků na USA. Ministr zemědělství neměl jindy čas.

jp

Zájem o knedlíky a pivo

Nový most přes Dunaj ve Štúrovu umožnil obrovský nával Maďarů v místních obchodech, na který zdejší síť zřetelně nebyla připravena. Maďaři mají zájem především o potraviny, které jsou v jejich zemi velmi drahé a okupují místa snad ve všech hostincích v době oběda. Zcela mimořádně je však na Slovensku lákají dva artikly, které jsme si zvykli spojovat spíše s českou kulturou - knedlíky a pivo. Denně přes novy most mezi Slovenskem a Maďarskem putují údajně celé metráky typického produktu české kuchyně a hektolitry zlatavého moku. Inu, kde jsou ty časy, kdy Slovinci pili jen velmi málo piva a knedlíky téměř neznali. Dnes je to jejich vývozní artikl.

(MaFr)

Turisté se bojí

Podobně jako jiná turistická centra i Praha zažívá po 11. září propad zájmu cestovatelů. Především letecké zájezdy do Prahy jsou v hluboké krizi, zájem např. občanů USA, Izraele nebo Japonska se propadl na minimum. Postiženy byly zejména hotely, které se specializují na náročnější klientelu. Méně zájemců registrují i prodáváci nejručnějších suvenýrů a typických českých produktů v centru města. Nicméně situace podle odborníků zatím není úplně katastrofální. Pokud však bude krize pokračovat i další měsíce mohou být její následky dost ničivé.

(MaFr)

Orel z letiště musí držet dietu

Pak že příroda je krutá. Cvičený orel skalní, který se ve středu ztratil z ruzyňského letiště, kde vykonává důležitou funkci - plaší ptáky, aby nekomplikovali starty a přistávání letadel, byl po šestidenním pátrání konečně v pondělí odchycen v Hostivících u Prahy téměř o kilo těžší, než normálně mívá. "Ztloustl, protože v přírodě stále lovil. Teď bude lehce na dietě," prozradil letištní sokolník Jan Marek, který ztraceného dravce v pondělí ráno v sedm hodin odchytit. Na první pohled bylo zřejmé, že cenný pták na své pouti nestrádal. Zatímco normálně váží kolem 3,30 kg, po výletě měl 4,10 kg. "Je otázkou asi tak čtyř dnů, než se orel, který na letišti přes den nalétá okolo třiceti kilometrů, dostane do kondice," poznamenal sokolník, který netajil radost, že jinak byl orel v pořádku. "Obávali jsme se, aby nesedl na dráty vysokého napětí a neshořel," přiznal. Čtyřletého opeřen-

ce, známého na letišti jako Bony, objevili na stromě v Hostivících dva muži už v neděli. Mobilem ihned informovali letiště. "Samotný odchyt není složitý. Šlo jenom o to, aby někdo ohlásil, kde se zdržuje," sdělil Marek, který ihned za orlem vyrazil. Bony, odpočívající na plané hrušce, však na pánovy povely nikterak nereagoval. Místo aby k sokolníkovi, který se o něho stará, po tolika dnech odloučení radostně přispěchal, vysedával dál v klidu na větvi a zvědavě se rozhlížel po okolí. "Nebyl v kondici, protože byl přežraný," vysvětlil Marek, proč se nalezení nechtělo hýbat. V přírodě lovil ptáky a malé savce. To dělá sice i na Ruzyni, ale tam mu sokolníci úlovek berou. Marek proto musel celou noc čekat pod stromem, než pták vyhladověl. "Byl jsem na mrazu od 16 hodin v neděli do pondělních sedmi hodin ráno. Nic dobrého to nebylo," podotkl. Ráno na orla zavolal a Bony mu konečně přistál na ruce. Ještě týž den se přiřadil ke svým devíti opeřeným kolegům na letišti. Na letišti od počátku věřili, že ho chytí. "Občas se stane, že některý uletí, ale vždycky ho dohledáme. Teď se to nepodařilo, protože odešla vysílačka, kterou má zabudovanou pod peřím," vysvětlil Marek. Při hledání orla se ozvalo přibližně tisíc lidí. Většinou šlo o plané popluchy. "Asi tak tři byly pravdivé. Dvakrát jsme se s Bonym minuli," dodal spokojený sokolník. Starosta Hostivíc František Chalupa se chycení drahého opeřence ve své obci moc nedivil. "Už jsme to tu měli asi třikrát. Pokaždé, když jim uletí, chytí ho u nás. Jsme blízko," řekl Právu.

Lucie Fialová

Republika se mění na baštu automobilů

Česko se v roce 2005 zařadí mezi největší evropské výrobce automobilů. V tomto roce se totiž rozběhne nový závod na výrobu malých aut v Kolíně, který tu postaví Toyota a Peugeot Citroen. Podnik velký skoro jako polovina mladoboleslavské Škody se začne stavět příští rok a změní jak poměry na českém trhu s automobily, tak tvář velké části tuzemského průmyslu. Od roku 2005 bude továrna vyrábět 300 tisíc vozů ročně a dá práci dvěma tisícům lidí. Pro srovnání: mladoboleslavská Škoda chce tou dobou vyrábět půl milionu vozů. Díky oběma továrnám se tak Česko ve výrobě osobních vozů zařadí na jednu z předních evropských příček. Podle všeho hned za první evropskou pětku, tedy tradiční automobilové země: Německo, Francii, Španělsko, Británii a Itálii. Nový malý vůz z Kolína má stát kolem čtvrt milionu korun - tedy stejně jako dnešní nejlevnější fabia - a automobilky s ním chtějí zamíchat s cenami na evropském trhu. Továrna bude dvakrát větší než dosud rekordní investice nizozemského Philipsu v Hranicích na Moravě. Za samotný závod utratí investoři miliardu eur, dalších 500 milionů půjde na vývoj vozu. V továrně bude vlastní lisovna, lakovna a další výroby, zatím se nepočítá s produkcí motorů či převodovek. Výstavba nové továrny bude rovněž znamenat velké příležitosti pro podniky, které vyrábějí díly a které dosud byly do velké míry závislé na mladoboleslavské Škodě.

JP

Lovochemie úspěšná

Podle odhadů se loňský rok vydařil největšímu výrobcí dusíkatých hnojiv v ČR, společnosti Lovochemii, ještě více než rok 2000, kdy dosáhla zisku 224 milionů korun. Přitom ještě o rok dříve skončilo její hospodaření ztrátou 54 milionů korun. Letos se společnosti podařilo získat pro stavbu nové výrobní jednotky kyseliny dusičné investiční pobídku od státu ve formě pětiletých daňových prázdnin na přírůstek daně z příjmu a osvobození od povinnosti platit dovozní clo na stroje a zařízení. Celková výše této investice má dosáhnout hodnoty 1,24 miliardy korun.

(MaFr)

Z programů Phare a ISPA 1,6 miliardy

Na investice v českých regionech hraničících s Rakouskem, Německem a Polskem by podle finančního memoranda podepsaného velvyslancem Evropské unie v Praze R. Cibriánem a českým náměstkem ministra financí T. Potměšilem měla EU v rámci programu Phare poskytnout celkem 623 miliónu korun. Peníze by měly přispět zejména k rozvoji ekonomiky, infrastruktury a ochrany životního prostředí v přhraničních oblastech. Evropská unie poskytne České republice také skoro miliardu korun v rámci programu ISPA zaměřeného na podporu investičních projektů přispívajících ke zlepšení infrastruktury životního prostředí a dopravních sítí transevropských koridorů. Prostředky z programu ISPA by v ČR měly pomoci při rekonstrukci systému zásobování, výstavbě kanalizačního systému a úpravy vody s čistírnou odpadních vod v Podkrusnohoří a při budování obchvatu Běltořina na střední Moravě.

(MaFr)

Výprodej akcií

Rada emisí akcií z české kupónové privatizace byla koncem prosince vyřazena z obchodování v mimoburzovním systému, čímž se významně zkomplikovala jejich možnost prodeje. Mnoho českých občanů se jich proto v průběhu posledního měsíce roku snažila co nejrychleji zbavit a na obchodních místech RM-systému se vytvářely zejména v Praze poměrně velké fronty. Celkem by mělo být kvůli nesplnění požadavků vyplývajících ze zákona o cenných papírech vyřazeno asi 550 emisí, 114 emitentů se však proti rozhodnutí odvolalo a jejich námitky bude muset řešit Komise pro cenné papíry. Obecně však lze předpokládat, že uvedená akce opět sníží počet českých občanů, kteří jsou vlastníky akcií.

(MaFr)

Nezaměstnaní skláři se bouřili

I když celkově se v současné době české ekonomice daří poměrně dobře, nejsou vyloučeny ani určité regionální tragédie. Příkladem může být rozhodnutí největšího českého producenta skla, skupiny Bohemia Crystalex Trading v rámci optimalizace hospodaření propustit 750 zaměstnanců. Přitom z mateřské firmy v Novém Boru má odejít 300 pracovníků. Propouštění jsou i zaměstnanci, kteří ve firmě pracují desítky let a byli neustále přesvědčováni, že v případě jejich profesí nezaměstnanost nehrozí. Ještě k větší katastrofě však došlo ve Strání na česko-slovenské hranici v okrese Uherské Hradiště. Vedení Crystalexu se totiž rozhodlo zdejší provoz z důvodu jeho malé rentability zcela zavřít a všech dosavadních 466 zaměstnanců zbavit místa. V obci by tak na jaře měla vzrůst nezaměstnanost z dosavadních pěti na plných 25 procent. Navíc se často jedná o příslušníky úzce specializovaných profesí, kteří jen těžko budou hledat na pracovním trhu nové uplatnění. Není proto divu, že při mítinku zaměstnanců závodu došlo k potyčkám zoufalých sklářů s policií, která chránila generálního ředitele Crystalexu. Nezaměstnanost opět vystrčila své drápy, i když naštěstí zatím pouze v jednom mikroregionu.

(MaFr)

Transgas pro RWE, Unipetrol pro Agrofert

Česká vláda v prosinci rozhodla, že by se novým vlastníkem dosud státního podílu v plynárenském podniku Transgas měla stát dceřinná firma německé skupiny RWE Gas. RWE tak nechal za sebou konsorcium francouzské Gaz de France, německé firmy Ruhrgas a italské Snam (Italové konsorcium opustili ještě před uzávěrkou soutěže) i konsorcium německého E.ON a americké společnosti Duke Energy. Díky nové akvizici by se společnost RWE Gas, která dosud nepatřila mezi lídry evropského trhu, měla stát čtvrtým největším evropským subjektem na trhu se zemním plynem. Zároveň však získání Transgasu výrazně zlepší jeho strategickou pozici, protože právě přes Českou republiku vede důležitá větev plynovodu. I proto zřejmě RWE Gas nabídla za získání většinového podílu plných 133 miliard korun, což je výrazně víc, než kolik vláda předpokládala. Společnost Unipetrol by nakonec měl podle vlády získat česko-švýcarský Agrofert Holding, mezi jehož podniky patří především firmy podnikající v potravinářství, zemědělské prvovýrobě a v chemii, který již delší dobu s Unipetrem spolupracuje a spolu s ním ovládá skupinu AliaChem a tím i největšího českého výrobce dusíkatých hnojiv Lovochemii. Agrofert na získání Unipetrolu získal investičního partnera, americkou petrolejářskou společnost Conoco. Přestože Agrofert nakonec zvítězil, nepodal nejvýhodnější nabídku. Tou se snažila prosadit britská firma Rotch Energy. Vláda však dospěla k názoru, že Rotch Energy je spíše než strategickým partnerem překupníkem. Navíc ministry varoval postup Rotch Energy při privatizaci rafinérie v polském Gdaňsku, kde po vítězství v tendru požádala firma o dodatečná snížení ceny. Za Unipetrol se tedy nakonec vláda spokojila s 11,7 miliardami korun od Agrofertu. Většina odborníků rozhodnutí vlády spíše přivítala, i když v Agrofertu jsou investoři trochu skeptičtí při posuzování jeho schopností celou transakci ustát. Na druhé straně však Agrofert s Unipetrem již dlouhou dobu kooperoval a ví, do čeho jde. Zatímco Transgas i Unipetrol už znají svého budoucího vlastníka, rozhodnutí o privatizaci elektroenergetiky, které by mělo podle kabinetu přinést do státní pokladny 250 až 300 miliard korun, zatím nepadlo, protože žádná nabídka ministry neuspokojila. Značná část odborníků se domnívá, že strategického partnera v elektroenergetice vybere až nová vláda po volbách v letošním roce.

(MaFr)

Ambice Slovnaftu

Po vstupu strategického partnera, maďarské společnosti MOL, do společnosti Slovnaft dochází postupně ke změnám, které mají umožnit expanzi MOL především v oblasti střední Evropy. Velmi výrazně proniká Slovnaft v současné době především do České republiky, mimo jiné i díky vlastní síti čerpacích stanic vlastněných dceřinnou společností Slovnaft CS. Slovnaft vlastní v současné době v českých zemích 40 čerpacích stanic a oproti roku 2000 se mu podařilo v minulém roce výrazně zvýšit své tržby i čistý zisk. V současné době intenzivně posuzuje možnosti rozšíření sítě, s perspektivou nárůstu počtu benzínových pump až na 200. Zdá se tedy, že ani řadu let po rozdělení Československa z českých a moravských krajů barvy Slovnaftu nezmizí. Spíše naopak.

(MaFr)

I České aerolinie postiženy krizí

I České aerolinie výrazně zasáhla krize letecké dopravy po teroristických útocích z 11. září. I když pokles zájmu o letenky nevedl podobně jako v Belgii ke krachu společnosti, úspory byly bezpochyby nutné. Na rozdíl od jiných leteckých společností ČSA neredukují svůj letecký park, pouze zatím odložili nákup nových strojů. Průměrný věk strojů létajících pod značkou ČSA je 6,5 roku a v roce 2002 měly být zakoupeny dva boeingy 737 a jedno turbopultové letadlo ATR. I přes současné potíže představitelé firmy potvrdili, že jejich střednědobá strategie se nemění a zároveň prohlásili, že i nadále hodlají na jaře letošního roku uvést do provozu dvě nové letecké linky na trasách Praha-Benátky a Praha-Kolín nad Rýnem.

(MaFr)

Potíže s garancemi

Českou ekonomiku nezatěžuje pouze vysoké a stále rostoucí zadlužení státu, ale rozsáhlý systém nejrůznějších státních garancí za úvěry, které především v letech 1992-98 kryly rozvojové programy, investice a pohledávky ministerstev, bank a firem. V současné době se jedná o nemalou sumu 165 miliard korun. Přitom v mnoha případech se jedná o velice těžko vymahatelné peníze, podle odhadů vysoké riziko nesplácení existuje u poloviny garancí. Na poskytování státních záruk mají také velký vliv nejrůznější lobbystické skupiny a dochází často k velmi problematickým rozhodnutím. Jako příklad můžou sloužit podle mnoha odborníků nepřiměřeně velkorysé garance státu České národní bance a Československé obchodní bance (ČSOB) v souvislosti s převzetím Investiční a poštovní banky. Mnoho garancí se vztahuje na úvěry s dlouhou dobou splatnosti, jednou však budou muset být splaceny a je možné, že právě systémy garancí budou onou pověstnou koulí na noze, které společně se státním dluhem a dluhem subjektů typu České konsolidační banky budou svazovat život našim potomkům. (MaFr)

75 % průměru EU za patnáct let

Podle Evropské komise by při současném tempu hospodářského rozvoje měla Česká republika dosáhnout v hrubém domácím produktu na hlavu 75 procent průměru EU za patnáct let. Ve srovnání s ostatními kandidátskými zeměmi tak zaostává zejména za Slovinskem, u kterého se počítá s pouze ročním obdobím. Před Českou republikou je i Maďarsko, které by kýžené mety, rozhodující o nároku regionů dané země na pomoc ze strukturálních fondů EU, již o čtyři roky dříve. Naopak u Slovenska se počítá s dvacetiletým obdobím a v případě Polska se jedná dokonce o plných 33 let. Tato čísla mají však spíše spekulativní hodnotu - vývojová křivka HDP v jednotlivých zemích se v následujících letech naprosto odlišným způsobem než v období předcházejícím. Zejména u Polska se dá očekávat určité zlepšení, situace, kdy Polsko by bylo před Rumunskem o jediný rok neodpovídá polskému potenciálu. Přesto může být úvaha Evropské komise zajímavou prezentací hloubky rozdílu ekonomik nejvyspělejších států EU a kandidátských zemí. (MaFr)

Úvěry pro čínskou elektrárnu podepsány

Parafování smlouvy mezi Českou exportní bankou a Bank of China o úvěru na české dodávky při zásadním rozšíření čínské tepelné elektrárny v Šen-Tchou v provincii Šen-si by mělo definitivně uvést v platnost česko-čínský kontrakt v hodnotě deseti miliard korun. Dodání dvou pětisetmegawattových bloků je podle odborníků největší českou dodávkou investičního celku do Asie za posledních deset let. Zařízení elektrárny, která zásobuje hlavní město Číny Peking, má pocházet od konsorcia v jehož čele stojí Škodaexport a mezi jehož další členy patří Škoda Praha, Škoda Energo a slovenská společnost SES Tlmače. Podle nyní parafované smlouvy pokryje Česká exportní banka zhruba 80 procent úvěrů s tím, že úvěr bude čerpán pět let a dalších pět let ho bude čínská strana splácet. Podle představitelů banky jde o vyjednávací úspěch, protože původně chtěli zástupci čínské strany splácet svůj dluh vůči bance plných dvanáct let. Současný ekonomický rozvoj Číny snad dává záruku, že v případě elektrárny v Šen-tchou nedopadne česká dodávka investičních celků obdobně jako mnohé dodávky do asijských a afrických zemí v předlistopadovém období, kdy se jednalo spíše o formu podpory zemím Třetího světa. (MaFr)

Úroky v ČR klesají

Na snížení úrokových sazeb České národní banky reagovali podobným krokem i největší české finanční ústavy. Komerční banka snížila své úroky počátkem prosince jako první, pokles v rozmezí 0,25 až 0,50 procentního bodu se však netýkal jenom úvěrů, ale adekvátně i termínovaných vkladů. Podobně se o pár dní později zachovala Česká spořitelna, ústav, kde mají své úspory uloženy desetitisíce malých stářídalů. I zde klesly úrokové míry u úvěrů i u vkladů zhruba o 0,20 až 0,50 procenta. Tlak na udržení tempa průmyslového rozvoje tak mají na svých bedrech nést i drobní šetřitelé, kteří už před nejnovější úpravou úrokových měr u vkladů na tom nebyli zrovna nejskvělejší. Představa, že by si třeba prostřednictvím termínovaných vkladů mohl průměrný občan našetřit například na byt se nyní stává ještě iluzornější než dříve. (MaFr)

Investice do kabelové televize vysoké, společností zdražují

Moderních služeb kabelové televize využívá v současné době v České republice kolem 800 tisíc zákazníků, kteří si však zejména v poslední době silně stěžují na rychlé a vysoké zdražování. Plných 85 procent českého trhu ovládají tři operátoři - mamuti UPC ČR, která má v současnosti zhruba padesátiprocentní podíl, Intercable CZ a TES Media. Podle předsedy České asociace kabelových komunikací Z. Vanička tyto tři králové českých kabelů investovali do rozvoje sítě v ČR již přes jedenáct miliard korun a jejich hospodaření v roce 2000 proto skončilo velkou ztrátou. Peníze směřovaly především do technologického rozvoje sítě, do zlepšení servisních služeb a do vybudování vysokorychlostního připojení k internetu. Přesto však největší operátoři nepochybně také využívají svého dominantního postavení na trhu a zákazníka jako rovnocenného partnera příliš neberou. Zejména cenové praktiky největšího provozovatele kabelových komunikací, firmy UPC ČR často vyvolávají velkou pozornost veřejnosti i médií. Příslušné úřady však zatím nějaký důvod k výraznému zásahu nenalezly. (MaFr)

ČEZ chce proniknout na Slovensko

Předběžný zájem o zakoupení 49 procent akcií Západoslovenské, Stredoslovenské a Východoslovenské energetiky vyjádřilo vedení elektrárenské společnosti ČEZ v dopise slovenskému Fondu národního majetku. ČEZ si chce získat podíl v těchto společnostech a účastí na privatizaci slovenského partnera - firmy Slovenské elektrárny vybudovat pozici, která by po vstupu strategického partnera umožnila, aby se ČEZ stal rozhodující společností ve svém oboru v celé střední Evropě. Stabilní i když relativně nevysoký příjem z distribučních sítí by měl také stabilizovat celkové portfolio ČEZu, které trpí kvůli značnému kolísání zisků při výrobě elektrické energie poměrně velkými výkyvy. Pro další vývoj situace společnosti ČEZ bude však mít klíčový význam otázka fungování jaderné elektrárny Temelin. Teprve její vyřešení jasně ukáže možnosti této velké společnosti. (MaFr)

Jak se stavebním spořením?

Podobně jako několik jeho předchůdců, označil současný český sociálnědemokratický ministr financí Jiří Rusnok výdaje státní pokladny na podporu stavebního spoření za nadále neúnosné a deklaroval, že je třeba systém poskytování podpor reorganizovat. Především by podle něj měly být výrazně podpořeni klienti, kteří hodlají naspořenou částku skutečně investovat do bydlení, oproti lidem, pro které stavební spoření představuje výhodnou formu zhodnocení úspor. Stavební spořitelny samozřejmě proti ministrovu úmyslu ostře protestovaly a opatrnost a rozpaky vyjadřovali i politici a ekonomičtí odborníci. Statistiky totiž dokazují, že stavební spoření přináší reálnou možnost zlepšení bytové situace i pro sociálně slabší vrstvy, které si nemohou dovolit hypotéku. Jiná podobná možnost pro chudší rodiny v ČR v současné době neexistuje. Omezení podpory pouze na stavebníky, kteří usilují o úvěr, by podle některých zkušeností ze zahraničí, například ze Slovenska, mohlo ohrozit celý systém spoření – spořitelnám by totiž nestačily peníze na výplatu úvěrů. Na druhé straně ovšem při současné situaci přispívá stát opravdu na bydlení podle odhadů pouze jedné třetině klientů spořitelny, což při současné situaci státních financí asi není únosné. Všichni znalci však zdůrazňují, že případnou reformu nelze uspěchat a nelze ji provést bez předběžných důkladných analýz. Problém bydlení patří mezi nejpálčivější otázky současného života v ČR a jakýkoliv krok v této oblasti je chůzí na tenkém ledě.

(MaFr)

Budvaru se dařilo v cizině

I v roce 2001 se pivovaru podařilo o něco zvýšit svůj hrubý zisk a to přes stagnaci na zemském trhu. I když se projevoval nepříznivý vliv v současné době relativně silné koruny podařilo se českobudějovickým pivovarníkům zvýšit export o několik procent. Jako dobrý tah se ukázalo vytvoření nové prodejní sítě v Německu, tekutému zlatu z jižních Čech se však dařilo i v některých dalších zemích např. v Irsku, pívni velmoci Dánsku nebo ve Finsku. Pod značkou Czeckvar proniká společnost Budvar i na americký trh - loni se zde podařilo prodat trojnásobné množství piva než se očekávalo. Naopak doma musí Budvar čelit stále ostřejší konkurenci zejména skupiny Plzeňského Prazdroje a Pražských pivovarů. Navíc celkově chladnější počasí roku 2001 v České republice přílišnému pití piva neprospěvalo.

(MaFr)

České hospodářství se drží

I přes recesi prakticky v celém světě se ve třetím čtvrtletí loňského roku české ekonomice dařilo. Hrubý domácí produkt (HDP) v ČR stoupl v období červenec až září 2001 o plně 3,2 procenta, což představuje velmi dobrý výsledek, který ocenil dokonce i jeden z předáků opozice, předseda sněmovny Václav Klaus. Celkově kalkulují odborníci s celoročním růstem HDP kolem 3,5 procenta, což je vyšší tempo než mají v současné době ekonomiky vyspělých zemí západní Evropy nebo USA. Na vývoji HDP se příznivě podílí především současný stav českého průmyslu, pokračování velkých zahraničních investic i poměrně velmi vysoká spotřeba domácností spojená s poklesem úspor občanů. I přes celkově příznivý výsledek nelze zcela přehlédnout ani rizikové faktory, které by podle analytiků mohly v poměrně brzké době situaci českého hospodářství silně zkomplikovat. Nejistý je především další ekonomický vývoj v západoevropských zemích, zejména u sousední SRN. Některé odborníky děsí i vývoj zahraničního obchodu, zadlužení státu a poměrně vysoký kurs koruny, který znesnadňuje život především českým exportérům. Jisté je, že vláda udělá přinejmenším v předvolebním období vše, aby udržela současné tempo hospodářského rozvoje, i kdyby to mělo znamenat masivní intervenci proti české koruně na světových trzích. Globálním trendům však vláda ani při nejlepší vůli nemůže příliš čelit a podle některých ekonomů už hospodářské oživení v ČR překročilo svůj vrchol. Zároveň část odborníků upozorňuje, že vzhledem k situaci jinde, lze očekávat poměrně rozsáhlý pokles zahraničních investic.

(MaFr)

Ztrátu Českých drah pokryje stát

Začátkem prosince česká vláda rozhodla, že Českým drahám bude hradit prokazatelné ztráty z osobní dopravy. Nejedná se o nijak malou sumu - jen za rok 2001 má jít o více než šest miliard korun. Peníze ovšem nedostanou České dráhy hned, protože rozpočet na letošní rok s podobným výdajem nepočítá. Pouze budou moci ztrátu zaknihovat jako pohledávku vůči státu. S vládním rozhodnutím nesouhlasí pravicová opozice, především stínový ministr dopravy Občansko demokratické strany Martin Říman, který je znám jako stoupenec nahrazování železniční dopravy autobusy. M. Říman tvrdí, že vláda jednala ve snaze zavděčit se železničářským odborům a označuje postup ministrů za schvalování nehospodárného řízení Českých drah. Již letos se České dráhy rozdělí na dvě společnosti, z nichž vlastním provozovatelem dopravy bude akciová společnost České dráhy a infrastrukturu, tedy především tratě, bude spravovat státní organizace Správa železniční dopravní cesty. Umožnil to zákon, který v prosinci přijala sněmovna přes odpor Občanské demokratické strany a Unie svobody, podle kterých nová úprava jen zakonzervuje obrovskou dominanci státu v železniční dopravě. Změny ovšem letos nečekají jen samotné České dráhy, ale i jejich zákazníci. A jak už to tak v podobných případech bývá, půjde především o zdražování - především se výrazně oddělí ceny pro stále zákazníky, kteří si koupí tzv. zákaznickou kartu (v současné době stojí 200 korun) a ceny pro pouze příležitostné zájemce o cestování vlakem. Zatímco zákaznické ceny mají stoupnout v průměru o pět procent, u příležitostných cestujících se má jednat o růst o plných šedesát procent.

(MaFr)

Konsolidační agentura vlastní skoro celý Zetor

Česká konsolidační agentura, která usiluje o revitalizaci strojírenského podniku Zetor v současné době zvětšila svůj podíl na plných 97,7 procenta. Zároveň byl prozatím výběr strategického partnera pro Zetor, přestože český ministr průmyslu a obchodu Miroslav Grégr nedávno ostře kritizoval pomalý postup při jeho hledání. Dá se však očekávat, že v brzké době budou jednání obnovena a světoznámou značku nepostihne potupný zánik.

(MaFr)

Pro ČR gripeny

Česká vláda počátkem prosince rozhodla o nákupu 24 stíhaček Jas-39 Gripen vyráběných britsko-švédským konsorciem BAE Systems za 51 miliard korun, přičemž smlouva by měla podepsána letos a první letouny by české letecké síly měly obdržet v roce 2004. Splácení by mělo začít v roce 2006. Společnost za získání zakázky slíbila investovat do českého průmyslu v rámci offsetových programů plných 76 miliard korun. Celá transakce není však ještě zcela uzavřená - její realizace je podmíněna schválením úvěru na nákup poslaneckou sněmovnou, ve které má většinu pravicová opozice netající se úmyslem obchod blokovat, protože s ní tato důležitá problematika nebyla předem projednaná. Zcela jednomyslná nebyla ani vláda - podle informací tisku dva ministři hlasovali proti a další tři se zdrželi. Sociálnědemokratický kabinet se rozhodoval mezi nákupem Gripenů, pronájmem starších letounů F-16, modernizací strojů MiG 21 a možností, že by Česká republika vůbec žádné nadzvukové stíhačky neměla. Zvolený způsob řešení klíčové otázky obrany země potěšil zejména část odborníků a představitelů armády, naopak odborníci na finance jsou znepokojeni, protože byla zvolena nejdražší varianta. Znalci však upozorňují, že pro obranyschopnost země jsou nadzvukové stíhačky nutné a pořízení postarších F-16, které bylo druhou nejpravděpodobnější variantou, by problém nevyřešilo, protože se jedná o opotřebované a v současnosti již nevyhovující stroje. Rozhodnutí české strany pochopitelně zklamalo Američany, kteří se do poslední chvíle snažili prosadit právě F-16. Jejich představitelé však svou nespokojenost maskují pochybnostmi, zda po nákupu nových nadzvukových letounů bude mít ČR dostatek prostředků na plnění svých závazků v rámci NATO. K rozhodnutí příznivému pro gripeny však nepochybně přispěl již zmiňovaný offsetový program v jehož rámci již bylo realizováno třináct investic v celkové hodnotě tři miliardy korun. Patří mezi ně např. nákup Elektroinženýrské divize Škoda britskou EKI, společný projekt firmy Ericsson a pardubické společnosti Retia na výrobu elektrotechnických a radarových komponent gripenů nebo přímé investice do modernizace letiště v Plzni nebo do pardubické Synthesie (výroba pigmentů). (MaFr)

Slovenský soud přiřkl stamilióny Union bance

Nejvyšší soud SR potvrdil rozhodnutí vyšší instance ve věci proplacení směnek, které měl vystavit bývalý šéf Slovenského plynárenského priemyslu (SPP) a bývalý slovenský ministr hospodářství Ján Ducký ve prospěch vsetínské Sezooz Group. Sezooz Group, respektive jeho šéf, kontroverzní podnikatel Roman Zubík, pak poskytl směnkou jako záruku na úvěr Union bance. Slovenský plynárenský priemysel však odmítl směnkou proplatit. Soud však dospěl k názoru, že směnkou platí, protože se SPP nepodařilo prokázat, že by byl úmyslně při tomto obchodu poškozen. SPP tak stojí před reálnou možností, že bude muset Union bance zaplatit zhruba 400 miliónů korun a navíc se dostane pravděpodobně do dalších potíží - v roce 1999 zavražděný Ducký totiž údajně v roce 1998 vystavil řadu

směnek v hodnotě několika miliard korun, z toho některé i blanco. Současné rozhodnutí by se v této věci mohlo stát nebezpečným precedents, který by značně zkomplikoval i připravovanou privatizaci SPP. I proto zástupci SPP projevíli s rozsudkem silnou nespokojenost a jsou odhodláni využít i mimořádného prostředku - dovolání k slovenskému Ústavní soudu. Celá kauza vyvolala velkou pozornost i ve slovenských médiích, která se vesměs staví proti platnosti tzv. Duckého směnek. Představitel Union banky v této souvislosti hovořil o kampani podporované i z vládních kruhů.

(MaFr)

Pokuta pro Adidas

Poměrně vysokou pokutu dva milióny korun uložil společnosti Adidas ČR český Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) za stanovování doporučených cen pro odběratele, jejichž nedodržování mohlo vést k odstoupení Adidasu od smlouvy. K tomuto jednání mělo podle ÚOHS docházet po dobu zhruba jednoho roku. ÚOHS vyšší pokuty prokázal trend k tvrdšímu postihu společností, kteří se snaží ovlivňovat cenu svých výrobků v maloobchodu vertikálními smlouvami doplněnými hrozbami sankcí. Je otázka zda trest ve výši dvou miliónů dokáže společnosti typu Adidasu od podobných praktik odvrátit.

(MaFr)

Byla udělena nejvyšší ocenění za kvalitu

V závěru loňského roku byla ve Španělském sále Pražského hradu udělena prestižní ocenění za management jakosti - Národní cena České republiky za jakost. Tato cena je nejvyšším oceněním za management jakosti, jaké je možné v České republice získat. Toto ocenění je udělováno ve všech Evropských zemích podle jednotných pravidel, stanovených Evropskou nadací pro management jakosti.

Prestižní ocenění v České republice obdržely společnosti Tesla Sezam z Rožnova pod Radhoštěm a Stavomont z Kroměříže.

Za účasti mnoha politických osobností a významných hostů byla na slavnostním večeru předána i další ocenění. Například společnosti Znovin Znojmo, Barvy Tebas, Krkonošské papírny, Hutnická zaměstnanecká pojišťovna, Dopravní stavby Uherské Hradiště a Security Technologies obdržely značku Czech Made.

Společnosti Barvy Tebas, Thermona Alfa Říčany a Krkonošské papírny byly oceněny značkou Ekologický šetrný výrobek.

Vedle těchto ocenění byla udělena i Cena Anežky Žaludové, která se uděluje za osobní přínos k rozvoji České společnosti pro jakost a řízení kvality v České republice. Tuto cenu získal ing. Vladimír Votápek, významný odborník v oboru jakosti a čestný předseda ČSJ.

Vzrůstající počet oceněných firem signalizuje zlepšující se kvalitu českých výrobků a služeb a nezbývá než doufat, že tento trend bude pokračovat i v příštích letech.

(mk)

Prezident udelil 17 štátnych vyznamenaní

Prezident SR Rudolf Schuster odovzdal pri príležitosti 9. výročia vzniku samostatnej SR na Bratislavskom hrade štátne vyznamenania sedemnástim osobnostiam slovenského politického, vedeckého a spoločenského života.

Nositelom Pribinovho kríža I. triedy sa stali archeológ Bohuslav Chropovský, politológ a diplomat Jozef August Mikuš, vedec v oblasti zootekniky Ján Plesník, básnik a prekladateľ Viliam Turčány a spisovateľ a prekladateľ francúzskej avantgardnej literatúry Albert Marenčin. Vysoké štátne vyznamenanie dostal za celoživotný prínos k rozvoju slovenského umenia herec a humorista Július Satinský a in memoriam ekonóm Peter Zaťko, ktorému sa pripisuje podiel na hospodárskom zabezpečovaní Slovenského národného povstania a príspevok počas vojnového Slovenského štátu.

Pribinovým krížom II. triedy Schuster vyznamenal bývalého rektora Ekonomickej univerzity Juraja Sterna, generálneho riaditeľa a predsedu predstavenstva Závodu SNP, a. s. v Žiari nad Hronom Jozefa Pittnera, herečku Annu Ferenczy a právnika Bohumila Repika. Pribinov kríž III. triedy dostal historik Richard Marsina a za dlhoročnú aktívnu dobrovoľnícku činnosť Viliam Franko.

Krížom Milana Rastislava Štefánika II. triedy vyznamenal prezident Alexandra Pekaja, ktorý vlni v júni zachránil na rieke Váh v obci Vlčany dve topiace sa deti vo veku deväť a 10 rokov. Rovnaké ocenenie, ale III. triedy udelil Štefanovi Kahúnovi, ktorý minulý rok s nasadením vlastného života zachránil život rukojemníkov a zadržal páchatela trestného činu ozbrojeného lúpežného prepadnutia Poľnobanky na Žilinskej ceste v Piešťanoch.

Okrem 15 kandidátov, ktorých na návrh vicepremiéra pre ľudské práva a národnostné menšiny Pála Csákyho schválila vláda, sa prezident rozhodol vyznamenať aj generálneho riaditeľa Agrokomplexu Nitra Ladislava Švihela a publicistu a výkonného prezidenta Nadácie Slovak Gold Jozefa Sitka. Obaja dostali Pribinov kríž III. triedy.

EB

Česi majú najlepší vzťah ku Slovensku

Česi po vzniku samostatného štátu spomedzi susedných štátov najlepšie hodnotia Slovensko. Vzťahy Čechov k Slovensku sa výrazne upevnili hlavne po odchode bývalého premiéra Vladimíra Mečiara a nástupe koalície Mikuláša Dzurindu. Vyplýva to z prieskumu verejnej mienky agentúry STEM.

Od roku 1994 sa vzťahy Čechov k okolitým krajinám zlepšujú. Okrem Slovenska to platí hlavne o Poľsku a Maďarsku. Približne od roku 1998 sa zlepšil vzťah Čechov aj k Nemecku, hoci sú stále horšie v porovnaní s predchádzajúcimi tromi krajinami.

Vzťah Čechov k Rakúsku, ktoré v posledných rokoch poznamenali spory o juhočeskú jadrovú elektrárňu Temelín, sa dá charakterizovať ako dobrý, hoci Rakúsko nepatrí k najlepším hodnoteným krajinám.

Názory na Slovensko, Poľsko a Maďarsko sú prakticky zhodné vo všetkých sociodemografických skupinách a medzi stupencami všetkých významných politických strán. Vzťahy k Rakúsku a hlavne k Nemecku sú naopak ovplyvnené generačne aj politicky. Starší ľudia nad 60 rokov cítia k Nemecku odstup až odpor a ľavicovo orientovaní obyvatelia ČR považujú Nemecko, v menšej miere aj Rakúsko za súčasť bývalého "tábora imperializmu".

EB

ODM spúšťa celoslovenskú kampaň proti telekomunikačnému monopolu

Apel na Protimonopolný úrad (PÚ) SR, aby inicioval konanie voči Slovenským telekomunikáciám (ST), a. s., za zneužívanie monopolného postavenia na slovenskom internetovom trhu, je obsahom celoslovenskej kampane Občiansko-demokratickej mládeže (ODM), ktorú nedávno v Prešove odštartoval jej podpredseda Maroš Kemény.

Verejnosť má možnosť podporiť túto iniciatívu tým, že navštívi internetovú stránku www.monopoljezly.sk.

ODM znepokojuje avizovaná cenová politika ST v oblasti pripojenia na internet prostredníctvom tak pevnej linky, ako aj služby ISDN. V 1. štvrtroku 2002 vzrastie cena hodinového pripojenia pre domácich víkendových používateľov o 12 %, pre ISDN pripojenie počas slabej prevádzky o 84 %. Toto zdražovanie nie je konečné, ODM preto chápe súhlas Telekomunikačného úradu SR, štátneho regulačného orgánu, s touto cenovou politikou ako sabotovanie záväzku vlády SR. Tá vo svojom programovom vyhlásení deklarovala podporu novým technológiám a rozvoju informačnej spoločnosti.

EB

Haváriu prezidentovho auta zavinił jeho šofér

Nedávnu dopravnú nehodu vozidla prezidenta Rudolfa Schustera zavinił vodič Úradu na ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misii, ktorý auto prezidentského páru šoféroval.

K hromadnej autonehode došlo začiatkom januára dopoludnia pri obci Veľké Zálužie v Nitrianskom okrese. Prezidentské auto sa pokúšalo vyhnúť vozidlám, ktoré sa dostali do kolízie už skôr. Príčinou zrážky bola znížená viditeľnosť, sneženie a silný vietor. Vodič nesplnil zákonné podmienky. Nedodržiaval bezpečnú vzdialenosť, neprispôbil rýchlosť, alebo nevenoval dostatočnú pozornosť riadeniu vozidla.

Vodič bude musieť zaplatiť škodu spôsobenú haváriou, ktorú neuhradza poisťovňa. Okrem toho dostane disciplinárny trest vo výške 5 až 15 percentnej zrážky z troch mesačných plátov. Znovu bude musieť ísť na preskúšanie z pravidiel cestnej premávky formou testov a na skúšku z praktickej jazdy.

V čase nárazu sa vozidlo pohybovalo menej ako 50 kilometrovou rýchlosťou, tvrdia odborníci, čoho znakom sú i ľahké poranenia prezidentského páru. Prezident utrpel poranenia kolena a laktá a narazil si rebrá na pravej strane. Jeho manželka Irena narazila tvárou do predného sedadla a krvácala z nosa.

Interné predpisy prezidentov šofér údajne neporušil. Auto totiž nešlo v kolóne, ale ako individuálna preprava a bez majákov.

EB

Tridsaťsedem percent ľudí považuje rok 2001 za zlý

Pre viac ako štvrtinu obyvateľov SR (26,7 percenta) bol uplynulý rok skôr zlý a pre ďalších 10,4 percenta veľmi zlý. Skôr dobrý bol rok 2001 pre 17,3 percenta a len 2,8% ho považuje za veľmi dobrý. Viac ako 42 percent opýtaných pri bilancovaní končiaceho sa roka odpovedalo, že to bol bežný rok podobný mnohým iným.

Vyplyva to z posledného výskumu verejnej mienky agentúry MVK konanej začiatkom decembra 2001. Opýtaní respondenti odpovedali aj na otázku, ako sa zmenila v uplynulom roku ich finančná situácia. Ak 42,3 percenta opýtaných odpovedalo, že sa ich finančná situácia za uplynulý rok zhoršila, zlepšenie zaznamenalo len 9 percent opýtaných. Takmer polovica respondentov (47,4 percenta) odpovedala, že finančná situácia ich rodín zostala približne rovnaká. Presne 40 percent respondentov pritom neočakáva žiadnu zmenu ani v budúcom roku, skoro tretina opýtaných však očakáva zhoršenie. V zlepšenie svojej finančnej situácie dúfa 11,5 percenta respondentov. Zvyšných 17,2 percenta na otázku nevedelo odpovedať.

Podľa prieskumu vstupuje jedna tretina opýtaných (33 percent) do nového roka s obavami, 37,5 percenta naopak s nádejou. Ak 7,4 percenta opýtaných odpovedalo, že nový rok očakáva s radosťou a optimizmom, rovnaký podiel ho očakáva so strachom a ďalších 7,2 percenta pociťuje v súvislosti s novým rokom prázdnotu. Necelé tri percentá opýtaných odpovedali, že nový rok očakávajú s beznádejou. EB

Ústavný súd bude mať 13 sudcov

Ústavný súd SR má od nového roku trinásť členov. Umožňuje to novela Ústavy SR, podľa ktorej budú mať sudcovia ÚS SR dvanásťročné funkčné obdobie.

Jednou zo závažných zmien v novele ústavy je i to, že Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických a právnických osôb vtedy, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú SR ratifikovala, a ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Na ÚS SR sa teda možno obrátiť, len keď sú vyčerpané všetky prostriedky nápravy. Zodpovednosť toho, kto porušil tieto práva alebo slobody, za škodu alebo inú ujmu nie je rozhodnutím ÚS SR dotknutá.

Do novely základného zákona štátu sa dostalo aj ustanovenie, že Ústavný súd SR môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať poškodenému občanovi primerané finančné zadostučinenie, ak boli porušené jeho práva a slobody.

Ústavný súd SR bude môcť od 1. januára rozhodovať o súlade medzinárodných zmlúv, ktoré musí odsúhlasiť NR SR, s ústavou alebo s ústavným zákonom. Návrh na rozhodnutie budú môcť podávať prezident SR alebo vláda. Musia tak však urobiť ešte predtým, ako predložia takúto zmluvu do parlamentu. Ak súd k nej zaujme negatívne stanovisko, nebude môcť byť ratifikovaná.

Od nového roku bude môcť ÚS SR rozhodovať aj o sťažnostiach orgánov územnej samosprávy proti neústavnému alebo nezákonnému rozhodnutiu, prípadne inému neústavnému alebo nezákonnému zásahu do vecí územnej samosprávy, ak o jej ochrane nerozhoduje iný súd. EB

Majoritu v Slovenskej poisťovni získal Allianz AG

Víťazom privatizačného tendra na majoritný podiel v Slovenskej poisťovni, a.s. sa stala poisťovňa Allianz AG. Boj o najväčší slovenský poisťný dom tak prehrala skupina Aegon.

Rozhodnutie výberovej komisie ešte musí potvrdiť vláda. Svoj záujem o najväčšiu slovenskú poisťovňu prejavilo prevzatím informačného memoranda poisťovne 22 záujemcov. Na užší zoznam uchádzačov sa dostali Allianz, Aegon, Eureka a La Fondiaria. Poslední dvaja menovaní sa po vykonaní due diligence rozhodli v tendri nepokračovať a svoje záväzné ponuky nepredložili.

Celkový podiel štátu v poisťovni v súčasnosti predstavuje 66,79 %. Penta Group vlastní ďalších 20,22 %. Penta by mala strategickému investovi na základe memoranda s rezortom financií predať v prípade záujmu svoj podiel za rovnakých podmienok ako štát. Medzi ostatnými drobnými akcionármi figuruje napríklad VSŽ alebo Všeobecná úverová banka. EB

V spoločnosti U.S.Steel došlo k výbuchu

K výbuchu a následnému požiaru na potrubí, odvádzajúcom surový plyn z vysokej pece č. 3, došlo začiatkom januára 2002 v spoločnosti U.S. Steel Košice.

Podľa dostupných informácií sa mimoriadna udalosť, ktorú kvalifikovali ako prevádzkovú haváriu, obišla bez strát na životoch a zranení. Nedošlo ani k zamoreniu okolia plynom. Zatiaľ nie je známa výška škody ani uchránené hodnoty. Ide o prvú prevádzkovú haváriu v U.S. Steel v tomto roku. Vlni v decembri vybuchol pri prevádzkovej nehode po vsádzke železného šrotu konvertor v Oceliarni 2, pričom dvaja pracovníci utrpeli ľahké bodové popáleniny.

Zatiaľ najväčšiu haváriu v hutníckej prevádzke bývalých VSŽ, teraz U.S. Steel, zaznamenali v roku 1995, kedy pri výbuchu potrubia a následkom rozsiahleho úniku vysokopecného plynu do ovzdušia zomrelo na otravu 11 ľudí. EB

V centre Bratislavy sa jazdí tridsiatkou

Cieľom nového bratislavského projektu pod názvom Zóna 30 by malo byť upokojenie dopravy v centre mesta. Opatrenie by malo zároveň zvýšiť bezpečnosť premávky a najmä chodcov.

V centrálnej zóne Bratislavy od 1. januára 2002 platí najvyššia povolená rýchlosť 30 km/h. Na zvýraznených ohraničujúcich uliciach budú môcť vodiči jazdiť maximálne päťdesiatkou. Naopak zvyšujú sa pokuty, ktoré budú môcť policajti inkasovať za dopravné priestupky.

Zónu 30 ohraničujú komunikácie Staromestská, Námestie 1. mája, Kolárovo námestie, Mickiewiczova, Záhradnícka, Karadžičova, Dostojevského rad, Vajanského nábřežie a Rázusovo nábřežie.

V bratislavskej doprave zastihli zmeny od nového roka aj šoférov vozidiel zásobovania. V oblasti Zóny s dopravným obmedzením je dovolené zásobovanie len v pracovných dňoch od 6.00 do 10.00 h a od 16.00 do 18.00 h. V inom čase sú zásobovacie boxy k dispozícii užívateľom neprepravných platných parkovacích kariet. Opatrenie by malo sprístupniť zásobovacie plochy pre miestnych obyvateľov. EB

Vláda SR súhlasí s vrátením pôdy z národných parkov cirkvám

Cirkvám sa zrejme čoskoro vráti majetok, na ktorý sa nevzťahovali reštitúcie podľa pôvodného zákona z roku 1993.

Vláda prekvapujúco podporila novelu zákona, ktorá umožní vrátiť cirkvám pôdu z národných parkov. Ako povedal minister spravodlivosti Ján Čarnogurský, dôvodom je snaha zrovnoprávniť reštitúcie, keďže pri iných subjektoch sa vzťahovali aj na tieto pozemky. Pod návrh sa podpísali zástupcovia všetkých poslancov klubov koalície aj opozície okrem SDĽ. Uplatniť nárok na vrátenie komunistami zhabaného majetku si budú môcť všetky cirkvi do konca roka 2002. Dodatočne by sa mali previesť do ich vlastníctva aj lesné cesty a budovy na pozemkoch, ktoré im už boli vrátené. Zatiaľ sa nevie, ktoré cirkvi a aké pozemky budú žiadať. Známa je len nedokončená reštitúcia 2700 hektárov lesov Slovenského raja Spišskej diecézy. Medzi poslancami sa hovorí aj o nárokoch evanjelikov či kalvínov. *EB*

Daňovníci môžu od 1. januára odvádzať 1 percento dane MVO

Zákon o daniach z príjmov umožní občanom SR od 1. januára 2002 rozhodnúť o poukázaní jedného percenta dane za predchádzajúci rok na verejnoprospešný účel. Novela zákona o daniach z príjmov, ktorú prijala Národná rada SR 4. decembra, umožní tak zabezpečiť doplnkový zdroj financovania mimovládnych organizácií (MVO). Tento model sa na Slovensku uplatňuje po prvý raz, z okolitých krajín je zavedený iba v Maďarsku.

Od 1. januára bude môcť každý občan poukázať jedno percento z dane napríklad na rozvoj a ochranu duchovných hodnôt, ochranu ľudských práv, či poskytovanie sociálnej pomoci takým organizáciám, ktoré tieto činnosti vykonávajú. Centrálny register uchádzačov o daň povedie Notárska komora v spolupráci so všetkými 278 notárskymi úradmi pôsobiacimi na Slovensku. Do úvahy prichádza zhruba 7000 až 10 000 právnických subjektov, ktoré môžu o daň požiadať. Každý občan môže v jednom roku poukázať percento z celkovej ročnej dane iba jednej organizácii. Schválená novela však obsahuje vraj niektoré nedostatky ohľadom termínov, ktoré môžu spôsobiť problémy najmä v prvom roku pri registrácii uchádzačov o daň. *EB*

Prísnejšie postihy pre vodičov

Od 1. januára 2002 nadobudol platnosť nový priestupkový zákon, podľa ktorého vodičovi motorového vozidla, ktorý prekročí povolenú rýchlosť o viac ako 40 km/h, bude možné v správnom konaní uložiť pokutu až 7000 Sk a odobrať vodičský preukaz na jeden rok.

Ak vodič prekročí stanovenú rýchlosť o hodnotu od 10 do 40 km/h, alebo poruší iný všeobecne záväzný právny predpis o bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, môže mu byť na mieste uložená bloková pokuta až do výšky 2000 Sk. Alkohol za volantom nad 1,0 promile bude vodiča stáť v správnom konaní až do 15 000 Sk a stratu vodičského oprávnenia až na dva roky. Do 1,0 promile je pokuta 10 000 Sk a zákaz činnosti na jeden rok.

Ten, kto sa odmietne podrobiť dychovej skúške alebo odberu a vyšetrovaniu krvi či iného biologického materiálu, bude sa považovať za opitého alebo nadrogovaného a môže v správnom konaní dostať pokutu až 15 000 Sk a prídre o vodičské oprávnenie až na dva roky.

Vodičom treba ešte pripomenúť, že jazda bez vodičského oprávnenia po jeho odobratí alebo v čase jeho zadržania sa bude sankcionovať sumou 7000 Sk a zákazom činnosti na jeden rok. Päťtisícovú pokutu a zákaz činnosti do šiestich mesiacov môže dostať vodič motorového vozidla s celkovou hmotnosťou prevyšujúcou 7500 kg, ak nedodrží ustanovenie o obmedzení jazdy určenej pre niektoré druhy vozidiel, ale aj vodič, ktorý je účastníkom dopravnej nehody a bezodkladne nezastaví motorové vozidlo, alebo ak si nesplnil povinnosť účastníka dopravnej nehody ustanovenú zákonom. *EB*

Slováci dôverujú hlavne armáde a cirkvi

Najdôveryhodnejšími spoločenskými inštitúciami na Slovensku sú armáda a cirkev, ktorým dôveruje viac ako polovica oslovených respondentov - armáde 57,2 a cirkvi 54,6 percenta. Samosprávne orgány v obciach a mestách majú 47,1 percenta dôvery. Prezidentovi Rudolfovi Schusterovi dôveruje 36,4 percenta a nedôveruje 61,3 percenta opýtaných, vyjadriť sa nevedelo 2,3 percenta ľudí. Dôveryhodnosť Policajného zboru je 28 percent. Odborom verí 23,5 percenta a nedôveruje im 55,2 percenta respondentov. K ich dôveryhodnosti sa nevedelo vyjadriť až 21,3 percenta ľudí. Rebríček dôveryhodnosti inštitúcií uzatvárajú vláda SR (22,7 percenta), súdy a prokuratúra (19,9 percenta) a Národná rada SR, ktorej dôveruje 19,2 percenta opýtaných.

Vyplýva to z prieskumu, ktorý koncom roku 2001 uskutočnil Odbor mediálneho výskumu Slovenského rozhlasu (OMV SRo). *EB*

Slovensko má 5,08 lôžok na 1000 ľudí

Počet akútnych postelí v ústavnej zdravotnej starostlivosti (ÚZS) sa znížil od roku 1998 o 5211, čo predstavuje pokles o 16 percent. Minulý rok do 31. októbra sa uskutočnila transformácia v 44 zdravotníckych zariadeniach ÚZS, kde zredukovali 1536 akútnych postelí. Takýto pokles akútneho posteľového fondu nezaznamenali ani v jednej z transformujúcich sa krajín strednej a východnej Európy. V súčasnosti počet akútnych postelí v SR dosiahol hodnotu 5,08 postele na 1000 obyvateľov, pričom ambíciou je dosiahnuť stav na úrovni okolo 4,3 ako je to vo Francúzsku.

Štatistika z roku 1998 uvádza, že najvyšší počet, sedem, akútnych postelí na 1000 obyvateľov je v Nemecku. Po ňom je so 6,7 Česká republika, Rakúsko so 6,3, Maďarsko s 5,8 a Luxembursko s 5,5 akútnymi posteľami na 1000 obyvateľov. Najnižší počet, 2,4 akútnych postelí na 1000 obyvateľov majú vo Veľkej Británii vo Švédsku a Finsku je to 2,6. *EB*

Čaká euro aj Slovákov ?

Už v roku 2006 alebo 2007 môže teoreticky slovenskú korunu v obchodoch a peňaženkách vystriedať euro. Hoci v tom čase už ekonomika pravdepodobne splní formálne podmienky na zavedenie eura, viacerí ekonómovia sponchybujú, že na vstup do Európskej menovej únie bude skutočne zrelá.

Splnenie podmienok v oblasti inflácie, štátneho dlhu alebo výšky úrokových sadzieb totiž automaticky neznamená aj pripravenosť prijať jednotnú menu. "Slovensko stále zaostáva za Európou a tento rozdiel sa dá dohnať jedine reformami," povedal Marek Senkovič, makroekonom Istrobanky. "Okrem toho sa musí zmeniť aj štruktúra ekonomiky. Stále má Slovensko veľa priemyslu a málo služieb." *EB*

Slovensko je najčistejšou z 25 oblastí šiestich stredoeurópskych krajín

Deťom sa dýcha najľahšie na Slovensku. Vyplýva to zo záverov štúdie CESAR o vplyve znečisteného ovzdušia na dýchací systém detí.

Riaditeľka Štátneho zdravotného ústavu v Banskej Bystrici Eleonóra Fabiánová uviedla, že túto multicentrickú štúdiu riešili okrem Slovenska aj v ďalších štátoch strednej Európy - v Českej republike, Maďarsku, Poľsku, Rumunsku a Bulharsku.

Najčistejšie z hľadiska znečistenia ovzdušia bolo Slovensko. Hodnotili sa prachné častice významné pre dýchací systém veľkosti PM 10 a PM 2,5. Z hľadiska vplyvu na dýchací systém sa zistila súvislosť medzi príznakmi zápalu dýchacích ciest u detí a príznakmi obštrukcie dýchacích ciest k nárastu škodlivín vo voľnom ovzduší. So znečistením ovzdušia stúpa spotreba liekov najmä u astmatikov a iných chronicky chorých na dýchacie cesty, odhaduje sa zvýšená úmrtnosť ľudí aj čiastočný vplyv na skrátenie dĺžky života.

Ako ďalšie významné faktory sú škodliviny v ovzduší v domácnostiach. Za rizikové faktory sa považuje fajčenie rodičov, najmä matky, osobitne negatívne vplyva fajčenia matky v tehotenstve. Ďalšie faktory sú prítomnosť plesní, používanie neodvetraných plynových horákov, ohrievačov, drevotriekový nábytok a ďalšie.

Štúdiu podporila Európska únia v rámci programov PHARE a INCO-COPERNICUS. EB

Vláda čaká, čo navrhnu Maďari

Politickou témou číslo jedna sa na Slovensku stáva maďarský zákon o Maďaroch žijúcich v susedných krajinách. Minister zahraničných vecí Eduard Kukan hovorí, že zákon v súčasnej podobe obsahuje ustanovenia, ktoré sú pre Slovensko neprijateľné a platí na Slovensku nebudú.

O zákone by mali rokovať experti Maďarska aj Slovenska. "My si nevieme predstaviť, žeby sme ustúpili, ale možno sa nájdu opatrenia, ktoré by slúžili k posilneniu kultúrnej identity bez toho, aby sa porušili veci, voči ktorým my máme výhrady," hovorí Eduard Kukan.

Podľa Benátskej komisie, ktorá je poradným orgánom Rady Európy, presahuje zákon o Maďaroch žijúcich v susedných štátoch územie štátu, ktorý ho prijal, čiže je exteritoriálny. Záleží na dohode Maďarska a Slovenska, ako sa bude zákon uplatňovať.

Maďarská vláda by podľa zákona mohla občanom žijúcim na Slovensku, ktorí sa hlásia k maďarskej národnosti, sprostredovane dávať príspevky, ak by dali svoje deti na školy s maďarským jazykom. Ponúka aj ďalšie výhody.

Niektorí politici Strany maďarskej koalície si už vybavujú "maďarské preukazy". Eduard Kukan: "Ak toto potrebujú k pocitu šťastia a spokojnosti na území Slovenska, nemám s tým problémy."

Vyhlasenia niektorých politických strán sú radikálnejšie. Malíkovej SNS chce, aby mandátový a imunitný výbor odobral poslanecké mandáty poslancom SMK, ktorí požiadali o vydanie preukazu. Predseda SOP Pavol Hamžík zasa hovorí o neloajalite týchto politikov voči vlastnému štátu.

V záujme ukončenia politicky motivovaných sporov Predsedníctvo SMK očakáva od Ministerstva zahraničných vecí SR, že začne vecné rokovania s maďarskými rezortnými partnermi. "Veríme, že sa urýchlene a uspokojivo uzatvoria otázky týkajúce sa zákona o zahraničných Maďaroch," píše sa vo vyhlásení. Urovnanie umelo vyvolaných sporov prispeje podľa SMK k dobrým vzťahom a integračným snahám oboch krajín. EB

Spoločný prápor končí prípravu pre Kosovo

Spoločným slávnostným nástupom slovenských a českých vojakov sa nedávno začala posledná fáza prípravy 1. česko-slovenského práporu KFOR pred jeho nasadením do operácie Joint Guardian v Kosove.

Približne stovka slovenských vojakov dorazila do Českého Krumlova, kde do 24. januára potrvá spoločný výcvik. Ďalšia desiatka slovenských dôstojníkov bude pracovať v štábe česko-slovenského práporu.

Prápor sa vo februári presunie do Kosova a 1. marca prevezme operačné úlohy. Podľa náčelníka operačnej sekcie generálneho štábu Armády ČR Pavla Štefku bola jedným z dôvodov vzniku spoločnej česko-slovenskej jednotky snaha pomôcť Slovensku na ceste do NATO.

Veliteľstvo zmiešaného zboru bude na okraji obce Sajkovac (asi 30 kilometrov od Podujeva), kde bolo od minulej jari veliteľstvo prieskumnej rotý Armády ČR. EB

Schválili zákon o ombudsmanovi

Poslanci si nedávno po schválení zákona o verejnom ochrancovi práv (ombudsmanovi) zatlieskali. Zákon vznikol po takmer desaťročnej diskusii a je kompromisom dvoch koncepcií. Ombudsman bude zastávať záujmy občanov hlavne v prípadoch, keď sa budú porušovať ich ľudské alebo občianske práva.

Slabého ombudsmana presadzovala skupina okolo vicepremiéra Ľubomíra Fogaša. Silného ochrancu chceli presadiť mimovládne organizácie, ktoré spolupracovali hlavne s vicepremiérom Pálom Csákyom a neskôr s poslancom Lászlóm Nagyom.

Nagy povedal, že ombudsman na Slovensku síce nebude mať také kompetencie ako jeho kolega v Poľsku, ale bude silnejší, ako je priemer v okolitých krajinách. Zástupcovia mimovládnych organizácií prijatie zákona uvítali, ale právomoci ochrancu nepovažujú za dostatočné.

Zástancomi rôznych modelov sa nevedeli zjednotiť ani v názore, čo vlastne ombudsman bude podľa schváleného zákona môcť robiť a čo nie. Parlament totiž neschválil, aby ochranca mohol vstupovať do správnych konaní - čo by jeho právomocí zásadne rozšírilo.

Návrh, aby ombudsman cez Generálnu prokuratúru mohol iniciovať konanie na Ústavnom súde v prípade nesúlady rôznych zákonov, tiež neprešiel.

Ombudsmana posilnil pozmeňujúci návrh Ivana Gašparoviča, ktorý ochrancovi práv umožní iniciovať disciplinárne konanie voči sudcovi.

Verejného ochrancu práv bude voliť parlament. Zatiaľ ho neviaže žiaden termín, dokedy to musí urobiť. Národná rada ešte musí schváliť volebný poriadok a predseda musí vyhlásiť voľby. Voľbu ombudsmana preto možno očakávať niekedy vo februári. EB

Haliere sú vraj príliš drahé, budú sa rušiť

Národná banka Slovenska navrhuje zrušiť halierové mince, aby štát mohol ročne ušetriť 30 miliónov korún. Nákupy bez platenia haliermi však budú o niečo drahšie.

Haliere totiž prestanú existovať len ako mince, ceny tovarov sa budú môcť aj naďalej uvádzať v halieroch. Pri pokladni sa cena všetkých tovarov zrúta a výsledná suma sa zaokrúhli. Obchodníci upozorňujú, že spravodlivé zaokrúhľovanie neexistuje, preto sa dá predpokladať, že ceny sa zaokrúhľia vždy nahor. Práve z obavy z takéhoto zvýšenia cien navrhuje ministerstvo financií zachovať aspoň 50-halierniky.

Národná banka má na svoj pôvodný návrh úplne zrušiť halierové mince dobrý ohlas. Halierové mince tvoria len nepatrnú časť celej masy peňazí v obehú a približne polovica haliernikov sa dostane do obehú len raz. Prítom náklady na výrobu sú vysoké a rastú – na rozdiel od kúpnej sily halierov, ktorá sa každým rokom kvôli inflácii znižuje. EB

Prezidentovi mobil netreba

Slovensko má od nedávna prezidenta bez mobilného telefónu a chýbať mu vraj nebude. Rudolf Schuster aj jeho manželka vrátili mobily kancelárii prezidenta. "Keď je pán prezident niekde na služobnej ceste, nikdy nie je sám. Vždy sú s ním pracovníci kancelárie. Čokoľvek môže riešiť cez ich mobilný telefón," povedal prezidentov hovorca Jozef Leikert.

Prečo služobný mobil prezident vrátil, hovorca nevedel. Riaditeľ komunikačnej sekcie kancelárie prezidenta Dárius Rusnák: "Mobil vrátil pre kritiku, že ho používa neprávom. Manželka pána prezidenta si zaobstarala súkromný mobilný telefón."

Pred časom médiá kritizovali, že Irena Schusterová štátny mobil používa neoprávnene. Vlni pretelefonovala 156-tisíc korún. Dárius Rusnák nevedel povedať, či peniaze vrátila.

Právnicki poukazujú na deravý zákon, podľa ktorého má prezident nárok len na zavedenie účastníckej telefónnej stanice, čím sa myslí pevná linka. O mobile sa v zákone nepíše a nárok naň nemajú ani ministri. EB

Vláda SR prijala 238 prioritných úloh

Celkovo 238 prioritných úloh vyplývajúcich z integrácie SR do Európskej únie prijala nedávno vláda na mimoriadnom zasadnutí. Ich splnenie je potrebné, aby Slovensko mohlo do konca roku 2002 uzavrieť s EÚ rokovania o členstve a k 1. januáru 2004 bolo komplexne pripravené na vstup do únie.

Medzi hlavné úlohy vyplývajúce z novembrovej hodnotiacej správy Európskej komisie o Slovensku patrí vypracovanie návrhov viacerých zákonov a noviel zákonov, posilňovanie administratívnych kapacít, budovanie inštitúcií či boj proti korupcii.

Vicepremiérka pre európsku integráciu Mária Kadlečíková uviedla, že tento plán je postavený realisticky a určené priority sa pri monitoringu dajú aj zvládnuť.

Jednou z prioritných oblastí je zvyšovanie administratívnych kapacít pre uplatňovanie európskej legislatívy. Od nového roku pribudne do štátnej služby 1100 pracovníkov.

Premiér Dzurinda informoval, že prioritné úlohy zahŕňajú aj konkrétne opatrenia v boji proti korupcii, zlepšovaní situácie rómskej menšiny, rozvoja podnikateľského prostredia a znižovaní nezamestnanosti. Konštatoval, že Slovensko chce uzatvoriť všetkých 30 rokovacích kapitol s EÚ do konca roku, počas nasledujúceho španielskeho predsedníctva už zároveň chce začať i práce na návrhu prístupovej dohody medzi SR a EÚ. EB

Slovenské letectvo stále používa osnovy z čias Varšavskej zmluvy

Slovenská armáda pri príprave niektorých druhov letectva stále používa doktrínu Varšavskej zmluvy, povedal to veliteľ vzdušných síl generál Jozef Dunaj.

Podľa Dunaja armáda postupne preberá metodiku armád NATO. Pre stíhacie letectvo a vrtuľníky je metodika výcviku už spracovaná a armáda má dostatočný počet inštruktorov.

"Už dnes pripravujeme dva roje vrtuľníkov, Mi-24 a Mi-17, na použitie v rámci mierových operácií," dodal generál Dunaj. Tie sú podľa novej stratégie aliancie jednou z úloh, ktoré bude NATO aj v budúcnosti vykonávať. Dunaj spomenul aj poslednú požiadavku holandskej strany, aby slovenské letectvo poskytlo do mierovej operácie v Bosne vrtuľníky Mi-17.

Modernizácia vrtuľníkov, ale najmä bojových lietadiel, je podľa neho nevyhnutná. Bojové lietadlá sú, ako povedal, na konci s technickými možnosťami a životnosťou. Vrtuľníky po miernej modernizácii môže armáda používať ešte minimálne 10 rokov. Snahou je však orientovať sa na západnú techniku. Modernizácia a nákup vrtuľníkov cez deblokácie ruského dlhu podľa generála neprichádza do úvahy. Slovenská armáda má dnes 37 vrtuľníkov. EB

Dlhopisy občanom sú splatené

Nedávno splatil Fond národného majetku posledné dlhopisy z druhej vlny privatizácie. V tejto poslednej operácii išlo o takmer 150-tisíc kusov za vyše dve miliardy korún. Fond tieto peniaze získal za predaj akcií Všeobecnej úverovej banky talianskej banke Intesa BCI.

Peniaze sa k vlastníkom dlhopisov, teda fyzickým osobám, dostali prostredníctvom Slovenskej sporiteľne.

Menej isté je vyplatenie dlhopisov právnickým osobám. Tie by mali od fondu dostať tento rok ešte ďalších 4,5 miliardy korún. To, kde ich fond vezme, však stále nie je jasné.

Osobitnou kapitolou sú dôchodcovia, z ktorých mnohí si peniaze za predčasne vyplatené dlhopisy doteraz neprevzali. Tie ich podľa doterajších vyjadrení predstaviteľov fondu "počkajú" ešte dva roky, potom zrejme prepadnú v prospech štátu. EB

Transpetrol získal ruský Jukos

Ruský gigant ponúkol 74 miliónov dolárov, domáci Slovnaft v súťaži o lukratívne akcie neuspel.

Ruská ropná spoločnosť Jukos sa stala víťazom súťaže o 49 percent akcií monopolného prepravcu ropy, Transpetrolu. Rozhodla o tom nedávno komisia pod vedením ministerky privatizácie Márie Machovej. Víťazná ponuka znela na 74 miliónov amerických dolárov. Pôvodné odhady sa pritom pohybovali okolo 60 miliónov dolárov. O konkrétnych záväzkoch ruského Jukosu vyplývajúcich z jeho víťaznej ponuky ani o cene, ktorú ponúkal neúspešný Slovnaft, ministerstvo neinformovalo.

Strategickým záujmom Jukosu je zvýšiť prepravu ropy cez Slovensko smerom na Západ a na Balkán.

Ruská spoločnosť vlastní piate najväčšie ropné zásoby na svete. Jej produkcia, ako i záujem o ropu na západných trhoch rastú. Z toho plynie záujem o zvýšenie prepravy cez ropovod Družba, ktorý vlastní Transpetrol. Akciovka Jukos, ktorá vznikla v roku 1993, je dnes s počtom zamestnancov 94-tisíc jedným z najväčších nešťatných podnikov v Rusku. Čistý zisk v prvom polroku tohto roka predstavoval 1,5 miliardy dolárov.

Slovnaft bol presvedčený, že jeho ponuka bola najlepšia. Jeho záujem o Transpetrol je v prípade Slovnaftu daný jeho závislosťou od ropovodu Družba. Ním sa dopravuje z Ruska do bratislavskej rafinérie sto percent suroviny.

Predbežný záujem o akcie podniku ešte v júli prejavilo až 19 spoločností.

EB

České úrady chcú sprísniť podmienky pre Slovákov

Sprísenie podmienok na česko-slovenských hraniciach by privítali aj úrady práce v moravských mestách Hodonín a Břeclav. Týka sa to najmä udeľovania pracovných povolení pre slovenských občanov.

Teraz totiž môžu Slováci získať prácu na základe registrácie na cudzineckej polícii a nemusia mať riadne pracovné povolenie. Po uvažovanom sprísení režimu českou vládou by úrady mohli slovenským občanom ponúknuť len tie pracovné miesta, o ktoré nemajú záujem Česi.

V okrese Hodonín pracuje 1230 slovenských občanov. V okrese Břeclav je zamestnaných asi 2000 Slovákov. Ich počet vzrastá v lete počas sezónnych prác.

EB

Slováci zaplavujú Štrasburg sťažnosťami

Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu sa stal akousi medzinárodnou lampárňou. Občania z celej Európy ho v posledných rokoch zaplavujú sťažnosťami.

Súd v roku 1998 prešiel rozsiahlou reformou. Mala zrýchliť konania, ktoré sa dovtedy vliekli dlhé roky. Dnes však súd znova nestíha.

Najviac sťažností prichádza z Ruska, Francúzska a Talianska, Poľska, Turecka, Ukrajiny, Rumunska a Veľkej Británie. Slovensko vedie v počte sťažností na obyvateľa. Kým v roku 1999 sa z milióna Slovákov sťažovalo 32, v roku 2000 už 52.

Slováci sa na súd obracajú najmä pre prietahy v súdnom konaní. Oneskorená spravodlivosť je odopretá spravodlivosť, hovorí právna zásada. Súd ešte nerozhodol ani o jednom podaní, keď sa niekto sťažoval na týranie alebo neľudské zaobchádzanie zo strany slovenských štátnych orgánov.

V dvoch prípadoch SR porušila právo občana na slobodu prejavu. Jedným z nich bol známy prípad Feldek - Slobodník.

Ľudia by tiež nemali očakávať príliš vysoké sumy ako odškodné. Najviac zatiaľ vysúdil bývalý poslanec HZDS František Gaulieder, nezákonne zbavený poslaneckého mandátu. Vysúdil 1 541 025 korún. Odškodné Feldekovi bolo viac ako pol milióna korún.

EB

Do tretice všeho zlého

Přála jsem si prožít zase jednou bílé vánoce, a tak jsem je tedy měla mít. O druhém svátku vánočním jsme se po ránu sbalili a po obligátním hledání našich dvou koček, které jen nerady opouštějí pohodlný byt, tím spíše, že už tuší, že je opět čeká nejméně čtyřhodinová jízda, jsme konečně nasedli do auta a vyrazili na chalupu na Šumavu. Cesta dobře ubíhala, až na posledním, již horském úseku silnice, řidiči nasazovali sněhové řetězy. My jsme díky dobrým zimním pneumatikám dojeli i bez nich. Občasný pohled na oblohu, jakož i meteorologická předpověď dávaly tušit, že nás žádné slunečné dny nečekají.

S krosnami a kočkami na zádech jsme se na běžkách vydali na posledních 2,5 km cesty k chalupě, k níž se v zimním období ani jinak dostat nelze. Pracně jsme se prodírali hlubokým čerstvým sněhem, v němž jsme se i na běžkách propadali nejméně do půl lýtek. Nikomu se nechtělo jít jako první. Nebylo možné se opřít do holí, neboť jejich sebemenší zatížení způsobovalo pulmetrový propad. V jednom místě se mi takto zabořila pravá hůlka, ztratila jsem rovnováhu a kácela se pomalu k zemi, přičemž se mi začala zabořovat také pravá noha. Kočka, který do té doby seděla pokojně na krosně, okamžitě využila situace k seskoku. Dopadla do "peřin" a asi i jí bylo hned jasné, že nikam neuteče. Seděla přičaple na místě a myslím, že byla docela ráda, když jsme ji opět vysadili na relativně teplou a suchou krosnu.

Výstava stredoeurópskych karikaturistov

Niekoľko desiatok kresieb a plastík od viac než päťdesiatich popredných českých, maďarských, rakúskych a slovenských karikaturistov si môžu ešte do 18. januára pozrieť návštevníci Slovenského národného múzea v Bratislave.

Na výstave pod názvom Zima slovenskú karikatúru predstavujú diela Fera Jablonovského, Kolomana Lešša, Kaza Kanalu či jeho syna Martina. Nechýbajú ani kresby rakúskeho karikaturistu Wolfganga Ammera alebo maďarského výtvarníka Zoltána Némesa.

EB

Centrum pre tenistov

Koncom minulého roka vláda schválila stavbu Národného tenisového centra za vyše 320 miliónov a na Slovensku sa rozprúdili vášnivé debaty, či sa peniaze nemali investovať radšej do opravy telocvični. Slovensko patri v tenise medzi 10 krajín sveta, ktoré majú svoje tímy v mužskom Davisovom pohári aj v ženskom Pohári federácie. Ako jediné však muselo hrať domáce zápasy na výnimku Medzinárodnej tenisovej federácie na nevyhovujúcich štadiónoch.

EB

Ve vymrzlé chalupě - týden předtím tam prý naměřili až -30 stupňů - jsme zatopili jak v kachlové peci, tak v kotli ústředního topení. Ale běda! Za několik minut se z míst nad kotelnou, kde je zavěšena expanzní nádrž, začaly ozývat hrůzostrašné zvuky. Teplota na kotli vykazovala přes 100 stupňů, ale veškeré radiátory byly ledové. Vzdor vysokému procentu nemrznoucí kapaliny (frithermu) v topném oběhu voda na některých místech zamrzla a znemožnila cirkulaci. Rychle jsme zlikvidovali oheň v kotli vyhrábnutím rozžhaveného koku do plechové nádoby na popel a nějakou chvíli jsme si nad takto vzniklými kamínky hřáli ruce. Jak jsme léty pohodlnější! Dříve jsme žádné ústřední topení neměli a nevdalo nám, že se místnosti kamny vyhřejí teprve za několik dní. Topila jsem tedy v kamnech o stošest, zatímco kluci odjeli znovu k autu pro potraviny, ovoce a zeleninu, které by tam byly přes noc zaručeně zmrzly. Libovali si, jak se výstupem s těžkými krosnami zahřáli.

Druhý den ráno jsme objevili místo závady. Fritherm má totiž svůj charakteristický zápach a najednou ho byla plná světnice. Do polštářů na rohové lavici stojící u jednoho radiátoru stříkala voda tenkým gejzírem. Tady kluci prokázali svoji zručnost. Vadné těleso odmontovali a okruh uzavřeli výpustným kohoutem, který v chalupě zbyl po topenářích. Začali jsme znovu opatrně topit v kotli a poslouchali, jak ohřátá voda postupně proráží zamrzlá místa.

Odpoledne přijeli přátelé z Prahy, a protože ani jim se nepodařilo přinést najednou vše potřebné pro několikadenní pobyt, jelo se později opět k autu pro věci. V chalupě zůstala jen přítelkyně Helena, již kluci poučili: "Kdyby snad začalo hořet, tak z chalupy uteč." Helena, prozatím nezvyklá na zvuky vycházející z porouchaného topení, se vyděla, když to v expanzní nádrži opět začalo "mlátit" a vyběhla před chalupu. Teprve, když domovní dveře sněhovou vichřicí zaklaply, uvědomila se dosah svého počínání. Naštěstí v beráncích bačkorách, avšak jen ve svetr, bez čepice a rukavic, stála zoufalá na zápraží a do lesa vyvolávala naše jména. Jen prudké nárazy větru byly odpovědí na její volání.

V obavách, že je Helena v chalupě již příliš dlouho sama a že tam po setmění má třeba i trochu strach, jsem na ostatní nečekala a vydala se sama napřed. Divila jsem se, jak mohla tak přesně vědět, kdy se vrátíme, že nás už čeká venku. Teprve po jejich prvních slovech jsem zjistila, co se stalo a jak je po hodině strávené přešlapováním před chalupou promrzlá. V té chvíli jsme byly bezradné obě. Do vysoko zaváté chalupy jsme neměly šanci se bez klíčů dostat. To již ale dorazili také kluci a začali obcházet a zkoušet okna, až se jednomu z nich podařilo tlakem uvolnit klíčku záchodového okénka. Bylo až neuvěřitelné, že se jim prosoukal. V příjemně vyhřáté kuchyni jsme si konečně všichni oddychli.

Venku se sypalo ve dne v noci, ale v chalupě už bylo teplo, a také krátké výlety na běžkách byly i za nepříznivého počasí příjemným zpestřením pobytu. Zdálo se, že všechno už je v nejlepším pořádku... Leč přísloví praví: "do třetice všeho dobrého i zlého".

Přišlo to v den odjezdu. Hned po snídani jsme se začali připravovat na cestu. Vypustili jsme preventivně vodu z ústředního topení, uklidili nádobí, všechno sbalili do ruksaků. Obědvat budeme někde cestou, řekli jsme si. V nestřeženém okamžiku vyběhl pootevřenými dveřmi kocour a hnal se na půdu. Kluci okamžitě za ním. Oddechli si, když ho uviděli v koutě, kde se prakticky neměl kde schovat. Nikdo netušil, že při stavebních úpravách v létě vznikla u čelní stěny chalupy jakási zdvojená podlaha s otvorem tak malým, že jím mohl prolézt právě jen takový kocour. Na druhém konci východ neměl, a tak se vyděšený usadil asi ve třímetrové vzdálenosti od nás a ne a ne vylézt. Kdybyste dělali nevimco, myšlenkové pochody vyplašeného kocoura prostě nepochopíte. Nedal se nalákat ani na voňavou šunku ani na syrové maso. Nejspíš poznal, že se schyluje k odjezdu a raději by se byl odsoudil k vlastní záhubě než podstoupil několikahodinovou jízdu autem do Vídně.

Pokusy o osvobození kocoura jsme přerušovali poradami v

ještě ne zcela zchladlé kuchyni, později jsme znovu roztopili v kamnech a uvažovali o dalším přenocování. Silvestr jsme sice chtěli slavit doma, ale všem bylo jasné, že bez kocoura odjet nemůžeme.

Vyzbrojeni kládívem a majzlíkem začali kluci zvenčí odstraňovat šindelová prkénka, jimiž je stěna chalupy obložena. V mrazu a sněhové vánici to šlo velmi pomalu. Mně přikázali zalehnout na půdě na podlahu a svítit na kocoura baterkou, aby chom měli jistotu, že se nepřemístil jinam. Po šestihodinovém úsilí kluci zvířátko vytáhli. Trochu jsme ho nechali v kuchyni ohřát a zatím aspoň částečně zahladili stopy po právě provedeném násilí na stěně chalupy.

Za úplně tmy a stálého sněžení, s ruksaky a kočkami na zádech jsme na běžkách spěchali k autu. Nebudu své vyprávění prodlužovat o pracné vyprošťování auta ze sněhové závěje, nasazování řetězů či o popis cesty téměř nesjízdnou silnicí. Věřili jsme, že domů už dojedeme bez nehody - zlého je přece jenom do třetice!

Hledání funkce kostela na začátku jednadvacátého století.

Co pro mně znamená?

V naší malé vesnici na jihu Moravy máme malý kostel, kam jsem odmalička chodil a kde jsem ministroval. Kostel sv. Mikuláše v Miroslavských Knínících, okres Znojmo byl postaven v polovině 13. století. Byl dvakrát přestavován a dostavován a to na konci 16. století a na začátku 19. století. Architektonicky nepatří k nějakým skvostům, ale je náš a my ho přece nenecháme spadnout. Jenže co s ním? Jen ho opravit a udělat z něho mrtvé muzeum, kde maximálně jednou za týden se sejdou lidé na bohoslužbu? Nebo mu dát nový duchovní rozměr té současné doby? To je otázka, která mě trápí.

Dříve kostel sloužil jako místo, kde se lidé scházeli k bohoslužbám, kde zapomínali na své starosti a upínali se k transcendentnu. Kostel byl většinou vybaven pěknými uměleckými díly a sloužil jako vzor pro většinu lidí ke kultivaci jejich citění. Byla to jedna z nejhonosnějších budov ve vesnici, místo, které se stávalo inspirací pro mnohé. V dnešní době však kostely ztrácí tuto funkci. Lidé žijí v mnohem přepychovějších domech, než je kostel, mohou cestovat a obdivovat se tak mnohem umnějším a dokonalejším památkám, než mají doma a prostřednictvím televize jsou informováni o všem, co se děje ve světě. Kostely ztrácí na svém smyslu a tak se jejich funkce redukuje na místo, kde se křesťané schází na bohoslužbu a kde se občas (velice vzácně na mnoha místech) pořádá koncert. Mnozí lidé pak mohou zcela po právu namítnout, že provoz takové budovy stojí mnohem víc, než přináší užitek. Také prázdné lavice svědčí o úpadku nejen této budovy, ale vůbec i duchovního života společnosti, které tento kostel postavilo a udržuje. Najít v této době jeho nový smysl by byla asi nejzáslužnější práce. I my bychom kostel nechtěli pouze opravit, ale dát mu i nový rozměr, nový smysl.

Pro mne kostel vždy znamenal místo, kam jsem chodil v neděli s rodiči a kde jsem jako ministrant upínal svou mysl vzhůru k Bohu. Vždycky aspoň na chvíli jsem přemýšlel a pochyboval, nebo se radoval, ale i odevzdával svoji bolest, která mne potkala na mé životní cestě, tomu Vyššímu principu, který nás obklopuje. Učil jsem se chápat spletitost mé životní poutě a hledat útěchu a sílu pro ten další kus, co mne čeká. Myslím si, že tuto funkci bych ponechal beze změny. Jenže kolik v dnešní době potkám mladých ministrantů, kteří upínají aspoň jednou za týden svoji mysl k Bohu? To ale také záleží na nás, kam budeme vodit své děti. Jestli jim bude stačit jednou za čas divadlo, muzeum nebo koncert a dost možná v mnoha případech ani to ne. Pak se nedivme, že televize za nás udělá z našich dětí nervosvalové preparáty bez samostatného myšlení.

Ještě jako mladý kluk jsem byl svědkem, jak se u nás o vánocích zpívala Marhulova mše vánoční. Zpívala se každý rok a paradoxně po roce 1989 se přestala. Pro mně to byl svátek, protože jsem slyšel naživo zpívat sbor a k tomu ještě o vánocích, na

kteří mají děti vždy pěkně vzpomínky. Bylo to o to krásnější, že ve sboru zpívali i moji rodiče. Musel jsem si počkat až na poslední rok dvacátého století, kdy se nám podařilo tuto pěknou tradici obnovit. Sehnali jsme dohromady sbor, který čítal 17 lidí. Nejúžasnější na tom nebylo to zpívání o vánocích, ale těšení se na zkoušky, obavy jak to dopadne a pak radost z výsledku. Něco, co asi také zažívali naši předci, když jezdili na kolech cvičit v zimě třeba Rybovu mši vánoční do sousední vesnice nebo města.

V dnešní době bylo docela těžké dát tento sbor dohromady, ale o to větší zadostiučinění jsem měl, když se to povedlo a když to lidem přineslo radost do jejich dušiček - těm co zpívali i těm co poslouchali. Možná by stálo za to u každého kostela si vybudovat menší sbor a můžu Vám říct, že lidem chuť ke zpívání nechybí.

Kostel by měl také zachycovat obraz dnešní doby. Zařízení, věci, předměty - to vše stárne a musí být nahrazeno něčím novým. Buď se snažíme o dokonalé kopie těch starých věcí a nebo můžeme přinést do kostela něco nového, co je odrazem dnešní doby, ale co přitom nenarušuje styl staré památky. Když procházím v dnešní době nové kostely a kaple, tak mně na nich fascinuje hra barev a světla, při zachování strohosti a symbolu. Když jsem studoval a pak i pracoval v Praze, chodil jsem do kostela na Lhotce. Je to kostel zasvěcený Panně Marii, Královně Míru a právě tam vznikla fantastická Křížová cesta - moderní, plná symbolů dnešní doby. Tato křížová cesta je paradoxně známa více za hranicemi, než u nás. Všem jí určitě doporučuji. Možná by stálo zato se pokusit, pokud se snažíme o opravu kostelů, zanechat nějaký otisk té naší doby v něm. Něco, co po nás zůstane pro další generace. Mým snem je, že se nám podaří vyměnit staré dosluhující zařízení za nové, které bude pro nás znovu tak inspirativní, jako byl lomený oblouk a štíhlost věží pro naše prapředky, nebo bohatost barokní výzdoby pro naše prapředky. Rád bych (pokud se nám podaří sehnat prostředky), spolupracoval s lidmi, kteří žijí v našem okolí a třeba nejsou zrovna katolíci, ale určitě jim nechybí duchovní rozměr. Právě to je dnešní doba. Lidem nechybí duchovno, ale chybí jim pocit, že musí někam patřit. Není to pro ně až tak důležité, a také ruku na srdce, je těžké se duchovně ztotožnit v dnešní moderní době s něčím, co má tak bohatou a rozporuplnou minulost, jako je katolická církev.

Právě tito lidé by mohli přinést něco ze svého duchovního života, čímž by mohli oslovit i ostatní. Kostel by se tak měl stát symbolem průniku všech těchto duchovních směrů. Ať si to připouštíme nebo ne, žijeme v Evropě, která vyrostla na židovsko-křesťanských základech a tato duchovní cesta nám stále zůstává nejbližší.

Kostel byl vždy shromaždištěm, centrem, středobodem vesnice. Zapojení lidí různého smýšlení, vzdělání a viry do jeho obnovy by mohl přesáhnout i samotný cíl opravy kostela. Na to však potřebujeme odvalu a tu nám mohou dodat lidé, stejně smýšlející a uvažující.

lj-

Advent ve Vídni

Letos jsme si řekli, že si uijeme adventní program, který nabízí mírou vrchovatou naše česká menšina spolu s Českým centrem a velvyslanectvím. Až mi ale šla hlava kolem nad tou pestrou nabídkou!

Advent jsme tedy uvítali hned 1. prosince v sokolovně Steinerergasse, kde jsme přivítali (vlastně on nás) důstojného Mikuláše. Bratr Zimák krásně vyhrával k tanci i poslechu, zpívali jsme a bavili se a byli rádi na světě. Bylo to tak hezké, že se nám hned přišel den v neděli zachtělo zajít na adventní odpoledne do Slovenské Besedy, kam nás pozval milý František, náčelník Sokola 12./15. Dokud jsme bydleli ve Vídni, byl to i můj Sokol a pamatuji si ještě na některé cvičenky. Nejvíce samozřejmě na Gízu, kterou jsem tam také zahlédl. Dlouhé roky jsem se takových slavností nezúčastnila, a proto jsem byla zvědavá, jaký program pro nás Sokolové připravili.

A byla jsem radostně překvapená. Na podiu klavír, u něho pravý mistr z JAMU v Brně a hned vedle Vladimír alias Drobeček a paní učitelka Königová. Vladimír krásně zpíval a přednášel a paní Königová mu s citem a kompetencí asistovala. Moc se mi líbil

vánoční fejton Jana Nerudy; vída, jaký měl ten důstojný pán smysl pro humor! Nejkrásnější a dojemné bylo samozřejmě vystoupení malých Sokolů, částečně ještě předškolního věku. Jak šťastní museli být přítom jejich rodiče a prarodiče, jsou nám přece tito maličci nadějí a příslibem do budoucna. Víím, že Vladimír slyší slova díky dnes a denně, ale přesto bych mu chtěla říci, jak nesmírně si ho vážím za to, co dělá bezplatně pro naši menšinu. Sama jsem kdysi vedla rozhovor se zpěvačkou spíše menšího formátu, která odmítla zpívat na vánoční mši v kostele zadarmo. Tenkrát jsem si pouze pomyslela, jak chudá ta bohatá paní vlastně je, ale o to víc si cením Vladimíra, který své umění tak štědře rozdává. Sokol 12./15. má dobrého vzdělavatele!

Hned v úterý 4. prosince jsme na pozvání navštívili České centrum. Jsou to reprezentační prostory v atraktivní Herrengasse v 1. okrese. Téměř neustále jsou tam výstavy, přednášky a prezentace. Tato úterní byla ve znamení "České inspirace", tj. sdružení 8 historicky zajímavých měst České republiky. Přítomni byli starostové těchto osmi měst (Hradec Králové, Litomyšl, Polička, Telč, Jindřichův Hradec, Třeboň, Český Krumlov, Kutná Hora) a představovali nám postupně svá města. Celá prezentace byla prosluněná humorem a bylo přímo hmatatelně cítit, že tito pánové a jedna žena mezi sebou pilně komunikují, mají společné cíle a místo konkurenčního myšlení se navzájem respektují. Bylo to potěšující zjištění, že v době, kdy dostáváme z naší staré vlasti většinou šokující zprávy o podvodech a tunelování, se mimo tyto neduhy a bez halasné propagace rozvíjí nadšení pro věc a ochotná spolupráce. Nemám vůbec obavy o tato města, pokud je povedou takoví lidé, které jsem měla možnost poznat. Škoda jen, že nás média informují většinou pouze o negativních událostech a to hezké, co nás potěší a spojuje, je jaksi nezajímá. A tak o tom píší aspoň teď já. A ještě něco. Doprovodná swingová kapela z Telče hrála v pauzách tak poutavě, že zvědaví chodci nahlíželi dovnitř a několik hostů se dalo i do tance.

Tak to byl začátek, ale zdaleka ne ještě konec adventu, právě se těším na vánoční oslavu Menšinové rady a příští týden do Prahy na vernisáž výstavy Doma v cizině. A potom budou už ty vytožené Vánoce a přijde Ježíšek. Vííte, co si přeji do nového roku pro lidi dobré vůle? Aby pro ně svět zůstal lidským.

Anna V.

František Ondříček v Miláně

Po velkých potížích se podařilo přesvědčit český konzulát v Miláně (milano@embassy.mzv.cz), že by se měl připomenout František Ondříček a uctít jeho památku pamětní deskou na hlavním nádraží v Miláně, kde 1922 zemřel.

Dlužno připomenout, že po smrti Josefa Myslivečka v česko-italských hudebních vztazích existovalo jakési vakuum, které narušil teprve Ondříček a jeho přátelství s Achillem Paganinim.

V literatuře se lze též dočíst o italských žácích, kteří ve 20. letech hráli v pražských orchestrech. O roli, kterou sehrál Ondříček při boji za Dvořákův houslový koncert - cfr. např. jeho spor s Pablo de Sarasatem - není třeba diskutovat (a.dvo-rak.museum@nm.cz).

Jeho nástupce na Olympu českých houslistů, Váša Příhoda, pokračoval v načaté cestě: jak v úzké vazbě k Itálii (připomínám "objevení" Příhody Arturem Toscaninim shodou "okolností" též v Miláně!), tak v propagaci Dvořákova koncertu. František Ondříček si zasluhuje, aby se i česká veřejnost víc k němu hlásila. Proto zvu všechny zainteresované, aby se obrátili na patřičná místa, jako Muzeum české hudby, ministerstvo kultury, ministerstvo zahraničních věcí, atd.

Italský kulturní institut v Praze se o věc zajímá ital.cultura@volny.cz

Milánský starosta Albertini je pochopitelně již dávno informován: sindaco.albertini@comune.milano.it

Dekuji.

Tante grazie

pv

Jak probíhal Hašlerův večer?

Vchod do divadla byl stylově zpestřen staropražskou hudbou v podání dvou flašinetů manželů Štastných. Lidé si hledali svá sedadla, pozvaní VIP hosté byli postupně usazováni (ale vždycky dojde k trapasu, pan Jiří Suchý a lidé z Ministerstva zahraničí si neměli kam sednout - ale jen chvíli, vše se vyřešilo). A pak už to konečně začalo.

Moderátor Jiří Hanák s Pavlinou Filipovskou přivítali návštěvníky a uvedli první hudební skupinu - ARCHEUS s tím, že jde sice o amatérskou, dosud málo na jevišti zkušenou skupinu, ale že je živoucím důkazem toho, že Hašlerovy písničky zlidověly v tom nejlepším slova smyslu. Tady si je dokonce zpívají desetileté děti - kolikátá generace...?

Špiritus, špiritus zazpívala Libuše Jandová Hašlerovu pěknou rytmickou písničku, která není příliš známá.

Pak přišel první host - Gustav Oplustil. Zavzpomínal na natáčení mnoha dlů seriálu i filmů o Karlu Hašlerovi, kterého byl strůjcem.

A Archeus pokračoval v hudební produkci. Proč si si, Na Malé Straně, My nejsme národ fašistů.

Nevšedním příspěvkem bylo vystoupení mentálně jiné (nelíbí se mi slovo postižené) dívky, svěřenkyně Líby (pracuje v ústavu pro mentálně se odlišující). Zazpívaly spolu velice pěkně. Hřeje mně u srdce pozitivní hodnocení této hudební vsuvky od většiny lidí z publika, s nimiž jsem měla možnost hovořit.

A přišli na pódium další hosté. Hilda Hojerová-Čiháková a Thomas Hasler, třetí a nejmladší syn Karla Hašlera. Paní Hilda zavzpomínala na dobu, kdy byla jako mladá dívka společně se svými rodiči přítelkyní rodiny Hašlerových. Byli sousedé a přátelé. Mladička Mathylda (Hilda) velice umělece Karla Hašlera obdivovala. Chodila na představení do Národního divadla, když jí dal lístky, a jednou si s ním dokonce ve "Zlaté kapliče" zahrála. To bylo tak: vyšlapovala si v roce 1938 hrdě v sokolském průvodu a v sokolském kroji a Karel Hašler ji uviděl. Hned ji chtěl v tom sokolském kroji na večerní vlastenecké představení. Když její tatínek dovolil (a přišel s ní jako doprovod), představovala na podiu v sokolském kroji obaleném československou vlajkou Republiku.

Thomas Hasler neměl moc příležitostí promluvit k publiku díky jazykové bariéře. Ale ocenil zpívající děti ze skupiny Archeus a také paní Hildu. "Ty děti a ta starší dáma mne zaujaly nejvíc, až dojaly. Bylo znát, ačkoliv jsem jim nerozuměl, že to co říkají, nebo zpívají, jim jde od srdce."

Pak vypukla roztomilá hudební smršť zvaná Šlapeto. Profesionální výkon, podložený letitými zkušenostmi a umocněný neutuchající chutí zpívat právě tyto písničky, odlišil první půlku pořadu, která byla spíše publicistická, a dodal celému pořadu ten správný "šmrnc". Šáteček, Když šel pan Johanes za koňskou bránu, Po starých zámeckých schodech, Už to na mne přišlo, Já mám doma gramofon, Či je Praha? Naše! To jsou známé hašlerovské hity, které zněly z pódia. Ale také písničky s vážnějším podtextem - například Pětatřicátníci, Dopis ze zákopů či Kampak na nás, bolševici.

Loretánské zvonky zpívané hostující Katkou a Vojtou Jandovými braly za srdce a závěrečná Ta naše písnička česká, kterou zazpívaly obě účinkující skupiny za vydatné podpory publika působila jako důstojná hymna k uctění památky jejího tvůrce. Uvádějící a zpívající Pavlína Filipovská nebyla pouhou moderátorkou, ale plnohodnotnou součástí dobře připraveného hodinového programu s dějovou linií poskládanou výběrem písniček i mluveného slova. Však si "Šlapetáci" dali záležet s přípravou, představení s Pavlinou Filipovskou pečlivě sestavili a nazkoušeli. Nebrali tento večer jen jako "obyčejné" vystoupení...

Nálada však byla skvělá a potvrdilo se, co jsme v posledních dnech už tušili, že je program dobrý a že se pro úspěch bude opakovat. Tentokrát v domácím působišti režiséra Jána Simkaniče, v Městské knihovně. A to zase "trošku jinak". Kdo má zájem, udělejte si čas na 24. února v podvečer. A protože pronájem je mírný, budou i levnější vstupenky...

Ohlasy (i od prezidenta Havla)

Vesměs dobré až nadšené. Dostali jsme také dopis z prezidentské kanceláře s omluvou, že se pozvaný Václav Havel s manželkou nemohl večera zúčastnit, neboť měl již na dlouhou dobu dopředu naplněný program a navíc ochořel. Ale že si velice váží pozvání na tuto akci, děkuje za pozvání, pozdravuje a přeje mnoho úspěchů a vše dobré v nastávajícím roce.

Dostali jsme také pozvání přijet s pořadem do Vídně a do Berlína ke krajanům.

Eva Střížovská

Výzva!

Sokolská župa rakouská pořádala v neděli 27.1.2002 pracovní a informační den pro cvičitelky, cvičitele a vedoucí všech složek. Tímto pracovním dnem se však neobrátila jen na sestry a bratry, kteří již po léta úspěšně vedou cvičební večery sokolského sportovního života. Vídeňský Sokol potřebuje nové cvičitele. Nabízí ze základní tělesné výchovy pro každého něco, nezapomíná ani na žactvo a rádi by přivítali vedoucí mužských cvičení.

Z tohoto důvodu se obrací na všechny, které/kteří se sami rádi pohybují a kteří by si dovedli představit tento kladný postoj ke sportu a zdravému pohybu zprostředkovávat i jiným. Na stáří nezáleží, protože i naši starší členové by měli mít možnost, si podle své tělesné a zdravotní situace zacvičit.

Hlaste se u vedoucích, náčelníků a náčelnic, kteří vám rádi podají bližší informace

Maruš Pibilová, za župní cvičitelský sbor, tel. 53 401 1622

Poznámka redakce: Výzva přišla po prosincové uzdávce a bohužel jsme v lednu z technických důvodů posunu uzávěrky nevyšli, proto jsme nemohli tak důležitou zprávu otisknout před dnem konání.

Dětský maškarní ples

Sokolské župy Rakouské
v neděli 17. února 2002
v 15 hod.

tělocvična Steinergergasse 7,
1170 Wien

Závodové hry pro děti, tombola
Vyhrává hudba br. Zimáka
z Otrokovic

SOKOLSKÁ ŽUPA RAKOUSKÁ

1010 Wien, Drachengasse 3 5
Tel./ fax ++43 1 604 87 04 (Novacek),
e-mail: novacek.wien@aon.at

Župní družstvo volejbalu

Vedoucí odboru Anton Florián
Tel: 586 86 86

Trénink mužů ve čtvrtek
od 19,30 do 21,00 hod
v Rundhalle Alt Erlaa

Župní trénink ve stolním tenisu

Po 19,30 - 21,00 hod
Sokolovna 1170 Wien,
Steinergasse 7
info - večer tel.: 802 53 82,
br. Rodt

**Sokol Vídeň
III / XI.**
Česká škola,
1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3
Čtvrtek:
ženy od 19,00
do 21,00 hod.

Zájemci o volejbal

blíže informace:
N.Štěrbová tel.: 967 84 93,
e-mail: K.Sterba@gmx.at

Sokol X

ÚTERÝ

ŽACTVO 17 - 18 h
SPORTOVNÍ TANEC 18 - 19 h
AEROBIK 19 - 20 h
ŽENY 20 - 21 h
MUŽI FOTBAL 20 - 21 h

STŘEDA

AEROBIK 9 - 10 h
BADMINTON ŽACTVO 9 - 20 h
BADMINTON DOSPĚLÍ 20 - 21 h
SENIORSKÉ ODPOLEDNE
Každou 1. středu v měsíci - hosté vítáni

DIENSTAG

SCHÜLER
SHOWDANCE
AEROBIC
FRAUEN
MÄNNER FUSSBALL

MITTWOCH

AEROBIC
BADMINTON SCHÜLER
BADMINTON ERWACHSENE
SENIORENTREFFEN

1100 Wien Angeligasse 21, tel: 600 20 20

Informace a dotazy strosta jednoty Tonda Valenta, tel.: 0676 964 59 74
http://members.Eunet.at/SokolX, e-mail: sokol.x@eunet.at

T.J. SOKOL VÍDEŇ XII / XV

Info: tel. 713 31 88/20 přes den
e-mail: sokol.12-15@aon.at

Pod odborným vedením a v mateřském jazyce
máte vy a vaše děti možnost se zúčastnit:
CVIČENÍ v nové SOKOLOVNĚ, Vídeň 10,
Angeligasse 21

Předškolní žactvo, žáci a žákyně od 6 do 14 let cvičí základní sportovní
gymnastiku

pod vedením způsobilých vedoucích
každý čtvrtek od 17,30 do 19,00 hodin

Dorostenky a ženy
kondiční posilovací gymnastika s moderní hudbou
každý čtvrtek od 19,30 do 21,00 hodin

Dorostenci a muži
základní sportovní gymnastika a hry (volejbal, nohejbal, sálová kopaná)
každé pondělí od 19,30 do 21,00 hodin

SOKOL VÍDEŇ XVI / XVIII

Sokolovna 1170 Wien, Steinergasse 7

Pondělí: žastvo od 18,00 do 19,15 hodin
župní trénink ve stolním tenisu od 19,30 do 21,00 hodin

Úterý: župní zdravotní cvičení pro ženy a muže od 16,00 do 17,30 hodin
gymnastika a nářadí ženy a muži od 19,30 do 21,00 hodin

Čtvrtek: cvičení žen od 20,00 do 21,30 hodin

Pátek: cvičení a odbíjená pro starší žastvo od 18,30 do 20,00 hodin
a dorost od 20,00 do 21,30 hodin
cvičení mužů

Upozornění:

23. února 2002 v sobotu v 15hod - členská schůze Sokolu XVI / XVIII
24. března 2002 v neděli v 15hod - Valná hromada Sokolu XVI / XVIII
v sokolovně 1170 Wien, Stennergasse 7

Slavnost 110 let jednoty Sokol X - Favoriten

Jednota Sokol X - Favoriten je 110 let stará, jak dokazuje výstava z historie a přítomnosti Sokola v sokolovně Angeligasse, kde byla slavnostně 10. listopadu otevřena. Slavnostní zahájení provedl starosta Ant. Valenta, který přivítal krajskou veřejnost nejen z řad sokolů, ale i z celé české Vídně. K přáním bratrských jednot včele se starostou župy, bratrem Nováčkem, se přidal i Školský spolek Komenský, poradní sbor Čechů a Kulturní klub. K 110. výročí založení Sokola v X. okrese přišel poblahopřát za velvyslanectví ČR v Rakousku rada- vyslanec DI. Petr Mooz.

Slavnostní akt podbarvila krojovaná mládežnická dechovka z Veselí na Moravě, která od čtrnácti hodin hrála jednu hezkou písničku za druhou. Dobře zásobený bufet, budějovické pivo od Kolařika, moravská zelňačka Elfi Schachinger i moravské koláčky doplnily kalorie zpívajících i tančících návštěvníků. Poslední návštěvníci se rozcházelí a na všech bylo vidět, že se "desítka" na začátku třetího tisíciletí dobře zapsala do paměti krajanů, kteří se jistě budou rádi vracet do nové sokolovny za sportem či kulturou.

Sportovní zápolení

Sportovní zápolení v rámci oslav 110. výročí založení jednoty Sokola X. začalo 11. listopadu. V neděli byla na programu halová kopaná, kde se dvakrát střetlo domácí mužstvo "Sokol X," (s hrajícím trenérem Wernerem Kallinem) s mužstvem "Velvyslanectví ČR" (pod vedením Petra Mooza). Pohár si odnáší hosté z České republiky. "Sokol X." se umístil na hezkém druhém místě. Mužstvo "Velvyslanectví ČR" skočilo předposlední.

Dalším zápolením byl turnaj ve stolním tenise. 15. listopadu 2001 byl dětský den v sokolovně. Dopoledne byla pro děti organizovaná rozvíčka s hudbou. Po obědě nastoupilo 20 žáků a žáků k turnaji ve stolním tenisu. Kategorii starších žáků (9 účastníků) vyhrál po zápasech na vysoké úrovni Radim Václavík před Lucasem Schachinger. Pohár mladších žáků (6 závodníků) si vybojoval proti Michaelovi Valentovi Ervín Saracevic, turnaj - žáků v počtu 5 - rozhodla Alexandra Mandl suverénně ve svůj prospěch.

Mezinárodní turnaj mužů ve stolním tenisu se konal 18. listopadu 2001 od 9 hodin. Reprezentant ČR byl těžkou konkurencí 7 zástupců jednot Sokol XII/ XV., Sokol XVI/ XVIII. a domácí jednoty Sokol X. hrálo se ve dvou věkových skupinách o celkového vítěze turnaje. Br. Fládr z jednoty XVI/ XVIII převzal od začátku vedení v kategorii starších. U mladších mužů zvítězil Karel Dohnal z ČR. Celkovým vítězem turnaje se stal Miloš Fládr, který tím zachránil pohár pro Vídeň. PP

Adventní odpoledne Sokola XII/XV.

Téměř 100 sester, bratrů a zainteresovaných návštěvníků shlédlo v neděli, 2. prosince 2001 v sále Slovanské besedy kulturní pořad na téma advent. Jejich potlesk a nadšení, úsměvy na tvářích a i tajná slza v oku, svědčí o vysoké úrovni tohoto podniku.

Všichni účinkující se na toto zdařilé odpoledne intenzivně připravovali.

Po přivítání přítomných starostou jednoty, br. Františkem Kalouskem jun. a vyloučením jedné z nejstarších českých adventních písní, se uchopila "žezla" ses. Hájková, aby spolu se sokolskými dětmi z mateřské školky školy Komenský vytvořily překrásnou předvánoční náladu zpěvem a přednesem nejkrásnějších písniček a básniček, které se všem návštěvníkům ihned usadily v srdci. Byla to opravdu radost naslouchat 4-6-letým budoucím sokolům při přednesu, sice dětsky hravém, ale s vážností a disciplínou. Zato jim a hlavně ses. Hájkové, patří náš obdiv a velký dík. Pásmo pokračovalo zaníceným přednesem "větších dětí" ses. Eggermeierové.

Pak se již ujala slova ses. Königová, známá a velmi populární herečka a učitelka české školy. Její pročitěný přednes české prózy a básní byl oprávněně odměněn dlouhým a intenzivním potleskem. Její specialitou se zdají být melodramy, při jejichž přednesu přímo exceluje.

Škoda, že je, (aspoň v okamžiku), jedinou učitelkou, která se aktivně podílí na kulturních akcích české menšiny ve Vídni. Přímo geniálním partnerem u klavíru jí byl mgr. Jan Král, odborný asistent JAMU v Brně. Mgr. Král rád přijal pozvání a ochotně přijel do Vídně. Jeho přednes vánoční fantasie, ve které se dotkl mnoha známých písní, koled a lidových melodií, je neopakovatelný a nezapomenutelný. Zrovna tak, jak jeho virtuozita a cit, se kterým doprovázel dalšího protagonistu tohoto odpoledne br. Vladimira Stejskala. V jejich přednesu jsme vyslechli mimo jiné Dvořákovu biblickou báseň č.6 a část České muziky vánoční, českého barokního skladatele Michny z Otradovic. Br. Stejskal nejen přednesl zajímavou prózu, týkající se adventu a zimy, ale také připravil toto zajímavé odpoledne a nesl veškerou "tíhu a odpovědnost" za zdar této akce.

Všem, kteří se podíleli na tomto úspěšném odpolední, samozřejmě i sestřím a bratrům za přípravu sálu, bufetu ect., srdečně děkujeme. Hosté, mezi které platí již tradičně odbor V Českého srdce, (jejich společný oběd se konal v místnostech Českého srdce), se u nás cítili velmi dobře a my se společně s nimi již těšíme na další akce Sokola XII/XV - Šibřinky v národních krojích.

Za T.J.Sokol Vídeň XII / XV vzdělavatel.

VÁNOCE V SOKOLOVNĚ

bez pozvánky pro krajskou veřejnost, jen tak pro členy "sokolské rodiny" jednoty X. v neděli 16. prosince uspořádal za pomoci Mag. Pavla Totha výbor Sokola ve Favoriten.

Sníh poletoval nedělním odpolednem a první hosté se pomalu scházeli v klubovně sokolovny. Vánoční pečivo, čaj, obložené chlebičky, káva a další dobrotky nabízel sváteční bufet pod vedením Elfi Schachinger a malých i velkých pomocníků.

První a snad poslední pohroma už je tu. Na programu spolupracovaly s Oli Buriánovou Věra Königová a Lízinka Floriánová. Lízinka a Věra místo aby se připravovaly na vystoupení, ležely doma v posteli. Chřipka si nevybírá. Jen rychlá změna může zachránit program. Hudební program je připraven, namísto nemocných zaskakuje Rosi Valenta a provází diváky programem společně s Oli Buriánovou.

Komorní koncert v podání mag. Renate Kriconis na klavír, Helmuta Böhma na violinu a mag. Pavla Totha na kontrabas naladuje vánoční atmosféru. Klasické muzicování střídají Marcela Linhová a Martin Václavík. Ukazují, že i žactvo Sokola dovede předvést vánoční poezii.

A když Rosi Valenta zmáčkne harmoniku, Přemek Václavík zabručí na basu a Oli Buriánová začne s první písničkou, začíná to v sále vřít. Přidá se jeden, druhý,....Naše trio popichne sokolské srdce "co Čech to muzikant" a v tu ránu rozezpívá celou sokolovnu. Jedna písnička střídá druhou, vánoční čas letí.

Na sedmdesát nadšených diváků se stává velkým pěveckým sborem "desítka". Všechno je zachráněno! Venku se stmívá, adventní neděle rozsvěcí třetí svíčku. Přátelské předvánoční odpoledne končí a "sokolská rodina" se loučí s přáním hezkých svátků a šťastného vykročení do nového roku 2002.

16. února 1862

na schůzi v pražské Panské ulici byla založena první sokolská jednota, historický Sokol Pražský. Národní listy to komentovaly slovy: "O účelu a prospěšnosti tělocvičné jednoty netřeba zde šířiti slov, toliko podotýkáme, že do tělocvičné jednoty vstoupiti může každý bez rozdílu

Jindřich Fügner, spoluzakladatel Sokola a jeho první starosta

stavu; zejména upozorňujeme na tuto příležitost zdravého cvičení těla umělce, obchodníky, průmyslníky a takové řemeslníky, kteří za svým povoláním málo příležitosti mají tělu svému dostatečného poskytnouti pohybu." - Mezi zakladateli Sokola byl pražský obchodník Jindřich Fügner a jeho přítel Miroslav Tyrš, autor stanov, tělocvičné náplně spolku i českého tělocvičného názvosloví. Svě místo v tehdejší rozbourané společnosti získával spolek rychle, vždyť v něm nešlo pouze o cvičení, ale také o mravní výchovu sokolů. Byl nebezpečný všem totalitním režimům, které ho zakázaly. Přesto byl vždy znovu obnoven. V letech 1918, 1945, 1968 a 1990. - Výročím slaví i I. sokolský slet z roku 1882, který se uskutečnil dvacet let po založení Sokola, ačkoliv o jeho povolání usilovali sokolové u c.k. úřadů již mnohem dříve. Zprvu se uvažovalo jen o veřejném cvičení, ale nakonec náčelník Sokola Pražského dr. M. Tyrš navrhl svolat sjezd všech sokolských jednot. A tak se v červnu 1882 sjeli do Prahy sokolové ze 76 jednot z Čech a Moravy, ale také z Lublaně, Záhřebu a z USA. Během hlavního sletového dne - 18. června - prošlo vyzdobenou Prahou ve slavnostním průvodu 1572 sokolů s 57 prapory z Karlova náměstí ulicí Žitnou a Štěpánskou na Václavské náměstí, a Ferdinandovou, dnes Národní třídou na Štěpánský ostrov. Tady, na cvičišti ozdobeném girlandami a heslem Tužme se! předvedlo své hromadné cvičení 700 jednotně oblečených mužů, kterým z náčelnického můstku velel sám dr. Tyrš. Následovalo vystoupení 40 družstev na nářadí. Večer se konaly besedy a veselice. Spoluzakladatel Sokola a jeho první starosta Jindřich Fügner, který umožnil výstavbu první a dnes již historické tělocvičny Sokola Pražského v Žitné ulici, se ale tohoto slavného prvního sletu nedožil.

Český kalendář 2002 viz minulá čísla KLUBU

Poslední píseň pro Bicana

Houslista Josef Suk se rozloučil s legendou a nejlepším fotbalovým střelcem všech dob Josefem Bicanem. Suk dal už dříve najevo, že chce postupně opustit koncertní pódia, ale tímto způsobem učinil výjimku kvůli zesnulému příteli. Věncem do Národního domu v Praze na Vinohradech, kde se pietní shromáždění konalo, poslal i prezident Havel. "Pepi" Bican během své kariéry překonal brankáře pěttisíckrát, ale žádný z jeho gólů se neuchoval na filmovém pásku. Nikdo na světě ho nepřekonal. Králem střelců se stal ve dvanácti ligových sezonách. Pelému, který je považován za nejlepšího hráče historie, se to podařilo jen jedenáctkrát. Josef Bican, jedna z největších fotbalových legend zemřel ve věku osmaosmdesáti let. Selhalo mu srdce.

Josef Bican

Výjimečný fotbalista, sportovní hrdina, celebrita 20. století. To všechno je spojováno s mužem, jemuž se říkalo Pepi. Nebyť toho, že nejlepší léta mu ukradla druhá světová válka, mohl stát na úrovni Pelého, světové legendy. Jeho nenapodobitelné umění gradovalo právě za války. "Je škoda, že ho neviděl svět. Byl mým vzorem," řekl Josef Masopust, který získal Zlatý míč pro nejlepšího evropského fotbalistu za rok 1962.

Byl to jedinečný kanonýr, který svými schopnostmi předběhl dobu: myšlením, technikou, rychlostí. Stovku mu naměřili za 10,8 vteřiny, čímž překonal i tehdejšího atletického mistra Paráčka. "Vypadali jsme vedle něho jako pomalí těžkoobdělanci. Pepík byl fotbalový král," vzpomíná Alexa Bokšay, který s Bicanem sedm let hrál ve Slavii. Je pravděpodobné, že hvězdou by byl Bican i dnes, kdy se fotbal změnil k nepoznání. V celé historii se nikdo jiný tolik nepřiblížil ikoně dokonalého střelce jako on. Rychlý, bez zmatků, odolný. Uměl vystřelit oběma nohama, tvrdě i lehkým obloučkem, dokázal přesně do růzku hlavičkovat. O gólech mluvil rád, se zanicením. Když pozoroval ligové zápasy v televizi, bědoval nad každou zpackanou šancí. "Šance byla stejná

Programové zaměření ČOS pro roky 2001 - 2006

6.sjezd České obce sokolské přijal "Programové zaměření ČOS pro roky 2001 - 2006" v něm jsou obsaženy návrhy a podněty na aktualizaci soklství a na mravní postoj členů a občanů České republiky. Kládou důraz na reorganizaci sokolské práce mezi slety. Jde o budoucí vývoj aktivit sportovních, pohybové rekreačních a kulturních. Poukazuje se na myšlenkový odkaz zakladatelů Sokola a nutnost vnést jej do vědomí nejen členů, ale i obyvatel a obcí.

Má se zlepšit koordinace zahraničních akcí se snahou začlenit se do evropského sportu a do gymnastického pojetí tělovýchovy. Sokol chce opět zaujmout důstojné postavení ve světě tak, jak tomu bývalo i dříve.

Tím dostává rozhodující úkol cvičitel, trenér a vzdělávatel. Tito činovníci by se měli pravidelně scházet a vyměňovat si své zkušenosti. Avšak nejen tito, ale i starostové, jednatelé a odborníci sportovního managementu.

Slety jsou považovány i nadále za vyvrcholení sokolské činnosti. Mají též předvídat a uskutečňovat nové směry sportovní a tělovýchovné činnosti ve světě.

Zdůrazňuje se důležitost plánování hospodárného financování bez kterého by veškeré plány zůstaly na papíře.

Náčelník České obce sokolské bratr Vratislav Svatoň považuje za hlavní sokolské úkoly spojení pohybového zdokonalení člověka s utvářením jeho životního stylu a s rozvíjením myšlenkového zámezi.

Je to velká šance pro Sokol i v novém století, které preferuje individualitu života člověka.

Sion (psáno pro Kulturní klub)

před sto lety a bude stejná za sto let. Já jsem jich pětadvadesát procent proměnil," říkal. Tříkrát byl nejlepším kanonýrem v Rakousku a devětkrát doma. V roce 1997 byl vyhlášen Králem všech ligových střelců.

Celý život tvrdil, že je profesionál. Po únoru 1948 to nebylo vhodné říkat, a tak jeho sláva na čas zmizela. Komunistický režim Bicana místo uctění pronásledoval a dohnal na čas až k práci s krumpáčem nebo k vykládání vagonů. Upřel mu i ligové góly, jichž dosáhl v době nacistické okupace. Nakonec mu byly přiznány ke dni 85. narozenin a v análech se objevilo neuvěřitelné číslo 643. S Bicanem odchází symbol muže, jehož život byl protkáán vrchovatou slávou i bolestným úpadkem. Narodil se 25. září 1913 ve Vídni, jeho matka byla vídeňská Češka, otec pocházel z jihočeské Blatné. První soutěžní zápas sehrál Pepi Bican v osmnácti letech za Rapid Vídeň, rivalské Austrii hned nasázel čtyři góly. V roce 1937 přestoupil do Slavie a zažil tam nejlepší léta. O rok později s milovaným klubem vyhrál Středoevropský pohár. Ve čtvrtfinále vstřelil čtyři góly Milánu, v semifinálové odvetě s Janovem vyhrála Slavia 4:0 a Bican byl jediným střelcem zápasu.

jp

Nový kalendář Atleti 2002

Fotograf Tomáš Bém ztvárnil v čerobílé kompozici kalendář nazvaný Atleti 2002. V něm odhalilo svá těla sedm českých atletů a reprezentantů Dukly.

Daniela Bártová, Štěpán Janáček, Tomáš Janků, Tomáš Dvořák, Roman Šebrle, Pavla Hamáčková a Jan Poděbradský předvedli ve svých aktech krásu sportovcovy těla a zároveň se postarali o propagaci Dukly a tím i celé české armády.

V podobném duchu proběhla také předchozí akce podporující Český atletický svaz ve snaze přiblížit tento sport veřejnosti.

Tyčkařka Pavla Hanáčková

(mk)

Kurzy slovenštiny

ve Slovenském institutu
vedoucí kurzu : Yvonne Tomenendal - Wollner

autorka Slovenčina - 120
Stunden Slowakisch für
Anfänger und Fortgeschrittene

Slovensky pro začátečníky
- úterý 14,00 -15,30
(10 odpol. od 23. 10. 2001)

Slovensky pro pokročilé
- úterý 15,30 - 17,00
(10. odpol. od 23. 10.2001)

skupina : 4 -8 osob
cena kurzu: ATS 1.250,-
Na dotaz je možnost organizace seminářů,
kurzů obchodní slovenštiny apod.
detailní informace: Slovenský institut
tel. 5354057

Kurzy češtiny

Čeština - pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651

Dr. Malá

Čeština - začátečníci, i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel. č. 4089841

Dr. Brandeis

Vážení čtenáři v Rakousku,
příspěvek na rok 2002 činí 18,17 EUR. Složenky byly již přiloženy v listopadovém čísle.

Vážení čtenáři na Slovensku,
důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 SKK do obálky.

Vážení čtenáři v České republice,
důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 CZK do obálky, nebo použijte kontakta: Helena Dvořáková. Investiční a poštovní banka. divize poštovní spořitelna, číslo účtu: 107646135, kód banky: 0300, účel: Klub - příspěvek
Srdečně děkujeme všem těm, kteří našli možnost a peníze, které potřebujeme. nám nějakým způsobem doručili.

Složenky s vyúčtováním inzerátů rakouských inzerentů zasíláme zvlášť. V České republice použijte prosím na této stránce uvedeného konta. Slovenské inzerenty prosíme, aby sumu vložili do obálky.
Srdečný dík

Účetní a redakce

Naše kancelář není obsazená a proto prosíme o pochopení, když se nás nedovoláte.

Namluvte své přání na záznamník, určitě se ozve.

Záznamník a fax: 402032099, e-mail: kulturklubcs@Eunet.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto touto formou srdečně děkujeme všem nově se přihlášeným čtenářům. Věříme že jsou s časopisem spokojeni. Prosíme o jejich ohlasy, přání, návrhy a kritiku.

Přihlášky k odběru časopisu
zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

A 1080 Wien, Schloßelgasse 18

záznamník/fax: 0043 1 402032099,

e-mail: kulturklubcs@Eunet.at

roční příspěvek:

Editor

Vážení čtenáři, vážení přátelé!

Srdečně Vás zdravím jménem výboru a redakce Kulturního Klubu v novém roce!

Jak je každoročním zvykem trochu se ohlédneme za minulým rokem co všechno KLUB připravil a organizoval, v čem pomáhal, na čem se podílel, či co doporučil.

Nepíší ráda o tom co jsme všechno už udělali a čeho jsme dosáhli, raději plánuji nové aktivity, ale bylo mi řečeno, že to musí být. Nechci vzbudit dojem neskromnosti a chválit práci KLUBU, ale je nutné informovat Vás o naší činnosti v minulém roce. Nebudu Vás unavovat s popisem schůzí, mítinků, sympozií, které jsme navštívili, ani s vyjmenováním toho co jsme nezvládli.

V minulém roce jsme nedostali žádný příspěvek od ČR na kulturní podniky. Žádost, která byla osobně odevzdaná, se zatoulala, i to se může stát. Od rakouského státu dostáváme příspěvek pouze na časopis. Přesto se nám podařilo pozvat do Vídně "kamenné" divadlo, Divadlo pod Palmovkou, a to už tady dlouho nebylo!

Vyměňujeme si zkušenosti s krajanskými časopisy po celém světě. Sledujeme a spolupracujeme s ostatními menšinami v Rakousku. Snažíme se, omezení našimi možnostmi, informovat o důležitých změnách či dohodách (zvláštní vydání KLUBU - o sčítání lidu v Rakousku), dále např. o Soc. dohodě, o odškodnění nuceně nasazených a jiných důležitých věcech. Informujeme o práci senátní Stále komise pro krajany žijící v zahraničí. Navazujeme kontakty s nakladatelstvími, redakcemi časopisů, s umělci abychom vám mohli v měsíčníku KLUBU nabídnout zajímavé zprávy převážně z oblasti kultury a výtvarného umění. Poctivě, ve volném čase, navštěvujeme výstavy, čteme knihy, či zákony, chodíme na představení a podniky českých a slovenských spolků, abychom Vás mohli informovat. Děláme to rádi.

Vědí o nás a odebírají KLUB krajané v ČR, SR, Macedonii, Paříži, Brazílii, Švýcarsku, Americe, Německu, Holandsku.

Bohužel obsazení do českého poradního sboru se ještě nestalo a tudíž jsme odkázáni na informace členů a předsedy poradní rady, který má práce nad hlavu se starostmi školy.

Vědí o nás a spolupracují s námi České a Slovenské velvyslanectví, Slovenský institut, či Slávistika o naší úzké spolupráci s Českým centrem ani nebudu referovat. Srdečný dík!

Děkujeme Sokolskému sdružení za jejich spolupráci a podporu a také všem ostatním spolkům jmenovitě Školskému spolku Komenský, Kontak Foru, spolku Jirásek, Nová vlast, české duchovní službě, české škole a školce, Vlastenecké omladině a všem těm jedincům bez jejich pomoci bychom mnoho věcí nemohli uskutečnit.

Nesmíme zapomenout vyslovit dík mnoha organizacím v ČR, Senátu jmenovitě Stálé komisi, MZV - obor kultury, Ministerstvu Kultury, Ministerstvu práce a sociálního zabezpečení, Československému útavu zahraničnímu, Spolku přátel Rakouska, Nadaci Češi Čechům a a mnoha dalším za spolupráci a podporu.

A když už jsem v tom děkování, tak upřímně a ze srdce děkuji teamu časopisu a výboru, ale především Vám, našim čtenářům, za přízeň!
ing. Helena Baslerová (předsedkyně a odpovědná redaktorka)

Přehled kulturních pořadů:

23. února	Masopustní zábava
1. březen	Čtení a beseda se spisovatelem Pavlem KOHOUTEM
17. května	Loutkové divadlo - Jarmila Vlčková
v 10 h. a 16 h.	"O líné Liduně a třech přadlenách" - spolupráce s ZÚ
30. května	"Edith a Marlene" Divadlo pod Palmovkou - spolupráce s Čc, ZÚ
15. - 16. září	Dvoudenní zájezd do jižních Čech. Sezinovo Ústí, Tábor, Žirovnice, Jinřichův Hradec - spolupráce Sokol

A PENSION METRO FLORA

Praha - Vinohrady

nabízí

pohodlné ubytování.

Tel./Fax.: 00420 2 72 74 24 33

Tel./Fax.: 00420 2 994 23 95

E-mail: apension@volny.cz

http://www.volny.cz/apension

Reisebüro Loppreis Zorika,

Vídeň 3, Rennweg 21,

tel. 715 95 55, fax 715 95 56

Zařídí pro Vás cesty do celého světa letadlem,
autobusem, vlakem, lodí.

Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

Restaurace BÖHMERWALD rodina Stuchlíková

„česká kuchyně a speciality“,

Oslavy pro malé i větší skupiny v romantickém
prostředí české - slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíková
1040 Wien, Argentinestr. 66 / Wiedner, Gürtel 20
otevřeno: po-ne 10-23 hod., tel./fax: 505 72 34
Začátkem února Vás zveme na domácí zabijačku
a moravské koláče s hudbou.

Austro Bohemia Press Verein, P.O.Box 34, A-1071 Wien, Telefon: 5263779 Fax: 8123650

e-mail: austrobohemia@yline.com

DNES VÁS ZVE NA VÝLET TIKETPRO!

Informace: Austro - Bohemia Club
(Lindengasse 5., 1070 Wien)

P.O.Box 34, A-1071 Wien

Tel.: 0043 1 526 37 79

Fax: 0043 1 812 36 50

E-mail: austrobohemia@yline.com

Každý zájezd nabízí pestrou paletu kulturních podniků, které si každý vybere podle sebe. Navštívíte divadla, výstavy, nebo procházka po městě a setkání s přáteli, je vždy vaše svobodné rozhodnutí. Nabízí se vám program, na který vám zprostředkuje pořadatel vstupenky.

.....Rádi vám zašleme nabídkové programy.

9./10. března 2002- PRAHA "DOMA V CIZINĚ"

v sobotu procházka jarní Prahou a večer návštěva muzikálu "Monte Cristo", "Krysa" nebo "Kleopatra" volba je na Vás! V Národním divadle je balet "Raymonda" od A. Glazunova, ve Stavovském hrají "Idioti" od F. M. Dostojevského. Laterna magika a další kulturní program nabízí Ticketpro. V neděli dopoledne můžete navštívit výstavu z Vídně "ze života vídeňských Čechů" v Clam-Gallasově paláci v Praze, nebo se projít po pražském hradu, přes Karlov most na Staroměstské náměstí. Další program se připravuje.

Cena zájezdu (ubytování se snídaní a dopravou), oběd při příjezdu na objednávku

60,- € v dvouúložkovém pokoji, 75,- € jednolůžkový pokoj (omezený počet účastníků)

22./23. června 2002- SLAVNOSTI PĚTILISTÉ RŮŽE - Český Krumlov

slavnosti slunovratu, jedinečná slavnost, kdy celý Krumlov je oblečen do středověkých kostýmů, výstavy, koncerty, divadelní představení, historický jarmak-trh, zámek a zámecké divadlo v zahradě stojí za podívání, letos naposledy bude zrušeno. Ubytování v Krumlově.

Cena zájezdu (ubytování se snídaní a dopravou)

59,- € v dvouúložkovém pokoji, 55,- € v tříúložkovém, 50,- € ve čtyřlůžkovém (omezený počet účastníků)

Vstupenka do zámeckého divadla 16,50 €

23./24. listopad 2002- VÁNOČNÍ PRAHA- advent- s kulturním programem

Cena zájezdu (ubytování se snídaní a dopravou) 60,- €

Razence míst pokud je volno, do zaplnění autobusu a zaplacení ceny zájezdu: Austro-Bohemia Wien, Kto. Nr. 00659124804 BLZ 20151 bei Bank Austria Wien

Veškeré druhy ručních prací,
jako šití ubrusů dle žádané míry, bohatý
sortiment ubrusů, krajec, nití a knoflíků
vám nabízí

**HELENE KAINRATH
SMOLÍNKOVÁ**

Mariahilfer Straße 202, út a č: 8-12,
14-18 hod., st a pá: 8-18 hod. tel.: 893 14 83

RANCH „M“, Jeseníky, chov huculských
koní nabízí celoroční ubytování ve stylovém
prostředí a jezdeckou turistiku.

Václav Merta, Vernířovice 175, CZ-788 15
Vernířovice, pošta Velké Losiny, Tel.:
00420-649-23 70 50, http://www.equichannel.cz/ranch-m/

Dipl. Fyziott. a BOWEN praktik
pomůže řešit zdr. problémy různého charakteru
i chronické.

velmi úspěšně: např. karp.tunel, dých. problémy,
diabetes, ekzém kardiovask. sys. pohyb. aparátu,
migrény, nevolnosti, lymfát. procedury atd.
Kombinace s přírodní léčbou a zdr. masážemi.

te.: 01 867 5461 (9 - 10hod) nebo večer.
Sleva pro krajany

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE VŠEHO DRUHU

tel.: +42 060 326 23 18,
fax: 00420 617 46 32 09

PO VÍDNI SE VŠUDE ŘÍKÁ - PIVO PIJ U KOLAŘÍKA

otevřeno vždy od 15. března do 31. října
Mimo restauračního provozu je otevřen
prodej přes ulici - lze si objednat osobně

telefonicky vepřová kolena nebo

bramboráky

pro Vaši společnost.

RODINA KAREL KOLAŘÍK

Schweizerhaus

Vídeň 2, Prater 116,
Tel.: 728 01 52

Horská chata SNĚHURKA

v Desné v Jizerských horách nabízí
východné ubytování. Plná penze 290,-Kč.
Hostům je k dispozici jídelna s mini barem,
společenská místnost, hřiště, vlastní parkoviště
a malý vlek.

Podrobnější informace: Desná v Jizerských
horách, Pustiny č.p. 504, tel: +428 394 878,
fax: +420428394878,

e-mail: petr.salavec@volny.cz

**PRODEJ A OPRAVY
VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,**
Krajanské ceny, TV-Service, T.
Nohynek, Landstr. Gürtel. 17, 1030
Wien, Tel./Fax: 798 47

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů aj. Dr. Dietmar Koller, Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf, Práce: Riemerg. 7, 1010 Vídeň, tel.02235/44637, mobil 0676/37 62 117, práce 01/515 28-444, e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at, http://koller.cjb.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Mag. Lenka Kovarik, 1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10. Tel./fax: 2908809 mobil: 0699/11 80 75 81

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů, smluv, úřed. listin a tlumočení. Dr. Milan Košíček, 1030 Vídeň, Salesianerg. 17. Tel./fax: 714 07 27, 0664/2537951. E-mail: m.kosicek@A1.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

úředních listin, dokladů aj. Mgr. Pavlína Böhmová, Laxenburger Str. 50/26, 1100 Wien, tel./fax 9544076 0699 1 9544077

Pronajmu levně rodinnou vilku

kompl. zařízenou, až pro 6 osob, zahrada, garáž, swimming pool, terasa, v zahradní čtvrti Prahy, pro Vaši dovolenou, DM 60.-/den Arch. Jelínek tel.: 004202 3120613, 3112228, mobil 0042(0)607 123858 fax: 00420 2 61358540, e-mail: Jelínek@ipb.cz

MÁTE PROBLÉM?

Platíte hodně? Rád vám poradím ve všech otázkách pojištění a financování. Rychle-spolehlivě-seriózně. Marek Jedlička, 985 9070/24, priv. 259 37 29, Rennbahnweg 46/2/8, 1220 Vídeň.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Seďa, 1070 Vídeň, Westbahnstr. 18. Tel. 524 38 73, 6172706

PRŮVODCE VÍDNI - kompetentně, netradičně. Tel./Fax: 25 95 88

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zecherschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609 Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

KLEINES WIENER CAFE

Denis Bezucha, Kochgasse, 18. 1080 Wien tel.: 01 / 402 32 07. po - pá 7.30 - 22 hod. snídaně od 7.30-15.00 hod. - Kaffeehausküche „SHOT FAMOUS GROUSE“ Budějovické pivo

Atelier JAN - Umění z kůže

Jan & Tamara Brabenec, Spittelberggasse 7, 1070 Wien, tel./fax: 526 54 22, po-pá 13-18, so 10-14 hod.

Rozvedený, narozený ve Vídni, lidový léčitel obor masér 59let/185cm/95kg se rád seznámí s Vídeňáčkou, aspoň trochu mluvící česky. Volat nebo psát: 0420634 332 710. Ofner Reimund, Denkova 3197, CZ 76701 Kroměříž

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
1030 Hagenmüllergasse 31.
Tel. záznamník 0222/715 48 42.
Postfach 134, 1091 Wien

Římskokatolický kostel
„Nejsvětějšího Vykupitele“
Tschechische Erlöserkirche

1030 Wien, Rennweg 63
Mše svatá v českém jazyce, každou neděli a zasvěcený svátek v 10 hodin.
Duchovní správce: P.TH.Dr. Jan Horák

kostel Panny Marie na rohu

Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16,30 hodin. Duchovní správce: P.TH.Dr. Josef Valerián SDB, tel. 0732 779 339

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16-18, úterý 15-17, středa 13-14 hod.

Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA
1030 Wien, Sebastianpl. 3
kontakt tel.: 02273 7604

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok

SEKRETARIAT RSKS
út 8 - 9,30 hod. a čt 17-18,30 hod.
Otto BAUER Gasse 23 /11, 1060 Wien
tel.: 00431 596 13 15,
fax: 00431 595 57 99

Školský spolek "Komenský"

1030 Vídeň, Sebastianplatz 3
Tel. 713 31 88/20 Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

NABÍDKA K PRODEJI. Dům vhodný k trvalému bydlení i rekreaci, nachází se 9 km jižně od Českých Budějovic (ČR) v rekreační a ekologicky čisté oblasti nad řekou Malší. Poloha: domu - na kopci, terasovitá zahrada, s krásným výhledem do okolí. **Vybavení:** přízemí + 2 patra: každé patro má koupelnu, kuchyni, obývací, ložnici. Pomočné místnosti, sklepy (s mrazovzdornou izolací), samostatný zahradní domek s garáží. **Vytápění:** zařízené ústřední topení a akumulční kamna. Vlastní studna i vodovod. Cena: 3.500.000,- Kč
Adresa: Jaroslava Mazáková, ul. Svobody 1014, CZ- 37901 Třeboň. Tel: 00420/333/72 34 02 nebo 72 10 04.

Privátní bilingvní škola obecná a sekundární (5-8) školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30. sborovna: 714 88 76 / 31
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60. sborovna: 714 88 76 / 31
fax: 714 88 76 / 34

Mateřská školka školského spolku Komenský
ředitelství: 713 31 88 / 40

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

**ČESKY A SLOVENSKY
MLUVÍCÍ LÉKAŘI
VE VÍDNI**

MUDr. Jiřina Bodnar, choroby kožní a pohlavní, po.čt. 14-18.30, út. 8-13, pá 8-11, Josefstädterstr. 3/4-5, Vídeň 8, tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš Čech, ortopéd a ortopedický chirurg, Vídeň 11, roh Simmeringer Hauptstr. - Kopalgasse 1/3/3. Tel. 74 9 32 03, nebo 67 64 303.

MUDr. Vít Doležal, zubní lékař, Vídeň 1, Blattgasse 13, tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss, odb. ortopédka, též dětská. Vídeň 5, Pilgram-gasse 10, tel. 58 74 460.

MUDr. Vladislav Lipták, odb. lékař pre vnútorné choroby, Viedeň 1, Zelinagasse 12, tel. 533 58 34.

MUDr. Kamila Hajek, soukromá léčba homeopatií, Ada Christengasse 2/F/8, Vídeň 10, tel. 689 22 80

MUDr. Dorota Stefanovic, Kožná lekárka. Medizinsko - kozmetický Inštitút, Akneinštitút a kožná ordinacia Po - Pa.: 9 - 20, Wien 1090 Spitalgasse 1A, tel: 406 34 99

**PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ
PORADENSTVÍ,**

Mag. Ladislav Nykl Ph.D.,
zajímavé pohovorové semináře, praxe Ledererg. 17/7, Vídeň 8. tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
http://members.aon.at/nykl

Klemens Maria Hofbaer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír. sv. od 9.30 do 11 hod.

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku

Malá klubovna školy Komenského
1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 9 - 13 hod. tel: 641 01 17
"sekretariát" středa od 14 do 18,30 hod.
(mimo školních prázdnin a svátků)
Soubor SSČS: každou středu od 19,00 hod. tamtéž

**Římskokatolický kostel
„Panny Marie na nábřeží“
Kirche Maria am Gestade**

1010 Vídeň, Salvatorgasse 12
Mše sv. každou neděli
a zasvěcený svátek v 8.30 h

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú nedeľu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu), 1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85, po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

Z důvodů plného vytižení výtvarníka a dopisovatele Klubu Tomáše Vaňka uveřejňujeme původ jeho momentního vytižení a tešíme se na jeho březnový článek.

Ale i přesto přišel příspěvek z Prahy, bohužel z uvedených důvodů bez doprovodného slova, a my máme možnost se na fotografiích seznámit s výtvarnou prací mladého výtvarníka **Jana Mančušky**. Více na straně 2.

Omluva:

Tiskařský šotek si nezapomněl zařadit i v současném výtvarném umění a ze světa malých kapric nám udělal svět malých kapřic. Asi Vánoce.....

redakce

Dědicové Josefa Lady žádají odstranění výstavy Tomáše Vaňka

(ČTK) - Dědicům Josefa Lady se nelíbí expozice Tomáše Vaňka ve Veletržním paláci v Praze. Vaňkova díla parafrázuji Ladovy obrázky a dědicové je chtějí odstranit.

Vnuk českého malíře Josef Lada upozornil Národní galerii, že laureát Ceny Jindřicha Chaluppeckého Vaněk porušuje autorský zákon. Martina Štátná z tiskového oddělení galerie ČTK řekla, že expozici, která je součástí výstavy finalistů Chaluppeckého ceny, nebylo technicky možné odstranit. Proto byla překryta závěsem. Potomci se domnívají, že Vaněk porušil nejen autorský zákon, ale zneuctil i Ladův odkaz. "Parafrázoval díla Josefa Lady nevhodným způsobem. Ke kresbám, které jsou určeny především dětem, přimaloval jisté pohlavní znaky, které hodnotu díla značně snížily," řekl ČTK malířův vnuk Josef Lada.

Vaněk své dílo hájí: "Citace nebo parafráze, formy, které se v umění běžně používají, dědice vůbec nezajímají. Nejsou ochotni k diskusi."

Podle Dana Mertý, tajemníka Společnosti Jindřicha Chaluppeckého, která ceny mladým umělcům uděluje, je celá kauza "divný precedens". Umělec má právo vytvářet své dílo, jak uzná za vhodné, případné právní záležitosti dědiců jsou jiná věc, míní Merta. Připomněl deset let starou výstavu Velíška a Machatě ve Znojmě, kde musely být poprvé v ČR obrazy zakryty, protože pohoršovaly veřejnost. "Vaňkova kauza je na podrobný právní rozbor. Řeší otázku celého současného umění a jeho interpretace. Není jen o dědicím právu," řekl ČTK.

Vaněk se obává, že bude nucen své obrazy úplně stáhnout. "Pravděpodobně je nebudu moci vystavovat. Možná ani uvádět ve svém katalogu. Autorský zákon totiž zakazuje vystavovat díla 70 let po smrti autora bez souhlasu jeho dědiců," řekl Vaněk. Předtím, než začal pracovat s Ladovými kresbami, jeho dědice o souhlas nepožádal. Mladý malíř uvedl, že Národní galerie si nechtěla dělat problémy, a žádost o odstranění řešila po svém. "Závěs je v pohodě. Určitě budu na celou věc nějak umělecky reagovat. Právně však prý nemám šanci," řekl pětatřicetiletý umělec.

Martina Vašíčková jpt hj

Tomáš Vaněk

A ještě jednou Vaněk

Cenu Jindřicha Chaluppeckého vždycky získali mladí výtvarníci, kteří se prosadili v českých galeriích. Tomáš Vaněk, její nejčerstvější laureát, však pracuje hlavně na ulici. Jeho nasprejované sexistické parafráze Ladových kreseb se mohou objevit kdekoli; třeba i na zdi vašeho domu.

Zdroj: MAFA

Zdroj/Autor: Nguyen Phuong Thao

→ particip #22

Interpretace kreseb Josefa Lady formou šablon.

A do třetice Vaněk

Práce nedávného laureáta Ceny Jindřicha Chaluppeckého Tomáše Vaňka ve Veletržním paláci v Praze, parafrázující Josefa Ladu, jsou na žádost Ladových dědiců zakryty závěsem. Dědicové se odvolávají na nové znění autorského zákona, který prodloužil ochrannou lhůtu děl na sedmdesát let po smrti autora. Podle něj jde autorské dílo jiného tvůrce zpracovat či jinak upravit, ale pouze se svolením dědice autorských práv.

To se v tomto případě nestalo. Navíc smí být dílo užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu - tzv. postmortální ochrana. "Dědicům vadilo, že je Vaněk předem neoslovil. Jestli se díky Vaňkovi Ladova hodnota snižuje, by bylo téma na jemnou právníckou diskusi. My jsme se jeho práce rozhodli zakrýt, protože se do takového sporu pouštět nemůžeme," říká Kamil Nábělek z Národní galerie.

Dodává k tomu, že spousta mladých výtvarníků používá ve své tvorbě citace jiných autorů, což většinou majitelé jejich autorských práv ani nevědí. Ladovi dědicové jsou v tomto ohledu průkopníci. Stejným způsobem by teoreticky mohli protestovat i další majitelé autorských práv. V českém umění se přitom parafráze na tvorbu jiných tvůrců objevují poměrně často. Jeden z našich nejslavnějších výtvarníků 20. století Jiří Kolář si svou pozici ve světě vybudoval právě díky tomuto vypůjčování námětů.

Tomáš Vaněk zatím neví, jak se dál zachová: "Dědicové mi napsali ultimativní dopis, že budu-li to dále šířit, tak na mě podají žalobu. Jak jsem sondoval, věc nechtějí řešit jinak než skrz peníze." Uznává, že když cyklus připravoval, byl si jistého pirátství vědom. A také toho, že by mu k úpravám dědicové souhlas nikdy nedali. "Už by se to nemělo objevit ani v katalogu. To mě štvě. Národní galerii ale chápu, ta opona mě docela baví. Možná na to připravím nějakou reakci, ale všichni mi říkají, že právně nemám šanci. Nemám na právníky peníze. Potřeboval bych Ally Mc Bealovou," uzavírá Vaněk v narážce na americký televizní seriál, jehož hlavní hrdinka se specializuje na podobně zapeklité právnícké kauzy.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis. Majitel, nakladatel, vydavatel, tisk
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Schloßelgasse 18, A-1080 Wien,
Rakousko, záznamník/fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at.
Vychází měsíčně, odpovědná redaktorka ing. Helena Baslerová. Bankovní
spojení Bank Austria, č.úctu 683 035 901 BLZ 12000.
KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift. Medieninhaber, Verleger, Hersteller
und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schloßelgasse 18, A-1080 Wien, Österreich, Tonband/Fax 0043 1 4023299,
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Erscheint monatlich. Bankverbindung: Bank
Austria, Kontonummer 683 035 901.
Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung: S podporou MZV odbor
kulturních styků. Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusi být
vždy shodné s názorem redakce. - Nevyžádané rukopisy se nevracejí. -
Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zasláné články po stránce gra-
matické a slohové.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy:

Poslední vodník Josefa Lady

PŘÍLOHA

Charta po 25 letech - zamyšlení

Charta 77 může být stále pro lidi inspirací, míní prezident Havel

(ČTK) - Charta 77 by měla lidi inspirovat i v současné době. Je o tom přesvědčen prezident Václav Havel, jeden z nejznámějších signatářů iniciativy, který stál také u jejího zrodu. Od vydání prvního Prohlášení Charty 77 uplynulo 25 let.

"Jsou, myslím, přinejmenším dvě věci, v nichž by Charta 77 mohla být inspirací i dnes," uvedl Havel v odpovědi na otázku ČTK. Za prvé je to podle něj duch slušnosti, vzájemného respektu a solidarity, který byl prý pro Chartu 77 charakteristický.

"Za druhé to je vůle zasazovat se za dobré věci prostě proto, že jsou dobré, a tedy i tehdy, když takový boj nemá naději na okamžitý úspěch," dodal Havel. Prezident již dříve označil Chartu 77 za ojedinělý a významný fenomén v moderních dějinách.

Impulsem ke vzniku Charty bylo zveřejnění Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Tyto dokumenty zakotvené v helsinských dohodách z roku 1975 formálně přijala i československá reprezentace. Do skutečné praxe je ale tehdejší komunistický režim neuvěděl.

Právě na tuto skutečnost poukázali autoři prohlášení, kteří zároveň oznámili, že skupina občanů vytváří občanskou iniciativu nazvanou Charta 77, která se bude zasazovat o respektování a dodržování lidských a občanských práv. Prohlášení k 1. lednu 1977 podepsalo 242 lidí. Plánovanému zveřejnění Charty na Tři krále a předání vrcholným československým institucím policie zabránila. Text však vzápětí vyšel v předních světových denících a pozornost mu věnovaly západní tiskové agentury a rozhlasové stanice.

Ukázka z knihy Pavla Kosatíka - Fenomén Kohout, nakl. Paseka, Praha - Litomyšl 2001 vztahující se k Chartě

Vzhledem k těmto ve své době známým Kohoutovým vystoupením (a vzhledem k dlouholetému přátelství, jehož součástí bylo i společné psaní textů umělecké i politické povahy) nebylo divu, že se na něj Václav Havel, "hlavní iniciátor" rodící se petice, obrátil. Desátého prosince 1976 ho navštívil a pozval na další den ke schůzce, na níž se měli dosud "uměle hájení" příslušníci spisovatelské opozice vyjádřit ve prospěch odsouzených undergroundových hudebníků. Svérázným dokladem o svolání této schůzky je informace 2. odboru X. správy FMV (zabývající se bojem proti vnitřnímu nepříteli v oblasti kultury, vědy a sdělovacích prostředků). Zpráva, zachycená zřejmě odposlechem (v dokumentu je jako pramen uveden TS OLGA) a datovaná 10. prosince 1976, obsahovala toto sdělení: "V bytě Pavla Kohouta byl na návštěvě neznámý muž, který se zřejmě s Kohoutem důvěrně zná. Kohout ho po celou dobu rozhovoru oslovoval Vašku. Muž informoval Kohouta, že na zítřejší den je na 15.00 hodin svolána schůzka k jistému Jaroslavu Koránovi, který... navrhuje Kohoutovi, aby se schůzky zúčastnil. Hlavním cílem schůzky politiků, spisovatelů a dalších osob bude prohodit zásadní postoj k otázce politických

vězňů u nás. Informoval Kohouta, že na schůzce bude přítomen Petr Uhl a pravděpodobně tam bude i Zdeněk Mlynář... Na naléhání neznámého muže, který zdůrazňuje, že Kohout byl iniciátorem již první schůzky před čtyřmi nebo pěti lety, nakonec Kohout zdůraznil, že přijde poněkud později. Muž navrhuje Kohoutovi, že by bylo možno založit výbor pro ochranu Wolfa Biermanna a že na této schůzce bude ještě řada dalších podnětů. Kohout tento názor odmítá jako nesmyslný vzhledem k tomu, že ještě nemáme ani výbor na ochranu českých politických vězňů..." (AMVP, podsv. 9, 1976-1978, str. 256) (Wolf Biermann byl východoněmecký hudebník a disident, který v roce 1976, po koncertě v západoněmeckém Kolíně nad Rýnem, nebyl vpuštěn zpět do vlasti s odůvodněním, že v NSR pomlouval socialistické zřízení).

Zpráva je pozoruhodná nejen tím, že z ní plyne, že tajná policie o vzniku Charty od počátku věděla, ale že také toto počáteční zjištění dál zřejmě nevyužila a v dalších týdnech zaspala: hlášení tajných spolupracovníků se podobně jako v průběhu celého roku 1976 i v jeho závěru omezovala na rutinní - a nekonkrétní - sdělení, že "dochází k aktivizaci exponentů pravice". Přehlednutí tak závažných informací, jež z rozhovoru mezi Havlem a Kohoutem vyplynuly, je až zvláštní; stejně jako to, že k rozhovoru v této věci došlo v Kohoutově bytě - kde oba muži museli předpokládat, že budou odposloucháváni. Přesto StB zřejmě všechny další aktivity spojené s přípravou textu Charty a s první vlnou jejich podpisů přehlédla: první známou akcí je až útok na její signatáře ze 6. ledna 1977 - což však byl zároveň den, kdy Charta na Západě pronikla na veřejnost.

Václav Havel v Dálkovém výslechu říká, že první schůzka s Kohoutem, Zdeněkem Mlynářem, Jiřím Němcem a studentským aktivistou Vendelínem Komedou (který měl fungovat jako "spojočka") se v Koránově bytě uskutečnila 10. prosince 1976. To však odporuje jak policejním záznamům, tak zápisům v Kohoutově diáři, v němž je šifra "CH 77" uvedena celkem u čtyř dat, 11., 13., 15. a 17. prosince. Spolehlivější se zdá Kohoutův pramen; opírá se o dobové, průběžně vedené záznamy. V Kohoutově archivu se dochovaly také celkem tři verze dokumentu, jenž nakonec získal název Charta 77 a jenž z větší části vznikl z Havlovy a Kohoutovy spolupráce a společné redakce, již se dále zúčastnili především Jiří Hájek, Petr Uhl a Ludvík Vaculík.

Na první schůzce byl sestaven jakýsi katalog klíčových problémů a témat, jimž se měl text věnovat, a Václav Havel byl pověřen, aby do příští připravil jeho první verzi. Na zbývajících schůzkách se tento text dále upravoval. Hlavním autorem textu byl Havel, většina následných úprav pocházela od Kohouta. Tou hlavní bylo rozšíření platnosti petice nad rámec podpory zakázaných undergroundových hudebníků: Kohout navrhl podniknout konečně "válku všech válek" a předložit generální petici, v níž bude obsaženo všechno podstatné a po které už nebude nutno podpisovat petice další. "Jako by mě zavalily všechny naše podpisy, které nás tolik stály a jejichž úhrn se přitom podobal plácání do vody. Nevadilo mi znovu se namočit. Zlobilo mě, že přítom na zpupné suverény často ani

nedošplíchlo. Z té únavy jsem navrhl, abychom místo řady peticí formulovali zásadní stanovisko většiny oponentů jaksi jednou provždy," uvedl o tom v Zakopaném psu. Aby se nemohly opakovat mrzutosti, jež následovaly po podpisu "vánoční petice" v roce 1972, kdy část signatářů svůj podpis pod nátlakem dodatečně odvolala, vymyslel způsob, jak tento podpis učinit závazným. V druhé pracovní verzi textu se také poprvé objevil název Charta 77; i ten pocházel z Kohoutova pera.

Vánoční čas, během kterého spolu s dalšími shromáždil pod text Charty prvních 242 podpisů, prožil v jakési sebevražednické euforii; poté co se rozhodl pro tak zásadní krok, se mu v podstatě ulevilo. Později mu někteří vyčítali, že koncipoval Chartu ve svém "divadelním" stylu, aniž odhadl reakci státní moci a míru represe vůči signatářům, kteří nejsou v tak evropsky věhlasné pozici jako on. Podle všeho si však důsledky svého jednání uvědomoval: na konci roku 1976 požádal přítele MUDr. Vaňka o komplexní vyšetření svého zdravotního stavu - což nikdy předtím neudělal; odmítl přitom Vaňkovi sdělit, jaký pro to má důvod.

Sám ve svém okolí dokázal přípravu Charty utajit. Ze záznamu telefonického odposlechu jeho bytu, datovaného 1. ledna 1977, vyplývalo leda to, že se v novém roce chystá trošičku zlobit: "Předsevzal si, že udělá jeden soukromý koncert a pak soukromý film. Kamera mana již má, ve filmu bude hrát Vlasta Chramostová a Pavel Landovský, kteří již zkoušejí..." (AMVP, podsv. 10, 1976-1977, str. 80) Lekl se jen 6. ledna ráno, pár hodin předtím, než měla být Charta - metodou "novinářské salvy" - zveřejněna v západních médiích: to když se dozvěděl, že Václav Havel, Pavel Landovský a Ludvík Vaculík byli zatčeni ve chvíli, kdy vezli Prohlášení Charty 77 do vlády a parlamentu. Kohout to původně pokládal za katastrofu, zakrátko však bylo jasné, že publicitě Charty to pomohlo. Její text vyšel hned nato ve francouzském Le Monde a v dalších západních novinách - a "rok Charty" mohl začít.

Signatář Charty 77: Principy platí dodnes

Výtvarník a dnes sedmačtyřicetiletý šéf odboru kultury plzeňského magistrátu Vladimír Líbal patřil k nemnoha lidem z plzeňského regionu, kteří podepsali Chartu 77. **Vladimír Líbal se domnívá, že principy Charty 77 mají i po čtvrtstoletí lidem co říci a nepatří jen do kategorie nostalgických vzpomínek.**

poznámka redakce: Otiskujeme část interview s Vladimírem Líbalem vedeným Jaroslavem Nedvědem

Při výročí čtvrtstoletí od vzniku Charty 77 se v tisku objevují různá její hodnocení. Nechybí ani negativní názory. Například Emanuel Mandler tvrdí, že Charta prakticky znemožnila existenci jiných opozičních skupin.

V čem vidíte význam Charty vy?

Názory Emanuela Mandlera mě dokázaly pořádně nadzvednout. Vždyť on kdysi založil Demokratickou iniciativu a pod tlakem režimu ji pak rychle zrušil, tak by teď neměl zbytečně plácát. Prvotním smyslem Charty 77 přece nebylo umožňovat vznik politických uskupení nebo stran. Tehdy šlo o to říct, že v systému, ve kterém jsme žili, se žít nemá a nedá. Že se nemá žít ve společ-

nosti, kde se lže na každém rohu, na veřejnosti i doma. Další velký význam Charty byl v tom, že se na ni nabalili lidé, kteří se přes různá politická vyznání dokázali na platformě Charty sejít. Ukázalo se, že přes odlišné názory je možné, aby vzniklo uskupení lidí, kteří mají nějaký společný základní morální postoj. Mně vůbec nevadilo, že tam byli bývalí komunisti i pravičáci. Vždyť je to bezvadné, když se lidi dokážou tak sejít a vést spolu normální dialog a zabývat se něčím, za co jsou ochotni i něco obětovat. O smyslu Charty se ale dá vést spousta řečí a rozebírat ji z mnoha stran.

Právě Emanuel Mandler označil Chartu za silné levicové uskupení. Připouštíte dnes takové zařazení?

Vůbec ne. Takové nálepkování Charty mě štve, protože se tím podle mě falšuje historie. Dialog přece není levicový ani pravicový. Myslím, že dneska právě nálepky pravicovosti nebo levicovosti mnohdy znemožňují normální komunikaci mezi lidmi. Parlament po roce 1992, kdy v něm stály proti sobě pravý a levý blok, toho byl zářným příkladem. Přitom základem politiky vždy byla a bude komunikace či setkávání zastánců odlišných názorů.

Po listopadu 1989 se s idejemi Charty ztotožňoval kde-kdo. Když euforie ze změny režimu pominula, objevily se i názory, že chartisté byli spolkem zbytečně moralizujících lidí. Jak se vám to zamlouvalo?

Takové názory existovaly. Připouštím, že pár lidí z disentu mohlo budít dojem, že chtějí poučovat ostatní o morálce. Naprostá většina signatářů Charty se tak ale nikdy nechovala a nedělali ze sebe bůhvico proto, že někdy něco podepsali. To by bylo proti smyslu Charty, kdyby si někdo dělal nárok na zásluhy, že našel odvahu ji podepsat.

Milan Knížák při výročí Charty napsal, že velmi málo chartistů se osvědčilo v demokratických poměrech. Myslíte si také, že v politice jsou dnes už málo vidět?

Nemyslím. Pořád jsou dost vidět. Prezidentem je Václav Havel, předsedou Senátu Petr Pithart, místopředseda Jan Ruml, Unii svobody vede Hana Marvanová a ve velké politice figurují i další signatáři Charty. Já se tedy neodvážím hodnotit úspěch chartistů v demokratických poměrech jako propadák. Samozřejmě, že se ukázalo, že někteří představitelé Charty se do politiky nehodí, ale na tom nevidím nic zvláštního.

Myslíte si, že principy Charty 77 mají ještě nyní lidem co říct? Je z nich něco použitelné v dnešní době?

Podle mě ano. Asi pořád platí, že člověk by měl odmítat hrát například v politice špinavou hru, nebo nepřistupovat třeba na nepoctivou cestu k majetku či netolerovat korupci. Naopak je dobré, když lidé dokáží říkat své názory i v situacích, kdy to pro ně není výhodné nebo se rozcházejí s většinovým míněním. V takových principech vidím odkaz Charty, který stále platí. O tom ta Charta byla, v tom cítím její význam.

Heslo o životě v pravdě, které chartisté používali, ale v současnosti může mnoha lidem znít jako banalita. Vy to nechápete jako zbytečnou frázi?

Častým používáním se z toho hesla možná fráze stala. Jenže takzvaný život v pravdě není, jak nedávno řekl Petr Pithart, ve slovech ale v činech. Připouštím přitom však, že takové chování je pro člověka hodně těžké nebo nepohodlné.

Antonín Zelenka - Rozhlasové profily - Primus 1999

Dva odstavce k Chartě z rozhovoru vedeném s Pavlem Landovským 28. ledna 1997.

Nedávno jsme si připomínali výročí Charty 77. Vy a Vlasta Chramostová jste byli jedinými herci, kteří to prohlášení tehdy podepsali. Dnes se ale o disidentu hovoří možná s ironickým úsměvem. Čím si myslíte, že to je?

Já to podepsal, protože mi nic jiného nezbejvalo. Už od konce září 1976 jsme jezdili po celé republice ve snaze Chartu rozšířit a sehnat další signatáře, takže by bylo velice divný, kdyby tam chyběl zrovna můj podpis. Jezdil jsem s Jiřím Němcem a podpisy jsme sháněli celkem čtyři měsíce, a přesto se to provalilo až 6. ledna 1977. - A pokud jde o ty ironický úsměvy, to je přece jasný. Generace, která to v té době mohla podepsat, ale měla své důvody k tomu, že to neudělala, potřebuje tu věc přinejmenším zlehčit. To je normální. A Charta byla pěkná v tom, že byla tolerantní.

Zajímá mě váš názor na ukončení její činnosti. Mnozí byli tehdy proti - třeba John Bok či Petr Cibulka...

Jak říkal Anton Pavlovič Čechov: věci mají svůj vlastní koloběh. To je jedno, jestli souhlasím, nebo nesouhlasím. Původní anglická Charta trvala asi pětadvacet let, pořád se obnovovala a zanikala, pořád dokola - odtud Charta, protože se vynoří, když je jí potřeba.

Kauza Asanace

V závěru loňského roku skončila u Obvodního soudu pro Prahu 6 část procesu s pěti bývalými vysokými funkcionáři Státní bezpečnosti, v čele s exministrem vnitra Jaromírem Obzinou.

Obsahem obžaloby je obvinění pracovníků komunistické tajné policie z toho, že vymysleli a zorganizovali akci Asanace, jejímž cílem bylo v letech 1978 - 1984 vyhnat do exilu signatáře Charty 77.

Soudu předsedala Kateřina Kohoutková, která celou kauzu odročila na únor. Během první části líčení se totiž k soudu nedostavilo 15 svědků

a 6 poškozených. Navíc státní zástupkyně i obhájci obviněných požádali o předvolání dalších svědků.

Z někdejších disidentů a signatářů Charty popsali ve svých výpovědích praktiky totalitní policie například Vratislav Brabenec, člen skupiny Plastic People of the Universe, který po osmi měsících strávených ve vazbě nakonec emigroval do Kanady. Mezi dalšími byli evan-

Herec a dramatik Pavel Landovský jako svědek u soudu

gelický farář Svatopluk Karásek, bývalá členka na ochranu nespravedlivě stíhaných Zina Freundová nebo někdejší mluvčí Charty 77 Zdena Tominová. Tlaku STB podlehl Svatopluk Karásek v roce 1980 a s rodinou emigroval do Rakouska, Zina Freundová emigrovala v roce 1982 do Velké Británie.

V další části kauzy vypovídali jako svědci herec Pavel Landovský, biskup Václav Malý a hudebník Jaroslav Hutka. Nejvíce pozornosti upoutal Pavel Landovský, při jehož vystoupení se přítomní novináři, zástupci obžaloby i obhajoby a členové senátu několikrát pobačili. Landovský byl k odjezdu do Rakouska donucen v lednu 1979 po velmi brutálním útoku tajné policie.

Psychické a fyzické šikanování ze strany STB nevydržel také písničkář Jaroslav Hutka a v roce 1978 emigroval do Nizozemska.

Katolický kněz Václav Malý do exilu neodešel navzdory všem výhrůzkám, kterými ho STB zastrašovala. Za normalizace pracoval nejprve na geodézii a posléze jako topič. (mk)

Do vánočního Klubu jsme nestačili připravit, ale myslíme si že výročí narození Alexandra Dubčeka nemůžeme přejít bez povšimnutí.

redakce

Slovenský list Pravda o Dubčekovi: Osud slušného člověka

Alexander Dubček by se 27. listopadu 2001 dožil 80 let. Zdálo by se, že jeho život a politické aktivity jsou už dost probádané. Zainteresovaní včetně příbuzných a přátel tvrdí něco jiného, napsal dnes slovenský list Pravda.

"Přivítal bych, kdyby se ještě jednou vyšetřily všechny okolnosti tragické autonehody," říká Dubčekův syn Peter. "Příliš otázek zůstává otevřených. Například proč hned opravovali poškozené auto, proč s tím nepočkali do konce soudního pojednávání?"

Přitom teprve loni slovenští vyšetřovatelé dokončili prověřování případu. Tehdejší šéf sekce vyšetřování Jaroslav Ivor shrnul výsledky do věty: Dubčekovu smrt nikdo neplánoval a havárii nikdo nezinscenoval, zavini- lo ji nedodržení dopravních předpisů.

Bílá místa zůstávají i ve výzkumu přelomových událostí roku 1968 a Dubčekovy role. "Mnoho nového mohou přinést materiály z archivu politbyra ÚV KSSS, k nimž zatím nemáme přístup," předpokládá dlouholetý Dubčekův přítel, historik Ivan Luluha.

Už jako 42letý se stal prvním mužem Komunistické strany Slovenska a současně členem užšího vedení KSČ. Jak si vysvětlit jeho rychlý vzestup v roce 1963? Jeden z přetrvávajících mýtů o Dubčekovi tvrdí, že byl nevýrazný politik a právě takový typ se tehdy, za dob Antonína Novotného, v Československu "nosil".

Nepatřil sice mezi velké řečníky, ale o to úspěšněji působil v politickém zákulisí. Měl charisma, které účinkovalo i na partnery. Svého času se mu podařilo zapůsobit na Nikitu Chruščova, což mu taky pomohlo na cestě vzhůru. V soutěži s Novotným získal v rozhodující chvíli na svou stranu jeho pravou ruku - ideologického tajemníka Hendrycha. Na to však už asi nestačilo fluidum osobnosti, ale zapotřebí bylo prokázat i jistou

dávku politické vynalézavosti.

Dnes mu kdekdo nedokáže zapomenout, že byl prvním tajemníkem komunistické strany. Tehdy se ale systém nedal měnit jinak než zevnitř KSČ a z nejvyšší pozice státostrany. Navíc se nedal měnit jinak než metodou postupných kroků. Proto si Dubček počínal obezřetně, výhrady vůči teorii a praxi reálného socialismu vyslovoval "ztlumeným hlasem" (to byl jeho oblíbený výraz).

Když však nadešla chvíle rozuzlení, dokázal se i zatnout a být tvrdohlavý. V polovině 60. let se například razantně postavil za rehabilitaci obětí represí a jejich návrat do občanského i politického života.

Až leden 1968 však vynesl Dubčka na vrchol politiky, která se v unitaristickém Československu "vařila" v Praze, konkrétně v budově ÚV KSČ.

"Lidi se najednou přestali bát donášení do toho baráku, čili na ÚV. Dubčka ani trochu nezajímaly klepy ze sekretariátu, uvolnila se nálada, mohlo se diskutovat kriticky i adresně - to za Novotného nepřipadalo v úvahu," vzpomíná tehdejší šéf pražské stranické organizace Bohumil Šimon. "Dubček byl slušný člověk a kulturu slušnosti vnášel i do politiky," zevšeobecňuje Luluha.

Z budovy, v níž dnes sídlí české ministerstvo dopravy, Dubček řídil proces, předznamenávající a v mnohém i připomínající Gorbačovovu perestrojku. V porovnání s Gorbačovem však v malém Československu na sklonku 60. let měl reformátor mnohem přísnější meze. Nedodržel je, a tak nakonec zasáhly spojenecké tanky.

"Pokusil jsem se o 20 let dříve reformovat to, co se o 20 let později už reformovat nedalo," smutně konstatoval Dubček na konci své životní cesty.

"Když pokus o osvobození skončí neúspěchem a má za následek tužší útlak než dříve, hořkost z porážky se vybíjí na protagonistech pokusu," soudí jeden z vůdčích intelektuálů Pražského jara Eduard Goldstücker. Možná i proto mnozí dodnes vyčítají Dubčekovi údajnou zradu, přílišnou důvěřivost či naivitu.

Dočkal se svobody, lid volal Dubček na Hrad, ale sametovou revoluci za kulisami už řídily jiné síly, pro něž Pražské jaro bylo navždy překonanou etapou. Umožnily mu vrátit se do vysoké politiky jen tam, odkud kdysi "byl odejit" - do křesla předsedy parlamentu federace. Za dva roky následovala autonehoda a smrt stále opředená rouškou tajemství. Bez ohledu na výsledky dalšího možného vyšetřování je už zřejmé, že smrt se stane součástí legendy, velmi podobné Štefánikově legendě. Zanechal nám sen o třetí cestě, o socialismu s lidskou tvář. A věčnou otázkou: Má vůbec slušnost místo v politice?

msk ko ank

Nový čas o Dubčekovi: Ne každá éra má hrdiny

Alexander Dubček není symbolem reformního procesu v bývalém Československu, ale pouze obětí Leonida Brežněva, který mu připomněl, že vůči straně, z jejíž milosti se stal generálním tajemníkem, se nelze obrátit zády. Bylo by proto načase, aby se idol z roku 1968 přestal vnucovat novým generacím, které si zaslouží skutečné vzory, psal v listopadu minulého roku nejčte-

nější slovenský list Nový čas. "Nakonec, není hanbou přiznat, že v dějinách Slovenska se těžko hledají politici, kteří mohou být vzorem. A hledat je mezi komunisty je ztráta času," soudí deník.

Dubček byl podle listu pouze aparátčíkem Komunistické strany Československa z černé funkcionářské Tetry 603, který stál v čele nereformovatelné strany. Tato strana přitom chtěla na konci šedesátých let pomýleně jako jediná s monopolem na obrodu obrodit celou společnost.

"Jenže to nešlo. Přesněji, šlo, ale to by Dubček, pokud by chtěl být úspěšný, musel zrušit také sebe sama. Tedy také s KSČ, kterou by při skutečné reformě poslali lidé už tehdy na smetiště, tak, jak to udělali o dvacet let později," dodává Nový čas.

Alexander Dubček byl v lednu 1968 zvolen prvním tajemníkem Komunistické strany Československa a s jeho jménem je spjata reformní hnutí známé jako "pražské jaro". Demokratizační proces však ukončila invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu téhož roku; Dubček byl v dubnu 1969 vystřídán v čele strany Gustávem Husákem. Dubčekovi poté byla až do listopadu 1989 zakázána jakákoli veřejná činnost. Po změně režimu se Dubček stal předsedou federálního parlamentu. Zemřel v Praze 7. listopadu 1992 na následky dopravní nehody.

prl ank

Školský Spolek Komenský ve Vídni

K výročí 130 let založení školského Spolku Komenský v letošním roce jsme vybrali ukázkou z knihy *Hitlerova Vídeň Diktátorova učednická léta vídeňské historičky a autorky Brigitte Hamann v překladu Aleny Bláhové, vydáno nakladatelstvím Prostor 1999. Školský Spolek Komenský ve Vídni byl založen za účelem zřizování a udržování českých škol.*

redakce

Z kapitoly Češi ve Vídni : Boj o Komenského školy

Čeští nacionalisté se ve svých snahách o proměnu Vídně ve dvojjazyčné město opírali o paragraf 19 státní ústavy z roku 1867, jehož druhý odstavec zněl: "Rovnoprávnost všech jazyků, jimiž se v zemi hovoří, je státem uznána ve školách, na úřadech i ve veřejném životě." Každá národnost měla právo vychovávat děti v jejich mateřštině - se státní podporou.

Podle zákona byl navíc jazyk každé menšiny, jejíž obyva-

"Starosta vyhání české výrostky ze školy, místodržící je pouští zpět zadními dveřmi." Karikatura mocenského boje mezi křesťanskosociální městskou správou a liberálním místodržícím Dolních Rakous hrabětem Erichem Kielmanseggem.

telstvo tvořilo více než 25 procent, uznán jako "v zemi

běžný", čímž tato menšina získala celou řadu práv - například právo vytvořit politickou stranu, sestavovat obecní rady a používat vlastní školy. Luegerova germanizační kampaň však vedla k tomu, že podíl Čechů ve Vídni tvořil při sčítání lidu roku 1910 úředně pouhých 6,5 procenta.

Těžké konflikty se rozhořely právě kolem citlivého tématu školství. Ve Vídni provozoval od roku 1883 český školský spolek Komenský ve čtvrti Favoriten soukromou českou školu, která byla trnem v oku německým nacionalistům. Učitelé byli ze strany vídeňských úřadů vystaveni neustálým šikanám, kontrolám a donášením. Jeden penzionovaný učitel například přišel o právo na vídeňské občanství, protože vyučoval v Komenského škole. Ve zdůvodnění se pravilo, že se "nejedná pouze o hanebnou zradu na domovském městě, které mu poskytlo chléb, postavení a úctu, ale také o porušení občanské přísahy". Deutsche Volksblatt napsal pod titulkem: "Vídeňským dětem pouze německé učitele", že jmenovité uvedený učitel obvodní školy uvedl při posledním sčítání lidu jako svůj jazyk češtinu. Nutným důsledkem musí být propuštění: "Obyvatelstvo již nehodlá trpět, aby ... obec Vídeň zaměstnávala Slovana, který je vždy nepřítelem německého lidu... Musíme konečně začít exemplárně jednat."

V období výtržností kolem plavby do Wachau došlo v srpnu 1909 v dělnickém obvodu Simmering k napadení zahradní slavnosti pořádané spolkem Komenský. Rozpoutala se rvačka, vzduchem létaly pivní sklenice. Útočilo se i na tramvajové vozy a spílalo se česky hovořícím pasažérům. Provoz musel být zastaven.

Jízdní policie se ze všech sil snažila udržet asi dva tisíce "protestujících" v bezpečné vzdálenosti od Čechů, prchajících před drtivou přesilou. Nakonec se demonstranti vrhli s holemi na policisty a házeli na jejich koně kameny a pivní džbány. Nakonec odtáhli za "zpěvu národních písní", pochodovali v osmistupech městem a na Schwarzenberském náměstí, přímo před francouzským vyslanectvím, smekli a zanotovali Wacht am Rhein a píseň o Bismarckovi. Závěrečná řeč vrcholila provoláním, že "říšské hlavní město Vídeň bude a zůstane německé".

Napětí zesilovaly i stále hektičtější pořádané sbírky na podporu nejrušnějších národních školských spolků. V krizovém roce 1909 vynesla jedna taková sbírka českému školskému spolku 1,4 milionu korun, což bylo mnohem více, nežli se shromáždilo v paralelně pořádaných akcích polského a německého školského spolku. Český školský spolek podporoval české školy na převážně německojazyčných územích, přičemž 50 jich bylo v Čechách, 11 na Moravě a 7 ve Slezsku; krom toho se staral o zhruba 36 mateřských škol v Čechách, 17 na Moravě a 4 ve Slezsku. Také české školy v Dolních Rakousích a Vídni disponovaly velkým množstvím peněz. Češi stejně jako Němci operovali úředním počtem 22 513 českých školáků ve Vídni, přičemž jedni poukazovali na nedostatek školních míst pro české děti, druzí naopak malovali na zeď strašáka "slavizace Vídně".

Argument, že německá menšina v Praze má přece také své školy, byl prohlašován za nepřijatelný. Jako "odvětné opatření" proti dalším českým školám prosazovaly německé nacionální strany spolu s křesťanskými

sociály intenzivněji než dosud tzv. "lex Kolisko", návrh, aby ve všech dolnorakouských a vídeňských školách bylo zákonem nařízeno používat jako vyučovací jazyk pouze němčinu, nezávisle na síle národnostních menšin. To ovšem odporovalo paragrafu 19.

Sociální demokraté dali na srozuměnou, že takový postup je přinejmenším nebezpečný: "Neslouží ... národnostnímu smíru, nýbrž vrhá hořící pochodně do všech zemí a zemských sněmů a bičuje jednotlivé strany k boji o každou školu."

Situace německých menšin ve slovanských zemích se ovšem také zhoršovala. Například v Haliči, kde se německá menšina snažila prosadit totéž co Češi ve Vídni, posloužil odkaz na vídeňskou školskou politiku k odmítnutí těchto požadavků. Polský list Nowa Reforma roku 1909 napsal: "V celé Haliči žije méně Němců nežli ve Vídni Čechů. Pokud nebudou Češi ve Vídni uznáni jako národ, pokud jejich jazyk neplatí za ‚v zemi běžný‘, lze toto mínění aplikovat ještě větším právem na haličské Němce... Na každý pád bere Němcům jejich vystupování ve prospěch ‚lex Kolisko‘ právo na jakékoli nároky v Haliči." Národnostní nenávisť se tak neustále přelávala z jedné strany na druhou.

Roku 1909 se císař pokusil uklidnit znesvářené strany kompromisem. Sankcionoval sice "lex Kolisko", ale jen částečně, a povolil němčinu jako závazný vyučovací jazyk pouze na dolnorakouských učitelských ústavech a reálných školách, nikoli ovšem v národních a měšťanských školách, o něž se jednalo v první řadě, takže nevole na obou stranách rostla. Naopak Lueger byl zahrnut národními ovacemi, když během občanské přísahy v říjnu 1909 prohlásil: "Tato přísaha bude od nynějška ještě významnější, a sice proto, že existují snahy vnutit našemu městu dvojjazyčný charakter. Pokud se Vídeň stane dvojjazyčnou, ztratí onu důležitost, kterou až do nynějška měla. Neboť Vídeň může být říšským hlavním a sídelním městem jen tehdy, bude-li jednojazyčná. Kdybychom to totiž dovedli do důsledků, nemohla by být pouze dvojjazyčná, nýbrž devítijazyčná a vícejazyčná, což je stav, který nelze trpět." Potom se v narážce zmínil o Komenského školách: "Přísně dohlédnu, aby zde, v mé rodné Vídni, existovaly pouze německé školy a žádné jiné."

Stát, jenž považoval za svou povinnost dodržovat zákony, tedy i zákony týkající se práv menšin, se tak opět ocitl v opozici vůči striktní Luegerově germanizační politice. "Lid Vídně" stál jednoznačně na Luegerově straně, proti vládě a proti císaři.

Roku 1911 došlo k výtržnostem v souvislosti s nedostavěnou druhou vídeňskou českou školou ve 3. obvodě. Situace byla složitá, protože úřady se nemohly shodnout: ministerstvo vyučování povolilo provoz školy až do odvolání, zemská školská rada žádala její uzavření. Situace se vyostřila zejména proto, že do celé záležitosti se začali mohutně vměšovat čeští národní socialisté, což pobouřilo i umírněné Vídeňany.

Každodenním mocenským bojem trpěli především žáci. Město Vídeň novostavbu kvůli údajným hygienickým nedostatkům dočasně uzavřelo - záminku poskytly příliš nízko připevněné věšáky. Státní úřady školu vzápětí otevřely. Následovaly nové šikany a opětovné uzavření. Novostavba údajně stála v příliš úzké ulici, krom toho by vyučování mohlo být rušeno štekotem psů z

nedaleké veterinární vysoké školy a tak dále. Tahanice kolem Komenského škol nebraly konce; na české straně se stále více prosazovali radikálové.

Koncem září 1911 zabarikádovala vchod do české školy policie a vyvedla děti ven. Tato akce, jež navíc probíhala v době demonstrací proti zdražování, vyvolala velký odpor, čeští národní socialisté si nenechali ujít příležitost a vzali záležitost svých vídeňských krajanů do vlastních rukou: 5. října 1911 přivedli žáky Komenského školy i s jejich rodiči do parlamentu, což vedlo ke rvačkám mezi německými a českými poslanci ve Sloupové síni parlamentu. Třetího listopadu 1912 se konala čtyřtisícová demonstrace Vídeňanů pod heslem: "Pryč s českou školou!" Problém zůstal do roku 1918 nevyřešen.

OMLUVA!

Tiskařský šotek si trochu zařádl.

Slibili jsme v minulém čísle Klubu na str. 16 otisknout typickou básničku let šedesátých, ale omylem byla vytištěná tak malá, že nebyla k přečtení ani lupou.

redakce

Jiří V. Svobota

Starostlivou, pevnou rukou
soudruh Gottwald píše tam.
Všně lip a zvonů tlukot
k jeho oknu přilétá.

Nejvíce ze všech má on práce
pro mř, pro nás, naši vlast.
Jako sadat na zahrádce,
kde je stromkem každý z nás.

Čtení pro děti a dospělé

Rozhodli jsme se otisknout několik ukázek z děl spisovatelů, o kterých jsme v minulém čísle u příležitosti jejich narození či úmrtí v Klubu psali. Vybrali jsme pohádku Viktora Dyky "Pohádka o princezně, která nesměla na slunce", část z pohádkového vyprávění "Kubula a Kuba Kubikula" Vladislava Vančury.

redakce

Pohádka o princezně, která nesměla na slunce - Viktor Dyk

Byl král, dobrý král, měl žezlo, trůn a korunu. Byla královna, krásná královna, měla vlečku, kterou nesla čtyři pážata, oči jasné a čisté jako lesní studánka a dýmákovou čelenku. Měli mnoho zámků, vsí a měst; dítě však měli jediné. Byla to dceruška, které říkali Sněhová vločka; ale sněhových vloček, jak víte, děti, bývá více pohromadě a princezna sama jediná. A tak to s ní bylo: když se narodila, povolal král tři nejmoudřejší sudičky říše, aby věštily princeznu osud. Prvá pravila: Bude krásná. Druhá: Bude dlouho žít. Ale třetí sudička byla zlá a zasyčela jako had: Ale nesmí na slunce.

Král a královna se usmívali, pokud mluvily první dvě sudičky; hrozně však se zalekli, slyšíc třetí sudičku. Hned usilovali, aby ochránili dcerušku. Nesmí na slunce, stalo se přísným zákonem; nesmí na slunce, kázal král správci domu; nesmí na slunce, opakoval správce domu služebnictvu. Nesmí na slunce, šeptali si kuchtičkové v bílých zástěrách. Po celičkový den byla princezna pilně střežena, aby jediný paprsek sluneční se jí nedotkl. Nesměla z paláce a v komnatách, v kterých žila, byly husté záclony, tak husté, že jí nerozeznal, je-li den či noc. Král a královna povolali radu mužů znalých a

moudrých, aby poradili, jak nahradit dcerušce boží slunce. Ten navrhl to, onen ono. Ale slunce to nikdy nebylo. Ve chvíli, kdy se jiné děti batolily v písku a hrábaly se v něm drobnými, baculatými ručkama, zahřátými dobrým sluncem, princezna ani na krok nesměla z paláce. V době, kdy vyjížděly dětské kočárky, kočárek po kočárku, do jarního slunce, marně princezna zdvíhala své ručky a plakala. Mnoho lidí znalých a zkušených vymyslelo mnoho moudrých a umných věcí; jenom slunce nahradit nemohli.

Tak rostla princezna, rostla do krásy; ale byla to bleďá, smutná kráska, bleďá a smutná proto, že princezna nikdy slunce neviděla. Na klenbě kteréi komnaty paláce královna namalovali malíři slunce; pouze toto slunce princezna znala. Ani v deštivých dnech, kdy celé nebe bylo zataženo, princezna z paláce nesměla; král a královna měli strach, že mraky na nebi jsou pouze léčka, jejíž obětí by byla princeznička. Náhle pronikne slunce hustými mlhami a jeho jediný paprsek zabije princeznu. Směla tudíž princezna vycházet teprve po západu slunce. Ale otec i matka dbali úzkostlivě, aby na obloze nezůstala ani stopa po červánkách, poněvadž červánky, milé děti, toť poslední pozdrav odešlého slunce a také ten by mohl princeznu zabit. A tak v království, o němž mluvím, neříkalo se: přichází noc, nýbrž: přichází princezna.

Aby se princezna obveselila a našla zálibu v noci, hleděli rodiče její všemožně ji zpestřit. Lampiónové průvody s lampióny všech barev braly se stromořadími; kdesi v houští hráli hudci veselé písně, při nichž nohám bezděčně bylo do tance. Tisíc pochodní ozařovalo zámek. Bylo to skoro jako den, den to však přece nebyl. Tak znala princezna přírodu; za soumraku, za tmy, při měsíci a při pochodních. Nikdy však neviděla ji při denním světle v plné záři sluneční. Nikdy nevyšla do trávy, svěží ještě v ranní rose, která se blyštěla v kalichu květů. Když přicházela princezna, květy své kališky zavíraly. Když byly teplé noci pozdního jara, vyvedli prin-

ceznu ven, aby naslouchala klokotání slavičímu. Nikdy však neslyšela nad svou mladičkou hlavou vysoko kdes rozjásaného skřivana. Zнала mûry, neznala motýly; znala netopýry a sovy, nikdy však neviděla ledňáčka zamodrat se nad vodou, ani páva roztahovat svůj chvost, ani zlatého bažanta vycházet ze stínu bažantnice do zelených travin.

Byly chvíle, kdy nedovedly nejkrásnější a nejdokonalěji vyrobené hračky zaplašit nevysloveného, ale rostoucího stesku princeznina. Princezna usedla ve své komnatě, svésila ruce a dívala se do prázdna za husté záclony, kterými sebenepatrnější paprsek sluneční proniknout nemohl. Seděla živá, neživá. Panenku, nejkrásnější panenku, nad níž by věru srdce poskočilo, pohodila do kouta; a šprýmovný medvídek, který zamručel, byl-li zmáčknut, ležel na podlaze nepovšimnut. Ale před otcem a před matkou princezna neodvážila se nikdy naříkat: věděla, že by bylo marné stěžovat si, marně prosit, neboť ona, princezna tak slavného království, nesměla na slunce.

A tak princeznička dorostla na princeznu. Byla krásná, jak prvá věštyně prorokovala. Ale byla krásná krásou ledových květů, které mráz kreslí v zimě na skle oken a které se rozplývají, vložíte-li na ně teplé své ručky, milé děti. Byla krásná jako obraz, ale právě jako obraz, před nímž se zastavíme v určité vzdálenosti, ani o krok blíže, ani o krok dále. Byla bledá a křehká, nesmělať na slunce.

Každým rokem přibývalo princeznina neklidu. Tušila, že je nějaké velké tajemství, jehož nezná a jehož všichni ostatní znají. Marně král pořádal sebekrásnější noční slavnosti, slavnosti tak krásné, že princové a princezny z dalekých končin jezdili se na ně podívat. Slavnosti sebeskvělejší neobveselily Sněhovou vločku. Král a královna viděli smutek její, třeba ho utajovala, neboť otec a zvláště matka, milé dívky, pochopí mnoho věcí, o kterých ničeho jim neříkáte. Uznali za nutné promluvit s princeznou a odsunout roušku, která kryla tajemství. Řekli jí, co všecky sudičky povídaly, co prorokovala třetí. Princezna svésila hlavu, slova neřekla, jenom slzička, jediná slzička vyhrkla z krásných jejích očí. Chápala rázem, že nikdy a nikdy nebude jinak, nikdy a nikdy že nevyvázne ze zajetí. Ale rychle utřela šátečkem slzičku, aby král ani královna ještě více se neroztesknili. Ale jediná slzička, milé dívky, pálí více nežli celé moře slz.

Časem, když král ani královna neslyšeli, mluvila se svým komonstvem. Ptala se po slunci a všichni řekli, co věděli o něm. Jak ráno vychází, jak je v poledne vysoko a jak večer zapadá. Kdy se stíny dlouží, kdy se krátí, kdy vychází slunce v zimě, kdy na jaře a v létě. Popisovali lichtené doteky slunce březnového a úpal žňového dne. Ale o tom, co vlastně slunce je, princezně mnoho nepověděli. Jenom jedna služtička se zardělými tvářemi řekla, pohodivši hlavou a poskočivši, jako by chtěla zatančit: "Sluníčko, to je život!" Ale dívčice připamatovala si rázem, co prořekla a dodala honem: "Ale jen pro nás obyčejné lidi."

Ale dívčice už neposkočila při tom, náhle přimrzla k půdě a lesk v jejích očích náhle pohasl.

A princezna si povzddechla: Proč není mezi těmi obyčejnými lidmi, proč je nebohou princeznou, která nesmí a nesmí na slunce. Ale ničeho neřekla, seděla

jen onoho dne tišeji a smutněji za hustými záclonami.

Jednou se zdálo princezně, že dole v zahradě královského zámku někdo zpívá. Bylo to v době, kdy venku vládlo slunce a kdy princezna z okna vyhlédnout nesměla. Ale byl to zvučný, mocný hlas, který i hustými záclonami pronikal. Bezděčně princezna naslouchala zpěvu neznámého. Napjala sluch a rozeznala slova písně. Zněla:

"Fialky vy pěkné, kdo mi, kdo mi řekne, jestli na mne počká ta Sněhová vločka?"

Podivno bylo princezně. Ulekla se a zaradovala, když zaslechla své jméno. Okamžik nebyla schopna myšlenky, pohybu, slova. Ale pak pokynula služtičce, která říkala, že sluníčko je život, a pravila jí tiše (tváře se jí přitom nějak zarděly, milé dívky, a nevím, čím to, vyskočily v sněhu růže): "Hoď z okna kytičku fialek, která zde stojí ve váze na mém stolku." Mělať princezna v pokoji všechny druhy květů a všechny vůně, všechno měla kromě slunce.

Sotva princezna dořekla a utíkala hupky hupky, aby snad, až poodhrne služtička záclonu, paprsek sluneční nevnikl zákeřně do síně a nezastihl utíkající princeznu. Služka přistoupila k oknu, poodhrnula husté záclony a rozevřela okno. Kytičku fialek hodila dolů. A hlas zdola zazněl silněji a mohutněji, že ho slyšela i princezna do sousední komnaty se skryvši:

"Fialky mé modré, díky za zprávy dobré, díky, že na mne počká ta Sněhová vločka."

Princezna chtěla zavolat služku a vzkázat neznámému, že není zač děkovat a že nikdy nemínila ničeho slibovat ale venku dozněla píseň, nastalo ticho a princezna ničeho už nevkázala. Ale když komonstvo opatrně zavřelo okna a stáhlho neproniknutelné záclony, vrátila se zadumaná princezna na místo, na němž slyšela píseň, a připadalo jí, že ještě píseň slyší. A večer, když měsíc vyšel, vyšla do parku a stála dlouho zamyšlena pod okny, kde zněl zpěv. Ale zahrada byla docela pustá, pouze netopýr poletoval zahradou. A princezna neodvážila se ani poptat se po neznámém, po němž zůstaly pouze stopy v písku. Jenom služtičky optala se příštího dne, viděla-li něco dole v zahradě zámku. Ale služtička neviděla nic než srnku se pást, páva roztahovat chvost a ptáčka zpívat na větví. A tak bylo příští den a po mnoho příštích dnů. Pomalu pozapomínala už princezna na píseň a na pěvce; jenom její srdce bušilo neklidně a princezna opakovala si zamyšleně a smutně: sluníčko je život.

Čas uplynul a kdysi, když princezna právě zamyšleně a smutně si povzddechla, ozval se opět zpěv zdola, zpěv zvučnější, silnější, mohutnější než prve. Zpíval:

"Květe jasmínový, kdo mi, kdo mi poví, zdali na mne počká ta Sněhová vločka?"

Princezna ulekla se i zaradovala, slyšíc píseň a své jméno, vstala, pousedla však jen; závrát na ni přicházela. Pokynula té služtičce, která říkala, že sluníčko je život, a pravila tiše, tichounce (a tváře měla jako květ divokého máku, milé dívky, a nevím, čím to bylo!): "Hoď z okna větvičku jasmínu, kterou mám ve váze na mém stolku."

Služka se uklonila, vzala větvičku jasmínu a hodila ji

oknem, poodhrnuví opatrně záclonu. Tentokrát neměla princezna sil odejít. Seděla bez vlády, snad myslela si nepronikne sluneční paprsek právě na ni, odhrnuje-li služka opatrně záclony. A skutečně nepadl, jenom blízko, blizounko malounkého cípu sukně princezny. Ale princezna neměla ani času uvědomit si nebezpečí, z něhož jen jen že vyvázla. Neboť zdola ozval se jásavý, slavný zpěv:

„Jasmínová větvi, květy tvé mi řekly, že si na mne počká má Sněhová vločka.“

Píseň dozněla, ale princezna slyšela ji dosud, kdyby si uši zacpala, přece by ji slyšela ještě; neboť ta píseň zpívala v jejím srdci. Slyšela ji a usmívala se, jako dávno už, dávno už snad nikdy se neusmála. A večer, když měsíc vyšel, postála dlouho v parku v místech, odkud zněl zpěv. Ale pod okny nebylo nikoho, jenom větve jasmínu poblíž někde šelestily a princezna opáje-la se jejich vůní. A příštího dne optala se nesměle služky, viděla-li něco zvláštního v zahradě zámku. Ale služ-tička neviděla než srnku se pást, páva roztahovat chvost a ptáka zpívat na vysoké větvi. Pak se princezna optala zčistajasna, cože se stane se sněhovou vločkou, zasvitne-li na ní slunce. Rozplyne se, ani stopa po ní nezbude, odpověděla služka. A princezna už se neptala, jenom zavzdychala zhluboka a svésila své bílé ruce v klín. Ale jak tak seděla, ještě ta píseň zpívala v srdci a princezna šeptala si tichounce: „Ani stopa nezbude, ale přece byla ta vločka na slunci!“ A viděla už, že přijde-li zpívat potřetí, nebude mít sil, aby nerozhvrnula záclony. Ano, rozhrne záclonu a umře, říkala si. Ale uvidí aspoň jednou boží den a v jeho slunci toho, kdo zpíval pod okny. A kdybyste se, milé děti, Sněhové vločky zeptaly, bojí-li se té chvíle nebo si jí přeje, řekla by, tuším, že se smrti nebojí.

Sněhová vločka sedala za hustými záclonami den co den; a den po dni netrpělivěji přistupovala k zastře-nému oknu a den po dni s větším zklamáním odcházela, když se neozval zdola pěvcův hlas. Král a královna říkali si, že princezna je ještě bledší, nežli bývala a ještě smutnější. Uspořádali, aby ji obveselili, kteréhosí večera takovou slavnost světél, že nebylo jí vidáno, a takové kratochvíle, že ještě po letech se usmíval každý, kdo si na ně vzpomněl. Ale princezně tisíce světél nedovedlo nahradit jedině a při největších kratochvích seděla bez ducha; její mysl bloudila někde daleko. Nic nedovedlo vyloudit úsměv na jejích rtech; a když byla stále tak smutná a zamyšlená, světla plaše hasla a bylo po kratochvích.

Přešla noc a slunce vyšlo a stoupalo výš a výše na modré obloze. Srnka se pásla, páv roztahoval svůj chvost a ptáček zpíval na větvi. Ale náhle přehlušil jeho ptačí píseň lidský, mohutný hlas:

„Sněhová má vločka slíbila, že počká. Růže, růže rudé: kdy už se mnou půjde?“

Princezna vstala. Musila vstát; táhlo ji to k oknu a neměla ani sil, ani vůle se bránit. Bylo to hotovo a nic proti tomu nebylo možno dělat: rozhrne záclony a umře. Vzala rudou růži, která stála na jejím stolku. Přistoupila k oknu a rozhrnula záclony.

Paprsek slunce padl na Sněhovou vločku. Sluneční zář byla příliš silná pro její nezvyklé oči; sklopila je. Neviděla slunce, ale poddávala se mu oddaně a radostně. Přitiskla růži k prsům a shodila ji z okna.

Stála v okně s rozevřenou náručí a říkala si přitom tiše: „Sluníčko, ty jsi život pro jiné, ale pro mne smrt. Přece však miluji tě, sluníčko, miluji, třeba zahynu!“

Ale zdola jásal jí zpěv zpěvákův vstříc. (Jak je to, milé dítě, že slyším někdy slovo pronesené docela tichounce a neslyším někdy, co bylo promluveno docela hlasitě!):

„Ty, jež z okna kyneš, ne, ty nezahyneš, sluncem žije země, pojď, má milá, ke mně!“

A princezna, která přivřela oči, přijímajíc určenou jí sudičkou smrt oddaně, ba radostně, rozevřela je a opakovala v úžasu: „Nezahynula jsem.“ Snad proto jsem nezahynula, opakovala si, že nezasáhl sluneční paprsek její srdce. Ale bylo jasno, že je zasáhne, vyjde-li Sněhová vločka ven. To si říkala princezna, ale také věděla, že půjde, že musí jít. A nešla, běžela ven, jako by sluníčka a smrti nemohla se dočkat. Celé její komonstvo tak ustrnulo, vidouc princeznu utíkat ven, že stálo jakoby zkamenělé, a nejčilejší z dvorních dam sotva měla tolik duchapřítomnosti, že zdvihla varovně ruku a zvolala: „Vaše Milosti, královská princezna, Sněhová vločka chce na slunce!“

Když král uslyšel zoufalý výkřik, přiběhl všecek udýchaný se svým žezlem; přiběhla také královna, tak rychle přiběhla, že by snad přece princeznu dohonila, kdyby nebyla upadla přes svou dlouhou vlečku. Ale když královna vstala a rozhlédla se, dávno už princezna zmizela.

Běžela jakoby o život. Už ze všech dveří zbývaly jediné a za nimi sluníčko. A princezna neváhavou rukou otevřela poslední dveře. Otevřela je a stála všes-ka zalita sluncem.

„Zahynu, nyní zahynu,“ šeptala si. „Nyní sluníčko zasáhlo i srdce; cítím, dobře cítím, jak je zasáhlo. Zahynu, ale přišla jsem k tomu, jenž mne volal!“

Ale tu ozval se silný známý hlas: „Nezahyneš. Nezahynula jsi a nezahyneš,“ volal zpěvák (neboť pochopíte, milé děti, že zpěvák čekal za houštím na příchod princezny, a pochopíte také, že byl to krásný, křepký zpěvák, že princezna pochopila, že je docela zbytečno zavírat oči). „Nezahynula jsi a nezahyneš,“ volal znova. „Zahynula pouze zlá sudička; hle, zde leží dosud její srdce, puklo zlobou. Marná byla její věštba, marné bylo její zakletí, cokoli, má drahá, smí vzít zlá sudička; nemá však práva živoucímu tvorů na zemi vzít slunce!“

Nezahynu, opakovala princezna, nechápajíc. A upřela oči na pasoucí se srnku, na krásného páva, na ptáka na větvi. Nezahynu, opakovala jim. Ale zvláště jednomu to opakovala. A vy pochopíte, děti, komu to vždy znova a znova opakovala: zpěvákovi, z jehož náruče nikdo už ji nevyrvál, ani královna, která přiběhla posléze, ani král. Neboť král i královna, vidouce, že se věštba sudiččina neuskutečnila, ba ani uskutečnit nemohla neboť, třeba to věřili králové, nikdo, jak zpěvák pravil, nemůže a nesmí živoucímu tvorů brát sluníčka požehnali dceři a zpěvákovi. A Sněhová vločka proměnila se v Ohnivou růži. Měli děti, mnoho dětí. Potomci jejich žijí dosud a některé z vás, milé děti, které čtete tuto pohádku, jsou jejich děti.

Nová nůše pohádek - nakl. Svoboda 1980, ilustr. Josef Novák

Ladislav Vančura - Kubula a Kuba Kubikula

Za časů ušatých čepic bývaly náramné zimy a obráceně, tehdy, když tak zběsile mrzlo, šli čepičáři ušaté čepice. Je tomu doslova sto let, svět byl ještě mladý a šmahem se věřilo na pohádky. Teď nás na takové věci nikdo nenachytá, ale za těch starých časů se bál klekáníce i pan učitel, a kdyby byl na něho v noci někdo zadupal, mazal by to domů a pelášil by ostošest.

Jednou chodil světem medvědář Kuba Kubikula a ten chlapík měl veliké potíže se svým medvědem Kubulou. Medvěd byl hajdalák a mlsoun. Nečesal se, nemyl a chodil jako ledajaká opice. Medvědář na něho:

Kubulo sem a Kubulo tam. Kubulo a Kubuličko, ale kdepak! Medvěd ne a ne postát, ne a ne si utřít hubu, ne a ne se dát vyhrébelcovat a vyčistit uši. S jídlem to bylo pramizerné a o koupání ani řeč. Lidičky, co měl ten Kubula blech! Jářku tisíc a jednu. Pět set jich spalo ve dne a pět set v noci. Noční blechy byly, toť se vi, načernalé a denní nažloutlé. Ta, která přebývala, měla kropenaté tělíčko a dávala pozor na ostatní, aby šly spát a včas vstávaly. - Kubula se bez přestání věčně drbal.

"Co ty, Kubulo, se budeš věčně drbat?" povídá medvědář, "já tě naučím! Vždyť se tě děti bojí a žádná maminka jim nedovolí si s tebou hrát."

"To jsou řeči," odpověděl medvěd Kubula, "to jsou řeči, abys věděl, já se každému líbím."

Kuba Kubikula zavrtěl hlavou a povídá si sám pro sebe: "Však já na tebe, synáčku, vyzraju. Víš, co udělám, postraším tě medvědim *Barbuchou*."

V tu chvíli, když medvědář napadla tahle pěkná věc, táhlo na šestou a byl čas myslit na nocleh. Mrzlo, až praštěly kosti. To se ovšem Kubulovi líbilo. "Kubo Kubikulo," povídá, "pojď, prosím tě, do lesa. Heleď, máme to hned vedle, pojď tam! Já bych vylezl třeba na strom a dělal bych ti všelijaké kočičiny. Udělám ti vče-

laře a poustevníka. Ano? Platí?" Přitom blecháč pleskal svého přítele do zadnice a skákal a chřestil řetězem, jako kdyby byl z první třídy. Ale Kuba Kubikula že ne a ne.

"Co tě nemá, kamaráde," povídá medvědovi, "pojďme do kovárny. Tam se to spí! To budeš, hochu, mrkat!"

Medvěd vrátil, že to nemůže být a že si spálí kožíšek a kdesi cosi. Nic naplat, šli do kovárny.

Kováři před sto lety byli mračouni a nemluvové. Bývali skoupí na slovíčko. Kuba Kubikula s Kubulou stáli ve dveřích a ten první hned spustil: "Ty máš teplotku, hospodáři, nech nás tady spát. Medvídek, mizera, chce do lesa, ale mně by tam namrzly uši."

Kovář, panečku, neříká nic. Dívá se z kouta do kouta a ani slovo.

Tak, Kubulo, teď pros ty! A taky že ano. Medvěd nabral dechu a mluví jako písař. To je dobře, že umí prosit za jiného. Sám o ten zatrchtily čmoud v kovárně nestojí, ale Kuba Kubikula by na mraze potenku pískal.

Medvěd domluvil a kovář zase nic. Co tedy zbývá? Kuba Kubikula a Kubula popadnou každý hrnec či kus plechu a nějaké to kladívko. Začnou hrát, jako se hraje na činely a na buben, začnou vyvádět a dělají tak povedenou skopičinu, že se kovář trošičku pousměje. Kdo se usmívá, ten nám už nenašupá ani nás nepošle k čertu. Už jsou tady také děti, Kubula jim dělá *kulhajčího broučka* a všechny je olíže. Tomu ucho, tomu nosík a tomu bradičku.

"Vy jste mi banda," povídá hospodář, potom se obrátí na medvěda a ptá se ho, nemá-li blechy.

"Blechy! Blechy, pantáto, kde by medvědi vzali blechy?"

No ne, tohleto! Kubula lže, až se práší, už se mu začervenal čenich, už je v bryndě! Ale ne aby přestal! Ještě ukazuje kováře bříško.

"Ty můj brachu," pravila hospodyně, "vždyť ty jich máš nepočítaných! Za každým chlupem sedí jedna."

Pantáto hned na to, že půjde Kubula do chlívečka, ale medvídek se dá do prošení a prosí a naříká: "To nic není, lidičky zlatý, to já jsem takovej pihovatej."

Jakže, Kubulo, spát v lese ano, v chlívků ne? Možná že o tom lese jen tak říkal, možná že kdyby byl chvíličku sám, začne vriskat a volat Kubu Kubikulu.

Nejmłodší kovářova holčička se jmenovala Líza. A ta Líza povídá: "Já mám moc dobré oči a to, co jste viděli, to nebyly blechy, ale píseček, nebo snížeček, nebo mouchy."

Ti dva se hned shodli. Líza převalila medvěda na záda a medvěd nohy nahoru a do vztekanice. Chvilí byl nahoře ten a chvíli ten, žďuchali se a smáli, až je přepadla škytavka.

"Už dost! Už dost," povídá panímáma, "dejte si zajít! Vždyť mi to nebude v noci spát."

Kubula si sedl na zadeček a oddychoval.

"Víš, jak to uděláme," povídá kovář Kubovi Kubikulovi, "lehneš si do světnice a ten blecháč zůstane v kovárně." Ale medvědář povídá, že to nejde.

"Kdepak, pantáto, ještě by vyvedl nějaký nerozum. Ne, ne, ne! Zůstanu s ním!"

Ze světnice voní polévka, děti nakrčí nosík, medvěd nos a již se to hrne všechno ze dveří ke stolu. Dříve však, než vyběhli, přišla Lízinka ke Kubulovi a vzala jej

okolo krku. "Medvěde," povídá mu do ucha, "zůstaň u mne, já tě mám ráda."

Děti se pěkně najedly a hajdy do postele. Medvěďák se najedl jen napolo a sedl si k ohništi. Medvěd se najedl jen na dvou zubech a zůstal stát. Vyplázl jazyk a díval se tak mlsně na Kubův pytel, až se medvěďák dopálil:

"Ty fakane," povídá, "mně přijdeš draho; kde je co dobrého, všechno slupneš! Nic ti nedám! Nic ti nedám!"

Ale to se ví, že mu dal. Měl z lepších časů dvě jaternice a kroupové jelito. Ham, ham, ham, a už to bylo v Kubulovi. Jak to medvěd snědl, hned mu bylo zas vesele, jenže měl trochu výčitky svědomí.

"Kubo Kubikulo," povídá, "máš v ranečku ještě něco?"

"Mám, nemám," odpověděl Kuba. "Neptej se a spi."

Avšak Kubula se mlel, a ne a ne usnout. Tu si medvěďák pohladil bradu a řekl:

"Je čas, abych začal s medvěďím Barbuchou." Sedl si pěkně k ohni, opřel se zády o kovadlinu, vzal si Kubulovu hlavu na kolena a spustil, drbaje nezpůsobu za ušima:

"Můj drahej Kubulo, jednou se narodil v lese medvídek a ten medvídek se jmenoval Miša. Byl to náramný špindíra a neposeda. Chodil pozdě spát a to bylo, pane, řečí, než něco pořádného snědl. Nejraději vybíral včeličkám med a od toho medu byl celý zapatlaný. Měl slepené chloupky do chomáček a do štětiček; na mou duchu, šel z něho strach. Táta ho chtěl učesat, ale kluk vylezl na borovici, a ne dolů a ne dolů. Co dělat, zavolali na něho *medvěďiho Barbuchu*. Viš, kdo je to Barbucha? To je MEDVĚDÍ STRAŠIDLO. Ty můj zlatý miláčku, Barbucha má hlavu jako sršáň, místo drápek má žihadla a kožich z kouře. Kam Barbucha přijde, tam je všude náramný smrad, jako když hoří tráva; toť se ví, medvědi při tom čmoudu mají strach a kýchají, až pánbůh brání.

O Barbuchovi je nejlepší mlčet, ale když s klukem nebylo pořízení; co si měl táta s mámou počít? Vzali se za tlapy a křičeli do lesa: 'Barbucho! Barbucho, prožeň našemu nezdrárníkovi kejty! Pojď na něho! My si už bez tebe nevíme rady.'

Potom ještě povídají: 'Hromy a stromy! Hromy a stromy!' A když to řeknou potřetí, stojí Barbucha před nimi. Po celém lese je, milej Kubulo, ten povědomý smrad. Miša se třese a starému je z toho nanic.

'Kde je ten lumpák?' povídá strašidlo a Miša ti sjede dolů ze stromu, až si přiodře bříško. Slibuje hory doly, ale nic naplat, musí hned do potoka se umýt. Tak dobrá, jdou k potoku, ale Miša, jaký už byl rošťák, si zacpal nos, aby o tom smradívkovi co nejméně věděl, a myslil si, jak by mu vypálil rybník. Bylo mu hloupé poslouchat a do vody se mu nechtělo ani trošičku. Ale jak to vyprat?

'Vyprat!' povídá Miša, 'to je to pravé! Já to vyperu jako pradelny z vesnice!' Jak mu to napadlo, vlezl za křoví a svlékl se z kůže. Hodil svůj kožíšek do vody.

Kůže plave a převrací se a Miša se ti chechtá za roštím.

Jenže to moc vesele nedopadlo! Kdepak vyžrát na strašidlo a na rodiče. Barbucha slyší smích, máma slyší smích a táta taky něco slyší. Jdou tedy k potoku, a toť

se ví, hned hned poznají, že se to nekoupá Miša, ale jen jeho kůže. A teď, pane, teď to přišlo. Barbucha se dopálil a hned všechna žihadla ven a že kluka, jak je tak nahatej, poštípe. Už měl namále, ale vtom jsem tam přišel já, Kuba Kubikula. Bylo mi ho líto, a tak jsem se dal do křiku: 'Hromy a stromy, Barbucho, ty starý čudile, pojď honem, honem na dvě čertovská medvídata! Vybírají u děravého jilmu ptačí vajíčka!'

S Barbuchou to šklublo a teď nevěděl kudy kam. Vybírat ptáčky, to má Barbucha náramně nerad. Chvilíčku stál, najednou ale popadne Mišovu kůži a už je s ní v prachu. To bylo leknutí! Ještě slyším, jak to zasýčelo, když strašidlo vlezlo do potoka. Ale dál už nevim nic. Přišlo mi z Barbuchy špatně a medvědi moc plakali. Tak trošinku se ještě pamatuju, že Miša chtěl hledat svoji kůži. Zaklel se na to, že nepovolí, až ji nalezne.

To je všechno, Kubulo. Neříkám, že budu Barbuchu volat, ale kdyby tě jednou zastihl, ten by ti dal!"

Kubula se začal třást a povídá: "Jemine, jemine, Kubo Kubikulo, na mě jde nějaká ouzokost. Ty si tady vymýšlíš všelijaké věci, ale když je člověk malé medvídě, tak dostane strach. V lese bych se nebál, ale tady to smrdí opravdu tím Barbuchou. Nevíš, jestli dostal Miša své chloupky zase zpátky? Řekni mi, že je dostal!"

Na to Kuba Kubikula už mlčel a dělal, jako když spí.

Bylo devět hodin, tma a noc. Nu, právě medvědi pohoda. O to by nebylo, ale v kovárně jiskřilo ohniště a z doutnajícího uhlí vystupoval dým. To se Kubulovi nelíbí. Vstane, odejde po špičkách ke dveřím a na chvilíčku zdřímne. Na malou chvilíčku a již opět vstává a již je opět slyšet jeho štrachající dráčky. Stojí u ohně a dívá se na rezavý uhlík, až mu tečou z očí slzičky. Zase usíná a zase se vyjeví; je to s ním dnes nanicovatě. Nakonec si složil hlavu na přední tlapy a dřímá. A jak tak tluče špačky, snadninko, že byste ani neřekli, se otevrou dveře a vejde Barbucha. Už je tady! V Kubulovi hrkne, sotvaže může promluvit.

"Hromy a lesy," povídá; "jdi, strašidlo, na ošklivé medvídě, co kouše ptáčky! Jdi hned pryč!"

Barbucha však vrtí hlavou a povídá: "Toto, miláčku, kdepak bych se teď v noci mlátil. Medvídata už spí a ty bys měl taky spát, ty chlupáči! Udělej mi místo u ohně."

"A tohle je krásné," povídá medvěd; "snad nechceš s námi noclehnout?" "Chci s vámi noclehnout, chci s vámi jíst kaši, chci s vámi jíst mlíčko, chci s vámi chodit po světě a už vás neopustím, co živi budete. Jo, panáčku, to nejde, někoho si vymyslit, a potom se o něho nestarat." Barbucha to řekl o mnoho hůře, ale ať to řekl, jak chtěl, vždyť je to strašidlo. Když domluvil, převalil se na Kubikulova prsa, přitáhl si na nohy Kubulu, aby ho hezky hřál, a spal a spal. A všichni spali a spali jako dudkové.

Takhle se nevyplácí vypravovat pohádky!

Cožpak vypravovat, ale věřit jim! Kdyby nebyl Kubula takový hlupáček, zajisté by Barbucha nemohl brát Kubovy nesmysly vážně a Kuba.....

Nová nůše pohádek - nakl. Svoboda 1980, ilustr. Josef Novák

Plesová síň Evropy

Říkávalo se tak Vídňi, kde se v letech 1814 až 1815 sešli pod Metternichovým vedením evropští státníci v čele s ruským carem Alexandrem, pruským králem Vilémem a Francouzem Talleyrandem, aby se po Napoleonově porážce poradili o znovuospořádání Evropy. A při té příležitosti se panstvo bavilo a "Kongres tančil", jak jsme se učili ve škole. Dodnes se zde v době fašinku konají stovky tanečních zábav, kde se na plese hasičů děvčatům zapalují lejtka, trafikantům se na bále kouří z podrážek, na plesech Rapidu a Austria žádný tanečník nestojí v ofsidu a při plese květinářů se rozpučí nejedno poupě.

Bliží se opět taneční sezona se svými plesy, tanečními zábavami, bály, šibřinkami, maškarními rejji a jak se všechny ty pohybové radovánky nazývají. Jejich vyvrcholení tvoří bezesporu - ples v opeře, který své účastníky přesadí na jeden večer zpátky do doby starého mocnářství. Dámy ve svých nádherných toaletách vytvářejí obraz zmodernizované doby rokoka, zatím co páni ve fracích připomínají sjezd Spejblů, vyzdobených navíc množstvím šerp, vyznamenání a medailí. Neboť řády vytvářejí i s neřadů příslušníky společenské smetánky, přičemž jim nahrazují mnohdy šlechtické tituly, jež jim demokratická společnost už odpírá propůjčovat. Konečně - plechové napodobeniny c.k. řádů lze koupit ve Vídňi ve všech starožitnictvích za několik šilinků a připnuté na fracích otevřou dveře do nejvyšší společnosti.

Jinou skupinu návštěvníků tvoří tzv. prominenti, sestávající z různých vládních radů, zemských radů, ministerských radů, skutečných radů (asi na rozdíl od neskutečných), školských radů, medicídních radů, dvorních radů, knihovnických radů spustu dalších radů, na jejichž vypočítání by tato stránka nestačila. Relikt z císařské doby: kdo nemá titul, není plnohodnotným člověkem. V Rakousku vládne titulomanie.

Jste-li ve společnosti neznám, budou vás titulovat alespoň "pane doktore". Když jím nejste, je to rozhodně menší faux pas, než kdybyste jím byl a někdo z neznalosti zapomněl připojit titul k vašemu jménu. Zatím co v jiných zemích dostávají profesorský titul vysokoškolská vědětáři, je v Rakousku zdoben tímto označením kdejaký zpěvák šlágrů, fotbalista či bubeník, který se ve svém oboru dopracoval určité známosti. Je to dík vlasti jako náhrada za nemožnost, získat šlechtický titul, jak tomu bývalo za dob císaře pána.

Ruce líbám, milostivá paní radová. - Má nejuctívější poklona, pane skutečný rado. - Váš nejoddanější služebník, pane vrchní muzeální rado. - Pusínku na tváříčku, komteso. - Moje jméno je baronka Takatak. - Máte rozkošný kaliér, kněžno Takčionak. - Poletíte letos do Acapulca, kniže? Ještě nevím, já bych letos raději na havajskou Waikiki pláž.

Konverzace na tanečním parketu, jak se odehrávají mezi tanečníky a tanečnicemi, jejichž kilometry žil protékají hektolitry modré krve. Staré mocnářství v době své největší slávy. Když mě oehdy přivítal vrchní jedné vídeňské kavárny pozdravem Uctivá poklona, pane dortore, a já mu odpověděl, že žádný doktor nejsem, uctivě se uklonil a zašeptal pokorně: Ano prosím, pane doktore. Nedávno jsem slyšel o státním úředníkovi, který měl jít do penze a jehož představený se ho zeptal, zda chce jako projev vděku vlasti za obětavé služby padesát tisíc na ruku nebo titul dvorní rada. Samozřejmě chtěl to druhé. Aby se konečně mohl cítit jako člověk.

V Rakousku žijí nejrůznější skupiny občanů. Skuteční Rakušané jako Josef Klaus, který tím chtěl ve volebním boji vyjádřit, že jeho odpůrce Kreisky pravým Rakušanem není. - Přicestovali nebo "zugkraste" rakušané, což jsou takoví, kteří z politických, náboženských, hospodářských či jiných důvodů byli nuceni opustit svou vlast a vybrali si Rakousko za cíl svého přesídlení. - Rázovitě nebo-li "urwüchsige" Rakušany najdete mezi všemi těmi Rrschschichy, Prschskotschily, Nagyovci, Czapkiewiczzi, Zsifkowiczi a podobnými, kteří přes scé nebo právě pro svá rázovitá rakouská jména zdůrazňují svou rakouskou rázovitost, aby tak odčinili své dědičné břemeno. - Starorakušané jsou občané různých národností, kteří užili světlo světa ještě za staré monarchie v některé okrajové části císařství a později se v některém oboru lidské činnosti proslavili. Když jakýsi pan Dvořák někoho okradl učinil tak "Pem" Dvořák, když jiný majitel tohoto jména složil světoznámou symfonii Z nového světa, je označován za starorakušana. - Další kategorii tvoří čůžové (pochází ze srbochorvatského "čužeš" - "slyšíš?") a označují tak jugoslávské či turecké gastarbeitry všichni ti rázovití Rakušané, jejichž předci, když se usadili v Rakousku, byli sami označováni za čůže. Chtějí tím zdůraznit, že už přes svá podezřelá jména k čůžům nepatří. S dnešními čůži si zásadně tykají, ovšem proti tykání v opačném směru právem protestují, neboť s nimi přece neseděli ve stejných školních škamnech.

Rakušanů s tak typickými rakouskými jmény jako Dworschak, Kelenyi či Barzilewski je ve vídeňském telefonním seznamu mnoho tisíc a jsou poslední připomínkou slavné doby rakouské monarchie. Stejně jako "typický rakouský pokrm", jimiž je vídeňská kuchyně známá všude ve světě - maďarský guláš, české buchty či italské escaloppe milanese, známé pod názvem vídeňské řízky, které jsou objevem maršála Radetzského při jednom italském válečném tažení, odkud na jeho rozkaz musel vojenský kuchař opsat a přivést recept do Rakouska.

Karl Kraus kdysi prohlásil: my Rakušané hledíme s důvěrou do minulosti. Proto jsou obyvatelé tohoto krásného kousku Evropy dodnes známí jako štouralové, rejpalové a kňouralové. Přesto, když Gagarin unikl jako první člověk přitažlivosti zemské, obletěl poprvé vesmírem naši zeměkouli a propagační mašinerie KSČ spustila svou kampaň o hvězdné budoucnosti socialistického člověka, kterému se otevírá cesta na měsíc, na Mars a dokonce na Jupiter, ptali se u nás lidé skromně: a kdy už se nám otevře také cesta do Rakouska?

Jindřich Lion

Omluva!

Tiskařskému šotkovi se velice zalíbil minulý fejeton a proto kreativně přetvořil ve čtvrtém odstavci dvě slova: ampule a krocují. Správně je -na ulicích svítí podle Novoameričanů ampule a tamní krajané krosují ulice.